

94. Tiistaina 14 päivänä syyskuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit 2242

2) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali..... „

Esitellään:

3) Hallituksen esitys n:o 126 valtion talousarvioksi vuodelle 1994..... „

4) Hallituksen esitys n:o 125 vuoden 1993 neljänneksi lisätalousarvioksi 2345

5) Hallituksen esitys n:o 121 laiksi elokuvaverolain kumoamisesta „

6) Hallituksen esitys n:o 122 laiksi verotuslain muuttamisesta „

7) Hallituksen esitys n:o 127 valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1994 „

8) Hallituksen esitys n:o 128 valtion asuntorahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1994 „

9) Hallituksen esitys n:o 129 valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1994 „

10) Hallituksen esitys n:o 130 laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta „

S.

11) Hallituksen esitys n:o 131 vuoden 1994 veroasteikkolaiksi 2345

S. 12) Hallituksen esitys n:o 132 laiksi korkotulon lähdeverosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta „

13) Hallituksen esitys n:o 133 laiksi maatilatalouden tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta „

14) Hallituksen esitys n:o 134 laiksi tilauslentoverosta annetun lain 6 ja 26 §:n muuttamisesta „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Antvuori, Helle, Hämäläinen, Juhantalo, Kalliomäki, Kanerva, Kauppinen, Kempainen, Komi, Korva, Laurila, Liikkanen, Myller, Norrback, Ojala A., Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Rajamäki, Rauramo, Rehn E., Roos T., Saari, Suhola, Tiuri, Urpilainen, Varpasuo ja Virrankoski.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Hämäläinen, Kalliomäki, Korva, Rajamäki, Ojala A., Rehn E., Virrankoski ja Komi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Urpilainen, virkatehtävien vuoksi ed. E. Rehn sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Antvuori, Jouppila, Komi, A. Ojala, Rajamäki ja Virrankoski, tästä ja huomi-

sesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Norrback ja Tiuri sekä kuluvaan kuun 17 päivään sairauden vuoksi ed. Rauramo sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat T. Roos ja Varpasuo.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan syyskuun 10 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 135—142, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1992

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan oikeusasiamiehen kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1992. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 414 ja 417. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, puolustusvaliokunnan, talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan jäseniksi edustajat Louvo ja Väyrynen,

valtiovarainvaliokuntaan jäseniksi edustajat Lahtinen ja Saari sekä varajäseneksi ed. Saastamoinen,

puolustusvaliokuntaan jäseneksi ed. Saastamoinen,

talousvaliokuntaan jäseneksi ed. Kivelä sekä ympäristövaliokuntaan jäseneksi ed. Ihämäki.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistan mukaisesti jäseneksi ed. Tiuri ja varajäseneksi ed. Toivonen.

Asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Sasi: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan valitsijamiehille ilmoitetaan, että valitsijamiesten kokous pidetään perjantaina 24 päivänä syyskuuta 1993 kello 12.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa. Kokouksessa suoritetaan seuraavat vaalit: eduskunnan pankkivaltuuston täydennysvaali ja eduskunnan kirjaston hallituksen täydennysvaali.

3) Hallituksen esitys n:o 126 valtion talousarvioksi vuodelle 1994

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4)—14) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Mattila: Herra puhemies! Kolme vuotta kestänyt Suomen talouden jyrkkä alamäki on ollut ankara koettelemus. Se on vienyt aivan liian monelta työn ja hyvän toimeentulon tai yrityksen ja omaisuuden. Budjettiesitys lähtee siitä, että tämä kielteinen talous- ja työllisyyskehitys käännetään.

Kun hyvinä aikoina ei ollut viisautta säästää pahojen päivien varalle, on tuntuvista valtion menojen säästöistä huolimatta jouduttu vaaralliseen velkakierteeseen, joka on myös pakko katkaista. Yli kolmannes ensi vuoden budjetista on rahoitettava lisävelalla. Valtio joutuu ensi vuonna ottamaan uutta velkaa lähes 13 000 markkaa jokaista suomalaista kohden nykyisen 50 000 markan lisäksi. Ensi vuonna velkaa on yli 250 000 markkaa jokaista nelihenkistä perhettä kohden. Tällainen velkaantumismuutos on todella vastuutonta niitä kohtaan, jotka joutuvat ne aikanaan korkoineen maksamaan.

Valtion velanhoitomenot kasvavat jyrkästi. Ensi vuonna velan hoitoon menee valtiolta enemmän rahaa kuin kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin ja lähes yhtä paljon kuin kaikkiin opetusministeriön hallinnonalan menoihin yhteensä. Jos velkaantumista ei pysäytetä, kasvavat korkomenot haukkaavat yhä suuremman osan valtion menoista ja pakottavat yhä jyrkempiin supistuksiin muissa menoissa. Viime vuosina tämä paine on ollut joka vuosi 5–6 miljardia markkaa edellisvuotta suurempi.

Opposition velkaelvyttäjät näyttävät olevan sitä mieltä, että tätä korkomenojen lisäystä olisi vielä varaa kasvattaa muiden menojen kustannuksella. Ulkomaille valuvat lisääntyvät korkomenot ovat poissa kotimaisesta ostovoimasta ja kulutuksesta. Tämän tosiasian oppositio yrittää kansalaisilta salata.

Näissä oloissa ei hallituksella ole mitään muuta mahdollisuutta kuin laatia tiukka säästölinjan vastuubudjetti. Tulevatkaan hallitukset eivät tätä tosiasiaa voi kiertää.

Poliittinen oppositio on arvostellut budjettia ankarasti. (Ed. Jaakonsaari: Niin ed. Mattilakin aikoinaan, hän on muuttanut linjaa nyt!) Arvostelun pääväitteitä ovat olleet:

1) Säästöjä tehdään liikaa ja ne kohtelevat erityisen epäoikeudenmukaisesti aina arvostelijasta riippuen joko lapsiperheitä, eläkeläisiä, sairaita, työttömiä, palkansaajia, maataloutta tai kuntia.

2) Säästöjä ei tehdä riittävästi, valtio ylivel-

kaantuu kohtuuttomasti ja siirtää laskut jälkipolvien maksettaviksi.

3) Valtion pitää lisätä velanottoaan rahoitukseen julkisia investointeja, elvyttääkseen kulutusta ja keventääkseen verotusta.

4) Verotusta ei saa kiristää vaan sitä pitää alentaa. Tuloverotusta pitäisi helpottaa, uusista veromuodoista on luovuttava, arvonlisäverotusta on lykättävä eikä käyttömaksuja hyväksytävä.

5) Julkisen sektorin henkilöstömenojen säästöjä ei voi toteuttaa vaan tarvitaan päinvastoin palkankorotuksia ostovoiman lisäämiseksi.

6) Kunnille asetetaan uusia mahdollistavia säästötavoitteita ja kunnallisveroja joudutaan korottamaan.

7) Korkoja pitää alentaa nopeasti ja tuntuvas-
ti.

Hyvät kollegat! (Ed. Jaakonsaari: Ja hallitus on vaihdettava!) Näistä eväistä ei taitavinkaan silmäkääntäjä kokoa uskottavaa budjettia.

Kansantalouttamme on pitkään vaivannut vaikea kolmoisvaje. Vaihrotaseen, valtiontalouden ja työllisyyden vajeiden eräänlainen bermudankolmio on tähän asti estänyt talouden tervehdyttämisen.

Vientivetoisen talouspolitiikan tuloksena ulkomaankaupan ylijäämä nousee tänä vuonna 30 miljardiin markkaan ja ensi vuonna arviolta 50 miljardiin markkaan. Tämä kääntää Suomen kansantalouden ulkomaisen velan alenevaan suuntaan, rauhoittaa rahamarkkinat ja luo edellytykset korkotason alenemiselle edelleen, elleimme itse omilla toimenpiteillämme tarvele tätä mahdollisuutta. Korkotason nopea lasku on jo helpottanut velkaantuneiden yritysten ja perheiden tilannetta. Se on myös pienentänyt pankkien tappioita.

Ulkomaisen velan nousun pysäyttäminen on ollut välttämätöntä, jotta pankkien ja valtion luottokelpoisuus on voitu säilyttää ja jotta on voitu välttää laman syveneminen edelleen. Kaikkein pahin vaihtoehto on torjuttu. Viennin voimakas kasvu vetää vaihtotaseen ensi vuonna selvästi ylijäämäiseksi ensi kerran sitten vuoden 1978. (Ed. Rinne: Se oli pakkovalvaatio!) Koko kansantalouden velkaantuminen ulkomaille loppuu. Näin on luotu kestävämpi pohja myös kotimarkkina-alojen kääntämiselle nousuun ja työttömyyden vähentämiselle.

Kuluvan vuoden toisessa lisäbudjetissa vauhditettiin investointeja. Palveluelinkeinojen investointeja pyrittiin aikaistamaan tekemällä mahdolliseksi investointikustannusten vähentäminen jo ennen arvonlisäverotukseen siirtymistä. Val-

tionyhtiöiden osakepääomia korotettiin ja asuntojen korjausrakentamiseen lisättiin avustuksia. Merkittävin investointikynnyksen madaltaja on kuitenkin korkotason lasku. Lyhyet viitekorot ovat laskeneet vuoden sisällä yli 10 prosenttiyksikköä. Ensi vuoden budjettiesityksessä jatketaan investointielvytystä niissä ahtaissa rajoissa, jotka valtiontalous asettaa. Tavoitteena on yritysten ja kuntien investointihankkeiden aiantaminen tälle ja ensi vuodelle.

Tehokkainta työllisyyspolitiikkaa on käsitykseni mukaan kuitenkin yrityselytys kohdennettuna nimenomaan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Pk-yritysten investointien korkotukea jatketaan budjetin mukaan kolmen miljardin markan myöntämisvaltuudella. Keran ja Valtiontakuu-keskuksen keinovalikoimaa käyttäen helpotetaan pk-yritysten vakuusongelmia ja tuetaan myös uusien yritysten perustamista.

Suomessa on runsaasti käynnistyviä ja alkuvaiheessa olevia korkean teknologian yrityksiä, joiden suurin ongelma on riittävän riskirahotuksen saamisessa. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä valtiovalan tulee aktiivisesti olla tukemassa muutaman vahvan alueellisen riskirahaston perustamista esimerkiksi Keran ja kuntien yhteistyöllä. Riskirahastoihin voitaisiin houkutella myös yksityistä pääomaa verohelpotuksin ja niille pitäisi kehittää uusia rahoitusinstrumentteja, kuten avustuksia ja takuujärjestelmiä.

Työttömyyden vähentämiseksi on välttämättä jatkaa välillisten työvoimakustannusten alentamista, kuten budjettiesityksessä tehdäänkin. Heinäkuun alusta voimaan tullut työttömyysvakuutusmaksujen alennus ja porrastus pienimpiä ja työvaltaisimpia yrityksiä suosivana jatkuu. Keskusta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet työvoimavaltaisten yritysten sosiaalivakuutusmaksujen alentamiseen edelleen.

Valtiolle työttömyydestä aiheutuvat välittömät menot ovat mittavat, lähes 25 miljardia markkaa vuositasona. Näitä varoja tulisi voida käyttää järkevämmiin ja tehokkaampiin suoraan työllisyyden parantamiseen. Työttömyyden tuntuvaan alentamiseen ei riitä ripeäkään taloudellinen kasvu lähivuosina, vaan tarvitaan lisäksi uusia ja ennakkoluulottomia keinoja. Tärkeä avaus tähän suuntaan on budjettiriihessä tehty päätös kotitalouksissa teetetävän työn verotuksen keventämisestä. Vapaaehtoisen osa-aikatyön lisäämiseen ja nuorten työttömien työllistämiseen erityisehdoin on etsittävä uusia keinoja,

joiden osalta toivoisi enemmän joustavuutta työmarkkinajärjestöiltäkin.

Kotimaista energiaa käyttävien laitosten rakentamiseen varatuilla avustuksilla on mahdollista käynnistää monta työllisyysvaikutuksiltaan merkittävää hanketta. Kauppa- ja teollisuusministeriön selvitystyö biopolttoaineiden tuotannon mahdollisuuksista on tärkeä ympäristö-, teollisuus- ja energiapolitiinen avaus ”vihreyden teollistamiseksi”. Ympäristöteknologian alalla Suomella on hyvät mahdollisuudet lisätä osuuttaan vientimarkkinoilla.

Tässä yhteydessä en voi kuin ihmetellä puheenjohtaja Lipposen — kun puheenjohtaja Lipponen saapui istuntosaliin, niin todettakoon tässä yhteydessä — ehdotusta eduskunnan ydinvoimaaänestyksen siirtämisestä jälleen kerran. Vaikka keskustankin ryhmässä ydinvoiman lisärakentamisesta ollaan kahta mieltä, olemme yhtä mieltä siitä, ettei ed. Lipposen esittämään siirtoon ole perusteita.

SDP väittää ja on usein julkisuudessa väittänyt, että hallitus syyttää rahaa vain maataloustukiaisiin. Budjettiin tutustumalla tämäkin väärä väite oikenee. Kahden vuoden aikana maatalouspääluokan menot supistuvat yli neljällä miljardilla markalla eli lähes kolmanneksella. Toisaalta esimerkiksi Teknologian kehittämiskeskuksen tuotekehitysavustukset lähes kaksinkertaistuvat 170 miljoonasta markasta 306 miljoonaa markkaan. Valtionyhtiöiden osakepääomien korotuksiin osoitetaan tänä ja ensi vuonna yhteensä yli miljardi markkaa. Yritysten kansainvälistymisponnisteluja tuetaan ensi vuonna eri muodoissaan lähes 900 miljoonalla markalla. Panostus uuteen teknologiaan ja vientiin kannattaa, sillä yhden promillen markkinaosuuden lisäys maailmanmarkkinoilla merkitsee 17 miljardin markan vientituloja. Panostus tulevaisuuteen ja uuteen teknologiaan on budjetin yksi keskeisistä painopistealueista.

Budjettiesityksen tärkein sosiaalipoliittinen ratkaisu on, että perusturvan vähimmäisetuukseen taso turvataan, vaikka tähän kohdistui voimakkaita paineita niin hallituksen sisältä kuin ulkopuoleltakin. Välttämättömiä säästöjä toteutetaan siirtämällä palveluissa painopistettä laitoksista avopalveluihin. Tämän edellytyksenä on mm. omaishoitajien aseman parantaminen.

Osana perusturvauudistusta toteutetaan keskustan näkemysten ja hallitusohjelman mukaisesti opintotukiuudistuksen jatkaminen keskiaslelle. Tällä parannetaan nuorten koulutukseen hakeutumisen edellytyksiä.

Kiivasta keskustelua julkisuudessa on herättänyt perhetukiudistus, jossa perhepoliittiset verovähennykset suurimmaksi osaksi korvataan verottomalla lapsilisien korotuksella. Valtion yleisten säästötavoitteiden toteuttamiseksi korvaus ei kuitenkaan ole täysimääräinen, vaikka sitä keskustan esityksestä lisättiin kohdentamalla 370 miljoonaa markkaa vähävaraisten lapsiperheiden asumistukeen. Mikäli uutta liikkumavaraa ilmenee, paras tapa kohdistaa se lapsiperheille on korottaa lapsilisiä vaikka kesken vuoden.

Perhetuen kokonaismäärä laskee tehtävien ratkaisujen johdosta vuoden 1990 tasolle, mutta vertailun vuoksi on syytä muistaa, että kansantuote on laskenut vuoden 1986 tasolle. Siitä huolimatta on päästy näin siedettävään ratkaisuun. Koron laskusta suurin hyöty koituu myöskin niille lapsiperheille, joilla on runsaasti asuntovelkaa.

Maaseutu- ja aluepolitiikan linjauksissa keskeistä on sopeutuminen muuttuvaan kansainväliseen ympäristöön EY-ratkaisusta riippumattain. Aluepoliittinen lainsäädäntö muuttuu ensi vuoden alussa vastaamaan Eta-sopimuksen määräyksiä. Ja kuten tiedämme, aluetukikehitystehtävät annetaan maakunnallisille liitoille.

Olen hiukan hämmästellyt luenut viime viikonvaihteen lehtiä. Puheenjohtaja Lipponen on näet pitänyt Suomen esittämiä EY-neuvottelutavoitteita aluepolitiikan ja maatalouden osalta ylimitoitettuina. Tällainen puheenvuoro todella näin vastuulliselta taholta on hämmästyttävä, hätkähdyttävä. Lipposen viesti tulee vaikeuttamaan Suomen asettamien tavoitteiden saavuttamista Brysselissä. Luulisi kaikkien ymmärtävän, että koko kansantalouden etu on saada mahdollisimman suurta tukea EY:n rahastoista, mikäli EY-jäsenyys toteutuu. Tässä tapahtui todennäköisesti tahaton lipsahdus.

Nykyinen maataloustulolaki korvataan budjettiesityksen mukaan uudella maataloustuotteiden markkinointijärjestelmällä. Siitä tulee joustavampi ja yksinkertaisempi. Maataloustuotteiden vienti kyetään hoitamaan nykyistä paremmin perustettavan markkinointirahaston kautta. Maatalouden rakennepoliitikassa keskeisin tavoite on tilojen velkasaneerauksen tehostaminen, kuten budjettikirjan sivuilta ilmenee. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotukilainavaltuutta korotetaan tähän vuoteen verrattuna. Myöskin maatalouden merkittäviä ympäristöinvestointien poisto-oikeuksia verotuksessa korotetaan.

Eniten ristiriitaisia tietoja on esiintynyt kuntien valtionosuuksien leikkauksista. Yli kaksi miljardia markkaa näistä leikkauksista on sitä verotulojen lisäystä kunnille, joka niille tulisi muutoin kunnallisverotuksen lapsivähennyksen poistamisesta. Mutta muu valtionosuuksien vähennys kuntien tulisi säästää esimerkiksi henkilöstömenoistaan. Myös kuntien menojen lisäsäästöt ovat välttämättömiä, ellei kunnallisvero- ja haluta korottaa sietämättömälle tasolle tai ajaa kuntia suoritustilaan. Valtionavut kunnille ovat valtion budjetissa niin suuri menoerä, että säästölinja on ollut pakko ulottaa myös niihin, vai olisiko sitten pitänyt leikata esimerkiksi lapsilisiä?

Valtionosuuksien leikkaus on haluttu tehdä mahdollisimman tasapuolisesti neuvottelemalla Suomen Kuntaliiton kanssa. Valtionosuudet vähenevät noin 5—7 prosenttia kunnan kokonaistuloihin nähden. Kunnan taloudenhoidon kannalta ratkaisevaa on, kuinka paljon valtionosuuksien leikkaus vähentää kunnan kokonaistuloja ja paljonko se aiheuttaa korotuspainetta veroäyriin, ellei vastaavia säästöjä saada aikaan. Täysin käsittämätön on ollut mielestäni se kampanja, jossa on pyritty väittämään Helsinkiä ja muuta pääkaupunkiseutua valtionosuusleikkauksen suurimmaksi häviäjäksi. Maan suurimman sanomalehden uutissivujen tilastoista kuitenkin selviää, että veroäyrin kokonaispaine Helsingissä on leikkausten vuoksi pienempi kuin missään muussa Uudenmaan kunnassa tai todellisuudessa pienempi kuin missään kunnassa koko maassa. Tilastonikkaroinnin sijasta kuntien on syytä nyt keskittyä miettimään, miten riittävät menosäästöt kyetään toteuttamaan säilyttämällä peruspalvelut ja esimerkiksi tiivistämällä kuntien yhteistoimintaa, jotta veroäyrien hintojen korotukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Hallitus on sitoutunut takaamaan valtion henkilöstön työpaikat siten, ettei valtion henkilöstöä jouduta irtisanomaan eikä lomauttamaan henkilöstömenojen säästämisen johdosta, jos riittävät säästöt kyetään toteuttamaan. Samaa mahdollisuutta on käytettävä kuntapuolellakin. Jos riittävät säästöt kyetään saavuttamaan esimerkiksi lomarahoista tilapäisesti luopumalla, turvataan työpaikat ja välttyään lomautuksilta. Valtaosa yksityiseltä sektorilta työttömiksi joutuneista olisi varmasti ilomielin hyväksynyt tällaisen tarjouksen vaihtoehtona työttömyydelle.

Kun eduskunta edellytti helmikuussa Suomen valtion ottavan vastuun pankkijärjestelmän tur-

vaamisesta, on valtiolla ja hallituksella oltava käytössään myös tähän riittävät keinot. Omaisuudenhoitoyhtiön perustaminen nopeasti on välttämätöntä. Samoin on välttämätöntä taakusten perusteista annetun neljännen lisätaloussarvion nopea käsitteleminen, sillä nykyisellä järjestelmällä pankkikriisiä ei kyetä riittävän tehokkaasti ja yhteiskunnan kannalta edullisimmalla tavalla ratkaisemaan. Valitettavasti aikaa on kulunut hukkaan sen vuoksi, että eduskunnan määrävähemmistö esti viime helmikuussa tarvittavan ratkaisun.

Keskusta korostaa, että pankkituen määrä on minimoitava. Sen on oltava vastikkeellista ja sen käytön valvontaa on tehostettava. Nykytilanteessa vastikkeellisuus tarkoittaa käytännössä sitä, että jos takuut laukeavat, ovat pankit valtion määräysvallassa. Omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamiseen liittyy olennaisena osana valvonnan tuntuva tehostaminen pankkitarkastusviraston lisäksi myös valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston toimesta. Eduskunnan valtiovarain- ja talousvaliokunnille on turvattava niin ikään mahdollisuus tiiviisti seurata pankkituen käyttöä. Pankkisalaisuuden verho ei saa olla esteenä pankkituen julkisen valvonnan tehokkaalle suorittamiselle. Tuen myöntämiseen on myös liitettävä aina erityistar kastus pankissa.

Kansantalouden kokonaisedun mukaista on pyrkiä tänä syksynä maltilliseen ja kattavaan sekä työllisyyttä parantavaan keskitettyyn tulospolitiikkaan. Ahtaiden ja ahneiden ryhmä ja alakohtaisten etujen saalistamisen tien valitseminen merkitsevät väistämättä tuloerojen lisääntymistä, sukupuolten välisten palkkaerojen kasvua ja levottomuutta työmarkkinoilla ja koko yhteiskunnassa. Syksyn tuloratkaisut, budjetin eduskuntakäsittely, kansainvälinen talouskehitys, talousennusteiden tarkentuminen ja kotimainen korkotaso luovat sen pohjan, jonka perusteella vasta voidaan pitävästi arvioida, syntykö valtiontalouteen ensi vuonna nyt kaavailtua enemmän elvytysvaraa. Julkinen kiistely siitä tässä vaiheessa on ennen aikaista ja haitallista.

Herra puhemies! Eduskunta edellytti yksimielisesti keväällä laajaa yhteistyötä julkisten menojen säästöissä ja kokonaisvaltaisissa talouden tervehdyttämistoimissa ensisijaisena pyrkimyksenä työttömyyden alentaminen ja valtion velkaantumisen pysäyttäminen. Nyt todella tarvitaan eduskunnan kaipaamaa laajaa kansallista yhteisymmärrystä ja yhteistyötä yli puolue- ja

etujärjestörajojen laman voittamiseksi ja suuryöttömyyden nujertamiseksi.

Edustajat Hämäläinen ja Kalliomäki merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L i p p o n e n : Herra puhemies! Kansalaiset odottavat jälleen eduskunnalta johdatusta Suomen asioiden hoitoon. Ajat ovat vakavat, niin ovat myös ihmisten mielet. Suomi ja koko maailma elää vaikeata murroskautta. Tällaisessa tilanteessa vähäisetkin hyvät uutiset otetaan kiitollisuudella vastaan.

Kun muistamme sodat ja öljykriisit, joiden seurauksista mekin olemme saaneet kärsiä, ymmärrämme hyvin, mikä merkitys voi olla Israelin ja Plo:n sopimuksella arabien itsehallinnosta Gazan alueella ja Jordan-virran Länsirannalla. Joko vihdoinkin koittaa rauhan aika Pyhälle maalle?

Suomen on annettava oma poliittinen ja taloudellinen panoksensa tähän vaikeaan prosessiin. Euroopan yhteisön komission puheenjohtaja Jacques Delors on sanonut, että maailmanpolitiikasta puuttuu kokonaisnäkemys. YK ja muut yleismaailmalliset instituutiot, niin kuin me näemme, eivät ole ajan tasalla erilaisissa kriiseissä ympäri maailmaa. Talousryhmittymät mantereittain ovat ajautumassa kauppasodan asemiin. Amerikkalainen tutkija Samuel P. Huntington varoittaa suorastaan kulttuurien välisestä yhteentörmäyksestä, esimerkiksi meidän eurooppalaisen kulttuurimme ja arabialaisen kulttuurin törmäyksestä.

Yksikään valtio ei voi väistää vastuutaan ihmiskunnan tulevaisuudesta. On erinomainen asia, että Suomi on voinut asettaa Martti Ahtisaaren kaltaisen henkilön ihmiskunnan käyttöön selvittämään entisen Jugoslavian kriisiä.

En näe täällä ed. Paavo Väyrystä. Hän on varmaankin matkalla jonnekin. Tämä tuo mieleen arabialaisen sananlaskun sovellettuna vaikkapa suomalaisiin oloihin: Hyvä valhe ehtii kulkea Helsingistä Keminmaalle sillä aikaa, kun totuus vielä etsii kenkiään.

Suomi hakee rooliaan maailman ja Euroopan muutoksessa. Muurit sortuivat, ja Eurooppa siirtyi epävarmuuden aikaan. Tällaisessa tilanteessa ulkopoliitikassa tarvitaan sekä jatkuvuutta että toimintakykyä. Suomen ja Venäjän hyviä suhteita tarvitaan lähialueemme poliittisen ja sotilaallisen aselman vakauttamisessa. Vasta-

kohdat Baltiassa ovat vaarallista räjähdysainetta.

Euroopan turvallisuuspoliittisessa käymistilassa sekä länsiliitto Nato että Venäjä pitävät päätavoitteena asetelmien vakauttamista siten, ettei synny epämääräistä harmaata vyöhykettä. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävä puheet Itä-Euroopan maiden EY- ja Nato-jäsenyydestä. Suomelle Naton jäsenyys ei mahdu ulkopoliittikan nykyisiin hankkeisiin. Kaikissa tulevilla ratkaisuissa on pidettävä kiinni elintärkeistä kansallisista eduista ja nojaututtava kansalliseen puolustukseen.

Suomen EY-neuvottelut ovat tulossa ratkaisuvaiheeseen ajankohtana, jolloin EY:n sisäinen tila näyttää sekavalta. EY ei kuitenkaan tähän kriisiin kaadu. Päinvastoin luopuminen epärealismista valuuttapolitiikassa on vihdoinkin nostanut työttömyyden torjunnan EY:n asialistan kärkeen. Se on omiaan vahvistamaan yhteisön uskottavuutta kansalaisten silmissä. Suomella ei ole aihetta enempää kiirehtiä EY-neuvotteluja kuin viivytellä niissä. Aikaa on, ja sitä pitäisi käyttää myös jäsenyyden tarpeellisuuden puolustamiseen, kansalaiskeskusteluun. Se on unohnut useimmilta hallituksen jäseniltä, jotka ovat unohtaneet hallituksen alkuperäisen linjan.

Hallitus ei ole hoitanut EY-kysymystä kansallisenä hankkeena, vaan se on tässäkin keskittynyt hoitamaan yhden eturyhmän, korporaation, asioita. Laskelmatkin on laadittu tästä näkökulmasta muilta salassa. Jos näyttää siltä, ed. Mattila, että Suomesta voidaan EY:ssä tehdä maatalousmaa, niin eikö silloin MTK:n näkökulmasta Suomen pitäisi suorastaan pyytää pääsyä EY:n jäseneksi? (Ed. Zyskiewicz: Niinhän se on tehnyt!) Tosiasiassa on täydellinen bluffi sellainen ajatus, että MTK:n näkökulmasta olisi jokin parempi tulevaisuus EY:n ulkopuolella. Maataloustuottajat tietävät hyvin, että EY:n ulkopuolelle jäättäessä maatalous jouduttaisiin ajamaan alas, kun maksajia ei enää löytyisi. Eikä ajan mittaan löydy maksajia EY:ssäkään ylituotannolle. Siksi ne tavoitteet, jotka on asetettu, ovat ylimitoitettuja.

SDP on valmis tukemaan kohtuullisten ehtojen saavuttamista Suomen maataloudelle EY-neuvotteluissa. Olen joka tilaisuudessa Euroopassa asiasta keskustellessani pyytänyt ymmärtämystä Suomen maataloudelle. Mutta kuluttajille ja veronmaksajille aiheutuvan laskun on myös oltava sekä kohtuullinen että muidenkin kuin hallituksen sisäpiirin nähtävissä. En voi ymmärtää sitä, että kun Ruotsissa neuvotteluta-

voitteet on asetettu kansallisessa yhteisymmärryksessä hallituksen ja opposition kesken, niin meillä ei näin ole voitu menetellä.

Herra puhemies! Olemme jälleen saaneet budjettiesityksen, josta hallitus ei ole yksimielinen, jonka tulopuoli on keskeisiltä osin auki ja perusteet jo painoon mennessä virheelliset.

Pääkysymys kuuluu: Onko olemassa talouspoliittista vaihtoehtoa, ja paremminkin sanoen voisi kysyä, eikö olisi syytä etsiä vaihtoehto politiikalle, joka on nostanut työttömyyden yli 500 000:een. (Ed. Seppänen: Vedetään EY-jäsenhakemus takaisin!)

Hallitus on jo vuoden päivät uskotellut, että käänne parempaan on nurkan takana. Toisin on käynyt. Tälle vuodelle lupailtu talouden kasvu on kääntynyt ainakin 2 prosentin vähennykseksi bruttokansantuotteeseen. Talous taantuu jo kolmatta vuotta peräkkäin, ja neljäskin taantumavuosi on edessä, jollei talouspolitiikan linjaa muuteta.

Budjetin perusteluihin on kirjoitettu asia, niin kuin se on: Vaikka korot laskevat, "velkaantuneet yritykset ja kotitaloudet vahvistavat rahoitusrakenteitaan maksamalla vanhoja velkojaan". Asiasta ei kuitenkaan kerrota tärkeintä: Valtion raju säästäminen on suora kehoitus kotitalouksille vähentää kulutusta ja yrityksille luopua investoinneista. Tämän deflaatiokierteen, alaspäin menevän kierteen, mallin väänsi kesällä rautalangasta Suomen Pankille ruotsalainen porvarillinen taloustieteilijä Hans Tson Söderström.

Talouspolitiikan tärkein tehtävä tässä tilanteessa on vaikuttaa kielteisiin, deflatorisiin odotuksiin, odotuksiin siitä, että kaikki menee vain alaspäin. Budjetillakin on luotava uskoa tulevaisuuteen, ja sitä tämä budjetti ei tee. Hallituksen budjettiesitys ensi vuodelle lyö odotuksia päähän lujempaa kuin kenties yksikään budjetti sodan jälkeisellä aikakaudella. (Ed. Gustafsson: Näin on!) Kansantalouden kysyntää supistetaan peräti 20 miljardilla markalla kiristämällä veroja ja leikkaamalla menoja. Erityisen kovan kohtelun saavat lapsiperheet sen jälkeen, kun eläkkeensaajilta on leikattu. Suomen kirkkokin joutuu vaikeuksiin sosiaalisessa työssään.

Tällainen budjettipolitiikka nostaa varmuudella työttömyyden ensi vuonna 600 000:een. Vientiteollisuuden työvoima ei kasva, kotimarkkinayritykset vähentävät edelleen työvoimaansa mm. kaupan ja pankkien rationalisoinnin takia, ja julkinen sektori vähentää niin kuin viime vuosina ja vielä enemmän. Pitkäaikaistyöttö-

mien luku nousee yli 200 000:n. Suomeen syntyy pysyvä joukkotyöttömyys, joka ei ole millään keinoin poistettavissa. Se johtaa tuotannon menetyksiin, elintason laskuun ja ennen pitkää takaisin luokkayhteiskuntaan.

Työttömyyden torjunta on lopultakin otettava talouspolitiikan päätavoitteeksi. Budjetilla on annettava kansantalouteen tuntuva kasvusysäys. Se on mahdollista vaarantamatta talouspolitiikan muiden tavoitteiden saavuttamista.

Hyvät uutiset tulevat tässä avuksi. Suomi alkaa jo tänä syksynä pitkään jatkuneen velkaantumisvaiheen jälkeen lyhentää ulkomaista velkaansa. Kysymys on siitä, missä tahdissa velkaa lyhennetään. Jos se tapahtuu lyhyessä ajassa, niin kuin hallitus siitä kansalle kertomatta haluaa, ei työllisyyden parantamisesta tule mitään. Velattomassa Suomessa voi vuonna 2000 olla vielä suurtyöttömyys, jopa nykyisen kaltainen.

Ulkoisen tasapainonkin kannalta olisi järkevää vetää säästöjä kulutukseen ja investointeihin tasaiseen tahtiin, sen sijaan että ne purkautuisivat nopeasti aiheuttaen tuontipaineita. Tulevaa kulutusta ja investointeja on aikaistettava. Ne terveiset, jotka hallituksesta lähtevät talouspolitiikkaan ja markkinoille, ovat sellaiset, että kun rupeaa menemään paremmin, niin silloin rasvataan rattaita, annetaan verohelpotuksia ja mitä kaikkea te lupaatte, kun vaalit lähestyvät. Nyt pitäisi ottaa kulutukseen ja investointeihin, kun ollaan laman syvimmällä pohjalla. (Ed. Luttinen: Näinhän se on!)

Budjetin työllistävää vaikutusta on tuntuvasti vahvistettava lisäämällä julkisia investointeja, tehostamalla työllisyystoimia, järjestämällä enemmän koulutuspaikkoja, antamalla kunnille paremmat mahdollisuudet pitää työvoimansa. Yksityistä kulutusta on vauhditettava verohelpotuksin ja turvaamalla lapsiperheiden toimeentulo. Kaikkiaan me esitämme noin 10 miljardin lisäpanostusta, jonka työllisyysvaikutus on arviolta 70 000—80 000 henkilöä.

Sosialidemokraattien budjettivaihtoehto ei johda valtion velanottotarpeen vastaavaan kasvuun. Alhaisempi työttömyys merkitsee pienempiä työttömyydestä aiheutuvia menoja, valtion verotulot kasvavat, ja pankkituen tarve vähenee, kun kysyntä vahvistuu. Eräiltä osin työllisyyspanostusta voidaan rahoittaa budjetin sisäisin siirtein. Näin velanottotarve jää korkeintaan marginaaliseksi.

Hallitus itse ei kerro koko totuutta julkisen talouden vajeesta. Ensi vuoden valtiontalous on

saatu näyttämään paremmalta siirtämällä menoja budjetin ulkopuolelle, aikaistamalla menoja tälle vuodelle ja myöhentämällä menoja vuodelle 95. Tosiasiassa lisäbudjetteja tarvitaan useita sekä tänä että ensi vuonna. Velka kasvaa hallituksen omien lukujen mukaan ensi vuonna jo 63 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tällä menolla hallitus ei millään konstilla onnistu tavoitteessaan taittaa valtion velan kasvu 70 prosentin tasolta vuonna 97. Se vaatisi voimakasta käännettä nousuun kansainvälisessä taloudessa, ja sellaista ei ole näköpiirissä. (Jatkuu — Puhemies koputtaa)

Islannin yleiskäräjien puhemiehen vierailu

P u h e m i e s : Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Islannin yleiskäräjien puhemies Salome Thorkelsdóttir on seurueineen saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun puhemies Thorkelsdóttirin tervetulleeksi eduskuntaan.

Ärade ríkisdagsmæn! Härmed får jag meddela att talmannen för Islands Allting Salome Thorkelsdóttir jämte följe är här för att följa plenum. På riksdagens vägnar hälsar jag talman Thorkelsdóttir välkommen till riksdagen.

P u h u j a (jatkaa): Herra puhemies! Sosialidemokraatit suhtautuvat vakavasti julkisen talouden velkaan. Se on saatava hallintaan jollakin järkevällä ja uskottavalla aikavälillä. Jotta vajeongelmasta saataisiin riittävästi tietoa ja perustaa päätöksenteolle, olisi asetettava talousasian tuntijoista koostuva, riittävän monipuolinen työryhmä laatimaan asiasta raportti. Työryhmä voisi selvittää, miltä osin vaje on rakenteellinen ja missä määrin se on suhdanneluontoinen. Tällaista selvitystä me tarvitsemme kaikki täällä eduskunnassa. Olen aivan samaa mieltä ed. Mattilan kanssa siitä, että kun eduskunta on aikanaan lausunut siitä, että valtiontalouden kysymyksiin on suhtauduttava vakavasti ja yhteistyössä, niin tähän voimme yhtyä.

Talouspolitiikan päälinjassa on edelleen jatkettava korkojen aktiivista alentamista. Suomen Pankki ei ole tässä vain markkinavoimien passiivinen seuraaja, vaan se voi halutessaan olla myös aktiivinen toimija. Niin sanotut markkinat seuraavat budjettia ja työmarkkinoita. Budjetista tai sosiaalidemokraattien vaihtoehdosta ei saada

irti mitään sellaista, mikä antaisi aihetta luopua korkojen alentamisesta. Sellaista ei ole tulossa myöskään työmarkkinoilta.

Hallitus on julistanut ylevän talouspoliittisen kolmijaon periaatteen: Suomen Pankki hoitaa rahamarkkinat ja valuutan, hallitus budjettipoliitiikan ja työmarkkinaosapuolet työllisyyden. Suomen Pankki on hoitanut osansa, kun markka on devalvoitu ja pantu kellumaan. Vienti vetää hallituksesta riippumatta. Nyt hallitus aikoo pestä kätensä jättämällä loput työmarkkinoiden huoleksi.

Suomen herrat ja isännät ovat kuukausikaupalla käyneet kampanjaa palkansaajia ja näiden järjestöjä vastaan. Pankeissa ja yrityksissä on tehty satojen miljardien virheet. MTK on ajanut maatalouden kustannusumpikujaan. Idänkauppa on romahtanut. Nyt nämä paneeleiden sisällä suojassa kilpailulta ja valtion tuen turvin eläneet herrat ovat löytäneet syntipukin, ammattiyhdistysliikkeen.

Suomessa on 500 000 työtöntä, ostovoima on laskenut rajusti. Meneillään on toinen nollasopimusvuosi. Hallituksen toimenpiteet leikkaavat keskivertoperheen käteenjääviä tuloja ensi vuonna 7 000 markalla, ja sen päälle tulevat vielä kuntien veroäyrien korotukset. Kaiken tämän jälkeen herrat selittävät, että kaiken pahan alku ja juuri on palkansaajissa ja heidän järjestöissään.

Eikö voitaisi jo jättää tarpeeton provosointi ja rähjäminen ja keskittyä itse asiaan työmarkkinoilla? Palkansaajat ja työnantajat asettavat järjestöissään parhaillaan neuvottelutavoitteita, ja sitten neuvotellaan. Miksi antaudutaan medioitten vietäväksi ja synnytetään ristiriitoja ennen kuin on edes päästy neuvottelupöytään?

Työmarkkinaosapuolet hoitavat työelämään liittyvät asiat keskenään. Siihen ei pidä ulkopuolisten puuttua. Palkoistakin voidaan päästä hyvin pitkälle sopuun osapuolten kesken, mutta jossakin vaiheessa tarvitaan hallituksen myötävaikutusta. Kun meitä sosialidemokraatteja on kehoitettu kertomaan ammattiyhdistysliikkeelle, mitä sen rauhaan kuuluu, niin meillä ei ole välineitä, vaan välineet tulosopimukseen vaikuttamiseen ovat hallituksen käsissä. Palkansaajan veroluonteisten maksujen kuten työttömyysvakuutus- ja kansaneläkemaksujen alentaminen saattaisi auttaa työmarkkinat rauhaan, ja myös työllistävää budjettia arvostettaisiin kenties palkansaajien keskuudessa. Pallo on hallituksella ja tässä talossa. Hallituksen puolelta on jo annettu ymmärtää, että sillä on todella jotain

mahdollisuuksia vaikuttaa, ja niitä mahdollisuuksia on käytettävä.

Yrittäjiäkin olisi kuultava ja yhdessä eri osapuolten kesken keskusteltava työllistämiskynnyksen alentamisesta. Tyhjen lupausten ja holhouskustannusten sijasta hallituksen tulisi alentaa välillisiä työvoimakustannuksia. Rahoitusta voitaisiin hakea ympäristöverotuksesta, jolloin pääomavaltaisen ja saastuttavan tuotannon osuutta sosiaalivakuutuksen kustannuksista lisättäisiin. En voi ymmärtää pääministerin ja keskustan presidenttiehdokkaan ajatusta siitä, että ympäristöveroja käytettäisiin tuloveron alentamiseen. Siinä ei ole mitään taloudellista mieltä.

Herra puhemies! Suomi tarvitsee kipeästi myönteisiä ratkaisuja tulevaisuudenuskon perustaksi. Niin kauan kuin energiatulevaisuus on auki, ei Suomessa voi kestävästi suunnitella tuotannollista toimintaa. Kun otin esille lisäajanoton mahdollisuuden tässä asiassa, en tarkoittanut sitä, että eduskunnan äänestystä siirrettäisiin. Se todellinen mahdollisuus, joka on vielä jäljellä aikataulun suhteen, on se, että hallitus ottaisi tämän asian tältä pois ja samalla sovittaisiin siitä, että tehdään laajapohjainen energiapolitiittinen ratkaisu, jolle eduskunnassa voitaisiin saada sellainen kannatus, että se menisi läpi ja suomalaiset tietäisivät, mihin ollaan Suomen energiahuollossa menossa. Tällaiseen ratkaisuun voisi sisältyä vahva energiansäästölinja ja kotimaisen energian kehittäminen.

Nyt on sellainen tilanne, että lopputulos on täysin sattumanvarainen, eivätkä enempää ydinvoiman vastustajat kuin kannattajatkaan voi tietää, mitä tämän jälkeen seuraa Suomen energiapolitiikassa. Vai onko kenties niin, että se mitä tässä todella tarvitaan ja halutaan on se, että laariin tulee kaikkea mahdollista aivan riippumatta siitä, mitä se tulee maksamaan kuluttajalle ja veronmaksajalle, ja aivan riippumatta siitä, minkälaisia saasteita pääsee Suomesta ilmakehään? Tämäkö on tarkoitus?

Suomi tarvitsee uusteollistamista, mikäli aiomme nousta takaisin läntisten markkinatalousmaiden elintasoon. Tämä ei onnistu, jos tukiaiset ovat edelleen elinkeinopolitiikan päälinjana.

Viime aikojen tärkeimpiä talouspoliittisia ratkaisuja on ollut Suomen Pankin päätös asettaa inflaatiotavoitteeksi 2 prosenttia. Alhainen inflaatio on välttämätön edellytys sellaiselle rakennemuutokselle, joka tähtää yritystoiminnan, ennen muuta pienten ja keskisuuren yritysten

kukoistukseen. Jos tässä tavoitteessa ei onnistuta, voidaan heittää toiveet korkeasta työllisyydestä.

On nostettu esille kysymys oikein virallisesti tasavallan henkisestä tilasta. On asetettu työryhmä, johon luonnollisesti kuuluu keskustalainen politrukkitohtori muiden joukossa. Tälle tasavallan henkiselle tilalle on kuvaavaa se julkinen salavuoteus, jota hallitus on harjoittanut puukaupan yhden osapuolen, metsänomistajien, kanssa. Samanaikaisesti kun hallitus osoittaa syyttävän sormensa kohti ammattiyhdistysliikettä, se on aktiivisesti hinaamassa puun jo ennestään korkeaa hintaa ylös. Tällä politiikalla hallitus sabotoi sekä työmarkkinoita että Suomen Pankin inflaatiotavoitetta.

Taloustieteilijä John Maynard Keynes on sanonut, että vastuu taloudesta, kansakunnan asioista, on aina viime kädessä hallituksella. Jos hallitus ensin pesee kätensä ja sitten ruokkii omiensa kyltymätöntä ahneutta, leviää kansalaisten keskuuteen samanlainen itsekkyyks. Suomalaiset kaipaavat tänä päivänä johdatusta. Suomalaiset kaipaavat oikeudenmukaisuutta. Suomalaiset kaipaavat tulevaisuudenuskoa. On aika katsoa tulevaisuuteen.

Ed. Korva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Zyskowiec: Arvoisa herra puemies! Hallituksen budjettiesitys on tälläkin kertaa saanut varsin ristiriitaisen vastaanoton. Samaan aikaan, kun oppositio ja erilaiset etujärjestöt kauhistelevat tiukkaa budjettilinjaa, syyttävät eräät ekonomistit ja pääkirjoittajat sitä liiallisesta löysyydestä. Se, mikä toisten mielestä tuhoaa pohjoismaisen hyvinvointimallin, on toisten näkökulmasta välttämätöntä hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämiseksi. Se, mitä yhdet pitävät täysin vääräoppisena, on toisille oikean suuntaista, mutta riittämätöntä.

Mitään absoluuttista virallista totuutta oikeasta talouspoliittisesta linjasta ei ole olemassa. Aitojakin erimielisyyksiä esiintyy. Eri intressitahojen talouspoliittisia näkemyksiä kuunnellessa on kuitenkin terveellistä suhteuttaa lausunnonantajan puheenvuoro hänen palkanmaksajansa rooliin ja yhteiskunnallisiin sidoksiin. Monien viisaidenkin ajattelijoiden taustalla on usein yhteiskunnallinen etu tai painostusjärjestö, jonka tehtävänä on vain ja ainoastaan ajaa jäsentensä etua, mikä puolestaan voi olla, mutta useimmi-

ten ei ole, yhdenmukainen kansakunnan kokonaisedun kanssa.

Oppositio politiikka on sitten ihan oma lukunsa, onhan oppositio poliittisella retoriikalla jo perinteisesti vain etäinen liittymä taloudellisista tosiasioista välittävään ja kokonaisuudesta huolta kantavaan vastuunkantoon. (Ed. Gustafsson: Eikö Zyskowiec kuunnellut äskeistä puhetta olenkaan?) Esimerkiksi eilen SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja Antti Kalliomäki arvosteli aamu-TV:ssä hallitusta budjettilinjasta, joka hänen mukaansa vähentää kotimaista kysyntää, ja vaati tilalle elvyttävämpää politiikkaa. Vain noin kaksi minuuttia myöhemmin hän samassa lähetyksessä moitti hallitusta siitä, ettei se noudata tiukkaa budjettilinjaa. Mainoskatkon jälkeen Kalliomäki vakuutteli, että kyse on linjasta. Mitäköhän linjaa hän tarkoittaa, kun SDP:llä itselläänkin näyttää olevan yhden keskustelun aikana ainakin kaksi eri linjaa, jotka ovat tasan 180 asteen ristiriidassa keskenään?

Puoliviralliseen oppositioliturgiaan liittyy tiuhaan toistuva toteamus, jonka mukaan etuuksia leikataan, palveluja karsitaan, maksuja korotetaan ja kaiken tämän seurauksena kansalaisten käytettävissä olevat tulot vähenevät. Tämä pitää pitkälti paikkansa, valitettavasti. Olisi kuitenkin perin outoa kuvitella, että se johtuisi jostakin hallituksen erityisestä verstaansa vailla olevasta ilkeydestä. Ei, kyllä se johtuu talouden vastaansanomattomista realiteeteista ja aidosta vastuunkannosta. Totta kai myös hallituspuolueet kannatuksesta huolissaan olevina poliittisina liikkeinä mieluummin korottaisivat etuuksia, lisäisivät palveluja ja alentaisivat maksuja. Siihen ei nyt vain ole edellytyksiä. Nykyhallitus on, eikä vähiten kokoomuslaisen valtiovarainministerin poikkeuksellisen realistisen näkemyksen johdosta, joutunut valitsemaan toisen linjan sillakin uhalla, että tiukan budjettilinjan välttämättömyys tulee laajemmin ymmärretyksi ja hyväksytyksi vasta ajan myötä.

Ulkoisessa tarkastelussa taloutemme pahin ongelma on edelleen valtava valtiontaloudellinen velkaantuminen. Kaikista säästötoimenpiteistä huolimatta valtio lisävelkaantuu vielä ensi vuona yli 60 miljardilla markalla. Tämän seikan vakavuutta ei vieläkaan tunnuta täysin tajuttavan. Valtion velan hoitomenot kasvavat vielä tulevinakin vuosina huimasti muodostaen valtiontaloudelle täysin uuden rasitteen, joka ei tule poistumaan edes hyvien vuosien aikanaan jälleen koittaessa.

Olemme saaneet budjettiin täysin uuden pääluokan, valtionvelkojen korkomenot, joka jo nyt on budjetin kolmanneksi suurin, noin kymmenen kertaa suurempi kuin oikeusministeriön pääluokka vankiloineen ja tuomioistuintuomineen ja yli kaksi kertaa suurempi kuin puolustusministeriön pääluokka kaikkein asehankintoihin. Kyse on kaiken lisäksi menoista, joista ei voi edes periaatteessa säästää, kuten on asian laita kaikkien muiden pääluokkien kohdalla.

Valtiontalouden nykyiset säästöt on nähtävä rakenteellisin ja pitkälti pysyvinä, ei vain laman tuottamina tilapäisilmiöinä. Pääoppositiivipuolueen SDP:nkin on hyvä muistaa, että myös se joutuu aikanaan mahdollisesti hallitusvastuuseen tullessaan tämän realiteetin eteen.

Hallituksen talouspolitiikan yhtenä peruslinjauksena on ollut vientivetoisen kasvupolitiikan avulla kääntää vaihtotase positiiviseksi. Tämä on ollut välttämätöntä, ja se on sitä jatkossakin jo valtion velan kasvavien hoitomenojen takia. Raskaasti velkaantunut ja tuonnista riippuvainen kotimaamme on jatkossakin tiukassa kohtalonyhteydessä vientiteollisuutemme iskukykyyn.

Hallitus on myös onnistunut tavoitteessaan. Kauppatase on ennätysmäisen ylijäämäinen, ja vaihtotase kääntyy näinä aikoina ensimmäistä kertaa yli 15 vuoteen positiiviseksi. Samalla talouteen on nyt ilmeisesti tulossa uutta liikkumavaraa. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä muistaa, että tälle kansakunnalle on elintärkeää, että vaihtotase myös säilyy ylijäämäisenä.

Yksimielisyys siitä, että liikkumavaraa on nyt syntymässä, pitää sisällään sen, että sitä ei aiemmin ole ollut. Tätäkään tosiasiaa ei voi liiaksi painottaa niille, jotka ovat viime vuodet vaatimalla vaatineet elvytystä todeten nyt sitten muiden joukossa, että talouteen nimenomaan nyt toden totta on syntymässä liikkumavaraa.

Eri poliittiset ryhmät ja etutahot ovat kaikki ilman riitasointuja vaatineet korkotasoa mahdollisimman alas. Sekä peruskorko että markkinakorot ovat nyt alemmalla tasolla kuin koskaan ennen. Vaikka tähän tilanteeseen ovat vaikuttaneet monet eri tekijät, se ei olisi ollut mahdollista ilman hallituksen sitoutumista tiukkaan budjettilinjaan. Korkojen lasku on mitä tehokkainta talouden elvytystä ja työllisyyden hoitoa. Se rohkaisee investointeihin, se helpottaa asuntovelallisten perheiden ja velkaisten yritysten asemaa. Se lisää kulutusta. Se nostaa pörssikursseja parantaen pankkien asemaa ja vähentäen samalla pankkituen tarvetta, ja se luo yleistä uskoa parempaan huomiseen.

Korkotason laskun arvioidaan tänä vuonna merkitsevän kotitalouksien korkomenojen vähentymistä 5 miljardilla markalla viime vuoteen verrattuna. Ensi vuonna näiden korkomenojen arvioidaan edelleen vähenevän 2,5 miljardilla markalla. Hyvän esimerkin korkoelvytyksen tehokkuudesta tavallisille perheille saa perin yksinkertaisella laskelmalla. Jos perheellä on velkaa vuosiansioidensa verran, mikä ei suinkaan ole tavatonta, vaikuttaa 1 prosenttiyksikön korkojen lasku siihen, että perheen käytettävissä olevat tulot lisääntyvät tasan prosentilla. Toimenpiteen vaikutus on selvästi suurempi kuin esimerkiksi 1 prosentin palkankorotuksen vastatessa itse asiassa noin 3 prosentin palkankorotuksen nettovaikutusta. Verottaja ottaa nimitäin palkankorotuksesta itselleen noin puolet hintatason nousunkin viedessä oman osansa.

Korkotason lasku on myös mitä oivallista sosiaalipolitiikkaa, sillä se helpottaa ennen muuta nuoria lapsiperheitä, jotka ovat muita väestöryhmiä velkaisempia.

Herra puhemies! Suomi on laman myötä ajautunut tuloverotuksen epäviralliseksi maailmanennätysmaaksi, mikä ei minikään talousoppien mukaan voi olla perusteltua. Tämän takia on luonnollista, että jos kansantalouteen syntyy liikkumavaraa, sitä käytetään ensimmäisen tilaisuuden tullen juuri tuloverotuksen alentamiseen.

Tuloverotuksen alentamisella saavutetaan monia kansantaloudellisia hyötyjä verrattuna esimerkiksi perinteisiin julkisiin investointeihin tai palkankorotuksiin. Tämän lisäksi vähäiselläkin verotuksen keventämisellä olisi tässä tilanteessa sikäli merkitystä, että se olisi omiaan osoituksena taloudellisesta käänteestä ja loisi uskoa laman voittamiseen ja parempaan tulevaisuuteen. Myönteisen käänteen johdosta myös tarve ns. varovaisuussäästämiseen vähenisi.

On totta, että osa veronkevennyksistä saattaisi kaikesta huolimatta liukua säästämiseen, mikä vähentäisi niiden kysyntää lisäävää vaikutusta. Kevennysten suuntaamisella lapsiperheisiin kuitenkin vähennetään tätä riskiä. SDP:n vaatima liikevaihtoveron alentaminen sen sijaan tuskin näkyisi tuotteiden hinnoissa.

Hallitus päätti kokoomuksen vaatimuksesta budjettiriihessä lausumasta, jonka mukaan "hallitus päättää myöhemmin vuoden 1994 tuloverotuksen ja maksujen alentamisesta, mikäli taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät luovat sille edellytykset". Kokoomuksen eduskuntaryhmä toteaa tämän hallituksen yksimielisen kannanoton. Näin ollen edellyttämme, että ennen ensi

vuoden verolakien ja budjetin lopullista lukkoon lyömistä käydään hallitusryhmien välillä neuvottelut, joissa selvitetään, onko olemassa edellytykset puheena olevan lausuman toteuttamiselle.

Entä sitten kysymys ns. perhetukipaketista? Hallituksen keväällä antama perhetukipaketti on sinänsä myönteinen rakenteellinen uudistus, jossa verovähennyksinä annettava lapsiperheiden tuki korvataan lapsilisien korottamisella. Samalla on kuitenkin tarkoitettu valtioneuvoston lokakuussa 1992 tekemän periaatepäätöksen perusteella valtiontalouden tasapainottamiseksi säästää noin 700 miljoonaa markkaa. Olisi kuitenkin perin outoa, että lapsiperheiden verotusta mainitulla tavalla kiristettäisiin juuri samanaikaisesti, kun muuten etsitään mahdollisuuksia yleiseen tuloverotuksen alentamiseen.

Verotuksen ja perhetukipaketin suhteen kookomuksen kanta on siis ennallaan ja hyvin selvä. Mikäli loppuvuodesta on olemassa edellytykset ensi vuoden tuloverotuksen keventämiselle, on tuo uudelleenarviointi tehtävä. Ratkaisu tulisi painottaa lapsiperheisiin, joille ns. perhetukipaketti merkitsee mainittua noin 700 miljoonan markan ylimääräistä räsistystä. Siksi perhetukipaketista olisi järkevää tehdä ratkaisu vasta siinä vaiheessa, kun ensi vuoden tuloverotuksesta päätetään. Siihen mennessä sovittaisiin myös siitä, miten esimerkiksi lapsilisiä korottamalla lapsiperheiden ylimääräinen menetys korjattaisiin. Näin siis, mikäli edellytykset tarkistukselle olisivat olemassa.

Se, voidaanko mahdollisesti syntymässä olevaa taloudellista liikkumavaraa käyttää veronkevennyksiin, riippuu pitkälti työmarkkinajärjestöistä. Työmarkkinajärjestöt ovatkin nyt paljon vartijoina. Täydellinen hulabaloo työmarkkinoilla lakkoineen johtaisi väistämättä verokeskustelun umpikujaan ja katkaisisi kaiken lisäksi varmuudella taloutemme orastavan elpymisen mm. nostamalla uudelleen korkotasoa.

Paitsi että palkankorotukset lisäisivät kotimaista kysyntää vähemmän kuin veronkevennykset, ne olisivat myös ratkaisevasti epäsolidaarisempi vaihtoehto. Palkankorotukset koskisivat nimittäin joka tapauksessa vain pientä osaa palkansaajista julkisen puolen palkkojen samanaikaisesti jopa lasiessa, kun taas veronkevennykset koskisivat kaikkia.

Palkankorotukset toimisivat tässä tilanteessa lisäksi työllisyyttä heikentävästi. Ne saattaisivat saada inflaation vauhtiin, joka murentaisi kilpailukyymme. Tämän seurauksena valuuttakurs-

simme heikentyisi, mikä vain lisäisi ulkomaisen velan määrää ja nostaisi korkotasoaamme. Tähän kehityskulkuun meillä ei ole yksinkertaisesti varaa.

Ammattiyhdistysliike onkin nyt varsinaisen solidaarisuustestin edessä. Lähikuukausina saamme nähdä, ajaako se kaikkien palkansaajien ja työttömien etua vai onko se siirtynyt vain niiden palkansaajien etujärjestyksi, jotka sattuvat olemaan töissä muutamilla harvoilla kilpailukykyisillä ventialoilla ja joita itse asiassa koko yhteiskunta ja muut palkansaajat ovat tukenet kansantalouden kokonaisedun nimissä.

Nyt ei ole kansantalouden eikä ennen muuta työttömien kannalta vastuullisuuden häivääkään siinä, että vientiyritykset alkaisivat jakaa siellä työssä oleville tuntuja palkankorotuksia. Oikeudenmukaisempaa olisikin antaa vientiyritysten parantuneen kannattavuuden johtaa uusiin investointeihin ja sitä kautta uusiin työpaikoihin. Samasta syystä myöskään puunmyyjille maksettavat hinnankorotukset eivät nyt ole perusteltuja.

Herra puhemies! Entinen kansanedustaja Osmo Soininvaara toteaa taannoisessa kirjoituksessaan, että "teollisuusmaita uhkaavassa massatyöttömyydessä on kyse pysyvästä rakenteellisesta muutoksesta työvoiman kysynnässä ja että ongelmaan eivät nykyiset suhdannepoliittiset lääkkeet tehoa vaan pikemminkin pahentavat sitä". Näin siis oppositioryhmä vihreiden talouspoliittinen pääideologi.

Me emme suhtaudu asiaan aivan yhtä lohduttomasti, vaikka tervehdimmekin tyydytyksellä reaali maailmaan pohjautuvien arvioiden ilmene mistä myös opposition taholta. Työttömyys on ja valitettavasti pysyy rakenteellisena ongelmana ja karmaisevan korkeana myös lähivuosina. Mutta työttömyyttä silti voidaan ja sitä tulee torjua myös suhdannepoliittisin menetelmin.

On kuitenkin huomattava, että suurteollisuus tuskin ainakaan laajamittaisesti lisää työvoimaansa lähiaikoina ja että julkinen sektori ei enää pysty lisäämään nykyistä työvoimaosuuttaan. Uusien työpaikkojen luominen on siksi pitkälti vain pienten ja keski suurten yritysten sekä itse asiassa pitkän aikavälin ja vasta ajan saatossa pikkuhiljaa vaikuttavan teollisuusstrategisen uudelleenajattelun varassa.

Pk-yritysten yleisten toimintaedellytysten turvaamisen tärkeyttä ei voikaan liikaa korostaa. Hallituksen tämänkin budjettiesityksen painopistealueena on täten nimenomaan pk-yritystoiminnan elvyttäminen. Erityisesti kotimarkki-

nayrityksien vaikeata tilannetta helpottamaan luotuja tutkimuotoja jatketaan. Keskeisin näistä on pk-yrityksille tarkoitettu 3 miljardin markan myöntämisvaltuuksien puitteissa oleva investointien korkotuki. Tekesin määrärahat on pystytty turvaamaan. Keran mahdollisuudet pk-yritysten rahoittamiseen turvataan korkotuella. Keran riskisijoitusyhtiöiden tarvitsemia määrärahoja lisätään.

Budjetissa on myös lukuisia muita työllisyyttä tukevia toimia, jotka ovat julkisessa keskustelussa jääneet jälleen kerran aivan liian vähälle huomiolle. Muutaman esimerkin mainitakseni: Julkisia investointeja aikaistetaan 800 miljoonalla markalla annettavalla lisäbudjetilla. Työministeriön voimavaroja erityisesti nuorisotyöttömyyden helpottamiseen ja pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseen jatketaan. Työllisyysmäärärahoilla voidaankin näin katkaista peräti 230 000 ihmisen työttömyysjakso. Uutena otetaan käyttöön ns. työmarkkinatuki, jonka avulla työttömyyden hoitoon meneviä varoja voidaan käyttää nykyistä aktiivisemmin.

Rakennusalan työttömyyttä helpotetaan asunoinvestointeja aientamalla siten, että asunonhankkijoille korvataan arvonnäisäverosta aiheutuvat lisäkustannukset. Kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia parannetaan. Työvoimavaltaista asuntojen peruskorjaustoimintaa vauhditetaan lisäämällä perusparannukseen suunnattua lainoitusta kolmanneksella viime vuodesta. Kaiken kaikkiaan työllisyystilanteessa on kuitenkin ennen kaikkea kyse yleisestä taloudellisesta kehityksestä ja yleisestä talouspolitiikasta, ei työvoimahallinnon aikaansaannoksista.

Eduskunta voisi omalta osaltaan olla edesauttamassa investointitoiminnan liikkeellelähtöä ja siten myös työllisyyden kohentamista tekemällä myönteisen ydinvoimapäätöksen. SDP:n puheenjohtajan Paavo Lipposen esittämää ajatusta ydinvoimaaänestyksen lykkäämisestä emme pidä mahdollisena. Sen sijaan eduskuntaryhmien välisiin ja ennen kyseistä äänestystä käytäviin energiapolitiikkaa koskeviin neuvotteluihin kokoomuksen eduskuntaryhmä on valmis.

Eräät ydinvoimaa vastustavat tahot käyttävät puuta keppihevosenä väittäessään, että puu ja ydinvoima kilpailevat energian tuotannossa. Aivan yhtä pöljää olisi esimerkiksi väittää, että henkilöautot ja rahtilaivat kilpailisivat keskenään tavaran kuljetuksessa. Puun todellisia kilpailijoita ovat turve, öljy ja kaasu, ei ydin- eikä hiilivoima. Puu pystyisikin vain miljardiluokan vuosittaisten tukiaisten avulla taloudellisesti kil-

paimaan ydinvoiman kanssa. Tällöinkin tekniset ongelmat asettaisivat rajoituksia puun käytölle.

Puun tärkeä etu on toki sen kotimaisuus, minkä lisäksi metsänhoidolliset ja työllisyysyyt puoltavat puun energiakäytön lisäämistä. Puun käyttöä järkevissä käyttökohteissa onkin pyrittävä valtion toimenpitein edistämään. Vaihtoehtoista perusvoimaratkaisua se ei kuitenkaan missään olosuhteissa voi tarjota.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä toistaa vielä kerran yksiselitteisen kantansa, jonka mukaan kaikki myönteiseen ydinvoimaratkaisuun liitetty energiaveroratkaisut sekä muutkin ajankohtaiset energiahankkeet tulee harkita eduskunnassa puhtaalta pöydältä täysin uudelleen, mikäli eduskunta ei hyväksyisi hakemusta viidennen ydinvoimalayksikön rakentamisesta. Tässäkään ei ole kyse budjetin auki repimisestä vaan pitäytymisestä jo aikaisemmin ilmoittamissamme kannoissa. Kokoomuksen ministeriryhmä jättikin nimittäin jo helmikuussa valtioneuvoston pöytäkirjaan selkeän lausuman, jossa todettiin, että "mikäli eduskunta ei myönnä lupaa ydinehnergian lisärakentamiseen, on koko energiaratkaisu otettava uudelleen tarkasteltavaksi".

Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä nykyinen lakisääteinen päivähoitojärjestelmä on toimiva ja tulee säilyttää. Sitä täydentämään tulee ottaa ns. palvelurahajärjestelmä, jossa kaikilla alle kouluikäisten lasten vanhemmilla olisi oikeus lakisääteiseen palvelurahaan lastensa päivähoitopalveluiden järjestämiseksi. Palvelurahan saannin edellytyksenä olisi, että vanhemmat ovat ansiotyössä tai opiskelevat päätoimisesti. Tältä osin palveluraha korvaisi nykyisen kotihoidon tuen. Palveluraha maksettaisiin suoraan päivähoitopalvelua tuottavalle. Raha olisi lapsen vanhemmille verotonta tuloa. Sosiaali- ja terveysministeriössä on syytä mahdollisimman nopeasti selvittää palvelurahajärjestelmän eri toteuttamismahdollisuudet. Uudesta järjestelmästä ei saa aiheutua valtiontaloudellisia lisäkustannuksia.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä panee tyytyväisyydellä merkille, että hallitus on toteuttanut ryhmän kesäkokouksen kannanoton mukaiset opintososiaaliset muutokset. Vanhojen opintolainojen korkoa alennetaan. Opintotukiuudistus ulotetaan koskemaan myös keskiasteen opiskelijoita. Korkeakouluopiskelu säilyy maksuttomana. Alle 20-vuotiailla nuorilla säilyy oikeus opintorahaan.

Erityisesti laman aikana onkin ensiarvoisen tärkeää turvata nuorten taloudelliset mahdollisuudet opiskella. Opintotukeen suunnattuja varoja onkin tässä valtiontalouden tilassa jopa lisätty. Pitkällä aikavälillä tämä on varmasti mitä kestäväintä panostusta kansakunnan tulevaisuuteen.

Herra puhemies! Kuntien mahdollisuuksia sopeuttaa toimintansa valtionosuuksien leikkauksiin vaikeuttaa se, että kuntien tulopohjaan puututaan, mutta ei anneta riittäviä mahdollisuuksia toimintojen järjestämiseen kuntien oman tahdon mukaisesti. Normien purku on edennyt, mutta vielä on liikaa valtion epätarkoituksenmukaista ohjausta ja valvontaa. Valtiontalouden kannalta on tärkeää, että säästövaikutus toteutuu. Tapa, jolla leikkaus budjetissa toteutetaan, ei vastaa kokoomuksen näkemystä kuntien oikeudenmukaisesta kohtelusta. Ryhmä korostaa kuitenkin, että kyse oli maan kaikkia kuntia edustavan Kuntaliiton sisällä syntyneestä kompromissista.

Korkotason alentuminen, pörssin vilkastuminen, valtionyhtiöiden tulostunnon paraneminen ja ulkomaisten sijoittajien kasvava kiinnostus suomalaisten yhtiöiden osakkeisiin ovat omalta osaltaan luoneet perusedellytykset valtionyhtiöiden yksityistämisen käynnistämiseksi. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että valtionyhtiöiden yksityistämisen aika alkaa olla käsillä. Kauppa- ja teollisuusministeriön on pantava yksityistämiseen vauhtia. Osa näin saatavista varoista on käytettävä kyseeseen tulevien yhtiöiden pääomarakenteen vahvistamiseen sekä elinkeinorakenteemme monipuolistamiseen.

Herra puhemies! Nyt samanaikaisesti käsitellyssä oleva tämän vuoden neljäs lisäbudjetti liittyy pankkikriisiin. Sietämättömiin mittasuhteisiin paisunut pankkituki on aikamme vastenmielisimpiä ilmiöitä, vastenmielinen mutta välttämätön, sillä ellemme pitäisi huolta rahoitusjärjestelmämme perusteista, saisimme samalla heittää hyvästit koko yhteiskuntamme nykymuotoiselle toimivuudelle.

Liikepankkien mittavat osakeannit näyttävät onnistuvan. Pankkien omistajat ovat osoittaneet halunsa pankkien omistamiseen samalla, kun onnistuneet annit vähentävät pankkituen tarvetta. Lisäksi ne osoittavat selkeästi sen, että maamme pankkijärjestelmän tulee jatkossakin perustua yksityiseen omistukseen. Suomen pankkikriisi onkin näillä näkymin yhä selvemmin säästöpankkikriisi. Pankkitukeen sitoutuneista noin 42 miljardista markasta vain noin 6

miljardia markkaa on käytetty muihin pankkeihin kuin Suomen Säästöpankkiin, SKOP:iin ja STS:ään.

Valtion vakuusrahasto on sitoutunut säästöpankkiryhmän toiminnan nykymuotoiseen jatkamiseen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä odottaa kuitenkin edelleen julkisuuteen lisätietoja niistä perusteista, joiden nojalla Vakuusrahasto pitää tätä veronmaksajien ja kansantalouden kannalta edullisimpana vaihtoehtona. Tärkeintä on nimittäin tehdä ne ja vain ne ratkaisut, joilla voidaan minimoida pankkituesta aiheutuvat veronmaksajien menetykset. Eduskuntaryhmä korostaa sitä, ettei kaikkien nykyisten pankkiryhmien säilyttäminen ole itseisarvo. (Ed. Heikkinen: Voitteko kertoa sen myös ed. Mäki-Hakolalle!)

Pankkitukeen liittyen jouduimme viime viikolla hämmästelemään, etten sanoisi kauhistelemaan, julkisuuteen saatettuja tietoja STS-pankin erityistilintarkastuksessa selvinneistä holtittomuuksista. (Ed. Aittoniemi: Löytyy niitä muualtakin!) Vakuusrahaston tiedotteessa todettiin muun muassa, että "erityistilintarkastuksessa on havaittu, että merkittävä osa pankin myöntämistä yritysluotoista on myönnetty pankissa voimassa olleiden luoton myöntämistä sääntelevien ohjeiden vastaisesti", että "tiettyjä luottopäätöksiä tehdessään pankin johto on menetellyt erityisen huolimattomasti, mistä pankille on aiheutunut merkittävää vahinkoa", ja että "erityistilintarkastukseen perustuen Siltapankki on jättänyt poisille 20 asiakkaastaan tutkintapyyntöä".

Pankin vastuuton ja sen asiakkaiden rikollisen menettely ovatkin nyt johtamassa vahingonkorvausvaatimuksiin ja rikosprosesseihin. (Ed. Aittoniemi: Wegelius vain ratsastelee!) STS-pankin toiminnan ja sen johdon valvonta kuului viime kädessä pankin omistajille eli lähinnä STS-säätiölle, joka näköjään laiminlöi tämän tehtävänsä aiheuttaen siten veronmaksajille huikeita menetyksiä. Kuin korvaukseksi tästä saivat STS-säätiö ja sen taustavoimat — Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ja Vasemmistoliitto — konkurssikypsästä pankistaan kauppahintana 75 miljoonalla markalla KOPin osakkeita, joiden arvo tänä päivänä lienee 200 miljoonan markan paikkeilla. Kenen mielestä ja kenen kannalta tämä oli hyvä ja oikeudenmukainen ratkaisu? (Ed. Kekkonen: Oliko tämä budjettipuheenvuoro?) Pelkään pahoin, että muista meillä olevista vakuusrahaston toimeenpanemista erityistilintarkastuksista löytyy samanlaisia jälkeä kuin STS-pankista.

Olisi älyllisesti epärehellistä ja itsensä pettämistä kuvitella tai väittää, että väärin meneteltiltä pankinjohtajilta ja pankkien asiakkailta voitaisiin vahingonkorvaustitse saada takaisin murto-osaakaan massiivisesta pankkituesta. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo kuitenkin, että jo yhteiskuntamoraalin kannalta on välttämätöntä tutkia esille tulevat tapaukset tarkoin ja arvioida väärinkäytös- ja holtittomuustapaukset ankarimman mukaan. (Ed. Gustafsson: Näin on päätetty jo viime vuonna!) Pankkiselaisuus ei voi eikä saa tätä estää. (Ed. Gustafsson: Kyllä, pitää tutkia!)

Pankkikriisin hoitamiseen tulee olla tarjota kaikki tarvittavat työkalut. Tämän vuoksi kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee hallituksen esitystä omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamisen mahdollistamisesta. (Ed. Aittoniemi: Mitä se tähän kuuluu?) Esitys tulee eduskunnassa käsitellä ilman aiheetonta viivytyksiä.

Omaisuudenhoitoyhtiöitä mahdollisesti perustettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota pankkituen yleisiin periaatteisiin. Yhtiöiden kautta jaettava tuki ei missään tapauksessa saa olla houkuttelevaa. Myös tämän tuen tulee olla vastikkeellista ja julkista. Omaisuuden siirtämisessä käytettävien siirtohintojen tulee oikeita. Veronmaksajien tiedonsaantioikeus tulee turvata mm. kertomalla avoimesti omaisuudenhoitoyhtiöille realisoituvista tappioista.

Herra puhemies! Itsesuomettumisen kaudella oli tapana, että budjetin ryhmäpuheenvuoroissa oli vakiona ulkopoliittinen osio, jossa vannottiin oikeaoppisin ja tarkoin vartioiduin sanakääntein uskollisuutta maan viralliselle ulkopoliittiselle linjalle. (Ed. Gustafsson: Tekikö kokoomus näin?) Nyt tähän liturgiseen ulkopoliittiseen esiintymiseen ei enää ole tarvetta. Sen sijaan nyt on tilaisuus kokoomuksen eduskuntaryhmän puolesta lausua ilomme siitä, että Washingtonissa on eilen voitu allekirjoittaa historiallinen sopimus Israelin ja Plo:n välillä. Vuosikymmenten vihanpidon jälkeen on Lähi-idässä otettu aimo harppaus kohti pysyvää rauhaa. Ihmeiden aika ei ole ohi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Edustajat Rajamäki ja A. Ojala merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Andersson: Herra puhemies, herr talman! Hyvät edustajaverit! Kun ed. Zyskowicz puhui työttömyydestä ja siitä, miten siihen voitaisiin vaikuttaa, hän oli aivan oikeassa siinä, että pitäisi tukea pieniä ja keskusuuria yrityksiä, koska tänä päivänä on liian kallista työllistää ihmisiä. Kysyisin vain, miksei hallitus sitten tee mitään. Miksei muuteta niitä perusteita, joiden perusteella sosiaalikutannuksia maksetaan? Nyt ne maksetaan palkkasummasta. Tästä on puhuttu iät ja ajat, mutta ei mitään tekoja tehdä. Tämä olisi todella tärkeä asia.

Herra puhemies! Suomea riepottelee nyt, vuonna 0, paitsi tuhoisa joukkotyöttömyys, pankki- ja velkaantumiskriisi, yritysten konkurssisuus ja kotimarkkinalama myös meidän porvarillisen hallituksemme ideologiasta johtuva toiminta yhteisvastuuseen ja solidaarisuuteen perustuvan hyvinvointivaltion tuhoamiseksi. Suomen työväenliike, vasemmistopuolueet ja ayliike ovat sotien jälkeen rakentaneet yhteiskuntaa, missä ketään ei tieten tahtoen ole jätetty yhteiskunnan ulkopuolelle ja missä on ainakin pyritty siihen, että jokaisen kansalaisen olisi mahdollista elää turvattua elämää ja käyttää tarvittavia terveys- ja sosiaalipalveluja, koulutautua ja osallistua muutenkin yhteiskunnan elämään sekä tulla osalliseksi yhteisvastuullisesti luoduista vakuutusjärjestelmistä. Mutta nyt porvarillinen hallitus ja oikeistopuolueet ovat hylänneet tämän erittäin tärkeän ja hyvän periaatteen.

Nimittäin nykyisellä politiikalla tehdään aivan toisenlaista yhteiskuntaa. Tehdään haljennutta, syvästi eriarvoista, turvatonta ja julmaa yhteiskuntaa, missä kylmästi jätetään työttömät ja muuten turvattomassa asemassa olevat heitteille, oman onnensa nojaan. Tämä oikeiston uusi yhteiskunta on meille tietenkin tuttu. Se on tuttu Thatcherin Englannista sekä Bushin ja Reaganin Yhdysvalloista. Se on yhteiskunta, missä harmaa ja musta talous rehottavat, missä sosiaaliset ongelmat, rikollisuus, huumeet, turvattomuus ja väkivalta valtaavat yhä enemmän tilaa ihmisten elämässä. Siitä syntyy pahoinvointiyhteiskunta myös niille, joilla menee aineellisessa mielessä hyvin. Kysyisinkin: Tällaistaako yhteiskuntaa me suomalaiset haluamme? Väitän, että Suomen kansan enemmistö kannattaa edelleen hyvinvointiyhteiskuntaa. Väitän myös, että kansan enemmistö nyt ja tulevaisuudessa haluaa elää yhteiskunnassa, missä ketään ei jätetä heitteille, missä ketään ei tieten tahtoen hylätä ja nöyryytetä.

Toinen asia on se, että paluuta vanhaan yh-

teiskuntamalliin ei ole. Mutta kuitenkin tarvitaan poliittista tahtoa ja yhteistä sopimusta siitä, että pyrimme edelleenkin turvaamaan hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ihmisille. Niiden rahoitus on tänä päivänä hankalaa, mutta kysymys on myös ideologiasta ja poliittisesta tahdosta.

Arvoisa puhemies! Ahon — Viinasen hallitus on tänään epävarmempi kuin koskaan. Vielä vuosi sitten eli syyskuussa 92 saattoi talousarvioesityksen perusteluista lukea kääntein tapahtuvan vielä tuona samaisena vuonna. Nyt hallitus ei lupaa käännettä talousarvion kirjoittamisvuodelle, mutta sanoo odottavansa sitä ensi vuodelta. Keltaisen kirjan liitteenä oleva talouskatsaus on kuitenkin paljon epävarmempi myöntäen, ettei käänne ensi vuonnakaan ole mitenkään varmaa. Tästä mielestäni pitäisikin olla huolissaan. Puoli miljoonaa työvoimaministeriön kirjaamaa työtöntä on pöyristyttävä luku. Luottavaisten, optimististenkin arvioiden mukaan työttömiä ehtii tulla pahimmillaan 550 000, vaikka kaikki kääntyisi ensi vuonna paremmaksi. Mutta entäs, jos ei käännäykään? Entä jos talouden kaksijakoisuus jatkuu tällaisena myös ensi vuonna? Tästä minä olen huolissani, siitä, että ministeriö kirjaisikin työttömiä 600 000, että ensi vuonna työttömiä olisi selvästi yli 20 prosenttia. Minä olisin erittäin huolestunut seurauksista työttömille, mutta myös työssä oleville ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle.

Hyvät edustajatoverit! Työttömyyden kasvu on ollut Ahon hallituksen tietoinen valinta, kun tavoitteeksi asetettiin vakaa, kova markka ja kun siitä pidettiin kiinni niin kauan, liian kauan. Pahinta työttömyydessä on se, että kun se kerran on riistäytynyt korkeaksi, sitä on erittäin vaikeaa ja erittäin kallista saada takaisin pienemmäksi. Niinpä kun talouspolitiikan valinnoissa painotettiin muita näkökohtia kuin työllisyyttä, nostettiin työttömyys, ei vain hetkeksi, vaan vuosikausiksi, lähelle nykyistä tasoaan. Pahinta työttömyydessä on se, että kerran äidyttyään joukkotyöttömyydeksi se käy todella kalliiksi. Kaikista säästötoimista huolimatta menot kasvavat ja verojen tuotto jatkuvasti laskee. Joukkotyöttömyys ei käy kalliiksi vain parina vuotena. Sen laskuja maksetaan kymmenen vuotta tai vielä kauemminkin.

Pahinta työttömyydessä on se, että menestyvät ja toimeentulevat saattavat kieltäytyä maksamasta sitä. Syntyisi siis tyytyväisyyden kulttuuri keskelle 15—20 prosentin työttömyyttä, sillä enemmistö sentään olisi vielä töissä. Halli-

tuksessa tätä ajattelutapaa edustaa ja näitä tunteja tulkitsee valtiovarainministeri Viinanen. Juuri tämä tyytyväisyyskulttuuri levittää urbaaneja tarinoita työttömistä, joilla menee hyvin. Näissä urbaaneissa tarinoissa toisten työttömyys rinnastuu lomailuksi ja yhtäkkiä työtön julistetaan laiskuriksi, lurjukseksi. Urbaani tarina on kuitenkin meidän aikamme satu ja valhe, ja niihin ei pidä uskoa, ei yliopistomiesten eikä myöskään valtioneuvoston jäsenten. Mutta pahinta työttömyydessä on se, että se saattaa sadattuhannet ahdinkoon, ja jatkuva joukkotyöttömyys tiputtaa työttömiä kymmenintuhansin ansioturvan ulkopuolelle. Yksilölle työttömyyden jatkuminen ei tuo vain taloudellisia huolia. Sen jatkuminen vähentää myös hänen mahdollisuuksiaan saada koskaan työtä. Ammattitaito ei kehity, vaan uhkaa rapautua, ja vähitellen työttömän on pakko jo itsensäkin takia sopeutua työttömän elämään.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy työttömyysajan turvan heikennyksiä, jotka koskevat erityisesti nuoria, ja pidämme työmarkkinatuen sisältöä huonosti harkittuna. Kun näissä kysymyksissä liikutaan perustuslain suojan piirissä, voi oppositio nyt halutessaan pakottaa hallituksen sisältömuutoksiin. Tässä mielessä koko opposition olisi viisasta keskustella, löytyykö yhteistä näkemystä, ja uskon, että löytyy.

Joukkotyöttömyys muuttaa yhteiskuntaa ja sen jatkuminen tekee muutoksista syvempiä ja peruuttamattomampia. On kovin kepeästi haukuttu työttömyysturvaa työttömyyden pitkittämisestä ja vaadittu sen poistamista. Vaikka ei välittäisikään työttömistä ja heidän elämäntilanteestaan, heidän ahdingostaan, kannattaisi vastustajien kuitenkin pitää mielessä, että työttömyysajan turvalla on muitakin tehtäviä kuin työttömän elättäminen pahimman yli. Kohtalainen työttömyysturva takaa sen, että vakavia yhteiskunnallisia häiriöitä ei synny.

Jos puoli miljoonaa ihmistä asuisikin yömaajoissa ja olisi yhden päivittäisen soppalautasen varassa, ei kukaan enää olisi turvassa. Yhteiskunnassa, jossa rikkaus ja hyvinvointi asuisivat suuren köyhyyden viereissä, rikollisuus rehottaisi ja luultavasti mellakat ja kahinointi olisivat tavallisia. Nykyisen työttömyysturvan ansiota on, että valtioneuvoston jäsenet myös voivat rauhasa vielä kävellä kadulla. Mielestäni ministeri Viinasen työttömyysturvan vastaiset puheet ovat erittäin vakava asia, koska ne osoittavat hänen ideologisen tavoitteensa, joka on hyvinvointiyhteiskunnan romuttaminen. Varoitan kuitenkin,

ettei kannata yrittää sellaista eksperimenttiä, jossa työttömiltä viedään päivärahat, koska siinä kokeessa voi räjähtää muutakin kuin koeputki.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on ollut toisenlaisen talouspolitiikan kannalla koko Ahon hallituksen ajan. Meidän vaadimme devalvaatiota ja vastustimme myös ecu-kytkentää. Oli yksinkertaisesti pakko korjata se mittava markan yliarvostus, joka oli tappaa koko teollisuuden. Vasta nyt kahden devalvaation jälkeen myös korot ovat laskeneet, mihin devalvaatioiden lisäksi antaa edellytyksiä myös Saksan korkokehitys.

Hallitus puhuu tänään rintaäänin korkoelvytyksestä. Siihen on vain todettava, ettei korkojen aleneminen ole hallituksen ansio. Korot ovat alentuneet vain, koska hallituksen politiikka on epäonnistunut. Mutta ei koroilla kotimarkkinoita elvytetä ja työttömyyttä helpoteta. Korkoelvytys jääkin tyhjäksi lauseeksi tässä mielessä.

Kotimaisen kulutuskysynnän lisäämiseksi me esitämme, että liikevaihtoveroa tilapäisesti alennettaisiin. Se on paljon parempi keino kuin kokoomuksen ehdottama tuloveroasteikon lieventäminen, jonka seurauksena suurituloiset hyötyisivät, mutta painetta kunnallisveroäyrin nostamiseen syntyisi välittömästi. Näin pieni- ja keskituloiset taas kerran menettäisivät, jos kokoomuksen veroale toteutettaisiin.

Me esitämme käynnistettäväksi sellaisen investointiohjelman, jossa aikaistetaan tarpeellisia rautatie-, tie- ja satamahankkeita sekä ympäristöinvestointeja. Pääkaupunkiseudun metroverkon rakentamiseen valtion tulisi osoittaa lisää varoja sen sijaan, että panostus on tähän asti koskenut vain autoliikennettä. Raideliikenteelle olisi muutoinkin edellytyksiä. Pääradan parantaminen vaikuttaa kuljetuksiin koko Suomen pituudelta eikä tule suinkaan unohtaa myöskään Pietarin suunnan yhteyksien nopeaa parantamista.

Vaikka uusien asuntojen rakentaminen tyssäsi kotitalouksien velkaantumiseen ja sitä pitkitä nyt kotitalouksien epävarmuus, tulisi ole-massa olevan asuntokannan kunnostamiseen panostaa nyt lisää. Rakennuskantaa uhkaa rapautuminen, sillä korkeasuhdannevuosinaan korjaaminen ja perusparannus eivät olleet riittäviä. Aravavuokra- ja omistusoikeusasuntoja tulisi ensi vuonna rakentaa vähintään 25 000. Budjetissa hallitus aikoo tuntuvasti vähentää aravarakentamista tästäkin vuodesta, ja se on uskottoman epäviisasta.

Hallitus siirsi miljardin verran hankkeita ensi vuoden talousarviosta tälle vuodelle, mutta se ei kyllä riitä meille aikaistukseksi, vaan siinä kyse on lähinnä talousarvion loppusumman kosmetiikasta. Tarvitaan paljon isompaa panostusta ja nyt, tässä hetkessä.

Se, että hallitus kiristää verotusta lamavuodeksi, on nurinkurista. Se on eräänlaista käänteistä keynesiläisyyttä, jolla varmastikaan ei voiteta taloustieteen nobelia. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä tässä tilanteessa siirtyminen arvonlisäveroon on todella harkitsematonta. Samoin perhepaketin toteuttaminen sillä tavoin, että se muuttuikin perheiden verotuksen kiristämiseksi, on väärä ratkaisu. Myös ne muut toimet, joilla alennetaan eläkeläisten käteen jäävää rahaa ja uusien työttömien ja sairaiden päivärahoja, tuntuvat näissä oloissa huonosti harkituilta.

On myös syytä pidentää ansiöpäivärahan enimmäismäärää 300 päivällä ja ottaa käyttöön viljelijöiden luopumiseläkkeeseen ja luopumiskorvaukseen rinnastuva kaikkien työntekijäin luopumiskorvausjärjestelmä. Se vapauttaisi työpaikkoja nuorille työttömille ja olisi täysin perusteltu ratkaisu, joka nopeasti myöskin parantaisi työllisyystilannetta.

Hintakilpailukyvyyn parannuttua markan arvon korjaantumisen ja työmarkkinaratkaisujen takia erittäin merkittävästi palkankorotuksetkaan eivät vaarantaisi kilpailukykyä, vaan toisivat ostovoimaa kotimarkkinoille. Mutta me uskomme, että ammatilliset järjestöt kykenevät arvioimaan sen, mikä nyt on mahdollista ja mikä on järkevää. On selvää, että samalla kun nyt on voitava panostaa enemmän kuin mihin hallituksella on halua, on kyllä samalla sitouduttava tulevaisuudessa sellaisiin toimiin, joilla valtiontaloutta tasapainotetaan. Säästämisen aika ja leikkausten aika on sitten, kun talous on lähtenyt nousuun.

Arvoisa puhemies! Tarvitaan varmasti myös rakenteellisia muutoksia ja pitkän ajan ratkaisuja sen ohella, että nyt puhutaan akuutista ahdingosta. On nähtävissä, että mm. vähittäiskaupassa ja elintarvikkeiden jalostuksessa on selviä merkkejä sellaisesta keskittymisestä, että se uhkaa markkinoiden toimintaa. Nämä eivät ole ainoita aloja. Rakennustarvikkeiden valmistuksessa siihen ajaututtiin jo viime vuosina. Suomen kilpailulainsäädäntö on tässä suhteessa edelleenkin maho kai siksi, että näillä monopolinomaisilla muodostelmilla on ollut liiaksi ymmärtäjiä hallituksessa.

Työnantajat vaativat sosiaaliturvamaksujen siirtämistä asteittain työntekijöille. Tästä ed. Zyskiewicz myöskin puhui. Joka kerta kun tällainen yksittäinen siirto tehdään, se epäilemättä keventää hetkellisesti yritysten asemaa, mutta pitkän ajan kuluessa, kun on käyty useampi sopimuskierron, voidaan yhtä hyvin väittää, että helpotus ei ole pysyvä, koska kaikki osapuolet ottavat sen huomioon. Minusta paljon tädellämpää kuin yksittäisten vuotuisten helpotusten antaminen on se, miten työsuhteeseen liittyvät sosiaalivakuutusmaksut ylipäänsä määräytyvät. On vakavasti kysyttävä, pitääkö niiden olla nimenomaan työvoimaveroja, jos työttömiä seuraavat kymmenen vuotta on runsaasti. Niiden porrastusta on muutoinkin selvitettävä ja välitömmäsi.

Totta kai koulutukseen ja tutkimukseen on panostettava, mikäli mielitään säilyttää Suomi asuttuna. Koulutettu on yhteiskunnalle tärkeä voimavara, ja lisäksi yksilölle koulutus on oleellinen avu hänen yrittäessään selviytyä yhteiskunnassa. Olisi erittäin hyvä, jos maatalouden tukimiljardeista yhä suurempi osa voitaisiin ohjata tilakohtaiseen tukeen ja mahdollisimman monen maaseudun nuoren valmentamiseen sellaisiin ammatteihin ja töihin, jotka edistävät maaseudun pitämistä asuttuna Suomessa.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden kesken on syntynyt arvoton näytelmä verotuksesta, siitä onko verotus auki vai ei, ja siitä milloin ja miten verotukseen voitaisiin palata. Hallituksen antama perhetuen muutosta koskeva esitys poistaisi lapsiperheiden verovähennykset, mutta antaisi tilalle lapsilisän korotuksen, joka vain osaksi kattaa vähennysten poiston. Me edellytämme, että puuttuva hyvitys, noin 700 miljoonaa markkaa, jaetaan lapsilisen korotuksena, tai sitten on parempi luopua koko muutoksesta, joka on kääntynyt lapsiperheiden verotuksen ylimääräiseksi kiristämiseksi sen ohella, että lapsiperheisiin kohdistuu jo myös yleinen verojen kiristyminen. Valtiohan aiheuttaa sitä paitsi verojen välillistä kiristymistä heikentämällä kuntien valtionosuuksia, jolloin kunnat ovat pakotettuja veronkorotuksiin. Keskimäärin korotuspaine pelkääntään valtionosuuksien leikkaamisesta on noin 2 penniä veroäyryiltä.

Arvoisa puhemies! Tähän budjettikeskusteluun liittyy myöskin pankkituki. Pankkituki, jolla nyt taataan tallettajien rahat ja pidetään samalla pankkijärjestelmä pystyssä, edellyttää kuitenkin pankkialaisuuden murtamista ja myöskin talousrikostutkinnan voimistamista.

Nyt on aika sanoa, että tarvitaan lisää resursseja poliiseille, tarvitaan tutkintaa, jotteivät hullujen vuosien rahasotkut jäisi pimentoon. Hallitus tahtoo muuttaa tukijärjestelmää ja tuen jakamista niin, että eduskunta syrjäytyy ja valtioneuvosto huolehtii jakamisesta. Takausten käyttö tekee tuesta epäilemättä ainakin välittömästi halvempaa, mutta samalla ei suinkaan pidä unohtaa omistajan ja omistajien vastuuta. Yhteiskunnan antaman tuen tarkoitus ei voi olla omistajan, vaan pankkijärjestelmän pelastaminen.

Hallitus tahtoo nyt perustaa omaisuudenhoitoyhtiöt, roskapankit, mutta se ei kuitenkaan pykälässä määrittele sitä, millä ehdoilla vakuutena tullutta varallisuutta ja huonoja luottoja siirrettäisiin tällaiseen yhtiöön. On vaikea tukea sellaista, minkä sääntöjä ja minkä ehtoja ei ole kirjoitettu näkyviin. Näin roskapankeista tuleekin vain piilotuen jakajia.

Yhteiskunta joutuu maksamaan pankkikriisistä niin paljon, että kaikissa niissä pankeissa, joiden luottokantaa tai omaisuutta siirretään omaisuudenhoitoyhtiölle, tulee ehdottomasti suorittaa erityistilintarkastus. On myös selvää, että tukea vastaanottaneet pankit velvoitetaan antamaan tietoa luottotappioista, jotka ylittävät miljoonan markan rajan, ja näistä pidetään julkista rekisteriä. Jos ehtoja ei haluta määritellä nyt, perustettakoon jokainen omaisuudenhoitoyhtiö omalla erillisellä lailla eikä niin, että valtioneuvosto päättäisi perustamisesta ja omaisuuden siirtohintaperusteista. Hallituksen esityksen perusteluihin kirjattuja arvailuja mahdollisista hinnoitteluperusteista ei ole pidettävä riittävänä, vaan ne tulisi määritellä laissa.

Herr talman! Även om våra inhemska problem bör spela huvudrollen i den här debatten, är det skäl att tänga vissa andra frågor som är av vital betydelse för Finlands framtid.

Det förvånar mig mycket, att så pass liten uppmärksamhet har ägnats åt EG-problematiken. Att Ems gick omkull, har inte föranlett någon livligare debatt om vad det är vi vill vara med i och inte vill vara med i. Men just för oss borde det vara livsviktigt att diskutera vad Emu skulle hämta med sig. Statsrådets, presidentens och Finlands Banks försök att snabbt föra Finland in i valutaunionen nästan tog livet av vår ekonomi.

Emu-liket är dock inte det största problemet för oss just nu och EG-medlemskap skulle naturligtvis innebära oändligt mera än bara de lantbrukspolitiska finesser man på sistone lagt fram.

Man har nämligen förbigått Maastrichtavtals militära implikationer. Den militära dimensionens framtida innehåll är visserligen inte utstakat i avtalet, men man borde ändå kunna diskutera saken nu. Också om vi inte vet med säkerhet hur det militära samarbetet kommer att gestalta sig inom den Europeiska unionen, vet vi redan nu, att som medlem är vi tvungna att gå med på vad de ledande staterna än besluter.

Arvoisa puhemies! Talousarviokeskustelussa on perinteisesti käsitelty myös ulkopoliittikan kysymyksiä, vaikka kotimaan ongelmat antavatkin aihetta seikkaperäiseen käsittelyyn. Minua ihmetyttää se, miten vähän Suomessa on haluttu keskustella Euroopan yhteisön, Euroopan liiton, sotilaallisesta ulottuvuudesta. On totta, että siltä osin Euroopan liiton piirustukset ovat vielä kesken, mutta jokaiselle tulisi olla kuitenkin selvää, että pienenä maana Suomi ei sanelisi Euroopan liiton linjaa, vaan taipuisi kaikkeen siihen, mitä isommat maat tässä suhteessa päättäisivät.

Palestiinan vapautusjärjestön ja Israelin välillä neuvoteltu ratkaisu on myönteinen askel Lähi-idässä. Se tuskin sinänsä riittää rauhoittamaan taloudellisessa ja sosiaalisessa ahdingossa elävän arabiväestön ja israelilaisten vihanpitoa. Köyhyys ja sosiaaliset ongelmat varsinkin Gazan alueella edellyttävät nyt myös Suomelta halua kaavailtua suurempaan taloudelliseen tukeen, jotta rauhalliselle kehitykselle olisi paremmat edellytykset. Suomen tulisi muutoin harjoittaa aktiivisempaa Lähi-idän politiikkaa ja edistää mm. taloussuhteiden kehittymistä tässä suunnassa.

Lopuksi, herra puhemies, paitsi toisenlaista elvytykseen tähtäävää talousarviota tarvitaan myös sellaisia toimia ja sellaista ympäristöä, että kotitaloudet ja yrittäjät tuntevat tilanteen palautuvan normaalksi. Vain sellaisissa oloissa on edellytyksiä odottaa kotimarkkinoiden elpymistä. Ahon hallitus on toiminnallaan ja toimettomuudellaan osoittanut, ettei se siihen kykene. Se on epäonnistumisen hallitus. Se on väärän valinnan hallitus. Ja tästä syystä se joutaa mennä.

Ed. Renlund: Herr talman! När kärnkraftsomröstning har varit på tapeten vill jag kanske mer eller mindre utanför protokollet säga, att Svenska riksdagsgruppen är absolut av den åsikten att det finns ingen orsak att skjuta fram en omröstning som är bestämd att försiggå fredagen den 24 denna månad. Vi anser det finns

inget behov och ingen möjlighet att framflytta det ytterligare.

Regeringen Ahus tredje budgetförslag tillkom sist och slutligen utan större dramatik. Krisen och behovet att korrigera tidigare misstag, en del begångna ännu i början av den här regeringsperioden, skulle kräva ett ännu tuffare papper. Men ur realpolitisk synvinkel är det föreslagna troligen rätt nära det optimala. Vår internationella trovärdighet skulle gagnas av att också oppositionen vågade göra en objektiv bedömning av de starka och svaga punkterna i förslaget. Många uttalanden visar dock att man igen — mot bättre ekonomiskt vetande — gör det enkelt för sig och anser fortsatt ställningskrig inrikespolitiskt mera lönsamt.

Det är ytterst kortsiktigt, för opinionssiffrorna skall framförallt ses som en vädjan om samförstånd. Att väcka falska förhoppningar är inte ny politisk kultur.

Den starka sidan i regeringens papper är att det i stort sett uppfyller vad som utlovats i rambeslut. Det går att hävda att en strikt finanspolitisk linje står fast, samtidigt som man, inte minst enligt Svenska riksdagsgruppens tidigare önskemål, försöker effektivisera anslagsanvändningen. Man sysslar inte med "avsiktlig" upplåning, och ingrepp i det direkta grundskyddet har kunnat undvikas. Det går att säga att man beaktar marknadsekonomins hårda villkor utan att glömma statens omfördelarroll.

Det starkaste trumfkortet är utan vidare att räntorna gått ner och hållits nere, vilket ännu för något år sedan betvivlades både från höger och vänster. Budgetförslaget möjliggör en fortsatt utveckling i den riktningen, vilket för den som omfattar grundlinjen i den ekonomiska politiken räcker till för en kyligt uppmuntrande inställning.

Samtidigt är beroendet av ränteutvecklingen och läget ute i världen budgetförslagets svagaste länk. Redan en mindre räntehöjning drar mattan undan den positiva trend budgeten avser att förstärka. Fortsatt ekonomisk turbulens i Europa kan leda till att vårt budgetunderskott måste skäras ned ännu snabbare. Budgetförslaget och hela vår ekonomi balanserar alltså på en knivsudd och på vårt goda rykte under tidigare år. Av samma orsak skulle en renodlad stimulanspolitik aldrig hinna tillämpas innan räntehöjningar ätit upp en eventuell framtida nytta flera gånger om.

Utan regeringens sparbeslut skulle 1993 års utgifter bli åtminstone 20 miljarder större än de blir, 1994 års drygt 30 miljarder. Tillsammans

motsvarar detta på ett ungefär den summa som gått åt till bankstöd, dvs man har på ett ungefär uppnått att hålla statsutgifterna frånsett bankstödet på oförändrad nivå. För finländska förhållanden är prestationen beaktansvärd, förutsatt att nedskärningarna är strukturella. Av sparåtgärderna i budgetförslaget utgör utelämnade indexförhöjningar och nedskärningar av kommunernas statsandelar gränssfall, av vilka det senare bör få en speciellt kritisk granskning.

Herra puhemies! Vaikka budjettiehdotuksen yleinen linja voidaankin hyväksyä, sisältöä on syytä tarkastella perusteellisesti. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on julkisuudessa edellyttänyt, että budjetti ei saa olla kansallisesti eikä kansainvälisesti ilmeisen epäsolidaarinen, ja tämä linja pysyy myös eduskuntakäsittelyn aikana.

Budjettiehdotuksen sosiaalipuolta voidaan aluksi tarkastella pitäen lähtökohtana sitä, mikä ei toteutunut pitkälle menevistä keskusteluista huolimatta. Toimeentulotuen 10 prosentin leikkaus estettiin. Alle 20-vuotiaiden opintotukea ei puututtu, kuin ei myöskään lasten kotihoidon tukeen. Työttömyysturvan säästöt tapahtuvat aikaisempien lupausten mukaisesti pääasiassa eri etuuksia koordinoimalla.

Leikkaukset sen sijaan kohdistuvat mm. sairausvakuutuskorvauksiin, vanhempainrahaan sekä lääke- ja matkakulujen korvauksiin. Budjettilakien sisältöä ei ole vielä lyöty lukkoon, mutta ruotsalaisen eduskuntaryhmän osalta edellä mainittu pääsääntö on voimassa. Leikkauksia tulee kohdistaa vähiten sinne, missä riippuvuus tuloilla ja käyttöasteella mitattuna on suurin.

Verojen osalta näkyvämät muutokset ottavat huomioon sosiaaliset näkökohdat. Sairausvakuutusmaksun korottaminen mm. asumistuen korkeampaan tasoon palaamisen rahoittamiseksi koskee ainoastaan yli 80 000 markan tuloja. Kansaneläkemaksun korotuksesta eli alun perin ns. raippaverosta, joka ei ole ollut tulosisonnainen, luovutaan kokonaan. Lainaveroa kannetaan edelleen niin, että alle 100 000 markan tuloihin ei puututa. Työttömyysvakuutusmaksun korottaminen koskee kaikkia tuloluokkia, mutta kyse onkin solidaarisuudesta työllisten ja työttömien kesken. Korotus on sitä paitsi osa työmarkkinasopimusta.

Kun keväällä sovittiin lapsivähennysten poistamisesta ja lapsiperheiden suoran tuen korottamisesta, sopimus merkitsi säästötavoitteen alentamista 300 miljoonalla markalla. Jäljellä oleva

700 miljoonan markan leikkaus on raskas, ja tärkeysjärjestys aiheuttanee ilmeisesti edelleen keskustelua eduskunnassa. Ruotsalainen eduskuntaryhmä toistaa, että uudistuksen yhteydessä on kiinnitettävä huomiota myös elatusvelvollisuuksiin. Koko paketin avaaminen merkitsisi joka tapauksessa ilmeistä vaaraa lopputuloksen muodostumisesta epäsosiaalisemmaksi.

Ylipäänsäkin tarvitaan parempia analyyseja perheiden välillä vallitsevista suurista eroista mm. tulojen, velkojen ja elatusvelvollisuuden perusteella. Tällä tavoin voidaan varmistaa, että myös tulevat toimenpiteet osuvat kohdalleen siitä riippumatta, merkitsevätkö ne parannuksia vai huononnuksia. Nyt lapsiperheen käsitettä käytetään kaavamaisesti ja virheellisesti synonyminä vaikeassa asemassa olevalle ryhmälle.

Upphängningen av budgeten på en sänkning av lönekostnaderna inom den offentliga sektorn med ytterligare drygt 6 procent är en ömtålig konstruktion. Kopplingen till löften om anställningsgaranti tvingar till ett solidaritetstänkande, utan vilket risken för att arbetslösheten drabbar en själv är överhängande. Vad den omtalade köpkraften beträffar, handlar solidariteten för den offentligt anställda personalens del om att omfördela den jämnare, dvs att kunna undvika större nedskärningar för dem som är beroende av inkomstöverföringar. Den mycket varierande lönebetalningsförmågan inom den privata sektorn är naturligtvis problematisk ur den här synvinkeln, dvs om en del får löneförhöjningar medan andra inte. På längre sikt och med tanke på totalefterfrågan, kan det dock också ur den offentligt anställda personalens synvinkel vara klokt, att inte med alltför hård hand söka få en enhetlig linje till stånd på den privata sektorn.

Det är bäst att i detta skede tona ner diskussionen om skattesänkningar. Totaleffekterna av eventuella justeringar skulle vara svåra att bedöma, och knappast ändå tillräckliga med tanke på ytterligare tryck på kommunalskattehöjningar och moms-reformens effekter. Den direkta inverkan på konsumtionen skulle därför med största sannolikhet bli obefintlig, och beskylldningarna för spel för kulisserna skulle kunna få åtgärderna att motverka sig själva. Även om det långsiktiga målet bör vara en lägre beskattning av arbete, måste solidaritetsaspekten i dagens läge prioriteras också på den här punkten. Det är därför inte heller solidariskt tänkande, att föreslå att en i sig osannolik skattesänkning skall förverkligas genom att återinföra avdrag man

just kommit överens om att slopa. Avdragssystemet gynnar i allmänhet höginkomsttagare, varför andra metoder måste prioriteras.

Statsandelarna till kommunerna skärs ned, vilket i dagens ekonomiska situation är en ofrånkomlig realitet, men sedan kan man med fog ifrågasätta storleken och tekniken. Nedskärningarna borde ha föregåtts av en principiell diskussion och en utredning av de eventuella konsekvenserna av besluten. Även om det i sista hand är kommunerna som genom sina prioriteringar avgör hur nedskärningarna träffar servicen, kan den kamerala nedskärningsteknik som regeringen föreslår få oanade följder. Därför efterlyser Svenska riksdagsgruppen att regeringen följer med utvecklingen i kommunerna och har beredskap att skrida till åtgärder, ifall det visar sig nödvändigt.

I tider när privatisering, konkurrens och effektivitet är modeord är det svårt att förstå, att kommunerna försätts i en sämre konkurrenssituation genom att de påförs högre sociala kostnader än inom den öppna sektorn. Därför måste man ur rättvisesynvinkel eftersträva att så snabbt som möjligt avskaffa denna ojämlikhet, så att kommunerna kan konkurrera på likvärdiga villkor med den privata sektorn.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä on pitkään peräänkuuluttanut sitä, että työttömyyteen ohjattavien voimavarojen tulee suuremmissa määrin merkitä koulutuksen tarjoamista tai jonkinlaisen suorituksen tekemistä vastineeksi. Hallitus lupaa nyt lakimuutoksia, jotka kannustavat ja enenevässä määrin myös velvoittavat työn vastaanottamiseen.

Työvoimakoulutuksen aloittaa 85 000 henkilöä ja kymmenientuhansien työttömien työttömyys katkaistaan ansiosidonnaisten työllistämisrahojen avulla. Uusi työmarkkinatuki korvaa yhtä suuren peruspäivärahan työkokemusta vailla oleville henkilöille ja pitkäaikaistyöttömille. Ensimmäisenä vaikutelmana on kieltämättä, että työllisyysvarojen kansantaloudellinen tuotto paranee.

On huomattava, että toimenpiteet eivät merkitse vastaavaa siivousta työttömyysluvuissa. Resurssien käytön tehokkuuden ratkaisee budjettilakien muoto, ja on vain toivottava, että yleisesti muotoiltuja tuposopimuksia ei aleta tulkita liian tiukasti, kun tosi on edessä. Syytöksiä kosmetiikasta ja työmarkkinoiden vinouttamisesta on helppo heittää. Niistä ei ole kuitenkaan hyötyä työttömille. Nyt vaaditaan ennen

kaikkea ennakkoluulottomuutta, ja RKP:n ajatus työttömyysseikeistä olisi paikallaan laajentuneessa toimenpidearsenaalissa. On tärkeää, että saamme ihmiset tuntemaan itsensä jälleen hyödyllisiksi.

Kotitalouksien työllistämiskustannusten alentaminen on toivottu ehdotus, ja tarpeettomien irtisanomisten välttämiseksi sen tulee koskea myös nykyisiä työsuhteita. Arvostelijoita tulee olemaan ja tasa-arvoon liittyviä epäilyksiä tullaan esittämään, mutta onkin kysyttävä, onko epätasa-arvoisuuden oikeampi muoto se, että yhä useammat elävät peruspäivärahalla, vai se, että meillä on useita työsuhteita kodeissa. Yhteiskunnan kehityksen on katsottava yltäneen niin pitkälle, etteivät tällaiset työsuhteet automaattisesti merkitse tasa-arvo-ongelmia.

Eräiden valtion omien ja valtion tukemien investointien aikaistaminen todistaa, että säästöelvytyspolitiikka on yhdistettävissä, kuten ruotsalainen eduskuntaryhmä on pitkään esittänytkin. Jos vaihtotase jatkaa vahvistumistaan, mahdollisuudet lisääntyvät. Yritystuen osalta luetaan tehokkuutta ja suurempaa suuntautumista työpaikkaintensiiviseen toimintaan. Ja tärkeää on, että lainsäädännön ajankohtainen uudistaminen johtaa siihen, ettei määrärahoja jää siinä määrin kuin aikaisemmin käyttämättä samalla, kun suuri joukko hakemuksia joudutaan hylkäämään. Esimerkkinä voidaan mainita, että 1.1. — 31.7.93 alle 20 prosenttia käynnistämisyavustuksia koskevista hakemuksista voitiin hyväksyä.

Budjettiehdotus rakentuu 19 prosentin työttömyydelle, jonka tason olemme jo nyt saavuttaneet. Hallitus uskoo siis käänteeseen tulevan ensi vuonna, ja näin on tapahduttavakin. Kuinka paljon sitten uskotaankin tärkeisiin talouden indikaattoreihin ja siihen, että talouspolitiikan peruslinja on oikea, myös kansan on koettava, että käänne on tapahtunut. Vähimmäisvaatimuksena hallituspuolueille on, että budjetin taivoite saavutetaan siten, että työttömyyden kasvu pysähtyy viimeistään ensi vuoden puolella välissä.

Värderade talman! Nivån på biståndsanslagen i budgetförslaget utgör med beaktande av de ändrade beräkningsgrunderna ett absolut minimum för Svenska riksdagsgruppen. Inga som helst ändringar i ofördelaktig riktning, vare sig i anslagens storlek eller beräkningsgrunderna, kan längre godtas om vi vill undvika att bli allmänt stämplade för kall nationell egoism. Utvecklingssamarbetet är inte någon lyxartikel,

som en industristat har råd att först avstå ifrån i dåliga tider. Ett sådant tänkande är inte bara moraliskt oacceptabelt, det ökar med säkerhet övriga kostnader i takt med att världsproblemen tillspejtsas, och frånser dessutom biståndsanslagens direkta avkastning för landets ekonomi.

Nedskärningen inom undervisningssektorn hör till de smärtsammaste. Det är svårt att avvisa fältets påstående, att krisen aldrig tar slut om man inte vågar prioritera kunskapen. Bl.a. minskningen av anslagen till högskolorna är hisnande, även om rationaliseringsmöjligheter har funnits och finns. Att anslaget för sysselsättningsbaserad utbildning samtidigt höjs med 95 miljoner mark verkar onekligen som att ta med den ena handen och ge med den andra. Riksdagen bör vara lyhörd för högskolornas åsikt om hur detta kommer att inverka på permitteringar, antalet begynnelseplatser m.m.

Svenska riksdagsgruppen efterlyser också ett synsätt som jämställer satsningar på forskning med materiella investeringar. Detta kunde gärna synas redan i den utlovade tilläggsbudgeten för tidigareläggning av investeringar. Till den delen kan också det fortsatta undantaget från tipsvinstmedlens fördelningsgrunder godtas, att forskningen prioriteras.

Att utsträckningen av studiestödsreformen till mellanstadiet kan verkställas trots de svåra tiderna är positivt. Förslaget inför budgettrian att skära i nivån för under 20-åringar var otänkbart att förverkliga ur rättvisesynvinkel, och avvisades med rätta. Tvärtom är jämställandet av över och under 20-åringar högst på listan då utrymme för förbättringar igen finns.

Svenska riksdagsgruppen noterar med tillfredsställelse regeringens planer på en marknadsföringsfond för lantbruket. Fonden skulle underlätta och förenkla marknadsföringen av lantbruksöverskottet. Samtidigt skulle överföringen av statens anslag, importavgifter och tullar samt lantbrukets eget ansvar ge en klarare bild till medborgarna av ansvarsfördelningen när det gäller marknadsföringen. Vi hoppas att oppositionen har beredskap att medverka till fondens tillkomst. Det borde ligga i allas intresse att få klarare linjer för stödet till lantbruket.

I budgeten torde det finnas tillräckligt med medel för att marknadsföringen av lantbruksproduktionen skall löpa under 1994. Däremot ser Svenska riksdagsgruppen med bekymmer på nedskärningen av de anslag som borde finnas för förbättringen av lantbrukets struktur, för stimulans av generationsskiftet och för stabilisering

av näringsens ekonomi. Många lägenheter som annars har goda möjligheter att möta framtiden belastas i dag av en alltför stor skuldbörda. Det är uppenbart att möjligheterna till långfristig, billigt kapital och till skuldsanering ytterligare måste utvecklas om regeringen skall uppfylla de löften som gavs när anhängan om medlemskap i EG gjordes.

Herra puhemies! Pankkituesta on tullut yhtä epämiellyttävä kuin epämääräinenkin erä valtiontaloudessa, mutta kuitenkin sen on oltava mukana. Nyt näyttää siltä, että poliittinen järjestelmä olisi kypsytynyt erottamaan sairaan ja terveen eli hyväksymään omaisuudenhoitoyhtiöt. Kun yhteiskunta kuitenkin joutuu ottamaan osan — huomataksa, siis osan — ongelmista, kyse on oikeastaan tekniikasta ja pyrkimyksestä tehdä tehokkaasti se, mitä emme voi jättää tekemättä. Ei voi olla kysymättä, kenelle viime talvena esitetty poliittinen teatteri oli eduksi, kun sama ehdotus kaadettiin.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa ehdotusta omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamisesta. Uusi väline ei kuitenkaan muuta sitä tosiseikkaa, että valtion toimenpiteiden äärimmäisenä suojakohteena tulee olla rahoitusjärjestelmä, ei mikään erityinen pankkirakenne. Useat ryhmämme jäsenistä ovat peräänkuuluttaneet tukimuotojen painopisteen siirtämistä takauksiin ja takaussitoumuksiin. Menettely, jossa määrärahat, jotka kerralla otettiin vuoden ensimmäiseen lisäbudjettiin, olivat suuruusluokaltaan 15 miljardia markkaa, on ottaen huomioon, että tämä korvasi korotetun valtuuden Vakuusrahastolle, valtiosäännön kannalta epäilyttävä, eikä tämän tule toistua. Suurin osa suuressa kiireessä myönnettyistä määrärahoista on vielä käyttämättä ja muutettava nyt siirtomäärärahaksi. Tuen jatkaminen lisäbudjetin määrärahoihin olisi myös suuressa ristiriidassa pyrkimyksen kanssa pitää pankkituki mahdollisuuksien mukaan budjettitalouden ulkopuolella. Ylipäänsäkään myöntämismenettely ei toistaiseksi ole ilmentänyt kiitettävää kykyä ennustaa lähiajan tarvetta. Se ei ole myöskään ollut omiaan selkeyttämään sitä, missä valta yhteiskunnassa on.

Herr talman! Riksdagsgruppen kan följaktligen stöda förslaget till höjning av och utvidgat användningsområde för garantifullmakten, men vill också här påpeka att den risk ansvarsförbindelser utgör för statsekonomin inte på något sätt

minskar av att fullmakterna ges statsrådet i stället för säkerhetsfonden direkt. Den viktiga frågan har varit, är, och kommer att vara, om man lyckas minimera åtgången av offentliga medel, maximera de stötdagarna bankernas eget ansvar och förhindra konkurrenssnedvridning.

Det är därför viktigt att man är bestämd angående huvudprinciperna, som gäller bestämmandet av egendoms och skulders överlåtelsepris och ansvaret för egendomsförvaltningsbolagens förpliktelser. Maximal klarhet och öppenhet kring kriterierna måste råda. Åtgärdens engångsnatur är också en viktig princip; efter att sjukt en gång åtskiljts från friskt bör den friska delen klara sig själv. Statens revisionsverks utvidgade befogenheter är en självklarhet, och skall gälla alla stötdagare, oberoende av ägoförhållandena.

Herra puhemies! Jotta tavoite saavutettaisiin ja kansalaisten luottamusta lisättäisiin, valitettavasti eivät edes kriteerit eikä repressiivinen valvonta riitä. Summien suuruus ja Vakuusrahaston julistama julkisuusperiaate edellyttävät, että jotakin on myös tehtävä preventiiviselle valvonalle. Koska yleinen valvonta eli pankkisalaisuuden totaalinen avaaminen ei ole mahdollista ja tuskin olisi myöskään tehokasta, jäljellä on harvoja muita vaihtoehtoja kuin tietyn etukäteisvalvonnan hoitaminen eduskunnan kautta. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pyrkii siihen, että talousvaliokunta saa oikeuden saada tietoja, kuten jo alkuvuodesta kaavailtiin.

Talutemme toipuminen on pitkä prosessi, joka vaatii paljon kärsivällisyyttä. Kärsimätön tulee sanomaan, ettei budjettiehdotus leikkaa riittävän rajusti julkisia menoja tai puutu vinoutuneisiin rakenteisiin. Todellisuudesta vieraantunut ehkä sanoo, että alijäämä ei vielä ole vaarallisinta ja että vaihtotasetta tulee parantaa hitaammin, kunhan vain leikkauksia tehdään vähemmän. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä budjettiehdotus on jotakin tältä väliltä, ja ryhmä on valmis puolustamaan linjaa. Vaikeista ajoista huolimatta taloudellista ja poliittista realismia on pystyttävä sovittamaan yhteen. Mutta samanaikaisesti meidän tulee varautua ympäröivässä maailmassa tapahtuviin dramaattisiin muutoksiin, jotka kerran taas muuttavat suunnitelmiamme.

Herr talman! Vår ekonomis återhämtning är en lång process som fordrar mycket tålmod. Den otålige kommer att säga att budgetförslaget

inte tillräckligt radikalt skär i de offentliga utgifterna eller griper in i snedvridna strukturer. Den verklighetsfrämmande kanske säger att underskottet ännu inte är det farligaste och att bytesbalansen må förstärkas långsammare bara nedskärningarna får vara mindre.

Svenska riksdagsgruppen anser att budgetförslaget representerar något däremellan, och är beredd att försvara linjen. Trots de svåra tiderna måste ekonomisk och politisk realism kunna samordnas, men samtidigt skall vi vara beredda på att dramatiska förändringar i omvärlden igen en gång ruckar våra planer.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Eduskunnan alkaessa käsitellä valtion vuoden 1994 talousarviota maassa vallitsee ennätysuuri työttömyys. Tuoreimpien tilastojen mukaan 519 000 suomalaista työtöntä etsii töitä. Työttömien määrä on pääministeri Ahon hallituksen aikana kasvanut noin nelinkertaiseksi. Heitä on nyt lähes kymmenkertaisesti verrattuna vuoteen 1976, jolloin Suomeen perustettiin erityinen hättilahallitus etsimään ratkaisua kasvaneeseen työttömyyteen.

Inhimilliseltä kannalta työttömyys on Suomen polttavin ongelma. Se on suuri kysymys, joka maan hallituksen tulisi ratkaista. Hallitus on yrittänyt markkinoida budjettiesitystä työllistämisbudjettina. Näistä vakuutteluista huolimatta budjettiesitys osoittaa toista siitä, mitä hallitus pitää tärkeänä.

Työllisyystilanteen kannalta ainoa varsinainen valopilkku, jota hallitus lupaillee, on korkojen laskun jatkuminen. Korkojen lasku tai sen jatkuminen johtuu lähinnä muista tekijöistä kuin Ahon hallituksen toimeliaisuudesta. Korkojen lasku on suotuisaa velkaisten kotitalouksien ja yritysten taloudellisen tilanteen sekä työllisyyden kannalta. On kuitenkin pulmallista arvioida, mikä on korkojen laskun lopullinen vaikutus esimerkiksi yritysten halukkuuteen työllistää ihmisiä. Sekä yritysten että kotitalouksien arvioissa, että lama edelleen syvenee, korkojen laskun työllistävä vaikutus voi jäädä huomattavasti ennakoitua pienemmäksi.

Hallitus ennustaa ensi vuoden työllisyystilanteen keskimäärin olevan parempi kuin viimeiset tilastot kertovat nykytilanteesta. Ensi vuonna kokonaisveroaste nousee 48 prosenttiin ja kotimainen kysyntä heikkenee budjettiarvioiden mukaan 2,5 prosentilla. Onkin pelättävissä, että mahdollisesta korkojen laskusta ja eräistä hallituksen esittämistä työllisyyttä edistävästä toimis-

ta huolimatta työttömyys kasvaa ensi vuonna enemmän kuin budjettiesityksen ennusteista voisi päätellä.

Vaikka elokuinen budjettitiedonanto markkinoi budjettia vastauksena joukkotyöttömyyteen, esiteltyjen toimien lähempi tarkastelu paljastaa niiden riittämättömyyden. Maamme hallitus ei ole halunnut nostaa työttömyyttä poliittiseen polttopisteeseen vaan on näperrellyt toisarvoisempien kysymysten kanssa. Tässä tilanteessa olisi ensisijaista saada kasvava työttömyys laskuun. Erityistä välinpitämättömyyttä hallitus osoittaa nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä kohtaan. Nykytilanteessa näiden ongelmien hoitaminen, siis nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden hoitaminen, edellyttää määrätietoista ja ripeitä ratkaisuja.

Ensi vuonna 235 000 ihmistä työllistetään tai kurssitetaan työministeriön määrärahoilla. Mutta vaikka tämä luku vaikuttaa ensi silmäyksellä suurelta, voidaan sillä hallituksen arvioiden mukaan alentaa työttömyysastetta vain 3–4 prosenttiyksikköä. Kyse on siis toimista, jotka vaikuttavat työttömän elämään vain lyhyen ajan eivätkä välttämättä johda työttömyyskierteen varsinaiseen katkeamiseen.

Maamme kehityksen kannalta on keskeistä, ettei laman anneta johtaa kansan kahtiajakoon, syrjäytyjiin ja menestyjiin. Pahimmillaan seurauksina ovat jyrkän luokkavihan synty ja väkivaltaisuuDET. Ilman nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden hoitamista, laman hoitamista, tällainen kehitys tulee päivä päivältä todennäköisemmäksi.

Arvoisa puhemies! Nykyisen hallituksen aikana viennin osuus bruttokansantuotteesta on kasvanut miltei kaksinkertaiseksi. Tästä huolimatta työttömyys on kasvanut räjähdysmäisesti. Viimeistään nyt hallituksen tulisi arvioida uudelleen vientivetoisen talouspolitiikkansa. Valitettavasti hallitus kuitenkin vannoo vientivetoisen talouspolitiikkansa puolesta erittelemättä, kuinka viennin kasvu voitaisiin kääntää koko kansantalouden, myös yli puolen miljoonan työttömän, eduksi.

Vihreä eduskuntaryhmä katsoo, että oikeudenmukainen tapa leikata vahvaa vientisektoria on ympäristöverojen, erityisesti energiaverotuksen, kehittäminen. Ympäristöverotusta tulee kehittää kattavammasi ja kiristää asteittain. Vientiteollisuuden voittoja leikattaisiin ympäristöveroilla tehokkaasti koko kansantalouden hyödyksi ja niillä korvattaisiin idea erillisestä vientiverosta ekologisesti kestäväällä tavalla. Suomen

energiavaltaisen vientiteollisuuden lisäverottaminen ympäristöveroilla ja saadun verotuoton käyttäminen työnantajan palkkaperusteisten sosiaaliturvamaksujen alentamiseen edistäisi ekologisesti kestäväää työllisyyspolitiikkaa.

Vaihtotaseen parantaminen luo tilaa myös tarkoin harkitulle elvytykselle eli kestäväälle investointipolitiikalle. Tällaisella elvytyksellä vihreät tarkoittavat esimerkiksi tulevaisuuden kannalta tärkeiden ratahankkeiden aikaistamista ja ympäristötekniikan kehittämistä. Olennaista on mitoittaa elvyttäviin investointeihin tarkoitettu lainanotto siten, että se ei lisää Suomen kansantalouden kokonaisvelkaantumista.

On valitettavaa, että eduskunnassa käyty talouskeskustelu on ajautunut pattitilanteeseen. Sana elvytys on kärjistetysti ollut punainen vaate hallitukselle. Eräät opposition edustajat puolestaan ovat vaatineet elvytystä juuri piittaamatta, minkä sisältöisiä elvyttävät hankkeet olisivat. Maan eduksi olisi, että ensi vuoden budjetin eduskuntakäsittelyssä tämä vastakkainasettelu voitaisiin ohittaa ja vaihtotaseen alijäämän supistumisen tarjoamasta varasta elvytysinvestointeihin voitaisiin keskustella kerrankin vakavasti.

Vientiteollisuus on ainoa ala, joka tänä syksynä pystyisi tarjoamaan palkansaajilleen jonkin asteisia reaalisia palkankorotuksia. Näiden palkansaajien vaatimukset ovat omiaan kasvattamaan vaatimuksia muissa palkansaajaryhmissä. Vihreät katsovat, että syksyllä tulisi pyrkiä mallilliseen ja eri kansalaisryhmien kannalta oikeudenmukaiseen palkkaratkaisuun. Näin tiukassa taloudellisessa tilanteessa ja massatyöttömyyden vallitessa tämä merkitsee pidättyväistä tulopoliittista sopua ja yhteisymmärrystä siitä, että mahdollinen ylijäämä jaettavasta kakusta käytetään hankkeisiin, joilla voidaan vähentää työttömyyttä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan epäonnistumisen tunnusmerkki on massatyöttömyys. Silti on turha kuvitella, että Suomi nousisi lamasta muutamalla teesillä kuin poppakonstein. Niin työttömyyden kuin maan taloudenkin hoitoon on suhtauduttava suurella vakavuudella. Työttömyyttä ei tule hoitaa paniikkiratkaisulla. Paniikkiratkaisuna voidaan pitää esimerkiksi ehdotusta viidennessä ydinvoimalan rakentamisesta. Uuden ydinvoimalan suorat työllisyysvaikutukset olisivat investointikustannuksiin ja vaihtotasetta heikentäviin vaikutuksiin nähden pienet.

Vihreä eduskuntaryhmä julkaisee tällä viikolla oman työllisyysohjelmansa, joka perustuu

ekologisen kestävyysperiaatteeseen. Ohjelmassa korostetaan, että työllisyyspolitiikassa on kyettävä erottamaan lyhyen ja pitkän jätteen toimet, kuitenkin niin, etteivät ne ole keskenään ristiriidassa. Vihreiden pitkän jätteen työllisyyspoliittisiin tavoitteisiin kuuluvat Suomen elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja edellytysten luominen kasvavalle yrittäjätoiminnalle. Lyhyen jätteen työllisyyspolitiikkaan kuuluu nopeiden ratkaisujen etsiminen ajankohtaiskysymyksiin, kuten nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyteen. Työllistämispolitiikan perustuminen ekologisesti kestäviin ratkaisuihin on välttämätöntä niin muutaman vuoden kuin pitemmälläkin aikajänteellä.

Vihreän eduskuntaryhmän työllisyysohjelma on kannanotto hallituksen edustamaa kasvotonta vaihtoehtottomuutta ja muka pakon sanelemaa väistämättömyyksiä vastaan. Siinä missä hallitus tavoittelee Suomesta halvan energian tuotantoparatiisia, vihreät tavoittelevat ekologisesti kestäviä työllistämiskäytäntöjä.

Hallitukselta puuttuu selkeä näkemys, millaiseksi se haluaisi Suomea rakentaa ja kehittää. Siksi siltä puuttuu myös kyky koordinoida elinkeinopoliittisia tukia sekä koulutus- ja työllisyyspoliittisia päätöksiä. Seurauksena on mm. koulutusta aloille, joilla ei nyky-Suomessa ole tulevaisuutta.

Vihreät katsovat, että kestävä työllisyyspolitiikan perusedellytys on ekologisesti kestävä talouspolitiikka. Sanaa "kestävä" voidaan siis käyttää monella tavalla. Vihreät käyttävät sitä eri tavoin kuin mitä hallitus on käyttänyt.

Ekologinen rakennemuutos edellyttää kokonaisvaltaista talous-, työllisyys- ja koulutuspolitiikkaa. Se vaatii myös selkeitä poliittisia ratkaisuja mm. ympäristöverotuksen ja -maksujen tiivistä kehittämisestä ja teknologiapolitiikan suuntaamisesta. Ympäristöverotuksella tehdään ekologisesti kestäviä tuotantoratkaisuita, kuten uusioraaka-aineen hyödyntäminen, nykyistä edullisemmiksi. Mahdollisimman suuri osa ympäristöverotuksen tuotosta tulee vihreän eduskuntaryhmän näkemyksen mukaan suunnata työnantajan välillisten työllistämiskustannusten alentamiseen, mikä puolestaan alentaa työllistämisen hintaa ja tukee työllistämistä terveellä pohjalla.

Vihreiden esittämä malli välillisten työvoimakustannusten alentamiseksi on kestävämpi kuin hallituksen ehdotukset. Niillä mm. lisätään kansalaisten välitöntä verorasitusta ja alennetaan eläkkeiden rahastointiastetta. Tämä puolestaan

nakertaa tulevien eläkkeiden rahoitus pohjaa ja kasaa paineita eläke-etujen karsimiselle.

Kierrätyksen lisäksi ekologisesti kestävä talous työllistää nykyistä enemmän mm. uusiutuvien energiavarojen hyödyntämisessä, kuten puun energiakäytössä ja tutkimus- ja tuotekehittelytyössä. Ympäristö- ja työministeriöiden yhteisen ympäristö- ja työllisyysryhmän ehdotus julkisen tuen suuntaamisesta ekologisesti mielekkäisiin työllistämishankkeisiin olisi oikean suunnan toimenpiteitä työllistämispolitiikan saavuttamiseksi. Kunnat tulisi innostaa mukaan näihin hankkeisiin mm. taloudellisin ylläkkein.

Sen rinnalla, että julkista tukea suunnataan ympäristöpoliittisesti järkeviin työllistämishankkeisiin, on huolehdittava ekoyrittäjien toimintamahdollisuuksien parantamisesta. Sitä on kaikkein luontevimmin ympäristöverotuksen ja -maksujen kehittäminen.

Monet ekoyrittäjät kehittelevät uusia tuotteita. Tällaista ekoyrittäjyyttä tulee tukea tutkimus- ja tuotekehittelyvarojen suuntaamisella ympäristöteknologian kehittämiseen. Työllisyysohjelmassaan vihreä eduskuntaryhmä katsoo, että ympäristöteknologian kehittämiseksi tulee perustaa erillinen rahasto esimerkiksi Tekesin yhteyteen ja sen saaman rahoituksen riittävydestä on huolehdittava. Tuotekehittelytuki tulee voida ulottaa tuotteen tai laitoksen prototyyppivaiheeseen sekä sarjatuotannon alkuvaiheeseen asti.

Eduskuntaryhmämme työllisyysohjelmassa esitellään ekologisen työllistämisen lisäksi keinoja työllisyystilanteen parantamiseksi mm. peruskorjauksia ja raideliikenneinvestointeja vauhditalla sekä kalastusta edistämällä ja maaseutuelinkeinoja monipuolistamalla.

Joukkotyöttömyys on valtava haaste maamme koulutusjärjestelmälle. Näin ollen työttömyysturva ja opintotukea tulee kehittää niin, että järjestelmät eivät jätä väliinsä ryhmiä, joiden toimeentuloa ei taata. Tukien tulee kannustaa yksilöä toimintaan, kuten työhön ja opiskeluun, eikä niiden tulisi edistää passivoitumista. Työttömyysturva on kehitettävä niin, että työttömän on taloudellisesti kannattavampaa ottaa vastaan osa-aikainen tai lyhytaikainen työtarjous. Uuden työmarkkinatueksi kutsutun säästölainsäädännön sijasta olisi paikattava nykyistä työttömyysturvalainsäädäntöä ja nivottava työttömyysturva ja opintotuki kiinteämmiin yhteen.

Arvoisa puhemies! Budjettiesityksessä leikataan kuntien valtionosuuksista yhteensä miltei 6 miljardia markkaa. Sosiaali- ja terveyssektorin valtionosuuksista viedään 3,7 miljardia mark-

kaa, ja kunnille suositellaan säästöjen aikaansaamista vain rationalisoimalla toimintoja. Sosiaali- ja terveysministeriö ei päätöstä valmistellessaan näy huomanneen, kuinka voimakkaasti monet kunnat ovat jo tähän mennessä järkeistäneet toimintoja ja myös karsineet palveluita. Valtionosuuksien leikkaus kohdistuu voimakkaimmin moniin kuntiin, joissa toimintojen järkeistäminen on edennyt vauhdilla, mutta toisaalta monet pienemmin rationalisoineen edenneet kunnat eivät joutu siitä sanottavasti kärsimään.

Toimintojen järkeistäminen on toki vihreidenkin mielestä suotavaa, mutta peruspalvelujen uhanalaistumisen seuraukset ovat arvaamattomat. Raju valtionosuuksien leikkaus vaatii monelta kunnalta palvelujen heikentämistä, huomattavaa äyrin hinnan korotusta tai lainanottoa tai jopa kaikkia näitä toimia, koska pelkällä toimintojen järkeistämällä saadaan aikaan vain murto-osa tarvittavista säästöistä.

Valtionosuuksien mittava leikkaus puree pahimmin Etelä-Suomen asutuskeskuksia, joiden talous on jo nyt laman myötä romahtamassa. Näissä kaupungeissa peruspalveluiden tuottamisen edellytykset ovat vaarantumassa aikana, jolloin julkisia palveluja eniten tarvitaan. Kansalaisten ostovoiman heikentyessä edullisten tai maksuttomien julkisten palvelujen tarve on kiistatta suurempi kuin taloudellisesti parempina aikoina. Valtioneuvosto sulkee silmänsä siltä tosiseikalta, että suuri valtionapujen leikkaus vääjäämättä lisää työttömyyttä ja lomautuksia ja siten syventää lamaa. Herää myös kysymys, onko kuntien valtionosuuksien leikkauksen vaikutukset otettu huomioon arvioitaessa vuoden 1994 keskimääräistä työttömyysastetta.

Vihreä eduskuntaryhmä ei hyväksy hallituksen esittämiä valtionosuuksien leikkauksia. Mikäli eduskunta ei muuta hallituksen esitystä, lukuisat kunnat nostavat veroäyrin hintaa. Tuonjaon kannalta äyrin hinnan korotukset ovat erityisen kyseenalaisia, koska kunnallisverotus ei ole progressiivinen.

Ensi vuoden budjettiin kytkeytyviä säästöläkeja ei tule käsitellä erillään muutaman viime vuoden aikana tapahtuneista valtiontaloudellisista säästöistä, saati kunnissa meneillään olevista säästötoimista. Sekä valtion että kuntien säästöt kohdistuvat kasautuen erityisen pahasti lapsiperheisiin, jotka ovat joutuneet kärsimään jo aiemmin. Sairausvakuutuksen aiemmat heikennykset ovat muutamassa vuodessa vaikeuttaneet monien pitkäaikaissairaiden toimeentuloa, ja heikennykset kunnallisissa palveluissa uhkaavat

puolestaan heidän toimintamahdollisuuksiaan ja tasavertaisuutta välttämättömien palvelujen saannissa. Myös pitkäaikaistyöttömät saattavat hallituksen säästöesitysten vuoksi joutua kestävämpään taloudelliseen ahdinkoon.

Vihreät katsovat, että budjetin eduskuntakäsittelyn yhteydessä on selvitettävä perusteellisesti säästöesitysten kohdistuminen erityyppisiin kotitalouksiin ja muutettava budjettiesitystä oikeudenmukaisemmaksi. Esimerkiksi perhetukiuudistuksen rakenteisiin on puututtava sen valio-kuntakäsittelyssä. On etsittävä kaikki keinot, jotta kansaa ei lyhytnäköisten säästöjen tavoittelulla jaettaisi kipeytyviin syrjäytyjiin ja lamasta kevyesti selviäviin menestyjiin.

Arvoisa puhemies! Vuoden 1994 talousarvioesityksen kanssa samanaikaisesti eduskunta on saanut vuoden 1993 neljännen lisätalousarvion, jossa ehdotetaan pankkituen huomattavaa lisäämistä. Eduskunnan käsitellessä hallituksen esitystä vakuusrahastolaiksi tämän vuoden tammi-kuussa vihreä eduskuntaryhmä esitti selkeät ja tiukat ehdot pankkituen vastikkeellisuudesta ja minimoimisesta, erityistilintarkastusten järjestämisestä sekä eduskunnan valvontavallasta. Valittavasti eduskuntaryhmien käymät neuvottelut tuolloin kariutuivat vasemmisto-opposition kytkeessä elvytysvaatimukset pankkitukeen. Tammi-kuussa hahmottelemiaan ehtoja pankkituen myöntämisen tiukentamiseksi vihreä eduskuntaryhmä pitää edelleen oleellisina. Näiden ehtojen tiukentamiseksi vihreä eduskuntaryhmä jätti lakialoitteen viime perjantaina.

Vakuusrahastolain tammikuun kariutumisen jälkeen eduskunnan mahdollisuudet pankkituen seurantaan ovat olleet ratkaisevasti pienemmät, kuin jos laki olisi hyväksytty eduskunnassa kiireellisesti. Näin ollen vihreät pitävät välttämättömänä, että eduskunta saa syysistuntokauden aikana pankkitukea koskevan selonteon. Selonteossa eduskunnan tulee saada tarkka selvitys pankkituen epäillyistä väärinkäytöksistä ja toimista epäkohtien korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Talouspolitiikan muutoksen tarve on polttava. Vihreä eduskuntaryhmä ei tyydy hallituksen budjettiesitykseen vaan toimii selkeästi sen muuttamiseksi niin, että ekologisesti kestävä ja tehokas työllisyyspolitiikka käynnistyy, kansan kahtiajako estetään ja maan talous saadaan tervehdytetyksi.

Ed. E. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kallis: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen talousarvioesitys vuodelle 1994 on yllätyksetön, vaikka se edeltäjiensä tavoin sisältää niin myönteisiä kuin vähemmän myönteisiäkin uudistuksia. Menojen kasvulle ei ole onnistuttu saamaan loppua, vaikka talousarvioesityksessä esitetään runsaasti leikkauksia valtion menoihin.

Valtion tulot pienenevät, vaikka verotus kiristyy ja valtionvelka kasvaa. Tilanne on tätä taustaa vasten synkkääkin synkempi. Budjetin alijäämä painunee väkisinikin lähes 70 miljardiin markkaan. Jokaista kansalaista kohden valtiolla on liikaa menoja tai liian vähän tuloja 14 000 markkaa. Voidaan myös sanoa, että 70 miljardia markkaa on maksuunpanematon vero, joka enemmän tai myöhemmin pannaan maksuun.

Vaikka tilanne on vaikea, on palautettava mieliin, että vuosi sitten se oli vielä vaikeampi. Silloin kansantaloutta koetteli ennätysellisen korkean korkotaso, suuri vaihtotaseen vaje, korkea työttömyys, syvä pankkikriisi sekä edellä mainittu budjettivaje. Edellä mainituista viidestä ongelmasta kolme on korjaantunut parempaan suuntaan, yksi huonompaan ja yksi on ollut muuttumaton. Näin tarkasteltuna kehitys on kiistatta ollut myönteinen.

Vaihtotaseen suuri alijäämä on muuttumassa ylijäämäksi, korot ovat laskeneet puoleen viime vuoden tasosta, pankit ovat ryhdistäytyneet, eivätkä muut kuin valtion omistama SKOP ja Säästöpankki Suomi ole välittömän tuen tarpeessa. Työttömyys on näistä se ainoa huonompaan suuntaan kehittynyt ongelma, johon on nyt todella puututtava. Samoin ongelmana on edelleen budjetin alijäämä. Näitä ongelmia ei voida puhumalla poistaa vaan on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotka valitettavasti ottavat hyvin kipeään, kun ne edelleen leikkaavat kansalaisten hyvinvointia enemmän taikka vähemmän.

Kansantalouden pahin ongelma alkaa olla voitettu. Suomen ei enää tarvitse lainata ulkomailta rahaa korkojensa maksamiseen. Vaihtotase on kääntymässä ylijäämäiseksi, ja maahan virtaa enemmän valuuttaa kuin maasta pois. Vaihtotase on koko kansantalouden tärkein mittari. Sitä päättäjien tulisi huolellisesti seurata, koska se osoittaa parhaiten, miten maassa menee. Vapaasti kelluvien valuuttojen maissa valuuttakurssit määräytyvät pitkälti juuri vaihtotaseen mukaan.

Monet varmasti muistavat, miten suurella mielenkiinnolla joitakin vuosia sitten kuukausittain odotettiin tietoa USA:n vaihtotaseen kehi-

tyssuunnasta. Jos se oli odotettua myönteisempi, dollari vahvistui, ja päinvastaisessa tapauksessa se heikkeni. Edelleen vaihtotasetta seurataan samalla mielenkiinnolla. Tänä vuonna maamme vaihtotase tulee jäämään noin 8—10 miljardia markkaa alijäämäiseksi, mutta merkillepantavaa on, että se kääntyy ensi vuonna ylijäämäiseksi.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmässä olemme toistuvasti puhuneet vaihtotaseen suuresta merkityksestä. Olemme useissa taloutta koskeissa puheenvuoroissa esittäneet, että kaikessa päätöksenteossa tulisi tarkastella päätöksen vaikutusta vaihtotaseeseen ja työllisyyteen. Toivottavasti tähän kiinnitettäisiin huomiota myös tavallisten kansalaisten keskuudessa. Tärkeistä asioista yhteiskunnan pitää tiedottaa tehokkaasti. USA:ssa ulkomaanvelkaa pidetään niin tärkeänä, että New Yorkissa on valtava valotaulu, josta näkyy sen hetken koko kansantalouden velka sekä velka asukasta kohti. (Eduskunnasta: Mihin se Suomessa sijoitettaisiin?) — Odotetaan. — Tämä valotaulu on tehokas vaikuttaja ja opettaja, ja pidän tärkeänä, että samoista syistä tällainen valotaulu asennettaisiin myös Helsinkiin, ja välttämätöntä olisi sen näkyminen eduskuntaan saakka. Täällä kuitenkin tehdään ne päätökset, jotka myöhemmin näkyvät vaihtotaseesta. (Eduskunnasta: Tarkempi paikka?) — Vaikkapa eduskuntasali.

Kun tarkastellaan julkisen sektorin kehitystä 25 viime vuoden aikana, voidaan todeta, että sen osuus bruttokansantuotteesta on koko ajan kasvanut. Tämä ei merkitse sitä, että se olisi kilpailut yksityisen sektorin kanssa, vaan se on yksinkertaisesti sanottuna palkannut sen osan työvoimasta, jota yksityinen ei ole pystynyt palkkaamaan.

Kiistan tosiasia on, että yksityisellä sektorilla palkkaamisen kynnystä on korotettu jatkuvasti. Lainsäädännön sekä työ- ja virkaehtosopimusten kautta työntekijöiden oloja on parannettu vuosi vuodelta. Sen osan työvoimasta, jota yksityinen sektori ei ole pystynyt palkkaamaan, on julkinen sektori palkannut verovarjoilla. Kaikki ovat olleet tyytyväisiä. Työntekijöiden olot ovat parantuneet, julkiselta sektorilta on löytynyt työpaikkoja ja pienehkö vuosittainen veronkorotus on ollut siedettävä. Kun verotuksessa katto on tullut vastaan, julkinen sektori on rahoittanut menojaan velalla, kunnes siinäkin on tullut seinä vastaan. Tämä prosessi on noin kahden ja puolen vuosikymmenen tulos. Julkinen sektori ei voi palkata sitä osaa, jota yksityisellä sektorilla ei ole varaa palkata.

Eduskunnan ja etujärjestöjen tulee madaltaa uuden työntekijän palkkaamisen kynnystä mahdollisimman pian. Tämä on meidän kaikkien etu. Etujärjestöjen tärkein tehtävä tässä tilanteessa ei ole valvoa työpaikkaa omaavien jäsenten intressejä vaan myös irtisanottujen etuja. Vanhat asenteet ja ennakkoluulot on molemmiin puolin unohdettava ja yhteisesti on haettava niitä keinoja, joiden avulla työvoima saatetaan uudelleen kunniaan. Tässä kaikkien panos ja mukanaolo on erityisen tärkeää.

Yleisesti on väitetty, että tekemätöntä työtä on ja tulee aina olemaan enemmän kuin ihminen ehtii sitä tehdä. Toteamus pitää varmasti paikkansa. Ongelmana ei ole työn vaan palkan maksajien puute. Työtä teetetäisiin mielellään, mutta palkkaa ei haluta maksaa.

Eikö työntekijä ole sitten palkkansa ansainnut? Onko palkkataso liian korkea vai mistä johtuu haluttomuus palkata työvoimaa? Ensinnäkin on todettava, että olemme luoneet järjestelmän, jota hyvin pitkälle rahoitetaan palkasta saaduilla verotuloilla ja palkkaan sidotuilla maksuilla. Monella alalla palkan sivukulut eli välilliset palkkamenot nousevat yli 70 prosenttiin. Näillä maksuilla maksetaan lapsilisät, sairausvakuutuksen korvaukset, eläkkeet ym. sellaiset. Työnantajan kokonaispalkkakustannukset työpäivää kohti nousevat alasta riippuen noin 500—1 500 markkaan päivässä. Kun työnantaja laskuttaa asiakasta ja myöhemmin kuluttajaa työtunneista, pitää hintaan vielä tehdä huomattava lisäys, jotta hallinto-, pääoma- ja muut kulut saadaan katetuiksi. Näin yhden työtunnin hinnaksi tulee helposti 200 markkaa.

Tämän vuoksi ei tarvitse ihmetellä, miksei palkan maksajia tahdo löytyä. Itse työn suorittajalle eli varsinaiselle työn tekijälle ei jää kuitenkaan kovin paljon tuosta kokonaispalkkakustannuksesta käteen, vaan hänellä on jatkuva palkankorotustarve, josta taas vain pieni osa jää hänelle.

Tämän järjestelmän olemme siis itse luoneet ja se on toiminut vero- ja lainavaroilla, kunnes molemmilla puolilla on tullut, niin kuin jo aikaisemmin totesin, seinä vastaan. Ensimmäiset oireet järjestelmän mahdottomuudesta näkyvät silloin, kun aletaan tehdä pimeästi työtä. Työnantajalta säästyvät palkan sivukulut ja työntekijä saa käteen enemmän kuin saisi, jos palkasta pidätettäisiin veroa. Väitetään, että Etelä-Euroopan maissa huomattava osa tuloista jää bruttokansantuotteen ulkopuolelle, koska varsinais-

ten markkinoiden rinnalla toimivat myös pimeät markkinat.

Tämä ongelma on yleiseurooppalainen ja siihen yritetään puuttua eri keinoin. Suomessa hallituksen yhtenä tavoitteena on saada enemmän joustoa työmarkkinoille sekä alentaa työnantajien välillisiä palkkakustannuksia. Jos ei työnantaja rahoita lapsilisiä, eläkkeitä, sairauskorvauksia ym. etuja, täytyy jonkun toisen se tehdä. Esimerkiksi Hollannissa tehtiin pari vuotta sitten melkoinen muutos, kun huomattava osa työnantajien velvoitteista siirrettiin työntekijöille samanaikaisesti, kun palkkoja nostettiin 10 prosentilla.

Tämän eduskuntakauden aikana olemme myös Suomessa ottaneet saman suuntaisia askeleita, kuitenkin ilman palkankorotuksia. Työnantajien sotumaksu on alentunut, osa työttömyysvakuutusmaksusta on siirretty ja vielä suurempi osa esitetään siirrettäväksi työntekijöille. Osa TEL-vakuutusmaksusta on myös siirretty edunsaajien maksettavaksi. Ilman näitä toimenpiteitä työhön palkkaamisen kynnys olisi vielä korkeampi. Kiristynyt kilpailu pakottaa meidät ryhtymään saman tyyppisiin toimenpiteisiin kuin muissa kilpailevissa maissa ryhdytään.

Ehdoton edellytys onnistuneiden päätösten tekemiselle on tunnustaa tehdyt virheet. Suomi on tiettyssä mielessä samanlaisessa tilanteessa kuin se oli 80-luvun alussa. Ei muuten kovinkaan paljon poikkea tämän päivän tilanne siitä. Valitsimme silloin talouspolitiikassa mm. vahvan markan linjan ja Suomen markan arvo lyötiin betoniin. (Ed. S.-L. Anttila: Se oli virhe!) — Niin oli virhe tänä päivänä tässä valossaan katsottuna. — Olemme nyt suurin piirtein samassa tilanteessa: Jatketaanko markan keltuttamista vai naulataanko kurssit kiinni? Kelluvan markan politiikka on riskittävämpi kuin kiinteän markan politiikka. Talouspolitiikan virheet korjautuvat markan arvon heikentymisen kautta ja heilahdukset jäävät pienemmiksi. Kelluvan markan politiikka sopii maalle, joka ei kykene toteuttamaan sellaista politiikkaa, jonka se tietää oikeaksi ja jota se haluaisi harjoittaa, mutta johon se ei syystä tai toisesta kykene. Jos pystymme muuttamaan puheet teoiksi, hyödynemme enemmän kiinteän markan politiikasta.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä on ensin vastattava kysymykseen, sitoudumme me harjoittamaan vahvan markan edellyttämää politiikkaa ennen kuin markan arvo naulataan kiinni. Jos me emme tähän anna vastausta,

niin riski on suuri, että teemme samat virheet kuin 80-luvulla teimme.

Arvoisa puhemies! Jo tänä päivänä on joka viides työvoimaan kuuluva suomalainen vailla työtä. Valitettavasti löytyy kuntia, joissa työttömyysaste joillakin aloilla nousee peräti 100 prosenttiin eli kaikki alan työntekijät ovat vailla työtä.

Presidentti, ministerit, kansanedustajat, arkkipiispa, piispat, työmarkkinajohtajat, tavalliset kansalaiset ja oikeastaan kaikki, jotka ovat jotakin yhteiskunnallisesta tilanteesta lausuneet, ovat todenneet työttömyyden olevan yhteiskuntamme ylivoimaisesti suurin ongelma. Eduskuntaryhmät totesivat kesäkokouksissaan, että nyt panostetaan työllisyyteen, ja ainakin kristillisen liiton eduskuntaryhmässä odotimme merkittävää panostamista työllisyyden parantamiseksi. Esitetyt toimenpiteet ovat askeleita oikeaan suuntaan, mutta riittämättömiä. Nyt on tullut aika siirtyä puheista tekoihin. Tätä koko kansa odottaa.

Hallitus ei kuitenkaan yksin kannu vastuuta huonosta työllisyystilanteesta, jos sen tekemiä työllisyyttä edistäviä esityksiä uhataan kaataa parlamentaarisilla tai ulkoparlamentaarilla toimenpiteillä. Selvää selvempääkin on se, ettei edes huomattava talouskasvu paljon työllisyystilannetta paranna.

On tullut aika kokeilla myös perinteistä poikkeavia työllistämiskeinoja. Yhteiskunnasta ei ole puuttunut työllisyyttä parantavia esityksiä. Tietenkin kaikkiin esityksiin liittyy myös erilaisia ongelmia ja kustannuksia. Mutta mikäli asetamme työllisyyskysymykset ensimmäiselle sijalle, pitää meidän olla valmiita myös maksamaan siitä.

Ja maksaahan työttömyys yhteiskunnalle suuria summia. Yleisesti väitetään, että työttömyyden 1 prosenttiyksikkö maksaa yhteiskunnalle 2 miljardia markkaa vuodessa, toinen miljardi välittömänä työttömyyskorvauksena ja toinen menetettynä tulona. Työtöntä kohti tämä tekee noin 40 000 markkaa plus 40 000 markkaa vuodessa. Tiedon paikkansapitävyyttä ei ole syytä epäillä, ja kun otetaan lisäksi huomioon työttömyydestä aiheutuvat henkiset ja sosiaaliset kärsimykset, on täysin ymmärrettävää, että työllisyyden parantaminen nostetaan kaikissa ryhmissä ensimmäiselle sijalle.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä osa välillisistä palkkamennoista pitäisi voida käyttää aktiiviseen työllistämiseen. Esimerkiksi työnantajalle pitäisi varata mahdollisuus käyttää

työttömyysvakuutusmaksuja työllistämiseen. Tuskinpa yksikään työnantaja jättäisi tätä mahdollisuutta käyttämättä. Näin 6 prosentin työttömyysvakuutusmaksu menisi työllistämiseen eikä työttömyydestä maksamiseen. Tämän teoreettinen työllistävä vaikutus olisi yli 100 000 työpaikkaa. En ole muuten tavannut vielä yhtäkään työnantajaa, joka ei olisi ilmoittanut, että hän käyttäisi mieluummin työttömyysvakuutusmaksun työttömien palkkaamiseen, ja olen kuitenkin monen sadan kanssa keskustellut.

Osa-aikatyön houkuttelevammaksi tekeminen, ns. sapattivapaan järjestäminen, työttömyyssetelien käyttöönottoaminen jne. ovat esityksiä, joita pitäisi ennakoluulottomasti kokeilla tässä vaikeassa tilanteessa.

Ehdottoman tärkeänä kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää kaikkien uuden työvoiman palkkaamista koskevien rajoitusten nopeaa poistamista. Tällaisia esimerkkejä löytyy varmasti monelta alalta. (Ed. Halonen: Työehtosopimukset?) — Ehkä työehtosopimuksissa, ed. Halonen. Laissa ei ole, mutta työehtosopimuksista löytyy ja sellaisia voisin kyllä mainita, jos tarve vaatii.

Kotimaisen kysynnän laskeminen ei johdu yksinomaan ostokyvyn alenemisesta. Yritykset ja yksityiset ovat haluttomia tekemään investointeja. Yritysten puolella syyt johtuvat lähinnä liiasta kapasiteetista. Yksityisellä puolella suurin syy kulutus- ja investointihaluttomuuteen on huonosta työllisyystilanteesta johtuva epävarmuus työpaikan säilyttämisestä. Muut syyt ovat edelleen korkeahko reaalikorko ja korkojen vähennyskelpoisuuden huonontaminen. Viimeksi mainittuun syyhyn on yksinkertaisinta puuttua. Se ei edellytä muuta kuin eduskunnan päätöstä.

Eduskuntaryhmämme mielestä pääomatulon veroprosentin samoin kuin korkojen vähennyskelpoisuuden nostaminen 25 prosentista ainakin muutamalla prosenttiyksiköllä olisi tässä tilanteessa useammastakin syystä perusteltua. Valtion verotulot lisääntyisivät ilmeisesti odotettua enemmän, koska korkojen suurempi vähennyskelpoisuus saattaisi lisätä kulutusta ja parantaisi työllisyyttä. Mikäli verohelpotusten pääasiallinen tarkoitus on kotimaisen kysynnän lisääminen, tulee verohelpotukset suunnata niille yhteiskuntaryhmille, joiden säästämisaste on kaikkein alhaisin. Verotettavan tulon alarajan nostamisesta menetetty verotulo menisi ilmeisesti lähes kokonaan kulutukseen ja olisi jo siitä syystä perusteltua.

Yhteiskunta voi tietenkin monella tavalla vaikuttaa kotitalouksien kulutuskykyyn. Verojen lieventämisen lisäksi valtio voi maksu- ja tulonsiirtopolitiikan kautta vaikuttaa kotitalouksien käytettävissä olevan rahamäärän suuruuteen. Kotitalouksille pitäisi olla yhdenentekevää, paraneeko kulutuskyky verotuksen, palkankorotuksen, maksujen alentamisen vai tulonsiirtojen kautta. Kiistämätön tosiasia on, että korkojen raju lasku merkitsee velkaisille talouksille paljon enemmän kuin suurikin palkankorotus tai veronalennus, vaikkakin toisille velallisille hyöty korkojen laskusta tulee viipeellä.

Korkoelvytyistä on kyseenalaistettu sen vuoksi, että korkojen lasku vähentää korkotuloa. Korkotulojen muutos ei kuitenkaan vaikuta juuri kotimaiseen kysyntään, vaan lähinnä säästämistäseen. Sen sijaan velkaisten perheiden korkomenojen muutos vaikuttaa suoraan kuluutukseen. Huomionarvoista on, että pankkien markkamääräinen luotonanto yleisölle on noin 270 miljardia markkaa, suoraan kotitalouksille noin 175 miljardia markkaa, ja palkat ovat vastaavasti 215 miljardia markkaa vuodessa. Näin yhden prosentin korkotulojen muutos vaikuttaa yhtä paljon kuin reilun 1,5 prosentin muutos palkkatuloissa.

Arvoisa puhemies! Kansalaiset ihmettelevät pankkikriisistä käytäviä puheita samanaikaisesti, kun pankkiosakkeiden pörssikurssit nousevat. Palautettakoon mieleen, että liikepankkien jopa ja SKOPin kurssit ovat aivan eri tasolla kuin tammi — helmikuussa tänä vuonna. KOP ja SYP ovat selvästi paremmassa kunnossa kuin mitä poliitikot ovat antaneet ymmärtää niiden olevan. Monet pankit ovat myös maksaneet käyvän koron saamastaan pääomatuesta. Nämä pankit eivät ainakaan vielä ole rasittaneet veronmaksajien kukkaroa. Valtion antama takaus on ollut edellytys näiden pankkien saamille ulkomaanlainoille, mutta niistä pankit todennäköisesti selviytyvät itse.

Eduskuntaryhmämme on aiemmin todennut, että pankkitukea on annettava ainoastaan vasta sen jälkeen, kun pankki ei enää omilla toimenpiteillä voi selviytyä. Tärkein tällainen pääomahankinta on osakeannin järjestäminen, ja se on mahdollista aina niin kauan kuin pankkiosakkeita joutain maksetaan.

Pankkien kannattavuutta eduskunta voi parantaa vaikuttamalla niiden ottolainauksesta maksettavaan korkoon. Yleisen talletuskoron alentaminen on pienentänyt tallettajien saamaa korkoa, ja näin myös tallettajat ovat osallistu-

neet pankkien pystyessä pitämiseen. Marssijärjestyksen tulisin olla selvä. Ensin vastaavat omistajat, sen jälkeen pankkien omat asiakkaat. Vasta kun kaikki muut toimenpiteet ovat loppuneet, voi valtio astua kuvaan mukaan.

Eduskuntaryhmämme mielestä pitäisi tehdä selvä suunnitelma pankkien kohtalon ratkaisemisesta. Tukea ei voi vuodesta toiseen antaa. Nopea, vaikkakin kalliimpi ratkaisu on parempi kuin jatkuva epäselvyys tuen suuruuden tarpeesta.

Tyydytyksellä toteamme, että laki omaisuudenhoitoyhtiöstä tullee pian eduskunnassa hyväksytyksi. Lain puuttumisen vuoksi pankit ja veronmaksajat ovat menettäneet satoja miljoonia markkoja, kun omaisuutta on realisoitu pilkkahintaan. Parempi olisi ollut siirtää tämä omaisuus omaisuudenhoitoyhtiöön odottamaan parempia aikoja.

Pankkikriisistä puhuttaessa on muistettava, että ongelmat keskittyvät lähes yksinomaan valtion omistamiin SKOPiin ja Säästöpankki Suomeen. Pankkikriisin yleistäminen kaikkiin pankkeihin vaikeuttaa niiden toimintamahdollisuuksia ja luo turhia spekulatioita ja epäilyjä. Kaikkien intresseissä pitäisi olla pankkituen rajoittaminen mahdollisimman pieneksi, mutta se ei toteudu levottomuutta lisäävillä yleisillä puheilla pankkien surkeasta tilasta.

Arvoisa puhemies! Kristillinen liitto edellyttää seuraavia periaatteita pankkitukea annettaessa. Tukea pankki hakee ensin pankin omistajilta, kuten KOP ja SYP ovat tehneet. Vaikka valtio omistaakin lähes kaikki SKOPin ja Säästöpankki Suomen osakkeista, on kaikesta huolimatta järjestettävä osakeanti SKOPissa, jotta muutkin omistajat osallistuisivat pankin tukemiseen. Esimerkiksi tänä vuonna SKOPin pörssikurssi on noussut noin 1,20 markasta 5,8 markkaan ja ilmeisesti yksinomaan siitä syystä, että valtio on yhtiöön eli pankkiin panostanut miljardeja. Osakeannissa kaikki omistajat osallistuvat tervehdyttämiseen. On täysin väärin siis sijoittaa verovarvoja SKOPiin sillä seurauksella, että sen osakekurssi nousee huimasti.

Tuen antamisen jo päätetyistä ehdoista täytyy pitää kiinni, ja eduskuntahan on aika paljon ehtoja asettanut. Väärinkäytöksiin syyllistyneet on saatettava vastuuseen. Verovaroilla ei saa vääristää kilpailua eikä pankkitukea saa käyttää uusien markkinaosuuksien voittamiseen. Esimerkiksi Säästöpankki Suomen televisiomainonta aiheuttaa aiheellista pahennusta veronmaksajien ja kilpailijoiden piirissä. (Eduskun-

nasta: Entä Postipankin? Saavatko muut mainostaa?) — Jos ne omilla rahoilla mainostavat. (Eduskunnasta: Entä Postipankin?) — Se on vähäistä tähän verrattuna.

Pankkituen pitää olla julkista. Minkäänlaista piilotukea ei saa antaa. Tässä mielessä varojen siirtämisen omaisuudenhoitoyhtiöön tulee aina tapahtua käyvistä hinnoista. Ylihinnan maksaminen merkitsisi piilotukea sen lisäksi, että se vääristäisi kilpailua pankkialalla. Käyty keskustelu pankkikriisistä on osoittanut, miten tärkeää on tiedottaa oikein ja selkeästi. Kansan keskuudessa liikkuu toinen toistaan kauhistuttavampia huhuja, ja kansanedustajillakin on erilaisia käsityksiä jo annetun tuen todellisesta suuruudesta sekä siitä, paljonko rahaa todennäköisesti lähivuosina tarvitaan.

Yhtä tärkeää on myös tietää, minkä arvoisia ovat ne osakkeet, jotka pankkituen antamisen kautta ovat siirtyneet valtiolle. Luulen, että harva tietää, kuinka suuri on esimerkiksi Säästöpankki Suomen ja SKOPin substanssiarvo. Onko se 100 miljoonaa? Onko se nolla? Onko se 10 miljardia? Käsitykset tästä asiasta eroavat valtavasti toisistaan, olen nähnyt lukuja 0 markan ja 17 miljardin markan väliltä.

Viestit työmarkkinoilta eivät lupaa hyvää. Jyrkät ja ehdottomat vaatimukset sitovat neuvottelijoita, ja asiakysymykset muuttuvat arvovaltakysymyksiksi. Vaikka hallitus on halunnut pysyä työmarkkinaneuvottelujen ulkopuolella, olisi sen väliintulo tietyissä tilanteissa välttämätön, jotta työrauha ja uskottavuus säilyisi. Hallituksen jo tehdyistä esityksistä ei tule tehdä sellaisia arvovaltakysymyksiä, ettei niihin voisi tehdä muutoksia.

Arvonlisäverolakia on valmisteltu vuosia, mutta siitä huolimatta se sisältää paljon epäkohia, joita lain valmistelijat eivät ole voineet ottaa huomioon. Arvonlisäveron yhtenä tavoitteena on laajentaa veropohjaa sekä edistää vientiä. Hyvää kilpailukykyä ei saa arvonlisäverolla kohtuuttomasti huonontaa. Merkittäväksi työllistäjäksi ja tulonmuodostajaksi on viime vuosina noussut transito-liikenne, jonka kilpailukykyä uusi arvonlisävero ei saa pilata.

Matkailutaseen muutama vuosi sitten noin 6 miljardin markan alijäämä on nyt supistumassa 2 miljardiin markkaan. Ulkomailta vallitseva käsitys Suomesta edullisena matkailumaana pitäisi saada säilymään ja vakiintumaan. Yhteiskunnan antamaa joukkoliikenteen tukea ei monestakaan syystä saisi saattaa arvonlisäveron piiriin, siis julkista tukea ei saisi saattaa arvon-

lisäveron piiriin. Verottaminen nostaisi lippujen hintoja ja lisäisi aivan turhaan Suomen mahdollista jäsenmaksua EY:lle yli 40 miljoonalla markalla. Mielestämme on tyhmääkin tyhempää toimia niin, että ilman mitään erityistä syytä joudumme maksamaan tyhjästä 40 miljoonaa markkaa ulkomaille. (Ed. Aittoniemi: Entäs 8 miljardia?) — No, 40 miljoonaa on kuitenkin huomattava summa, saman verran suurin piirtein kuin tämä eduskunta maksaa vuodessa tai kansanedustajien palkat. (Eduskunnasta: Sekin on liikaa!) — No, se voitaisiin rahoittaa tällä summalla.

Verotuksessa peruskuntia ja seurakuntia on perinteisesti kohdeltu samalla tavalla. Näin tulee tehdä jatkossakin. Kirkon tarjoamien sosiaalisten palvelujen arvonlisäveron piiriin saattaminen on lakiesitykseen sisältyvä työtapaturma, joka ilmeisesti korjataan. Yhteiskunnan on edelleenkin taattava seurakunnille tasavertaiset edellytykset yhteiskunnallisesti tärkeiden palvelujen, kuten päiväkerho- ja sosiaalipalvelujen tuottamiseen muiden yhteiskunnallisten palvelujen rinnalla ja niitä olennaisen tärkeällä tavalla täydentäen. Arvonlisäverotukseen siirtymistä puoltavat monet näkökohdat, mutta siihen tulee siirtyä harkiten.

Jo päätetyt ja suunnitteilla olevat verotusmuutokset aiheuttaisivat toteutuessaan seurakunnille miljoonien markkojen lisäkustannukset. Näin ei saa tapahtua. Eduskuntaryhmämme edellyttää, ettei tällaisia muutoksia tehdä yksipuolisilla päätöksillä, vaan niistä neuvotellaan huolella kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien kanssa.

Suomalaisten tuotteiden kilpailukyky on, kuten hyvin tiedämme, parantunut huomattavasti uusien valuuttakurssien ansiosta. Monella alalla kyse on kuitenkin varsin pienistä marginaaleista. Uusilla maksuilla ja rasitteilla voidaan kilpailuetu menettää. Haluan tilannetta valottaa käytännön esimerkillä. Partekin valmistaman ontelo-laatan neliöhinta on Suomessa 140 markkaa ja Partekin Saksan tehtaalla 80 D-markkaa eli 275 markkaa, kaksinkertainen hinta siis. Maantiekuljetuskustannukset Suomesta Saksaan nousevat kuitenkin noin 185 markkaan neliöltä, eli perille toimitettuna suomalaisen tuotteen hinta on noussut 325 markkaan, kun Partekin hinta Saksassa on 275 markkaa. Tämä esimerkki saattaa olla poikkeuksellinen suurten kuljetuskustannusten takia, mutta halusin sen mainita osoittaakseni, miten muut tekijät kuin tuotteen hinta vaikuttavat kilpailukykyymme. Näistä ulkopuo-

lisistä tekijöistä kuljetuskustannukset ovat hyvin tärkeitä, ja sen takia pitää harkita seuraamuksia, kun lisäämme rasitteita liikenteelle.

Ensi vuoden talousarvio tuo vain harvoille ryhmille myönteisiä uutisia. Eniten varmaankin iloitsevat 20 vuotta täyttäneet keskiasteen kouluissa opiskelevat nuoret. Heidän opintorahansa nousee 505 markasta 1 300 markkaan kuukaudessa. Korotus on huomattava ja oikeudenmukainen. Opintososiaalisesti keskiasteen opiskelijat tulevat nyt samaan ja joissakin oppilaitoksissa jopa hieman parempaan asemaan kuin korkeakouluissa opiskelevat. Eduskuntaryhmämme mielestä pitäisi pikaisesti korjata opintorahaan liittyvä suurin epäkohta eli alle 20-vuotiaiden syrjimin. Millään ei voi perustella, että alle 20-vuotiaalle maksetaan alle puolet siitä, mitä 20 vuotta täyttänyt saa. Epäkohdan poistamiseen tarvitaan tietenkin rahaa, mutta sen säilyttämisestä maksetaan epäoikeudenmukaisuuden hengen ylläpitämisenä.

Asunto-osakeyhtiöiden vapauttaminen tuloverosta on valtion kannalta olematon menetys, koska ne ovat tuottaneet veroa valtiolle vain noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa ja yleensä vain silloin, kun isännöitsijä on tehnyt kirjanpitolaisen virheen. (Naurua) — Se pitää muuten paikkansa. Työtä veroilmoituksen tekeminen ja sen käsittely ovat aiheuttaneet vähintään saman summan edestä. Asuntoyhtiöt eivät tietenkään ole pyrkineetkään voittoon, mutta verovelvollisuuden johdosta ne eivät ole voineet kerätä tulevia korjauksia varten rahaa joutumatta maksamaan niistä veroa. Uudistus on siis tervetullut kaikille noin 70 000:lle asunto-osakeyhtiön isännöitsijälle, eli ainakin 70 000 tulee varsin iloiseksi, kun tämä lakiesitys sitten aikanaan hyväksytään.

Peruspäivärahan maksaminen työttömille ilman tarveharkintaa on myös askel oikeaan suuntaan. Tietenkin se voi tuoda työttömyyskortistoon sellaisia puolisoita, joilla ei ole tarkoitustakaan siirtyä työelämään, mutta päivärahan saamisen johdosta ilmoittautuvat työnhakijoiksi. Ryhmä on kuitenkin varsin marginaalinen, joten sen takia uudistusta ei pidä kaataa. Uudistus poistaa sen sijaan paljon epäkohtia. Työttömyyspäivärahan epääminen työttömältä puolisolta on varmasti tuntunut käsittämättömältä, kun samanaikaisesti perheen kotona asuvalle nuorelle päivärahaa on maksettu ilman tarveharkintaa.

Tuonnin tasausveron poistamista eduskuntaryhmämme pitää tarpeettomana. Veron tuotolle,

noin 200 miljoonalle markalle, löytyisi paljon käyttöä. Tietenkin se on luonteeltaan myös protektionistinen, ja siitä syystä sitä vastustetaan ulkomailla, mutta mahdotonta ei olisi jatkaa sen perimistä.

Dieselpolttoaineen perusveron korottamista 55 pennillä litralta perustellaan arvonlisäverojärjestelmään siirtymisellä. Silloin polttoaineeseen sisältyvä 60 pennin vero tulee liikenteenharjoittajille vähennyskelpoiseksi, ja tätä etua leikataan nostamalla litran hintaa 55 pennillä. Liikenteenharjoittajille ei siis synny korotuksesta välittömiä lisäkustannuksia, mutta joutuminen arvonlisäverotuksen piiriin sen sijaan aiheuttaa huomattavaa kustannusten lisäystä, jota olisi voinut hieman kompensoida, ilman 55 pennin korotusta. Muut autoilijat sen sijaan saavat dieselpolttoaineen veronkorotuksesta huomattavan lisäkustannuksen.

Budjettiin sisältyvä perhetukiudistuksen linjanveto on eduskuntaryhmämme mielestä peruseriaatteeltaan oikea. Uudistuksessa pienituloiset ja monilapsiset perheet hyötyvät parempituloisten ja 1—2-lapsisten perheiden menettäessä. Uudistukseen sisältyy kuitenkin myös selviä epäkohtia ja epäoikeudenmukaisuuksia, jotka johtuvat mm. yksinhuoltajavähennyksen poistamisesta ja jopa toimeentulotuen piirissä olevien perheiden perhetuen leikkauksista. Nämä epäkohdat ilmeisesti poistetaan eduskuntakäsittelyssä.

Verotuksella voidaan pyrkiä vähentämään ihmiselle tai ympäristölle haitallista kulutusta. Siksi ryhmämme mielestä vihreän liiton esitys televeron korvaamisesta lähinnä muovipusseihin kohdistuvalla pakkausverolla on kannatettava ajatus. Varmasti löytyisi myös monia muita tämän tyyppisiä hyödykkeitä, joita voitaisiin erityisesti verottaa. Esimerkkinä varsin pienestä, muttei merkitykseltömästä verotuskohteesta mainitsemme 9700-alkuiset kaupalliset numerot.

Arvoisa puhemies! Säästöjen tarpeellisuus on kiistan tosiasia. Budjetti ei voi jatkuvasti olla alijäämäinen. Korkeasuhdanteen aikana tulisi laatia selvästi ylijäämäisiä budjetteja, jotta vaikeina aikoina ei tarvitsisi niin paljon leikata. Tänä meillä ei ole varastoja, joita voisimme käyttää. Siksi leikkaukset ovat välttämättömiä. Kaavamaista säästämistä pitäisi välttää, ja aina tulisi tarkastella muodollisen säästön kokonaisvaikutusta. Tämä koskee ennen kaikkea henkilöstömenojen säästämistä.

Karkeasti voidaan sanoa, että irtisanomisen seuraus on se, että palkkameno pienenee ehkä

puoleen, kun se muuttuu työttömyysrahaksi, mutta työpanos jää kokonaan saamatta. Tässä valossa irtisanominen ei tunnu järkevältä. Tietenkin voidaan sanoa, että säästö on pienikin sellainen ja siitä syystä siihen ryhdytään piittaamatta henkisistä seuraamuksista. Mielestämme valtio ei yksin kanna vastuuta irtisanomisista, vaan vähintään yhtä suuri vastuu on työmarkkinajärjestöillä. Kun kerran joudumme henkilöstömenojakin säästämään, oikeudenmukaisuus edellyttää solidaarisuutta. Onnettomin lopputulos on, että toiset työntekijät menettävät koko palkkansa samanaikaisesti, kun toisille tulee palkankorotusta.

Hallituksen tavoitteena on säilyttää työpaikat ja palvelujen taso. On hyvä korostaa hallituksen antamaa lupausta, että valtion henkilöstön työpaikat tulee taata ilman irtisanomisia ja lomauttamisia edellyttäen, että henkilöstömenojen säästötavoitteeseen päästään osapuolten tulevassa palkkaratkaisussa. Jos hallitus tämän lupauksen pettää, on se uskottavuutensa menettämisen arvoinen, ja jos työmarkkinajärjestöt eivät tätä tarjousta hyväksy, ovat ne menettäneet työttömiksi joutuneiden luottamuksen lopullisesti.

Arvoisa puhemies! "Ilman visioita kansa menehtyy", sanotaan eräissä Raamatun sananlaskuista. Uskomme, että tämä ... (Ed. Rinne: Onko visio-sana Raamatusta?) — Englanninkielisestä Raamatusta käännettynä suomeksi se kuuluu: "Ilman visioita kansa menehtyy." Suomenkielisessä sanotaan hieman toisin, mutta näin englanninkielisessä. (Ed. Puisto: Minun tietokoneessani ei ole tuota sanaa!) — Juu, juu. Saattaa olla, ettei ole paljon muutakaan. (Eduskunnasta: Näky?) — Ei, kun nimenomaan "visioita". — Mutta otetaanpa uudestaan: "Ilman visioita kansa menehtyy". (Ed. Suhonen: Hyvä, ettei videoita!) Uskomme, että tämä ajatus on harvinaisen totta ajassa, jota juuri elämme. Aivan kuten yrityselämässäkkin tarvitaan yhteiskuntamme hoitamisessa ja sen luotsaamisessa eteenpäin selkeitä tulevaisuudennäkymiä, joihin myös määrätietoisesti tähdätään.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä edellyttää, että edellä mainittuihin epäkohtiin puututaan rohkeasti budjetin valiokuntakäsittelyssä.

Ed. S u h o n e n : Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Viinasen kolmannesta talousarvioesityksestä voidaan todeta vanhan sananlaskun tapaan, että kolmas kerta toden sanoo. Totuus tässä tapauksessa on se, ettei ministeri Viinanen kykene budjetillaan toteuttamaan ta-

louspolitiikan keskeistä tehtävää eli Suomen nostamista ylös vallitsevasta syvästä lamasta. Vuoden 1994 budjetti jatkaa edellisten talousarvioiden kansalaisten elintasoa kuristavaa linjaa ja pahentaa edelleen työttömyyttä. Tämän lisäksi budjetti perustuu tulopuoleltaan merkittävältä osaltaan ulkomaisen lainoituksen varaan huolimatta siitä, että kansalaisten verorasitus kasvaa tuntuvasti. Viimeistään nyt olisi hallituksen tulut huomata se tosiasia, etteivät sen eväät riitä maamme nostamiseen taloudellisesti kuntoon ja kansalaisten elämänolosuhteiden palauttamiseen siedettäväksi.

Vallanhimo ja -halu ovat sekä pääministerillä, valtiovarainministerillä että kaikilla muillakin ministereillä niin suuret, ettei vapaaehtoinen luopuminen edes näin musertavan totuuden edessä onnistu. Tämä on sääli tulevaisuutta ajatellen niin heille itselleen kuin ennen kaikkea syyttömälle osapuolelle eli tavallisille kansalaisille.

Vallan vuoden 1994 talousarvio ei lupaa kenellekään uusia etuisuuksia, lukuun ottamatta pientä lapsilisien korotusta ja jotain muuta pientä. Sen sijaan säästöjä tehdään edelleenkin lisää. Valtio vähentää työntekijöitä, pahentaa näin työttömyyttä, ja sosiaalisia etuuksia leikataan entistä enemmän, ennen kaikkea lapsiperheiltä. Kaiken tämän kokoon haalitun säästön nielee pankkituen pohjatot kiulu. Lopputuloksena tästä on se, etteivät valtion menot säästöistä huolimatta olennaisesti laske tämänhetkisestä tilanteesta. Ainoa ihme, joka sen voisi aikaansaada, olisi pankkien talouden äkillinen paraneminen. Tätä ei kuitenkaan tule tapahtumaan, vaan pankit tulevat nielemään yhteiskunnan rahoja vielä useita kymmeniä miljardeja markkoja.

Hallituksen budjettiriihessä keskusteltiin suureen ääneen verojen alentamismahdollisuudesta ja tästä puhuttiin myös budjetin tiedotustilaisuuden yhteydessä. Totuus on kuitenkin se, että ainoa tulossa oleva veron kevennys on nimellinen raippaveron poisto, mikä merkitsee käytännössä 0,25 penniä äyryltä. Verrattuna kaikkien kansalaisten verotaakkaa nostaviin toimenpiteisiin tämä on vähemmän kuin kymmenesosa verotusta kiristävien toimenpiteiden vaikutuksesta. Puheet myöhemmin, 1994, tehtävistä veronkevennyksistä ovat silkkaa populismia, mikä on ay-liikkeenkin toimesta todettu.

Miksi palata vanhaan käytäntöön, jossa työmarkkinaneuvottelujen yhteydessä sovittiin selaisista asioista, jotka eivät työmarkkinaratkaisuihin kuuluneet? Veroista ja veron vähennyksistä tulee päättää eduskunnassa kansanedustajien

toimesta, ja ay-liikkeen ja työnantajajärjestöjen neuvotteluissa päätetään puolestaan palkoista ja muista työehdoista. Tämän takia kaikki puheet loppuvuonna tehtävistä palkkaratkaisuun sidotuista verovähennyksistä voidaan unohtaa välittömästi ja myöntää tosiseikat eli se, että hallitus nostaa ensi vuonna kansalaisten veroja merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Kuten jo edellä totesin, pankkituki on tällä hetkellä yhteiskuntamme suurin syöjä, joka imee valtiontaloudesta kaikki liikenevät mehut, eikä sekään vielä riitä. Pankkituen takia kansalaisten verotaakka kiristyy ja valtio joutuu lainaamaan ulkomailta useita kymmeniä miljardeja markkoja. Käytännössä järkevän budjettipolitiikan harjoittaminen on mahdollista tilanteessa, jolloin 100 miljardin markan verotuloilla tulee kyetä kattamaan lähes 200 miljardin markan suuruiset pakolliset äärimmilleen karsitut menot. Tässä toteuttamattomassa yhtälössä eivät paljon paina lapsiperheiltä vietyvät sosiaalietuudet tai työttömien päivärahojen heikennykset.

Tämän takia onkin varsin ihmeellistä hallituksen harjoittama säästöillä näpertelyn politiikka, kun valtiontalouden ongelmat ovat mittasuhteiltaan valtavat. Valtio suunnittelee ottavansa ensi vuonna 65 miljardia markkaa uutta velkaa, mikä tarkoittaa yli miljardia viikossa. Velka kasvaa noin 7 miljoonaa vuoden kaikkina tunteina ja vuoden 94 loppuun mennessä lähes 320 miljardiin markkaan. Tämä on puolestaan 63 prosenttia bruttokansantuotteesta. Näillä luvuilla nousemme valtion velan määrässä verrattuna bkt:hen Länsi-Euroopan johtavaksi velalliseksi. Ilmeisesti ainoastaan Uusi-Seelanti pystyy vielä pyristelemään tässä kilpailussa Suomen kanssa tasavertaisesti. Mainitun velan vuosittaiset korkokulut nousevat yli 20 miljardiin markkaan, mikä merkitsee kuukaudessa yli 1 000 markkaa jokaista kotitaloutta kohden. Vika on siis rakenteellinen ja johtuu väärin hoidetusta talouspolitiikasta.

Hallituksen koko toimintansa ajan viljelemät avainsanat ovat olleet säästäminen ja valtiontalouden rakenteellinen tervehdyttäminen. Suomeksi tämä tarkoittaa sitä, että kansalaisten verotaakkaa ja maksuja nostetaan samalla, kun työttömien, lapsiperheiden, sairaiden, opiskelijoiden sekä eläkeläisten etuisuuksia kovalla kädellä karsitaan. Tästä kaikesta virheellisestä talouspoliittisesta linjauksesta on seurauksena nykyinen yli 500 000 henkilön massatyöttömyys, sosiaalitoimistoissa vallitseva suorainen hätää

kärsivien tungos ja ennen kaikkea kansantaloutemme ja elinkeinoelämämme vakavan laatuinen halvaantuminen.

Tämä halvaantuminen johtuu ennen kaikkea siitä, ettei kansalaisilla enää ole mahdollisuutta kuluttaa eli ostaa Suomessa tuotettuja tuotteita. Kulutuskysynnän laskeminen on ruokkinut työttömyyden kasvua ja siitä johtuvaa valtion työttömyys- ja sosiaalimenojen räjähdysmäistä lisääntymistä ja tätä kautta tarvetta jälleen karsia etuisuuksia sekä korottaa veroja. Se puolestaan on jälleen johtanut siihen, että kansalaiset ovat joutuneet supistamaan kulutusta eli ostamaan entistä vähemmän. Alenevan kulutuksen ja kasvavan työttömyyden noidankehä pyörii entistä kovemmin. Hallitus ruokkii jälleen pyörintäliikettä nyt käsittelyssä olevalla talousarvioesityksellä.

Muun muassa Veronmaksajain Keskusliitto on laskenut, että pelkästään lapsiperheisiin kohdistuva valtion- sekä kunnallisverotuksen lapsivähennysten poistaminen aiheuttaa perhettä kohden noin 500 markan nettotulojen vähenemisen kuukaudessa. Vuositasolla tämä merkitsee karkeasti arvioiden 6 000 markan menetystä yksiläpösisessä perheessä. Kaksiläpösisessä perheessä tämä menetys suurin piirtein kaksinkertaistuu.

Tämän vastineeksi hallitus on suuressa laupeudessaan luvannut korottaa lapsilisiä siten, että yhdestä lapsesta maksettava lapsilisiä nousisi 366 markasta 546 markkaan kuukaudessa. Nettoimenetykseksi perheille jää noin 3 000 markkaa lasta kohden. Tämä merkitsee lähes 300:n tai 600 markan kuukausittaista ostovoiman heikentymistä kaikissa yksi- tai kaksiläpösisissä perheissä. Yhdistettynä kaikkiin muihin hallituksen tavallista lapsiperhettä rasittaviin uusiin maksuihin kuten tulovero ja auton käyttömaksu, energiaverosta todennäköisesti aiheutuva sähkön kuluttajaintojen kohoaminen, työttömyysvakuutusmaksun nouseminen, kymmenkertaistuminen, sekä useat muut veronmaksajain kukkaraan kipeästi käyvät muutokset voidaan todeta tavallisen suomalaisen kaksiläpösisen perheen käytettävissä olevan rahamäärän alenevan arviolta 1 000 markkaa kuukaudessa.

Ei ole vaikeata päätellä, miten paljon mainittu tulotason aleneminen tulee aiheuttamaan kulutuksen alentamistarvetta, kun otetaan huomioon kotitalouksien korkea velkaantumisaste lähinnä asuntolainojen takia. On itsestäänselvyys, että hallituksen toimenpiteet tulevat kiihdyttämään jälleen kulutuksen vähenemisen kautta työttömyyden kasvua ja työttömyys tulee nousemaan

ensi vuoden aikana yli 600 000 henkilöön, oli hallitus mitä mieltä tahansa asiasta. Tämä taas puolestaan heikentää edelleen kansantaloutemme ostovoimaa merkittävästi. Kaiken huipuksi hallituksen toimenpiteet ja yleinen lamailmapiiri ovat vieneet kulutus- ja yrityshalut vielä taloudellisesti kohtuullisesti toimeentuleviltakin perheiltä ja henkilöiltä. Sekin on omalta osaltaan syventämässä syöksyämme kohti talouskriisin pohjaa.

Arvoisa puhemies! Vuosi sitten hallitus oletti, että jo kuluvana vuonna olisi päästy kääntymään laman pohjalta nousuun, ja arvioi tämän vuoksi työttömyyskehityksen aivan liian myönteiseksi. Nyt hallitus olettaa työttömyyden olevan ensi vuonna noin 515 000 henkilöä ja työttömyysasteen 19 prosenttia. Tosin sivulauseessa hallitus varmuuden vuoksi epäilee työttömyyden saattavan nousta vielä tätäkin korkeammaksi. Tämä varaus saattaa osoittautua varsin tarpeelliseksi, sillä useat eri asiantuntijat ovat ennustaneet työttömyyden nyt esitettyjen budjettitoimenpiteiden ja muun kielteisen kehityksen seurauksena voivan nousta yli 600 000:een, kuten aikaisemmin jo totesin.

Tämä merkitsisi työttömyysasteen kohoamista selvästi yli 20 prosenttiin. Tämä lähentelee ilmeisesti jo euroopanennästyöttömyyttä, ehkäpä joitakin entisiä Itä-Euroopan maita huomioon ottamatta. Suomesta on siis kaikilta mitaltuvuiltaan tulossa hyvää vauhtia Pohjois-Euroopan portugaliksi. Tätä kyseenalaista kunniaa ei Suomelle olisi pahimmillaankaan suonut, mutta Ahon hallituksen ponnettomat toimenpiteet työttömyyden hoidossa ovat tämän väistämättä aiheuttaneet ja edelleen, kuten edellä totesin, budjetin seurauksena sitä edelleen aiheuttavat.

Hallitus on tukeutunut työttömyyden pahimman niskan taittamisessa pelkästään yhteen ainoaan viisauteen eli vientiteollisuuden kilpailukyyn nostamiseen ja tätä kautta kauppataaseen paranemiseen. Uutuutena se on nyt ottanut käyttöön toisen reseptin eli korkojen alenemisen. Maksajana ulkomaankaupan suosimiselle ovat olleet palkansaajat ja kotimarkkinoilla toimivat yritykset. Usko pelkkään vientiteollisuuden kilpailukyyn parantamiseen ja korkotason alenemiseen ainoana ja parhaina työllisyysnäkemyksinä saattaa kuitenkin osoittautua vääräksi verrattuna toteutuvaan todellisuuteen.

Kun valtio ja kunnat vähentävät jatkuvasti työntekijöitä kiihtyvällä vauhdilla ja samaan aikaan yritysten toimintaedellytykset eivät korkojen alenemisesta huolimatta olennaisesti pie-

nene kulutuslamasta johtuen, on edelleenkin odotettavissa hyvin synkkiä näkymiä työllisyyskehityksen suhteen.

Työministeriölle on hallituksen talousarvioesityksessä budjetoitu noin 9 miljardia markkaa, mikä on noin 900 miljoonaa enemmän kuin kuluvana vuonna. Päämääräksi on kirjattu työttömyyden asteittainen alentaminen. Kuitenkin työllistämismäärärahoilla pystytään työllistämään vähemmän ihmisiä kuin kuluvana vuonna. Tämän lisäksi työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta aiotaan järjestää noin 6,5 miljoonaa opiskelijatyöpäivää ja työvoimakoulutuksessa tukityöllistettyjä olisi hallituksen esityksen toteutuessa vuonna 1994 keskimäärin 100 000 ihmistä, joiden voidaan olettaa alentavan työttömyysastetta vain noin 3 prosentilla. Tämän lisäksi hallitus suorittaa joitain marginaalisia toimenpiteitä, kuten kotiapulaisten ja remonttimiesten palkkojen sosiaaliturvamaksujen keventämisen. Näillä ei kuitenkaan herran huonetta rakenneta, vaan saadaan aikaan vain marginaalisia pieniä korjauksia kaaosmaiseen työllisyystilanteeseen. Tämä kaikki on vain pelkkää silmänlumetta.

Hallitus ei ole aikonut eikä halunnut ryhtyä minkäänlaisiin todellisiin toimiin työllistämistoimenpiteisiin. Tässäkään budjettiesityksessä ei ole osoitettu merkittäviä määrärahoja esimerkiksi tiestön ja rautatieverkon kehittämiseen. Ruotsissa valtion linja on juuri päinvastainen, vaikka siellä työttömyysaste on olennaisesti alhaisempi.

Suomen olisi tullut näkemyksemme mukaan tässä vaiheessa käynnistää mittava tiestön, rautatieverkon, vesiyhteyksien ja muiden julkisten rakennushankkeiden toteuttaminen. Näillä useita vuosia kestäväillä, runsaasti vähittäisiä ja ennen kaikkea välillisiä työpaikkoja luovilla toiminnoilla olisi työttömyys voitu kääntää vähittäiseen mutta varmaan laskuun. Tämän piristysruiskeen ansiosta, joka olisi vaatinut arviolta 5–10 miljardia markkaa, olisi vähitellen käynnistynyt kotimarkkinoidenkin elpymisen, ja tätä kautta se olisi jälleen johtanut työpaikkojen lisääntymiseen, lopulta valtion tulojen kasvamiseen.

Uskomme edelleenkin, että jokainen työllisyyteen eli työllistämiseen sijoitettu markkaa antaa itsensä vähintäänkin 90-prosenttisesti takaisin muutaman vuoden sisällä. Tässä tilanteessa aktiivinen työllisyyspolitiikka SMP:n työministerikauden tapaan olisi ainoa keino nopeaan työttömyyden alentamiseen ja Suomen saamiseen nousuun. Jos näin ei tehdä ja muutoinkin ryhdy todella parantamaan kaikkien yritysten

työllistämismahdollisuuksia ja lisäämään kansalaisten kulutusmahdollisuuksia, on Suomen saaminen nousuun lyhyellä tähtäimellä mahdotonta. Vieraan apuun luottaminen niin EY:n kuin Saksan keskuspankin puolelta on varmin tie maamme saattamiseen Pohjolan takapajulaksi ja kansainvälisten suuryritysten leikkikaluksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus antoi vuoden 1994 talousarvioesityksensä yhteydessä myös esityksen lisätalousarvioksi ja laiksi omaisuudenhoitoyhtiöiden eli roskapankkien perustamisesta. Perusteluissaan hallitus arvioi pankkien tarvitsevan valtion tukea seuraavien 2—3 vuoden aikana yhteensä yli 30 miljardia markkaa. Tämän lisäksi hallitus pyytää lisätalousarvioesityksessä valtuuksia antaa pankeille ja perustettaville omaisuudenhoitoyhtiöille takauksia 35 miljardiin markkaan saakka. Lisäksi nämä määrärahat esitetään siirtomäärärahoina, jolloin niitä voitaisiin käyttää käyttämättömiltä osiltaan vielä tulevina vuosinakin.

Pankkituen enimmäismääräksi kaavallaan 50 miljardia markkaa. Tähän saakka valtio on myöntänyt pankeille tukea eri muodoissaan yli 44 miljardia markkaa. Yhteensä siis nyt esitetty pankkituen lisävaltuus ja myönnetty tukimäärä kohoavat noin 75 miljardiin markkaan. Summa on siis suurin piirtein sama kuin valtion yhtenä vuotena lainaama rahamäärä. Valtion kokonaisvelasta pankkituki on yli 20 prosenttia.

Pankkitukea on tähän saakka jaettu suoraan pankeille, jolloin hyöty on koitunut pelkästään niiden hyväksi velallisten jäädessä edelleenkin entisen kaltaiseen velkaloukkuun. Pankit ovat ryhtyneet useissa tapauksissa erittäin härskillä tavalla hyödyntämään pankkitukea siten, että ne vievät yrityksen väkisin nurin sanomalla lainat irti pienestäkin syystä ja sen jälkeen pakkohuutokauppaavat vakuutena olleen omaisuuden pilkkahintaan. Ostajana on yleensä pankin oma peiteyritys, jonne omaisuus jää odottamaan parempia aikoja. Tästä toimenpiteestä koituneet luottotappiot pankit kuittaavat valtiolta pankkitukena. Toisen pankkituen ne saavat sitten, kun peiteyhtiö myy omaisuuksia edelleen arvon kohtaa. Mikäli kaiken tämän annetaan rauhassa tapahtua, ovat suomalaiset pankit ehkä 5—10 vuoden kuluttua upporikkaita.

Yritysten ja yksityisten omaisuus on uusjaettu pankeille ja niiden tytäryhtiöille valtiovallan suosiollisella tuella ja avulla. On siis tapahtumassa sosialisointi 90-luvun malliin, joka on jopa Ele Aleniuksen mallia ovelampi. Eräs keino tämän kehityksen pysäyttämiseksi olisi omaisuuden-

hoitoyhtiö, mikäli sen johtoon löytyisi Suomesta vielä joku rehellinen ihminen.

SMP:n mielestä pankkituki on koko ajan ollut rakenteellisesti väärä. Esitimme lakialoitteessamme jo kesäkuussa 1992 pankkituen ollessa vasta muutamien miljardien suuruusluokkaa, että pankkituki kierrätettäisiin velallisten kautta. Tämä olisi toteutettu osittaisella ja määräaikaishallinnalla velkojen anteeksiannolla. Esitimme 2—3 vuoden pituista lainojen anteeksiantoa siten, että valtio olisi käytännössä hoitanut pankkituen muodossa velallisten korkokulut ja velkojen maksuaikaa olisi jatkettu mainitulla määrällä eteenpäin. Tällä tavalla olisi voitu poistaa ongelmallisia yksityisten asuntolainoja kuten myös yritysten markkaluottoja pankeilta. Yritykset olisivat voineet jatkaa tervehtyneellä talouspohjalla toimintaansa eikä työttömiä olisi syntynyt enää nykyiseen tahtiin. Asuntolainojen määräaikainen anteeksiantaminen olisi puolestaan lisännyt ihmisten kulutuskysyntämahdollisuutta ja estänyt lukuisia traagisia tapauksia asuntojen pakkohuutokauppoineen.

Valitettavasti tämä ajatus, joka ei ehkä olisi kokonaiskustannuksiltaan tullut valtiovalalle nykyistä pankkitukimuotoa kalliimmaksi, oli liian ennakkoluuloton ja pitkälle menevä. Vallassa olevat poliittiset päättäjät eivät näköjään halua pankkien auttamisen yhteydessä auttaa samalla myös velallisia. Nykyinen pankkitukilinja johtaa vain työttömyyden lisääntymiseen ja ihmisten ahdingon pahenemiseen. Smp toivookin, että valiokunnassa tällä hetkellä määrittänyt lakialoite otettaisiin pikaisesti käsitteilyyn ja sen pohjalta yhdessä omaisuudenhoitoyhtiölakiesityksen kanssa jollakin tavalla toteutettaisiin esittämämme asuntolainojen ja yritysten kotimaisten markkaluottojen markkamääräinen osittainen anteeksiantaminen osana pankkitukea.

Arvoisa puhemies! Hallitus on rakentanut budjettiesityksensä optimistisimmat odotuksensa korkojen alenemisen varaan. On totta, että talouden tervehdyttämisessä korkotason nopea alentaminen on tehokas keino. Mielestämme tavoitteena tulisi olla reaalikorkojen painaminen noltaan tai jopa miinusmerkkisiksi. Vaikka tämä saattaisikin aiheuttaa jossain määrin pääomien karkaamista ulkomaille, korkojen reaalituoton nolloaminen suuntaisi varmasti varoja myös työtä tuottaviin investointeihin ja tätä kautta lisäisi kansalaisten ostovoimaa ja kulutuskysyntää. Eräs vaikeus kuitenkin tällä hetkellä on se, että nykyisessä taloudellisessa tilanteessa tuotta-

vien investointimahdollisuuksien löytäminen on vaikeaa. Sen lisäksi, että reaali korko tulisi saada nolleen tai miinusmerkkiseksi, tulisi tässä yhteydessä laskea liikkeelle myös hallittu inflaatio. Sen avulla suuret velkamäärät saataisiin reaalisesti alenemaan ja taloudellinen kehitys nousemaan.

Korkojen aleneminen ei kuitenkaan riitä ainoksi keinoksi Suomen nousuun saattamiseen, kuten hallitus uskoo. Tarvitaan myös muita keinoja, joita olen edellä muutamia maininnut. Eräs tällainen keino olisi työvoimavaltaisten pk-yritysten välillisten palkkakustannusten alentaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa yritysten sosiaaliturvamaksujen keventämistä. Hallituksen tähän saakka toteuttamat tämän suuntaiset toimenpiteet ovat olleet vain kosmeettisia korjailuja ilman merkittävää lopputulosta yrityksen työvoimakustannuksissa.

Olemme jo lähes kymmenen vuoden ajan niin hallituksen budjettiriihessä kuin eduskunnan budjettikäsittelyn aikana esittäneet yksityisten sosiaaliturvamaksujen määräytymisperusteiden muuttamista osittain liikevaihdon mukaan määrytyviksi. Tällä muutoksella saataisiin pääomavaltaiset ja pitkälti automatisoidut yritykset maksamaan niille kansantaloudellisesti oikeudenmukaisempi osuus kansalaisten sosiaaliturvan kustannuksista. Vastaavasti tämä sosiaaliturvamaksujen määräytymisperusteiden muuttaminen helpottaisi työvoimavaltaisten yritysten maksutaakkaa ja parantaisi niiden kannattavuutta lisäten samalla pk-yritysten mahdollisuutta lisätyöntekijöiden palkkaamiseen. Tämä olisi varsin nopea ja erittäin tehokas keino työttömyyden alentamiseksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä muutama sana kaavaillusta arvonlisäverosta. Hallituksen eduskunnalle keväällä antama esitys arvonlisäverokantaan siirtymisestä on äärimmäisen huonosti ajoitettu. Vaikkakin hallitus on luopunut aikeista saada vero voimaan jo vuoden 1994 alusta alkaen, on viivästettykin aikataulu aivan liian nopea. Toteutuessaan ensi vuoden aikana arvonlisävero lisäisi omalta osaltaan kansalaisten maksurasitusta välttämättömien palvelujen hintojen nousuna. Tämä leikkaisi jälleen ihmisten mahdollisuutta kuluttamiseen ja tätä kautta työllistämiseen.

SMP:n mielestä arvonlisäveroa ei tule toteuttaa ainakaan ennen vuoden 1996 alkua. Esitettyyn arvonlisäverolakiin tulee tehdä merkittäviä muutoksia verokannan osalta. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei ole mahdollista toteuttaa

esitettyä arvonlisäveroa, kun otetaan huomioon budjettiesityksen yhteydessä esitetyt verojen ja maksujen korotukset, voimaan tulleen kiinteistöveron vaikutus ja useissa kunnissa tulossa olevat kunnallisveroäyrin korotukset.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä suhtautuu kriittisesti hallituksen vuoden 1994 talousarvioesityksessä kaavailtujen verojen ja maksujen korotuksiin sekä sosiaalietujen leikkauksiin. Tulemme budjetin eduskuntakäsittelyn aikana esittämään oman verovaihtoehtomme ja vastustamme jyrkästi lapsiperheiden ja työttömien elinolosuhteiden kurjistamista. Samalla tulemme vaatimaan työllistämismäärärahojen olennaista korottamista siten, että valtion toimesta saatettaisiin käyntiin mittavia rakennushankkeita ja toisaalta annetaan yrityksille entistä paremmat mahdollisuudet kannattavaan toimintaan myös kotimarkkinoilla ja tätä kautta työntekijöiden työssä pitämiseen.

Pankkituen osalta haluamme saada aikaan linjamuutoksen siitä, että pankkituki kierrätetään velallisen kautta, sen sijaan että se jaetaan silmät ummessa suoraan pankkien pohjattomiin kassoihin.

Lisäksi, kuten edellä mainitsin, emme hyväksy arvonlisäveron pikaista voimaan saattamista ja vaadimme reaalikoron edelleen alentamista.

Ed. Virrankoski merkitään läsnä olevaksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvioesitys on ainakin yhdessä suhteessa surkeaa luettavaa. Vaikka budjettiraamit ovat tiukat ja hallituksen toiminnan rajat ahtaavat, ei kuitenkaan ole käytetty hyväksi kaikkea ideointikykyä, ehkä ei ole ollut. On aloja ja tahoja, jotka ovat hallituksen suosiossa, ja sitten on niitä, joita rokotetaan mennessä tullen.

Hallituksen koko toiminnan ajan on sen päätaivoite ollut estää valtiontalouden hillitön velkaantuminen. Toinen tavoite on ollut päästä todellisiin rakenteellisiin uudistuksiin. Viimeksi mainittua aietta varten työstettiin aikanaan jopa ns. Sailaksen paperi. Sen sijaan työttömyys ei ole hallituksen politiikassa tähän saakka näytellyt minkäänlaista roolia. Niinpä meillä nyt on 500 000 työtöntä, eikä hallituksen budjettiesitys

heille juuri valoa näytä, vaikka siihen kiistatta on yritetty paneutua.

Hallitus on epäonnistunut molemmissa alkuperäisissä tavoitteissaan. Pankkituen määrä on räjähtänyt silmille ja reväyttänyt valtion velkaantumisen muodottomiin mittasuhteisiin. Yli kolmasosa budjetin ensi vuoden menoista ketaan lainalla. Valtiolla on velkaa ensi vuoden lopussa yli 300 miljardia markkaa ja lainanhoidomenoihin uppoaa 22 miljardia markkaa eli enemmän kuin mitä käytetään esimerkiksi liikenteen menoihin. Hallituksen on turha enää puhua lainanoton pysäyttämistä. Siihen se ei ole kyennyt.

Rehellisyyden nimessä on toki sanottava, että hallitus on yrittänyt. Mutta kun kaikki kerran on lähtenyt menemään pieleen, se sitten menee pieleen. Mutta edelleenkin olen sitä mieltä, että jos SDP olisi ollut kepun kanssa hallituksessa, niin velkamäärällä ei olisi mitään rajaa. SDP ei ole täällä eduskunnassa ollut valmis säästämään yhtään mistään. Velkaa sen sijaan olisi pitänyt ottaa vieläkin enemmän. Jatkossa näemme, sitten kun SDP vaalien jälkeen ottaa hallituspolitiikan ihanan vastuun, SDP:n politiikan ihanuuden, uusien etujen tulvan ja muutenkin hunajaisen elämän Suomen kansalle. Odotan sitä aikaa suu messingillä, niin kuin kaikki muutkin Suomen kansalaiset.

Valtiontalouden velkakierteen katkaiseminen edellyttää selkeästi määriteltyä kattoa vuosittaiselle lainanotolle, kuten Veronmaksajain Keskusliitto, ministeri Viinasta lähellä oleva taho, on vaatinut. Eduskunnan on talousarvion hyväksymisen yhteydessä vahvistettava ohjelma tällaiselle velanoton katolle. Muuten ei valtiontaloutta saada nopeasti kestäväälle uralle. Toisin sanoen, kun hallitus ei siihen pysty, niin eduskunnan on otettava asiat käsiinsä.

Hallitus on puhunut julkisen talouden rakenteellisista uudistuksista, joilla taloutta tasapainotetaan pitkäjänteisesti. Tätä varten valmistui viime syksynä ns. Sailaksen paperi. Sen pohjalta on toki tehty yksittäisiä säästöpäätöksiä, jotka nyt alkavat vaikuttaa. Mutta hallitushan lupasi enemmän. Se lupasi tositoimin pysäyttää velkaantumisen. Mutta toisin kävi. Sailaksen paperin pääidea on jäänyt toteuttamatta. Julkisia palveluja ei ole arvioitu eikä itse asiassa aiotaan arvioida uudelleen, niin että selkeästi rohjettaisiin ottaa kantaa siihen, mitkä palvelut ovat kansalaisille aivan ehdottoman välttämättömiä, mistä palveluista voidaan periä maksu ja mitkä palvelut taas ovat turhia ja joutavat lopetettua.

Vaalit ovat niin lähellä, että todellista saneerausta, todellista rakennemuutosta ei enää kannata odottaa. Hallituksella oli siihen tilaisuus, mutta se mistasi sen. Miksi näin kävi? Siksi, että valittajien määrä tässä valtakunnassa on aivan mahdollon ja SDP:n kannatuslukemat sen kuin nousevat taivaisiin. Rakennemuutuksen tekemiseen tarvitaan todella poliittista rohkeutta ja jopa oman puolueen aseman ja poliittisen tulevaisuuden vaarantamistakin. Siihen meidän poliittisesta järjestelmästäme ei ole. Kaikki ruikuttavat sen kuin ennättävät. Kaikki haluavat jakaa etuja äänestäjilleen. Kepu on kiistatta etujakopuolue ja MTK yksi pahimmista korporaatioista.

Arvoisa puhemies! Seurasin hyvin tarkalla korvalla SDP:n uuden puheenjohtajan linjanve-toa tässä budjettikeskustelussa. Kiistatta siitä ihan uusia painotuksia löytyy. Mutta kyllä asia niin on, että minkälainen ryhmä, sellaista laulua laulat. Eli kyllä SDP:n uusi puheenjohtaja, halusi hän tai ei uudenlaisia linjauksia, on nykyisen eduskuntaryhmänsä vanki. Eli mitä oikeastaan pitäisi toivoa: uusia vaaleja niin nopeasti kuin suinkin, jotta muutos tapahtuisi myös tällä suunnalla ja päästäisiin todellisiin tekoihin puheiden sijasta.

Yksi kohta ed. Lipposen puheessa särähti korvaan. Hän sanoi, että Suomi on asettanut Martti Ahtisaaren ihmiskunnan käyttöön. Puut-tumatta sen enempää rumaan presidenttipeliin vain sen verran sanoa, niin Ahtisaaren kannatta- ja kuin esivaaleissa olinkin, että ennen kuin hänet valitaan Suomen kansan käyttöön, on syytä saada selville pari asiaa: Onko hän luopu- nut niistä tavoitteistaan, joita hän Oulussa asetti kansanvallan elvyttämisestä? Tarkoittaako kan- sanvallan elvyttäminen vain vahvaa presidentin valtaa ja presidentille annettua oikeutta heti virkaan astumisen jälkeen hajottaa eduskunta, oli pa hallitus mitä mieltä tahansa? Mitä ovat ne korporaatiot, jotka estävät kansanvallan toteut- tamisen? Onko niitä muita kuin Marttaliitto? (Ed. Riihijärvi: Älkääpä nyt moittiko Marttaliit- toa!) — En minä moitikaan Marttaliittoa. Tämä on Ahtisaaren leiristä tullut huomautus siitä, mitä ovat ne korporaatiot, joita Ahtisaari on arvostellut. Ne olivat kuulemma Marttaliitto.

Siinä olen toki opposition kanssa samaa miel- tä, että Suomi tarvitsee nyt elvytysruiskeen. Näin siksi, että elvytysvaraa on, koska kansantalou- den kokonaisvelkaantuminen pysähtyy ensi vuonna ja antaa talouspolitiikkaan uutta liikku- mavaraa. Mutta ei ruisketta pidä tehdä velkara-

halla. Korkoelvytyksen oheen tarvitsemme veroelvytystä. Kokoomus puhuu maailmanennätystasoa olevan verotuksen keventämisestä. Missä ovat teot? Lisäksi me tarvitsemme muutamia miljardeja markkoja investointien käynnistämiseen, jotta kansalaisten ja yrittäjien usko palautuu.

Hallituksen erityisessä suojeluksessa on ollut vientiteollisuus. Se on uskonut kuin pukki sarviin, että vienti vetää Suomen kuiville. Ei ole vetänyt, vaikka vienti on kasvanut, teollisuuden kannattavuus parantunut ja korot laskeneet. Vientiteollisuus pitää investointinsa jäissä eikä ole tuottanut yhtä ainutta uutta työpaikkaa. Miksi se pitää investointinsa jäissä? Tätä minä olen kysynyt. Ilmeisesti kysymys on ydinvoimaasiasta ja eduskunnan päättämättömyydestä tässä suhteessa.

Joka tapauksessa esitän, että vientiteollisuus määrätään nyt verolle. Sillä on varaa maksaa veroja, kun se parhaillaan valmistautuu pulittamaan vientiteollisuuden vahvoille liitoille palkankorotuksina useita miljardeja markkoja. Kotimarkkinateollisuuden puolella ihmetellään samaan aikaan, miten pystytään maksamaan kohoavat sosiaalikulutukset ja nykyiset palkat. Julkisella sektorilla mietitään, miten henkilöstömenojen säästötavoite voidaan toteuttaa. Siinä sitä on dilemmaa kerrakseen.

Vientiteollisuudelle on kertynyt hallituksen hyysäyksen ja roimien devalvaatioiden myötä palkankorotusvaraa, joka nyt on imettävä yhteiseen kassaan. Vero voidaan laatia kannustavaksi niin, että siltä välttyy, jos äityy isänmaalliseksi eli ryhtyy investoimaan ja luomaan uusia työpaikkoja, niin kuin hallitus on uskonut ja toivonut.

Esimerkiksi viidellä miljardilla markalla vientiverona voitaisiin tehdä ihmeitä. Sillä saataisiin inflaatiotarkistukset veroasteikkoihin ja voitaisiin luopua veronmaksajien pakkolainasta. Voittaisiin siis käyttää ns. veroelvytystä. Vientiverosta saatavien miljardien turvin voitaisiin luopua älyttömästä televerosta ja auton käyttömaksusta. Sen turvin voitaisiin lieventää opetuksen ja tutkimuksen kohtuuttomia leikkauksia. Ja ennen kaikkea: siitä ehkä voitaisiin lohkaista se 700 miljoonaa markkaa, jolla voitaisiin estää kaikkien pahimmat perhepoliittiset leikkaukset. Nämä kyllä koskevat yksinhuoltajia ja yhden ja kahden lapsen perheitä, jotka nyt näyttävät joutuvan koko laman maksumiehiksi.

Kaikkein onnettominta hallituksen politiikka on tietenkin se, että sen pitäytyminen juustohöylään on estänyt uusien ideoiden syntymisen.

Koulutus ja tutkimus eivät enää kestä juustohöylää. Jos nämä höylätään puhki, samalla romutetaan se ainoa pääoma, jonka varaan voimme tulevaisuutemme rakentaa.

Työttömät eivät ole olleet hallituksen suosiossa. Budjettiesityksessä jotain sentään yritetään tehdä. Siinä tunnustetaan, että pieni ja keskisuuri teollisuus on avainasemassa luotaessa työpaikkoja. Mutta vieläkin tässä tosiasioitten tunnustamisessa ei mennä riittävän pitkälle.

Pysyvästi työttömyyteen saadaan helpotusta vain kahdella tavalla: jakamalla työt uudella tavalla ja tukemalla yrittäjyyttä, tukemalla todella yrittäjyyttä. Hallitus, vaikka se elvyttääkin pientä ja keskisuurta yritystoimintaa, ei ryhdy kaikkein oleellisimpaan tekoon eli raivaamaan yrittäjyydelle vuosikymmenten aikana kasattuja esteitä. Hallitus sanoo yksinkertaistavansa tuki- viidakkoa. Epäilen tätä. Siitä huolimatta, vaikka näin tapahtuisikin, oleellista ei ole tukien lukumäärä tai niiden suuruus. Tärkeintä on luoda kunnolliset yrittämisen edellytykset. Siihen hallituksen budjettiesityksellä ei kyllä päästä.

Pienet yritykset on vapautettava sellaisista hallinnollisista ja byrokraattisista velvoitteista, joita yrittäjien ristiksi on tupopöydissä vuosikymmenten ajan rakennettu. Näistä suuret kyllä selviävät käden käänteessä, mutta pienet menettävät pykäläviidakossa yrittämisen halut. Esimerkiksi Itävalta on vapauttanut tietty pienyritykset jopa kirjanpitovelvollisuudesta. Lainsäädäntö onkin tässä mielessä perattava tiheällä kammalla ja romutettava yrittäjyyttä estävät lait. Yksittäisen ihmisenkin on sallittava työllistää itsensä. Nyt häntä suorastaan kielletään tekemästä työtä tai opiskelemasta.

Aivan ensimmäiseksi pitäisi yritysten sosiaaliturvamaksujen peruste muuttaa liikevaihtoon tai käyttökatteeseen perustuvaksi. Tästä asiasta on tässä eduskunnassa jo niin suuri yksimielisyys, että minä ihmettelen, miksi hallitus ei tällaista esitystä eduskunnalle anna. Yritykset eivät pysty työllistämään, kun työllistamisestä rangaistaan perimällä sotumaksut nimenomaan työntekijöiden palkkasumman perusteella. Liikevaihto olisi paljon oikeudenmukaisempi. Koskisihan se juuri ja myös pääomavaltaita teollisuutta. (Ed. Rinne: Siksiäpä juuri se ei tule!) — Ehkäpä niin.

Työttömät eivät ole työtä vieroksuvaan rupusakkia vaan ihmisiä, jotka haluavat tehdä työtä, jos sitä olisi. Uusi työmarkkinatuki, sen tiedon perusteella, kun olen yrittänyt siihen tutustua, on kyllä arveluttava siinä mielessä, että se vääristää yrityksen sisäistä työvoima- ja palkkapoli-

tiikkaa. Toisaalta jopa työttömät ovat sitä mieltä, että korvauksen vastineeksi tulisi tehdä jotain. Tämän asian ideointiin ei työministerillä ole riittänyt aikaa eikä ehkä voimiakaan, koska kysymys on aika hankalasta asiasta, millä tavalla yhdistetään se, että ihmiset voisivat tehdä työtä menettämättä työttömyyskorvausta, jos se työn-teko ei kuitenkaan anna sellaista palkkaa ja sellaista tuloa, jolla voisi elää. Tämä on minun mielestäni hyvin oleellinen asia, joka pitäisi työstää puhki. En tiedä, kenen tehtävä tämä olisi.

Herra puhemies! Myös pankkituki on vääristänyt yrittäjien keskinäistä kilpailua. Ei voi olla oikein, että tuen avulla ylläpidetään epäterveitä yrityksiä ja palkatkin maksetaan palkkaturvan kautta. Terveet yritykset tulevat tällaisessa menossa sairaisiksi yrittäessään kilpailla pankkitukirytysten kanssa.

Suomi ei nouse lamasta, ellei rehellistä yrittäjäjyötä nosteta kunniaan. Jonkun Saarikankaan nostaminen Suomen ihmemieheksi on jokseenkin järkyttävää. Mitä hän oikein on tehnyt maineensa eteen, mitä muuta kuin että tekee nyt tulosta veronmaksajien tuen turvin? Masa-Yards saatiin kannattavaksi vasta sen jälkeen, kun veronmaksajat olivat maksaneet Meriteollisuuden laskut, muistaakseni lähes pari miljardia markkaa. Missä Saarikangas oli, kun Meriteollisuus teki tappioita? Meriteollisuudessa. Ison-Masan moraalinkin voi kyseenalaistaa. Hänelle ei kyllä kelvannut Uudenkaupungin telakka vastuineen päivineen. Se olisi kelvannut vasta konkurssin jälkeen, elikkä sen jälkeen kun olisi pistetty velat pankkituen piikkiin ja palkat veronmaksajien maksettavaksi palkkaturvan kautta. On siinä Suomelle ihmemiestä kerrakseen!

Arvoisa puhemies! Tämä Ison-Masan yhteiskunnallinen moraali tai sen puute ei ole yksittäinen ilmiö. Suomen todellinen vaiva ei ole valtion velkaantuminen tai verotuksen kireys tai työttömyys. Suomen todellinen syöpä ei ole ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat tai joidenkin työttömien kieltäytyminen työstä. Tämä ei suinkaan merkitse sitä, ettei ansiosidonnaista työttömyyskorvausta voitaisi arvostella, koska järjestelmä on luotu aivan toisenlaisiin taloudellisiin oloihin. Tämä, mitä sanoin edellä, ei merkitse sitä, ettei sen tasoa voitaisi jonkin verran laskea, mutta niin että samalla pidennettäisiin 500 päivän rajaa.

Mikä sitten on yhteiskunnan syöpä? Se on moraalien rapautuminen. Yritykset, yhteisöt, kansalaiset ovat menettämässä moraalisen tajuunsa, käsityksen oikeasta ja väärästä. Neuvos-

toliiton hajoaminen osoitti, kuinka nopeasti yhteiskunnan moraali voidaan menettää ja kuinka vaikeaa sen uudelleen rakentaminen on. Suomi on menossa samaa tietä kohti pohjaa.

Pankkituki kaikkienensa on tärkein yksittäinen selittäjä tälle moraalien rapautumiselle. Enää ei välitetä mistään. Yhteiskunnalta voidaan varastaa sen kuin ennätetään. Pankit varastavat, yritykset varastavat, kansalaiset varastavat. Miksi minun pitäisi olla rehellinen, kun naapuri ei ole? Miksi kansalaisen pitäisi kunnioittaa lakeja, kun taloudellinen ja poliittinen eliitti ei sitä tee? Yhteiskunnan maksettavaksi voidaan panna omat ja vieraat velat, omat ja vieraat riskit, omat ja vieraat rikokset. Riskejä ei tarvitse kantaa, kun on tämä pankkituki, joka kattaa kaiken.

Suomi selvisi sotakorvauksista ja sotasyllisyysoikeudenkäynnistä. Enää en ole aivan varma, selviääkö Suomi poliittisen ja eturyhmäajattelun synnyttämästä moraalista rappiosta kuilt. Ei moraalittomuus ole pelkästään 80-luvun hullujen vuosien tulosta, vaan se valitettavasti on pitkällisen prosessin tuote. Kun kansalaisilta ehdoin tahdoin vietiin keinot hallita omaa elämänsä, kun kaikki pantiin yhteiskunnan vastuulle, kenenkään ei tarvinnut vastata yhtään mistään. Tilanne on aivan kuin Neuvostoliitossa.

Pankkituki kaikkine siihen liittyvine lieveilmiöineen oli sitten vain tämän kehityksen viimeinen piste, viimeinen naula. Se toi esille mädännäisyyden ja suoranaisen rikollisuuden. Voitteko arvata, hyvät kansanedustajat, mitä kansalaiset nyt vaativat? Taannehtivaa pankkirosvolakia sotasyllisyyslain tapaan. En ole tällaista vaatimassa, vaikka kansalaiset sitä kiistatta edellyttävät meiltä poliitikoilta. He sanovat, että jos jotkut wegeliukset ja muut satojen miljoonien ja jopa useiden miljardien vahingot yhteiskunnalle aiheuttaneet joutuisivat vastuuseen teoistaan, silloin he vielä tietäisivät, että Suomessa on laki ja oikeus. Mutta en ole vaatimassa tällaista taannehtivaa lainsäädäntöä, koska sekin olisi väärin ja sotisi minun henkilökohtaista oikeudentuntoani vastaan. Olen vain halunnut tuoda tämän kysymyksen esille ja julkisuuteen, koska tämä jos mikä osoittaa, missä tilassa Suomi tällä hetkellä moraalisesti ja eettisesti on.

Mutta jotakin meidän joka tapauksessa on tehtävä. Meillä on valtion pankki, joka suoraan ajaa yrityksiä konkurssiin. Tämä pankki pistää yrityksen velat luottotappioina pankkitukeen ja siirtää yrityksen omaisuuden tytäryhti-

öilleen niin, ettei siihen vain päästä käsiksi. Meillä on pankki, joka mainostaa televisiossa olevansa ihmisen asialla, vaikka käsi on koko ajan ihmisten taskuilla. Meillä on pankin pääjohtaja, joka rankaisematta saa syyttää tasavallan oikeusministeriä valehtelijaksi. Meillä on yrityksiä, jotka ajavat itsensä konkurssiin pistääkseen velkansa pankkituen piikkiin voidakseen aloittaa elämän puhtaalta pöydältä. Meillä on yrityksiä, jotka eivät pidä sopimuksista kiinni. Nyt puhun työehtosopimuksista. Meillä on työntekijöitä, joiden työmoraali on hävinnyt. Meillä eivät ihmiset enää arvosta itseään, ja kun itsekunnioitusta ei ole, niin ei ole moraaliakaan.

Pankkituki on demoralisoinut koko suomalaisen yhteiskunnan, ja pelkään, että tuhojen korjaaminen kestää vähintään yhtä kauan kuin kestää pankkituen maksaminen. Tähän tukeen on tähän mennessä upotettu varoja noin 45 miljardia markkaa. Kukaan ei pysty tarkkaan sanomaan, kuinka paljon sinne vielä uppoaa, onko se 90 miljardia vai onko se 120 miljardia. Onko ihme, että kansalaiset ovat ihmeissään, hädissään?

Eduskunta on saanut esityksen omaisuuden hoitoyhtiöistä. Näitä ihan ilmeisesti tarvitaan mutta ei millä ehdoilla tahansa. Niin sanottu Siltapankki on tällainen omaisuudenhoitoyhtiö, jonka perustamistapahtumat eivät siedä päivänvaloa. Rikkoivatko virkamiehet lakeja hyväksyessään KOP:n ja STS:n sopimuksen, vai antoiko joku virkamiehille tähän luvan? Ei eduskunta sitä ainakaan antanut. Kuka vastaa ja millä lailla tämän pankin perustamisen tapahtumista?

Vaikka STS:n sotkujen siivoamiseen uppoaa vain kymmenesosa siitä rahasta, joka kuluu säästöpankkileirin pesänselvitykseen, STS-Siltapankki on yhdessä suhteessa rumin tapahtuma, joka pankkituen tiimoilla on tapahtunut. Siinä harhautettiin kaikkia. Omistajien ei tarvinnut vastata mistään. Päinvastoin. Omistajien omaisuus eli STS-Säätiön eli ainakin kahdelta kolmasosaltaan Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen hallussa olevan säätiön omaisuus on vähintään kaksinkertaistunut tapahtumien seurauksena, eli yhdessäkään muussa tapauksessa ei ole käynyt niin, että pankkituki on myös puoluetukea. Tämä tekee tästä tapahtumasta hyvin ruman.

Kun STS-Pankki fuusioitiin KOP:hen, sanottiin, että veronmaksajien kontolle jäävien vastuiden määrä on vähän yli miljardi markkaa. Nyt on käynyt selville, että ne ovat ainakin 3,5 miljardia markkaa. STS-Säätiöltä ei vaadittu

omistajan vastuuta. Päinvastoin säätiö sai talletuskannan hintana KOP:n osakkeita 75 miljoonan markan edestä. Kun Vakuusrahasto vaati säätiötä maksamaan tämän summan veronmaksajille, KOP tuli ja maksoi sen säätiön puolesta. Tämä jos mikä osoittaa, että kysymys ei ole pelkästään pankkituesta vaan myös puoluetuesta. Kuten on sanottu, STS-Säätiön omaisuuden arvo KOP:n osakkeina on tällä hetkellä ainakin 200 miljoonaa markkaa. Se on vähintään kaksinkertaistunut. Onko tämä sellaista yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, jota SDP:n kansanedustajat mielellään kentällä selvittävät?

Lähes yhtä rumia ovat tapahtumat säästöpankkileirissä. Miksi sitä on pidettävä pystyssä mielettömillä rahavaroilla eli juoksutettava rahaa, kuten presidentti Koivisto asian ilmaisi? Miksi se on meidän poliitikkojen erityisessä suosiossa? Kuinka monta kansanedustajaa kuuluu jonkin säästöpankin hallintoelimiin? Kuinka monta kuuluu jonkin muun pankin hallintoelimiin? Kuinka monta kansanedustajaa kuuluu jonkin yrityksen hallintoelimiin? Eikö nyt viimeistään ole aika tehdä jo se johtopäätös, ettei koeteltu kansalaiskunto kestä tällaista menoa? Sitten itketään, kun kansalaisten arvostus poliitikkoja kohtaan on pohjalukemissa. Se on todella niin alhaalla, että ellette te ole kansalaisten keskuudessa kulkeneet, te ette tiedä, miten alhaalla se on. (Eduskunnasta: Hyvä, että joku tietää!) — Minä tiedän ainakin.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemmeärkeä pankkitukeen. Me varmasti tarvitsemme ns. roska-pankit, koska STS-Pankin ja pahimpien säästöpankkitutunareiden ei sallittu mennä konkurssiin. SSP ja SKOP ovat valtion pankkeja. Jalka tästä revohkasta on päästy kuiville vesille, valtion on tehtävä tälle pankkiryhmälle jotakin, jotta se saisi edes osan takaisin siitä huikeasta rahamäärästä, joka pääjohtajien itsetunnon kohottamiseksi on tuhlattu. Jaettakoon, pilkottakoon tai myytäköön, mutta tehdään jotakin, ja aivan ensimmäisenä epäterve mainoskilpailu pankkitukivarjoilla on syytä lopettaa. Prepula mainostakoon omilla rahoillaan mutta ei veronmaksajien penneillä.

Herra puhemies! Pankkitukilakia en kuitenkaan aio niellä aivan karvoineen päivineen. Valtiontakaukset ovat aivan paikallaan, ja oli ilmeinen virhe, että eduskunta ei esitystä hyväksynyt tämän vuoden tammikuussa. Tässä me teimme väärin, kun emme antaneet sille siunausta. Vaikka omaisuudenhoitoyhtiöitä tarvitaan, sinne työnnettyt lainat ja omaisuus eivät saa olla pank-

kisalaisuuden piirissä. Kansalaisilla täytyy tällaisessa tilanteessa nyt olla oikeus tietää, mihin heidän varojaan käytetään.

Voi myös kysyä, miksi pankkisalaisuuden verhoa juuri tässä nimenomaisessa asiassa ei haluta höllentää. Onko pankkipoliitikoilla jotakin salattavaa? Jokainen tietää, mitkä yritykset tekevät konkurssin ja mitkä ovat hakeneet velkasananeerausta. Jos yksityinen ihminen jättää 100 markan sähkölaskun maksamatta, tieto on aikaa myöten luettavissa protestilistalta. Miksi pankkituen pitää olla poikkeus? Miksi se ei saa olla julkista? Onko olemassa sellaisia yhtiöitä, jotka väistämättä joutuvat omaisuudenhoitoyhtiöön mutta joita halutaan suojella? En pysty hyväksymään sitä selitystä, että omaisuudenhoitoyhtiöön joutuva yritys ei pysty jatkamaan toimintaansa tai sen ulkomainen luottokelpoisuus vaarantuu, jos asia tulee yleiseen tietoon. Ulkomaiset rahoittajat käsittääkseni tietävät tasan tarkkaan, millaisia yhtiöitä he rahoittavat.

Ilman avoimuutta omaisuudenhoitoyhtiöistä tulee todellisia roskapankkeja, joihin uhkaa hautautua myös pankkien rikollinen toiminta. Ilman avoimuutta ei paisuvaa talousrikollisuutta saada koskaan aisoihin. Julkisuus, avoimuus on ainoa keino estää yhteiskunnan moraalisen selkärangan luhistuminen.

Herra puhemies! LKP:n eduskuntaryhmä ei hyväksy omaisuudenhoitoyhtiöitä eikä neljättä lisätalousarviota, ellei pankkisalaisuutta näiltä osin pureta. Hallituksen on pystyttävä yksiselitteisen selvästi lupaamaan, ettei pankkisalaisuus koske pankkitukea. Tämän lisäksi talousrikollisuuteen on saatava lisää voimavaroja ja erityislintarkastuksissa paljastuneet rikokset ehdottomasti julkistettava ja saatettava edesvastuuseen niihin syyllistyneet.

Lopuksi: Kansanedustajien on sanouduttava irti pankkipuolueesta. Tämä ei tietenkään voi olla ehto, ainoastaan äärimmäisen harras toivomus. Muuten me emme ikinä pysty selittämään asioita rehellisesti kansalaisille.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Ollessani kristillisen liiton eduskuntaryhmässä ehkäpä osittain omasta vaatimuksestanikin ryhmäpuheenvuorossa yritettiin tuoda esille sitä, kuinka Jumalan sanalla on valtava taloudellinen merkitys, koska se on ei ainoastaan yksilölle vaan kokonaisuudelle kansakunnalle sellainen perusohjekirja, jonka noudattaminen tuo siunausta niin aineellisesti kuin hengellisesti. Nyt saatoin havaita, että kristillisen liiton edus-

kuntaryhmän puheenvuorossa oli enää langanohut viittaus Jumalan sanaan, ja olen siitä murheellinen, että tällainen kehitys siellä etenee, jota silloinkin jo havaitsin.

Koska viittaus oli niin langanohut, haluan tarkastella sitä, oliko se edes oikea siltäkään osin kuin viitattiin. Eduskuntaryhmän puheenjohtaja Bjarne Kallis nimittäin totesi, että Raamatun mukaan, missä visio puuttuu, siellä kansa hukkuu. Oppositio hyvin taitavasti heti protestoi hieman tätä toteamusta vastaan, ja sitten ed. Kallis puolustautui sillä, että näin todetaan englanninkielisessä Raamatussa, jossa esiintyy siis sana "vision". Kun sattui matkalukemisenani olemaan juuri tänään Master Study Bible New American Standard, tarkastin asian sieltä, ja todellakin siellä sanotaan: "Where is no vision, the people are unrestrained." Sana "vision" siis esiintyy, mutta toisaalta saatoin myös havaita, että siinä käytetään synonyyminä sanaa "revelation", joka taas tarkoittaa ilmestystä tai ilmoitusta. (Ed. Rinne: Sosialistit tuntevat Raamatun paremmin kuin kristillisen ryhmän jäsenet!) — En yleistäisi, mutta ehkäpä ed. Rinne saattaa tuntea paremmin kuin joku kristillisen liiton eduskuntaryhmän jäsenistä.

Joka tapauksessa, arvoisa herra puhemies, tämä on siis vaarallista, jos vision-sana halutaan kääntää visioksi, koska se ei suinkaan tietenkään tarkoita sitä, ja suomenkielisessä Raamatussa Sananlaskujen 29 luvun 18 jakeessa sanotaan yksiselitteisellä tavalla: "Missä ilmoitus puuttuu, siinä kansa käy kurittomaksi, autuas se, joka noudattaa lakia."

Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan tähän sanankohtaankin liittyen ja toisaalta siihen, että pääministeri Ahokin on alkanut olla huolissaan siitä, mikä on kansakunnan henkinen tila, haluan keskittyä oikeastaan näihin kysymyksiin enkä enää tallaa puheissani niitä polkuja, joita on jo tallattu ja arvoisat kollegani varmuudella tulevat tallaamaan.

On ehkä siis ajateltu, että mikäli taloudellinen tilanne heikkenee entisestään, kansakunnan henkinenkin tila heikkenee entisestään, ja ehkäpä jopa on ajateltu, että kansakunnan hengellinenkin tila heikkenisi. Mutta itse haluaisin väittää, että olisi aika ajatella niin päin, että sitä mukaa kuin jo kansakunnan henkinen tila on heikentynyt, sen myötä kansakunnan taloudellinenkin tila on heikentynyt. Ei ole ajateltu tätä asiaa käänteisesti, mutta itse olen vakuuttunut siitä, että itse asiassa juuri kansakunnan hengellisestä romahduksesta ennen kaikkea johtuu se, että

Suomen kansan taloudellinen tilanne on kerta kaikkiaan surkea ja masentava. Siksi minusta on välttämätöntä uudelleen ja uudelleen palauttaa mieliin, että on olemassa toisenlainenkin ihmiskuva ja maailmankuva kuin se, mikä on täällä vallitseva, niin eduskunnassa kuin koko suomalaisessa yhteiskuntakeskustelussa, ja tämä perustuu Raamatun ilmoitukseen.

Olen aivan vakuuttunut sekä oman henkilökohtaisen kokemuksen että satojen ja tuhansien ihmisten henkilökohtaisten todistusten perusteella, että Raamatun sana pitää kirjaimellisesti paikkansa niin yksilön kuin kansakunnankin kohdalla, ja me myös tiedämme, että Suomen kansa on hyvin pitkälle rakennettu Jumalan sanan varassa. Meidän esi-isämme ovat lujasti uskoneet Jumalan sanaan. Meidän presidenttimme ovat vedonneet Jumalan sanaan ja suurissa vaikeuksissa myös presidenttiä myöten on viitattu siihen, että rukouksella on suuri merkitys silloin, kun ihminen tai kansakunta on suurissa vaikeuksissa.

Arvoisa herra puhemies! Aivan lyhyesti haluaisin todeta todellakin sen, että Raamattu tekee välittömän yhteyden maan saastumisen ja sen välille, että kansakuntana ihmiset eivät noudata Jumalan käskyjä. Perustelen tätä kantaani sillä, että Jesajan kirjan 24 luvun 5 ja 6 jakeessa sanotaan: "Maa on saastunut asukkaistensa alla, sillä he ovat rikkoneet lait, muuttaneet käskyt, hyljänneet iankaikkisen liiton. Sentähden kirous kalvaa maata, ja sen asukkaat syystänsä kärsivät; sentähden maan asukkaat kuumuudesta korventuvat, ja vähän jää ihmisiä jäljelle."

Tuhansia vuosia aikaisemmin on siis kerrottu maan saastuminen, ja ymmärrämme, että ei tätä ollut silloin kirjoittanut aikansa Pekka Haavisto, vaan tässä oli profeetallinen ilmoitus siitä, kuinka maalle käy, kun ihmiset eivät noudata Jumalan lakeja, ja tänä päivänä tämä maan saastuminen on elävää todellisuutta, jota kaikki varmasti murehtivat mutta vähän keinoja, jos ollenkaan, on pysäyttää tämä ihmiskunnalle kohtalokas kehitys.

Voisi sitten tietysti kysyä, miksi täällä on aiheellista puhua Raamatun merkityksestä, koska periaatteessa varmasti täällä joka toinen tai useampikin pitää itseään kristittyinä ja pitää tätä Suomea kristittyinä kansakuntana. Mutta itse olen sisäisesti vakuuttunut siitä, että Jumalan sanaa pitäisi pitää esillä kaikkialla ja jokaisen kansalaisenkin pitäisi omassa elämässään paneutua Raamatun opetuksiin ja viisauksiin ja ennen kaikkea löytää Raamattu ikään kuin

avaimena sille, mikä on koko ihmiselämän tarkoitus.

Se muodollinen kristillisyytys, mitä täällä kohdataan, ei sellaisenaan ole suinkaan näyttöä todellisesta kristillisyydestä, ja viittaa tältä osin Jesajan kirjan 29 luvun 13 ja 14 jakeisiin, joissa sanotaan: "Ja Herra sanoi: Koska tämä kansa lähestyy minua suullaan ja kunnioittaa minua huulillaan, mutta pitää sydämensä minusta kaukana, ja koska heidän jumalanpelkonsa on vain opittuja ihmiskäskyjä, sentähden, katso, minä vielä teen tälle kansalle kummia tekoja — kummia ja ihmeitä, ja sen viisaitten viisaus häviää ja sen ymmärtäväisten ymmärrys katoaa."

Arvoisa herra puhemies! Me elämme juuri sellaista aikaa, että ne sekasortoiset asiat, joita Suomessa tapahtuu, itse asiassa vain ilmentävät sitä, kuinka viisaitten viisaus häviää ja ymmärtäväisten ymmärrys katoaa. Tässä sanotaan yksiselitteisellä tavalla, että juuri siksi, että kansa kyllä tekee tunnustuksia ja huulillaan puhuu kauniisti Jumalalle, mutta on vieraantunut sydämessään näistä asioista, tämä kaikki tapahtuu.

Arvoisa herra puhemies! Jos ajattelemme suomalaisen yhteiskunnan menoja, niin me ymmärrämme, että meillä on valtavia sosiaalisia ongelmia lähtien rikoksista, itsemurhista, päätyen avioeroihin ja kaikkiin muihin tällaisiin asioihin, jotka eivät ole mitään välttämättömyyksiä eivätkä luonnonlakeja. Itse näen, että suurin yhteinen tekijä näille sosiaalisille ongelmille ei suinkaan ole poliitikot tai kansanedustajat tai ne päätökset, mitkä eduskunta tekee riippumatta siitä, kuka on hallituksessa ja kuka oppositiossa, vaan kysymys on elämän tarkoituksettomuudesta.

Perimmäinen syy tämän päivän ihmisen murheisiin, syviin ongelmiin ja sitä kautta ilmenevään sosiaaliseen kärsimykseen on elämän tarkoituksettomuuden kokemisessa. Me emme mielellämme puhu eduskunnassa itsemurhista, koska ne ovat niin järkyttäviä, että ne vievät meiltä pahimmassa tapauksessa yöunet. Mutta tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa itsemurhat ovat kuin hätähuuto siitä, mikä tämän kansakunnan henkinen ja hengellinen tila on.

Meidän pitäisi suhtautua näihin vakavasti, mutta me tiedämme, että käytännössä lähes kaikki energia kohdistetaan vain siihen, miten markkoja siirretään puolelta toiselle. Kuitenkin jos me todella pysähtyisimme näiden ihmisten hädän eteen, niiden ihmisten, jotka vielä ovat pelastettavissa, meidän tulisi nähdä, että ennen kaikkea he tarvitsisivat elämänsä perimmäisen tarkoituksen löytämisen.

Uskoisin niin, että emme voi vilpittömästi kuvitella, että ihminen löytää elämänsä tarkoituksen, jos hän saa kaiken aineellisen hyvän, mitä yhteiskunta ja mitä hän itse voi saavuttaa. Tämä on minusta vakava harhaluulo, jos me ajattelemme, että aineelliset edut voisivat olla perimmäinen tarkoitus ihmiselämälle. Jos näin olisi, miksi esimerkiksi Englannissa korkeimmat itsemurhaluvut ovat hyvin ansaitsevien liike- miesten keskuudessa? Uskoisin, että selitys on pikemminkin juuri se, että kun ihminen on saavuttanut kaiken, mitä hän aineellisesti voi saavuttaa, hän sisimmässään silti tuntee suurta tyhjyyttä, miten vähän hänellä enää on vaihtoehtoja, kun hän ei enää voi saavuttaa yhteiskunnalta mitään eikä hänellä enää ole tavoitteita, joiden eteen hän työskentelisi.

Siksi olisi niin valtavan tärkeätä todella keskittyä yhteiskunnassa siihen päivänpolttavaan kysymykseen, mikä on elämän perimmäinen tarkoitus. Tämän kysymyksen pitäisi olla jokaisen ihmisen huulilla ennen kaikkea, ja vasta sen jälkeen kaikki muut kysymykset nivoutuisivat sen mukaan, mikä olisi ihmisen perimmäinen päämäärä. Me ymmärrämme, että jos me asettamme ihmiselle tavoitteen, hän voi toimia johdonmukaisesti tämän tavoitteensa mukaan, tehdä uhrauksia ja luopumuksia ja taistella tavoitteen saavuttamiseksi.

Mutta jos ihmisellä ei ole mitään päämäärää eikä tavoitetta, miten me voisimme kannustaa ja rohkaista häntä yhtään minnekään? Miten me voimme sanoa nuorelle, että yritä vain ja taistele vain, jos nuori on kadottanut arvonsa siinä mielessä, että hänellä ei ole enää mitään tavoitteita, hänellä ei ole taloudellisia tavoitteita eikä mitään muitakaan tavoitteita? Miten me tämän kansakunnan päättäjinä haluamme kohdata tällaiset nuoret ja mitä haluamme sanoa heille?

Raamattu on tässä suhteessa harvinaisen kirkas ja selkeä, koska Raamattu kertoo yksiselitteisellä tavalla koko ihmiselämän perimmäisen tarkoituksen. Apostolien tekojen 17 luvun 26 jakeessa sanotaan näin: "Ja hän on tehnyt koko ihmisuvun yhdestä ainoasta asumaan kaikkea maanpiiriä ja on säättänyt heille määrättyt ajat ja heidän asumisensa rajat, että he etsisivät Jumalaa, jos ehkä voisivat hapuilemalla hänet löytää — hänet, joka kuitenkin ei ole kaukana yhdestäkään meistä; ..."

Tässä on koko ihmiselämän perimmäinen tarkoitus. Tämän eteen tulisi jokaisen ihmisen työskennellä ja taistella. Tämä on myös sen vuoksi tärkeätä, että tämä on myös se järjestys,

mikä ihmiselämässä pitäisi olla. Me tiedämme, että monet ehkä sodassa aivan hengenhädässään ovat etsineet Jumalaa ja pyytäneet apua, ja me tiedämme myös, että viimeistään kuolinvuoteella monet kovanaamatkin murtuvat ja etsivät silloin Jumalaa. He ymmärtävät, että koko elämä pyyhkäistään heiltä pois millä hetkellä tahansa. Silloin he ehkä ajattelevat, että täytyy olla jotakin muutakin kuin kuoleminen ja hautaan kuoppaaminen. Tässä suhteessa Raamattu sanoo Matteuksen evankeliumin 6 luvussa: "... etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, niin myös kaikki tämä teille annetaan." Tämä on elämän oikea järjestys, etsiä ensin Jumalaa ja hänen vanhurskauttansa ja kaikki muu annetaan.

Nyt tässä yhteiskunnassa tehdään juuri päinvastoin. Voisin oikeastaan sanoa, miksi haluan kerta kaikkiaan irtisanoutua siitä järjestelmästä ja niistä yhteiskunnallisista tavoitteista, mitä suomalainen yhteiskunta pitää sisällään. Irtisanoudun niistä juuri sen vuoksi, että tämän yhteiskunnan suurin harha on siinä, että eduskunnan ja ministereiden ja kaikkien kansalaisten avulla yritetään luoda järjestelmää, joka väittää, että kaikki on mahdollista, vaikka Jumalaa ei olisiakaan.

Me ymmärrämme, että Jumala voi puhutella ihmistä tavalla tai toisella ja antaa hänelle vaikeuksia ja kärsimyksiä ja koettelemuksia, jotta tällainen ihminen nöyrytyisi ja kääntyisi Jumalan puoleen ja huutaisi häntä avukseen. Mutta mitä tämä suomalainen yhteiskunta tekee? Se ottaa rahaa verovaroina suunnattomia määriä ja jakaa kaikille niille ihmisille, jotka ovat vaikeuksissa, jotta he saisivat avun ilman, että he joutuisivat turvautumaan Jumalaan. Siinä mielessä jopa lääketiede, joka sinänsä voidaan tietysti ymmärtää myönteisenä, eräässä mielessä sekin on vain keino sille, että ihmiset voisivat omilla jumalattomilla poluillaan selvittää aina eteenpäin eivätkä edes sairautessaan nöyrytyisi etsimään elävää Jumalaa, vaan voisivat saada avun ihmisiltä.

Tällainen yhteiskuntatavoite, mikä suomalaisella yhteiskunnalla on, ei ole kestävä tavoite, koska se eliminoi sen perimmäisen tavoitteen, minkä Jumala on ihmiselle asettanut. (Ed. Rinne: Tuo on lakia eikä evankeliumia.) — Ed. Rinne, tämä ei ole lakia vaan tämä on todellakin evankeliumia. Tässä käydään läpi sitä perustaa, miksi on niin, että ihmisen tulisi etsiä Jumalaa.

Matteuksen evankeliumin 16 luvussa sanotaan vielä: "... mitä se hyödyttää ihmistä, vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman, mutta

saisi sielullensa vahingon?" Tämä oikeastaan tiivistää sen asetelman, missä jokaisen ihmisen tulisi löytää itsensä. Mitä se hyödyttää häntä, vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman? Hän voi voittaa omaksensa ehkä Suomen tai Euroopan, mutta vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman, mutta saisi sielullensa vahingon, se ei hyödytä häntä yhtään mitään.

Meidän tulee nähdä, kun me mietimme, mitä me elämässä tavoittelemme, että ihminen on iankaikkisuusolento. Ei ihminen ole kuin kukka, joka tänään kasvaa ja huomenna kuolee, vaan ihminen elää iankaikkisesti. Tämän vuoksi tämä perspektiivi asettaa tämän kysymyksen siihen valoon, että ei hyödytä mitään, vaikka ihminen täällä elinaikanaan saavuttaisi mitä tahansa, mutta samanaikaisesti kadottaisi sielunsa.

Arvoisa herra puhemies! On syytä vielä lyhyesti sanoa, vaikka varmasti jokainen sen periaatteesta tietääkin, mikä on se tie, jonka ihmiset voisivat löytää. Apostolien tekojen 4 luvun 12 jakeessa sanotaan, että ei ole pelastusta yhdessäkään toisessa; sillä ei ole taivaan alla muuta nimeä ihmisille annettu kuin Jeesus, jossa meidän pitäisi pelastuman.

Tämä on se yksinkertainen pelastussanoma. Mutta tämä on tänään syrjäytetty suomalaisessa yhteiskunnassa lähes häviämiseen asti. Sen myötä ihmisillä ei ole toivoa. Tämä toivottomuus ilmenee niin suunnattoman monella tavalla, että minun ei tarvitse sitä enää millään tavalla luetella, koska me, jokainen ihminen, olemme kohdanneet kanssaihmissiämme, jotka yksinkertaisesti ovat toivottomia, emmekä me voi lohduttaa heitä millään perinteisillä poliitikkojen hyvää lupaavilla puheilla. Emme me voi välttämättä lohduttaa heitä edes taloudellisesti tai millään muulla seikalla.

Sen takia olisi välttämätöntä, että julkinen sanakin kiinnittäisi huomiota siihen, mikä tässä elämässä on todella tärkeää ja mikä ei. Tänä päivänä vaikka voisi ajatella, että julkinen sana on tiedon välittäjä ja sillä on hyvin merkittävä rooli, mutta itse asiassa julkinen sana muodostuu muuriksi. Se muodostuu totaaliseksi esteeksi sille, että tärkeimmät asiat, juuri tällaiset elämän perimmäiset kysymykset, voisivat saada sijaa lehdissä.

Ajatelkaapa iltapäivälehtiä, Aamulehteä tai Helsingin Sanomia, joissa etusivulla kysyttäisiin, mikä on ihmiselämän tarkoitus. Se olisi merkittävä lehti eikä sitä ole koskaan ilmestynyt ja pelkään pahoin, ettei sitä koskaan ilmestykään. Kuitenkin, rakkaat ystävät, meidän täytyy ym-

märtää, että on ihmiselämän peruskysymys, mikä on ihmiselämän tarkoitus. Jollemme voi vastata tähän kysymykseen, me emme voi myöskään vastata, mikä on ihmiselämän päämäärä ja tavoite. Jollei meillä ole vastausta tähän kysymykseen, meidän elämämme ei voi olla finaalista emmekä me voi asettaa mitään muitakaan asioita ikään kuin toteutettavaksi, jollemme tiedä, mihin me pyrimme.

Tästä on ollut vakavat seuraukset suomalaisessa yhteiskunnassa kaikesta hyvästä yrittämisestä huolimatta, kaikesta poliittisesta aktiivisuudesta huolimatta. Tämä yhteiskunta kulkee siinä mielessä huonompaan suuntaan, että valtava määrä ihmisiä, mitä ikinä he ovatkin saavuttaneet tässä yhteiskunnassa, on jäänyt vaille kaikista tärkeintä, he eivät ole löytäneet elämänsä tarkoitusta ja he ovat kadottaneet sielunsa.

Arvoisa herra puhemies! Omalla elämälläni ei ole mitään muuta sanottavaa, ja voi tietysti kysyä, miksi täällä puhun. Ehkä olen tänne erehdyksessä joutunut, ehkä en ole ollut siinä mielessä johdatuksessa, kun olen ehdokkuuteen suostunut ja tullut tänne valituksi, mutta jollen näistä asioista puhuisi, en puhuisi mistään muustakaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Riikihjärvi: Arvoisa puhemies! Kun ed. V. Laukkanen kyseli elämän tarkoitusta ja puheessaan monissa kohdin vetosi Raamattuun, minä haluan vastata omasta puolestani ed. V. Laukkaselle ja muille Jeesuksen sanoilla: "Kantakaa toinen toistenne kuormia, niin te täytätte Kristuksen lain." Toisin sanoen meille kuuluvat velvollisuudet tässä ajallisessa elämässä, yhteiskunnassa, ja sen tähden emme voi kätkeytyä sen taakse, että ihmiset ovat epäuskoisia. Meissä on kaikissa sitä epäuskoa ihan riittävästi. Tämä on kilvoituksen asia.

Ed. V. Laukkanen ajattelema yhteiskunta on toisenlainen kuin evankelis-luterilainen yhteiskunta. Ed. V. Laukkanen uskoo, että uskovat ihmiset onnistuvat aina. Me taas kuljemme luterilaista ristin tietä. Se merkitsee sitä, että tämä elämä on monella tavalla kompuroimista, vaivalloista ristin kantamista, mutta tämä on hyvin merkittävää, ja kyllä meidän on tehtävä parhaamme, että kaikki pysyisivät myös mukana, ettei kenenkään elämä katkeaisi ennen aikaansa.

Siksi meidän on tässä tilaisuudessa keskityttävä ensi vuoden tulo- ja menoarvioon ja myös lisätalousarvioon. Se, mitä täällä on lausuttu, on varmasti ollut jokaisen puhujan syvästi harkitsemmaa.

Minua on aina vaivannut se, että tämä nykyinen hallitus on syyllistänyt kaikkia. Se on tehnyt julkisen viran haltijoista ja se on tehnyt kaikista, lapsiperheistä, kaikista, syyllisiä kulutusjuhlan viettäjiä. Ja vielä puhutaan kansalaisten ostovoimasta. Kuulkaa, nyt on paljon enemmän kyse kuin ostovoimasta. On kansalaisten toimeentulosta kyse eikä pelkästä ostovoimasta. Kansalaisten toimeentulo on todella uhattuna, ja se on jo monen kohdalla heikkoa, mutta vielä työttömyyskorvauksia on riittänyt jonkin verran. Se ei vielä näy, mutta suuri toivottomuus on. Ja jos me vielä täällä syytämme, että sellaisia te olette, kun ette ole uskovaisia, niin me teemme silloin suuren virheen. Kyllä me kannamme vastuun siitä, minkälaista yhteiskuntaa rakennetaan. Me olemme rakentaneet valitettavasti sellaista yhteiskuntaa, jossa oikeudenmukaisuus ei toteudu.

Me elämme deflaation aikaa. Pääomat ovat virranneet ulos. On pitkä tarina, mitkä ovat syyt. Joka tapauksessa, kun hallitus on korostanut vientikilpailukyvyyn merkitystä ja yksityistämistä, on se samalla ollut myös suurpääoman asialla ja ollut kiihdyttämässä pääomien ulos virtaamista ja sitä isänmaallista pääomaa, joka olisi rakentanut Suomeen uusia työpaikkoja ja yritystoimintaa ja kehittänyt niitä, sitä ei ole ollut.

Hallitus on joutunut rahapulassaan turvautumaan kansalaisiin hyvin monella tavalla. Hallitus pyrkii saamaan valtion tulo- ja menoarvion näyttämään hyvältä, mutta se tapahtuu kokonaan kansalaisten kustannuksella. Säästöt, joista kauniisti puhutaan — on tietysti hyvä, että säästetään, se on myönteinen sana — tapahtuvat kuitenkin kansalaisen kustannuksella. 6 miljardin leikkaus kuntien osuuksista on iso leikkaus. Kuitenkin se on äärettömän pieni raha, jos sitä verrataan pankkitukeen. Meidän on pankkituen kohdalla muistettava, että se on jo ylittänyt kolminkertaisesti sen, mitä me aikoinaan maksoimme sotakorvauksia.

Hallituksen säästötoimenpiteet koskettavat kaikkia, ennen kaikkea hirveintä on se, että ne koskettavat niitä, jotka ovat rakentamassa tulevaisuutta, esimerkiksi lapsiperheitä ja opiskelijoita. Koulutusta leikataan. Ja kuitenkin on meidän tulevaisuutemme mahdollisuus, jolla me tulemme menestymään, että meillä on mahdollisimman hyvät korkeakoulut ja ammattikoulut.

Tämä kaikki kuitenkin on ollut jatkuva alasajo. Se myös kiihdyttää aivovienttiä ulos. Ne, joilla olisi uusia ajatuksia ja kykyä kehittää elämää, ajattelevat, että parempi on lähteä pois kuin olla tällaisessa maassa. Nyt pitäisi kuitenkin juuri yhteiskunnan panostaa näihin tekijöihin, joilla tulevaisuutta rakennetaan. Oman osuutensa säästötoimenpiteistä saavat kantaa myös heikosti toimeentulevat eläkeläiset, joiden elämä ei ole tähänkään asti ollut helppoa, mutta jotka nyt joutuvat kantamaan oman osuutensa täysin väärän talouspolitiikan seurauksena.

Maanpuolustus, joka tällä hetkellä tämän maankolkan rauhan tilan vallitessa tuntuu pikkuisen kaukaa haetulta, vaatii kuitenkin tietynlaisen uskottavuuden. Sillä puolella tapahtuu myös leikkauksia, jotka vähentävät maanpuolustuksemme uskottavuutta.

Mitä olisi sitten tehtävä? Ensinnäkin meillä on varmasti tekemätöntä työtä vaikka kuinka paljon. Maakuntaliitot, niin kuin esimerkiksi Kuopion läänissä Pohjois-Savon liitto on jakanut kansanedustajille kuntien hankkeita. Joka kunnassa on ainakin yksi koulukeskus ja monta pienempää koulua, jotka ovat aivan huonossa kunnossa. Ne on rakennettu kymmeniä vuosia sitten eikä niitä ole korjattu. Siis korjausrakentamista olisi vaikka kuinka paljon tässä maassa, mikä on kuitenkin tehtävä. Hallitus ei ole halunnut velkarahalla elvyttää. Tässä olisi kuitenkin sellainen tilaisuus, joka olisi hyvä panna nyt käyntiin ja elvyttää velkarahalla, kun velkarahalla muutenkin tehohengitystä yhteiskunnallemme annetaan.

Rautateillä meillä on paljon rakennettavaa. Savon rata olisi eräs sellainen kohde, jonka suunnittelun aloittaminen olisi hyvin merkittävä signaali kansalaisille, että me meinaamme elää vielä ensi vuosituhannekin ja että tätä maata pidetään asuttuna. Se on erittäin suuri mielialaan myönteisesti vaikuttava tekijä. Savon ratahanke pitäisi nyt ehdottomasti jo tämän budjetin yhteydessä ottaa vakavasti.

Kaikki ne lisärasitukset, jotka erilaisten maksujen ja verojen muodossa kohdistuvat kansalaisiin, vaikuttavat lamaannuttavasti. Kotimarkkinat on saatava kunniaan. 60 prosenttia kansantaloudestamme on kuitenkin meidän keskinäistä markanvaihtoaamme. Minä kyllä tiedän, että kokoomuksen taholta on aina irvisteltu sitä, että emmehän me elä toinen toisemme paitoja pesemällä, mutta näin vaan on, että markka täytyy saada pyörimään. Ja kun kotimarkkinat ovat meillä jumiutuneet, niin ne on saatava liikkeelle.

Pankkituki, jota lisätalousarviossa edelleen esitetään, on mielestäni tässä muodossa täysin väärä. En tule kannattamaan tällaista pankkituen antamista, jossa ei tiedetä, kenelle se menee. On turha puhua tässä yhteydessä pankkisalaisuudesta, kun yhteiskunta veronmaksajien varoilla tulee apuun. Meidän on saatava selvä luettelo siitä, mihin pankkitukea tullaan käyttämään, ja harkitaan sitten uudella tavalla. Mutta ennen kaikkea pankkituen rahanantamisen sijasta pidän ensisijaisena valtion takauksen antamista niin, että ne, jotka ovat säästäneet pieniä pennejään, saavat ainakin omat markkinsa pois.

Silloin kun pankkitukea ruvettiin hahmottelemaan toista vuotta sitten, tein lakialoitteen, jonka silloinen SMP:n ryhmä allekirjoitti, että tämä tuki suunnattaisiin niin, että asuntovelalliset ja pienyrittäjät saisivat ainakin kahden vuoden lykkäyksen lainojen koronmaksussa ja lyhennyksissä. (Ed. Rajamäki: Sitä esitti moni muukin!) — Se on hyvä. Sitä kun kerta moni muu on esittänyt, niin miksemme saaneet sitä läpi? Tämä olisi joka tapauksessa merkittävä kädenojennus myös niille, jotka ovat joutuneet ilman omaa syytään vaikeuksiin. Ei ole mitään järkeä siinä, että meitä on viisi miljoonaa ihmistä, ja potkimme toinen toisiltamme asunnot ja kodit hajalle. Mitä järkeä siinä on? Kyllä meillä pitää olla niin paljon yhteishenkeä, että jos kerta valtion varoilla pankkien tappioita korvataan, niin korvataan ne sitten näitten velallisten kautta. Kotitalouksien hoitamattomat velat ovat olleet noin 10 miljardia. Ei se mikään niin ylivoimainen summa olisi ollut, etteikö sitä olisi voitu korjata.

Arvoisa puhemies! Tämän budjetin päällisiä ei kannata hyvin paljon puhua, ei haukkua eikä kiittää, sillä se ei missään tapauksessa tule pitämään paikkaansa. Tuleva vuosi näyttää sen, että me joudumme tekemään vielä monia lisätalousarvioita. Ja kun vuoden päästä olemme tässä vaiheessa, niin silloin ollaan varmasti paljon ainakin tietävämpiä, en tiedä, ollaanko viisaampia.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Ensin käytän lähetpuheenvuoron koskien omaisuudenhoitoyhtiöitä ja sen jälkeen kommentoin vasta näitä ryhmäpuheenvuoroja.

Eduskunnallehan annettiin 7.9. esitys laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta, joka liittyy oleellisesti vuoden neljanteen lisätalousarvioesitykseen. Pankkien tukijärjestelmään luotiin olosuhteista johtuen varsin no-

peasti. Rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi tarvittiin julkisen vallan toimia ja niitä tarvitaan toistaiseksi edelleen. Koska jo käytössä olevat tukitoimet ovat käytännössä osoittautuneet riittämättömiksi, on niiden rinnalle luotava nyt uusia keinoja, jotka ovat valtion kokonaisedun kannalta tarkoituksenmukaisia ja hyväksyttäviä.

Suomen kaltaisessa pankkikeskeisessä pienessä kansantaloudessa yhdenkin merkittävän pankin ajautuminen selvitystilaan olisi voinut ja voisi edelleenkin järkyttää tallettajien ja pankin luotonantajien luottamusta maamme rahoitusjärjestelmään erittäin vakavin seurauksin. Tästä aiheutuvat kustannukset olisivat tukirahoitusta merkittävämmät, jopa arvaamattoman suuret.

Tukitoimien yhteydessä on tullut esille tilanteita, joissa taloudellisissa vaikeuksissa olevan pankin tervehtyminen vaatii riskipitoisten ja huonotuottoisten tase-erien siirtämistä pois tukitoimien kohteena olevan pankin omistuksesta ns. omaisuudenhoitoyhtiöön. Tällaisia siirtoja tarvitaan ainakin Valtion vakuusrahaston omistuksessa olevien talletuspankkien tervehtymiseksi. Huonotuottoisten tase-erien erottamisen avulla kyetään parantamaan terveen pankkitoiminnan edellytyksiä. Myös laajemmat järjestelmän muutokset helpottuvat, jos pankin hyvä ja huono osa erotetaan toisistaan. Tase-erien siirtäminen omaisuudenhoitoyhtiöön ei sinänsä vähennä tukitoimien kohteena olevien pankkien ongelmaluotoista, heikkotuottoisista kiinteistöistä ja muista omaisuuseristä aiheutuvia välittömiä tappioita. Mutta tase-erien siirtäminen tarjoaa joustavan ja tehokkaan tavan ongelmajärjestelmän hoitamiseen.

Mainitut toimet edellyttävät muutoksia lainsäädäntöön, ja tämän vuoksi hallitus on antanut kyseisen esityksen eduskunnalle. Ehdotetun lainmuutoksen tarkoituksena on mahdollistaa omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen joko rahaston varoilla tai valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatuilla määrärahoilla. Omaisuudenhoitoyhtiön perustamisen tai hankkimisen edellytyksenä olisi, että valtiolla tai rahastolla tulee olla osakeomistukseen perustuva määräysvalta omaisuudenhoitoyhtiössä. Omaisuudenhoitoyhtiöön voidaan siirtää lähinnä kaupalla omaisuutta tai vastuita valtion tai rahaston tukitoimien kohteena olevasta talletuspankista. Siirrettävä omaisuus käsittäisi pääasiassa heikkotuottoisia tai tuottamattomia saamia tai kiinteistöjä. Ensisijaisesti omaisuutta tulee siirtää markkinahinnasta. Käytännössä tämä merkitsi sitä, että

siirrettävän omaisuuden osalta tappiot on kirjattu myyjän taseeseen. Käytettiinpä siirtohinnan määrittelyssä omaisuuden luonteesta tai muusta perustellusta syystä mitä tahansa perustetta, hintaan ei saa sisältyä piilotukea pankille. Kaiken tuen tulee olla avointa ja julkista.

Omaisuu-denhoitoyhtiöiden perustamiseen ja muihin tähän liittyviin tukitoimiin liittyvät ratkaisut valmisteltaisiin Valtion vakuusrahastossa. Valtioneuvoston päättäessä perustamisesta tai muusta ehdotuksen mukaan sen päätösvaltaan kuuluvasta asiasta esityksen valtioneuvostolle tekisi Valtion vakuusrahaston johtokunta. Johtokunnan tulee ehdotetun lain mukaan perustaa esityksensä perusteltuun arvioon toimenpiteen kustannustehokkuudesta ja kansantaloudellisesta edullisuudesta. Tällöin lienee selvää, että arviointi ja selvitykset perustuvat niiden tekohetken tilanteeseen.

Tällaisen yhtiön perustamisesta, hankkimisesta, lakkauttamisesta, sille annettavista lainoista, takauksista, takuista ja muista sitoumuksista päättäisi kuitenkin valtioneuvosto. Valtioneuvoston päätösvalta olisi sidottu valtion talousarviossa tarkoitusta varten varattuun määrärahaan sekä takaus-, takuu- ja sitoumusvaltuuksiin.

Omaisuu-denhoitoyhtiön hallinnoinnista vastaisi Valtion vakuusrahasto. Rahaston johtokunnalla olisi oikeus määrätä valtion edustaja omaisuudenhoitoyhtiön yhtiökokouksiin sekä antaa ohjeita yhtiöille ja valvoa valtion etuja näissä yhtiöissä. Mikäli rahaston valtuudet riittävät, se voisi suoraan omistaa itsekin omaisuudenhoitoyhtiön osakkeita.

Ehdotuksen mukaan myös muiden kuin omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen olisi mahdollista. Tällaisia yhtiöitä tulisivat olemaan yhtiöt, jotka saavat omistaa omaisuudenhoitoyhtiön osakkeita tai joiden perustamista pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisen kannalta pidetään tarpeellisenä. Myös näiden perustamisen edellytyksenä on, että niiden tarpeesta on esitetty perusteltu arvio kustannustehokkuudesta ja kansantaloudellisesta edullisuudesta.

Lakiehdotukseen sisältyy myös säännökset valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa sekä Valtion vakuusrahastoa että sen myöntämää tukea sekä sen omistamien yhteisöjen saamaa tukea ja rahoitusta. Säännöksen on katsottava olevan erityisen tarpeellinen, koska pankkien tukemiseen käytettyjen varojen kattava valvonta ei

voimassa olevien säännösten mukaan ole selkeästi yksinomaan minkään viranomaisen tehtävä.

Kaikki edellä esitetty ei kuitenkaan tarkoita sitä, että pankkitoimintaan sisältyvät riskit siirrettäisiin valtion kannettaviksi. Lähtökohtana järjestelmässämme on pidettävä sitä, että pankki ja sen omistajat kantavat riskin toiminnasta kaikkine siihen kuuluvine seuraamuksineen.

Tuen myöntämisen ja omaisuudenhoitoyhtiöiden käyttämisen yhtenä tukimuotona tulee olla mahdollista silloin ja vain silloin, jos rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen sitä edellyttää, ei pankin luottotappioiden varastona. Uuden tarkoituksenmukaisen tukikeinon käytön ottamisen tulisi olla mahdollista lainsäädännön muutoksin.

Kun hallitus vuoden 93 tammikuussa antoi eduskunnalle esityksen ns. omaisuudenhoitoyhtiöstä, seurasi hallituksen esitystä sellainen keskustelu, jonka seurauksena olemme taas lähtötilanteessa. On selvää, että pankeille myönnetty tuki ja erilaiset tukimuodot ovat oikeudellisesti monimutkaisia ja tukeen käytetyt miljardit ovat meidän järjestelmässämme suhteellisesti ottaen niin huomattavia, että julkinen keskustelu oli oikeutettua. Vastuullista keskustelua asiasta tarvitaan. Keskustelu ei kuitenkaan saisi vaikuttaa lopputulokseen niin, että pankkituen kokonaiskustannukset nousevat, kun tukiratkaisuissa ei ole käytettävissä kaikkia tarkoituksenmukaisia keinoja ja kun epävarmuuden myötä rahan hinta markkinoilla nousee.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on hyvä palauttaa mieleen, että eduskunta kuluvan vuoden helmikuussa yksimielisesti eli kaikkien eduskunnassa olevien poliittisten puolueiden yhteisellä päätöksellä hyväksyi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että Suomen valtio takaa sen, että suomalaiset pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa. Osaltaan tämän toteuttamiseksi on eduskunnan hyväksyttäväksi nyt annettu tämä omaisuudenhoitoyhtiöitä koskeva hallituksen esitys, mikä työkalu tarvitaan käytännön päätöksenteossa, jotta voitaisiin selviytyä mahdollisimman vähäisin verovaroin ja sitä kautta pyrkiä ratkomaan pankkiongelmia. Tosin vähäiseksi tämä panostus ei nyt missään tapauksessa jää.

Arvoisa puhemies! Sitten näistä ryhmäpuheenvuoroista. Ensinnäkin on todettava, että kun nyt kolmatta lähete keskustelua on seurannut esittämistäni budjeteista, tämä keskustelu on ollut asiallisinta ja maltillisinta. (Ed. Aittoniemi:

Kaikki alkavat väsyä!) Ehkä talouden realiteetit alkavat kaikille olla selviä ja velkaongelma erityisesti on meille jokaiselle valjennut.

Erityisesti panin merkille sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtajan pitämän ryhmäpuheenvuoron. Pidin sitä erittäin asiallisena, vaikkakin siihen tietysti ja ymmärrettävästi kuuluu hallitusta ja sen linjaa kritisoivia kannanottoja.

Näissä puheenvuoroissa yleisesti toisaalta myönnetään velkaongelma täysin selkeästi, mutta hyvin useasti se hetken päästä kuitenkin kielletään. Ollaan valmiita ottamaan jälleen lisävelkaa, kuka 10 miljardia, kuka 20 miljardia selittäen, että käytännössä nuo lisämenot eivät olisikaan mitään lisävelkaa vaan jonkin näköisin ns. vippaskonstein pystytään hoitamaan lisäpanostukset kaikkiin esiteltyihin hyviin tarkoituksiin.

On kuitenkin selvää, että mikäli me lähtisimme velkataakkaamme lisäämään, se olisi jälleen uskottavuuden heikennys ulospäin kansainvälisille markkinoille, jonne me olemme pyrkineet linjaamaan sellaisen budjettilinjauksen tälle hallituskaudelle, että velka pyritään pysäyttämään 70 prosentin tasoon bruttokansantuotteesta.

On selvästi todettava se, että tuo 70 prosentin taso tullaan ylittämään. Se tullaan ylittämään ensinnäkin osittain siitä syystä, että näissä menoissa on ylitetty arviot lisäbudjettien muodossa, ja toisaalta siitä syystä, että bruttokansantuotteen todelliset lukemat ovat Tilastokeskuksen saatua tilastonsa valmiiksi jotain muuta kuin mitä kuvittelimme niiden olevan. On täysin väärä käsitys se, että vaikka Suomi lyhentää velkaansa, siis kansantalouden velkaantuminen pysähtyy ja velkaantuminen alkaa supistua vaihtotaseen positiiviseksi tulon jälkeen, valtion velkaantuminen pysähtyisi. Sitä osoittaa ensi vuonna noin 65 miljardin markan lisävelka. Jos joku kuvittelee, että vuonna 95 selviäisimme ilman lisävelkaa, merkittävää lisävelanottoa, erehtyy.

En voi olla muistelematta, ed. Kalliomäki, kaikella ystävyydellä viime vuonna pitämäänne ryhmäpuheenvuoroa, jossa tavoitteeksi asetettiin 40 prosentin bruttokansantuoteosuus julkisissa menoissa. Tavoite on hyvä, mutta esitetyt lisämiljarit eivät kyllä tämän tavoitteen saavuttamista millään tavoin tue. (Ed. Kalliomäki: Resepti oli erilainen kuin hallituksella!)

Täällä on myöskin useissa puheenvuoroissa haluttu käyttää osa pankkituesta mitä parhaimpiin käyttötarkoituksiin. On kuitenkin todettava, että pankkitukimomentti on mitoitettu pankkien tarpeeseen eikä se ole mitään muuta kuin

samanlaista velkarahaa kuin kaikki muukin, mitä valtio joutuu ottamaan. Siitä ei tulla ottamaan mitään eikä voida ottaa. Se tullaan tarvitsemaan pankkijärjestelmän vakauden turvaamiseen. Ei pankkitukimomentti ole mikään sellainen budjetin ulkopuolinen kultakaivos, josta voidaan rahaa osoittaa mitä ihmeellisimpiin tarkoituksiin. (Ed. Seppänen: Musta aukko!) — Mieluummin se on musta aukko kuin kultakaivos, ed. Seppänen!

Mitä tulee näihin rakenteellisiin alijäämiin, joihin ehdotettiin jopa työryhmän perustamista, meillä on selkeä näppituntuma siitä, mitä rakenteellinen alijäämä on: Vaikka karkeasti laskemme, niin koroista tulee hyvinkin 20 miljardin markan rakenteellinen ongelma, joka tulee kasvamaan edelleenkin lähivuosina, ja vaikka meidän työttömyyttämme onnistuttaisiin jollain konstilla laskemaan useammalla prosenttiyksiköllä, siitäkin tulee joka tapauksessa rakenteellinen ongelma. Onko sen suuruusluokkaa 15 tai 20 miljardia, kumpi tahansa, tuo rakenteellinen ongelma, alijäämä, tulee olemaan 40 miljardin markan suuruusluokkaa.

Täällä hyvin hanakasti ollaan myös siteeraamassa Suomen Pankin kutsumien kolmen ulkomaisen taloustieteilijän raportteja ja niistä valikoidaan vain se mieluisin: ruotsalaisen professorin lausunto, joka oli ainoa, joka oli valmis ottamaan lisävelkaa ja elvyttämään. Miksi ei kommentoida myös niitä kahta muuta talousviisaan lausuntoa, jotka olivat täysin toisilla linjoilla? Ei tässä suhteessa pidä ummistaa silmiään tosiasioilta.

Mitä tulee siihen, että täällä on esitetty myös uusteollistamisohjelmaa, tämän hallituksen alkutalipalella pääjohtaja Voutilainen työryhmä teki uusteollistamisohjelman. Siitä on toteutettu lähes kaikki kohdat. Jopa ydinvoimapäätös on tällä hetkellä eduskunnan hoteissa, päättämätön asia, joka saa ratkaisunsa ensi viikolla. Ainoa keskeinen kohta, joka on toteuttamatta, on työmarkkinoiden joustavuuteen liittyvä kohta. Siinä ei ole tapahtunut pienintäkään liikettä siihen suuntaan, mitä tuossa esitettiin, ja samanlaisia joustavuuden vaatimuksia esitetään lähes kaikissa Euroopan yhteisön maissa, joissa joustamattomuus koetaan erittäin suureksi ongelmaksi, ongelmaksi, joka vaikeuttaa työllistämistoimia.

Ed. Lipponen totesi hallituksen käyneen jotain puun hintaneuvotteluja. En minä ainakaan ole sellaisissa hallituksen neuvotteluissa koskaan ollut. En ole kuullutkaan sellaisista keskusteluista. Jos joku on yksinään käynyt, siitä en osaa

sanoa, mutta hallitus hallituksena ei varmasti ole tällamoisia neuvotteluja käynyt.

Ed. Andersson halusi arviolta noin 20 miljardia markkaa lisää rahaa, sinänsä hyviin hankkeisiin. Hänellekin voim kohdistaa kysymyksen, mistä ne rahat otettaisiin. Se on helppo esittää, jos ei tätä ulkomaista, kansainvälistä luottamusta rahamarkkinoiniin halua vaalia. Minun tehtäväni on vaalia sitä. Tulen pitämään huolen siitä, että sellaista rahaa, lisävelkaa, tälle valtiolle ei oteta, ei ainakaan minun aikani. (Ed. Seppänen: Se menee pian ohi!)

Siellä on rautateihin mitoitukseltaan noin puolitoista miljardia markkaa rahaa, tulevassa lisäbudjetissa muistaakseni parisataa miljoonaa markkaa aiennettuja hankkeita. Käytetään nyt nekin rahat ensin. Niistä rahoista ei ole markkaakaan käytetty, koska budjetti on vasta alkutekijöissään tällä hetkellä eduskunnassa. Tämänkin vuoden rahoista on käyttämättä vaikka kuinka paljon. En voi muuta kuin kavahtaa hankkeita Savon radan rakentamisesta, jonka suunnitteluun varoja osoittamalla eduskunta sitoisi kätensä useiden miljardien lisämenoihin. Väitän, että nykyisiä ratoja pitkin pääsee Savoan ja joka puolelle Suomea ihan kohtuullisesti tälläkin hetkellä.

Mitä sitten tulee työttömyyteen, työttömyyden ja konkurssikierteen syntyminen oli selvä asia, josta varoitettiin silloin, kun tässäkin salissa keskusteltiin ja pyrittiin välttämään maan ajautuminen devalvoitumiseen. Tuotiin täysin selkeästi esiin, mitä siitä seuraa. Sitä karvasta kalkkia tällä hetkellä juomme. (Ed. Seppänen: Mistäs se vaihtotaseen ylijäämä tuli!)

Mitä tulee puheisiin työttömyysturvan romutuksesta, on syytä kommentoida, että en minä ole työttömyysturvajärjestelmää halunnut romuttaa, vaan jatkaa sitä työtä, joka työmarkkinapöydässä on useampaan otteeseen todettu, jossa on askeleita eteenpäin menty, jotta järjestelmä saadaan terveeksi. Meistä jokainen tietää, että järjestelmä pitää sisällään elementtejä, jotka nostavat työllistämisen ja työllistymisen kynnystä tänä päivänä. Niin kauan kuin meillä selkeästi työnteko ei ole kaikissa olosuhteissa kannattavampi vaihtoehto kuin työttömyyskorvauksella eläminen, me emme pääse tästä työttömyyskierteestä paremmalle puolelle.

Edelleen on todettava ostovoiman leikkauksesta, jolla ymmärsin tarkoitetun veron kiristämisiä, että sekin on seurausta niistä toimista, joita työmarkkinapöydässä ja -neuvotteluissa käytiin. Siellä oli vaihtoehtona toteuttaa merkit-

täviä lisäsäästöjä, säästöjä työttömyysturvajärjestelmään ja moneen muuhun järjestelmään, jotka kaikki torpedoitin yleislakkouhan alla. Silloin palkansaajat itse esittivät haluavansa mieluummin työttömyysvakuutusmaksun palkansaajille aivan samalla tavalla kuin aikanaan raippavero säädettiin samasta syystä, kun haluttiin ummistaa silmät säästöjen tarpeellisuudelta.

Kansaneläkeläisille tuleva lisämaksu, kansaneläkemaksun korotus, on tehty sen takia, että kun palkansaajille tulee työttömyysvakuutusmaksu, niin nettovaikutukseltaan samansuuruisen leikkaus tehdään myös eläkeläisille, jotka tätä kautta osallistuvat työttömyyden kurimuksen rahoittamiseen.

Mielenkiintoista keskustelua useissa puheenvuoroissa on käyty myös liikkumavarasta. Missä se liikkumavara on? Onneksi monessa puheenvuorossa siihen liitettiin se "jos", ja se "jos" syntyy mielestäni vasta silloin, kun nähdään, minkälainen tulopoliittinen ratkaisu saadaan tähän maahan aikaiseksi; kun nähdään, että meidän budjettijauksemme tulee kestäämään tällä eduskunnassa; kun nähdään, että korot pysyvät alhaalla; kun nähdään, että vaihtotase jatkaa sitä myönteistä kehitystään, mikä tällä hetkellä on vallalla; ja kun olemme varmoja siitä, että kansainvälinen kehitys taloudellisessa mielessä ei ole huonompi kuin tällä hetkellä näyttää. Siinä on reunaehdoja liikkumavaralle riittämiin, ja eduskunta voi siinä suhteessa tukea useita näistä reunaehdoista.

Ei ole järkevää kuvitella, että jaettavaa olisi tässä vaiheessa syntynyt eikä ole mitään järkeä lähteä jakamaan sellaista etukäteen, mitä ei ole vielä olemassakaan. Maltetaan hetken aikaa eikä tarvella myönteisiä merkkejä, ja se viesti koskee kaikkia yhteiskunnan tahoja. Minä siinä suhteessa varoitan erityisesti menolisäyksistä eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Sillä olisi turmiollinen vaikutus tämän maan korkotasoon vääjäämättä. Ainakin se estäisi korkotason laskun.

Oma lukunsa on sitten arvostelu kuntien valtionosuuksien leikkauksesta, joka prosessi on tässä muutaman viikon hallituksen sisällä ja ulkopuolella tunteita kuohuttanut, jossa kuitenkin ei ole minkäänlaista epäselvää sikäli, että Kuntaliitto itse on tämän leikkauksmallin hallituksen budjettiriihessä esittänyt. Kaikki jälkitöimenpiteet, mitä sen jälkeen tapahtui, tähtäävät vain sen toteuttamiseen, mikä oli alkuperäinen jakosuhte eri kuntien välillä. Kun opetusministeriön leikkaus alkuperäisestä suunnitelmasta

poiketen muutettiin yksikköhintaleikkaukseksi, se edellytti sitä, että tämä 25—75 leikkaussuhde sosiaaliministeriön ja sisäministeriön määrärahoihin jouduttiin muuttamaan toiseksi, sellaiseksi, kuin se budjettiesityksessä tällä hetkellä on. Eli sillä tismalleen pyritään niin tarkkaan kuin mahdollista noudattamaan Kuntaliiton alkupeleistä jakosuunnitelmaa.

Ed. Kallis, en valitettavasti ehtinyt kirjata kaikkia niitä aukkoja, joita olitte esittämässä budjettiin lähinnä verojärjestelmään liittyvinä ei-hyväksymisinä tai hankkeina kaataa niitä. Varoitin tekemästä niitä. Jos yli 60 miljardin markan velkataakka ei tälle eduskunnalle riitä, niin te pakenette vastuuta. Siihen ei sisälly silloin minkään näköisiä budjettilinjauksesta lipsumisia, olkoot ne sitten tulo- tai menopuolella, tai me tulemme saamaan, niin kuin sanoin aikaisemmin, jälleen korkeammat korot tai heikommalla valuuttakurssin tähän maahan, joka koituu täsmälleen yritysten turmioksi.

Aivan samanlainen ongelma tulee siitä, kun täällä on jälleen kerran, niin kuin joka ikisen budjetin yhteydessä, vaadittu yritysten henkilösivukustannusten supistamista. Se on ihan oikea tavoite, näin pitäisi tapahtua, mutta muistutan siitä, että näillä työnantajamaksuilla katetaan etuja, ja niin kauan kuin etujen leikkaukseen ei olla valmiita, siinä järjestelmässä myöskään sivukustannusten prosenttiosuuksia ei voida muuttaa. Olen valmis ottamaan sellaisia esityksiä vastaan, jos eduskunta tekee, enkä tippaakaan vastusta mitään leikkauksia, mitä budjetin tasapainottamisen suuntaan tehdään, mutta lisäyksiä kavahdan, niin kuin jo aikaisemmin sanoin.

Lähetepuheenvuorossani totesin myös arvonlisäverojärjestelmästä sen, että tässä hyvin hana-kasti unohdetaan tämän asian toinen puoli, tuodaan vain nurja puoli esiin. Myönnän, että sillä on ostovoimaa leikkaavia vaikutuksia ainakin osittain. Mutta siinä unohdetaan se, että kotimarkkinayrityksille tulee myös uusia vähennys-oikeuksia 6—8 miljardin markan edestä. Mielestäni sitä kautta arvonlisäverojärjestelmän saamisella käyttöön ensi vuoden kuluessa, näillä näkymin kesäkuussa, on yritystoimintaa, nimenomaan kotimarkkinayrityksiä elvyttävä vaikutus, paljon suurempi vaikutus kuin millään muilla toimenpiteillä.

Ed. Ukkola totesi, että hallitus ei ole lainanottoa hillinnyt. En nyt täsmällistä sanamuotoa muista. Tämä budjetti olisi loppusummaltaan ehkä 25 miljardia markkaa suurempi, ja meidän

velkamme olisi kaiken kaikkiaan varmasti 30—40 miljardia suurempi tällä hetkellä, jos säästötoimia, leikkaustoimia ei olisi toteutettu 2—3 vuoden kuluessa.

Se, että eduskunta säätäisi velanotolle katon, olisi erinomainen ratkaisu. Mutta muistutan, että siihen valtaan sisältyy erittäin suuri vastuu. Haluankin nähdä sen päivän, että eduskunta sitten sitä myöten, kun kattoa ollaan kolistelemassa, tekee vastaavia säästötoimia ja estää katon puhkaisun. Katto on helppo säätää, mutta millä tavalla se käytännössä hoidetaan, kun lisämenoarvioita joka tapauksessa useimpina vuosina, voi sanoa kaikkina vuosina, on jouduttu tekemään. Se olisi sinänsä tervehdyttävä päätös, mutta pitää kyllä ymmärtääkseni sisällään sellaiset vaikeudet nimenomaan säästöjen toteuttamiseksi eduskunnan toimesta, että rohkenpa epäillä. Ainakaan näyttöä tähän mennessä siitä ei ole. Eivät ainakaan puheet täällä vielä tänään sitä ole tukeneet, ja veikkaan, että ennen kuin nuo satakunta puhetta on pidetty, niin kun luku lasketaan yhteen, kyllä siinä katot kolisevat ja puhkeavat.

Ed. Ukkolalle totean myös sen, että Sailaksen paketti on toteutettu määrärahaileikkausten osalta muistaakseni lähes totaalisesti. Siellä on pikku juttuja hoitamatta. Kaikki keskeinen on toteutettu, keskeinen osa tässä budjetissa sisään ajettuna. Ei muuta kuin hyväksymään niitä.

Mitä sitten vientiverokysymykseen tulee, onneksi täällä on ymmärretty siitä jo vaieta tai lopettaa sen vaatiminen. (Ed. Seppänen: Ministeri itsehän sitä esitti vuosi sitten!) — Minä en ole vientiveroa esittänyt koskaan, ed. Seppälä, en koskaan. Olen torjunut sen määrätietoisesti. Minä tämmöiset asiat muistan, ed. Seppänen. Olen itselleni rehellinen. Ei tarvitse epäillä, mitä olen puhunut. Puhun joka paikassa samaan suuntaan. Vientiveroa en kannata enkä tule esittämään. Meillä on aivan tarpeeksi vaikeuksia tällä hetkellä niiden konsultaatioiden kanssa, joita käydään parhaillaan monen maan kanssa siitä syystä, että meitä syytetään devalvaatiolla hankitusta aggressiivisesta kilpailuedusta. (Ed. Seppänen: Lupaako ministeri syödä sen paperin, jos minä tuon sen?) Jos meille tulee sitten sitä kautta viennin rajoitustoimia, se kalahtaa meidän suomalaisten nilkkaamme todella raskaasti. Meillä ei ole tippaakaan mahdollisuutta häiritä vientimme vetoa tällaisilla toimenpiteillä, mennä itse julistamaan tavallaan ulkomaille, että meidän devalvaatiomme ovat olleet aggressiivisia, (Ed. Seppänen:

Herra ministeri teki sitä vuosi sitten!) kun ne eivät ole sitä olleet.

Eikä meidän vientiteollinen tilamme kaiken kaikkiaan ole siinä kunnossa tällä hetkellä, lähinnä menetetyn devalvaatiohyödyn johdosta, että sen kuppaukseen olisi minkään näköisiä mahdollisuuksia. Annetaan nyt vientiteollisuuden saada kovaa maata jalkojensa alle, kyllä se koituu kansantaloutemme hyväksi ennen pitkää toisella tavalla kuin tällä hetkellä ehkä näyttää.

Ed. Riihijärvelle toteen, että ei se riitä, että markka pyörii taskusta toiseen Suomessa eikä kansantalous paitoja pesemällä kasva, kun pesuaineeseenkin tahtoo yleensä sisältyä jonkin näköisiä tuontipanoksia. Kaikista näistä rahoista menee osa tuontihyödykkeisiin. Me tarvitsemme ulkomaista rahaa tähän maahan, vientituloja, joilla pystymme velkojamme lyhentämään ja tuontia rahoittamaan.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kaikesta huolimatta tämä keskustelu sujuu rakentavassa hengessä. On näistä budjeteista ennenkin selvitty. Tällä hetkellä, kun talouden realiteetit alkavat olla kaikille selviä, selvittää varmasti tästäkin.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun sekä budjetti että siihen liittyvä pankkituki ovat niin selkeästi ministeri Viinasein peukalon alla, haluan taas kerran painokkaasti sanoa, että peruskysymys on pankkituen jatkuvan kasvun pysäyttäminen. Se tarkoittaa myös sitä, että on pysäytettävä luottotappioiden, konkurssien ja työttömyyden kierre. Silloin puhutaan kotimarkkinoiden tervehdyttämisestä, työtä antavan yritystoiminnan saamisesta jaloilleen, ja se edellyttää elvyttävää talouspolitiikkaa.

On vain niin, että budjetti ei anna yhtään eväitä siihen, päinvastoin. Se torjuu elvytyksen, se torjuu työttömyyden estämisen ja konkurssien kierteen pysäyttämisen. Kun ministeri esitteli omaisuudenhoitoyhtiöitä koskevaa lakiesitystä, on hyvä sanoa, että omaisuudenhoitoyhtiöt tämän äskeisen suuren totuuden rinnalla ovat pieni marginaalinen väline. Se voi olla kuitenkin väline, joka toimii, mutta silloin sosialidemokraattien tärkein ehto on se, että niistä ei todellakaan tehdä roskapankkeja, kaiken toivottoman luottokannan, toivottoman tavaran kaatoa paikkaa, vaan että omaisuudenhoitoyhtiöissä pelastetaan ennen kaikkea työpaikkoja ja yrityksiä. Autetaan siis vaikean ajan yli niitä yrityksiä, joihin silti joudutaan veronmaksajien markkoja sijoittamaan, toivottavasti kuitenkin se silloin minimoiden.

On tietysti luonnollista, että edellytykset sisältävät myös avoimuuden, vastikkeellisuuden ja tehokkaan valvonnan. Siltä osin asianomaisen valiokunnan, talousvaliokunnan, tehtävä on puida perusteellisesti tämä asia. Sen sanon myös heti, että hallituksen esitys sinällään ei ole riittävä sosialidemokraateille. Se ei riittävästi esimerkiksi valvonnan ja äskeisen rajauksen osalta kykene toteuttamaan niitä tavoitteita, joita meillä on.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun ensin omaisuudenhoitoyhtiöasiaan. Eduskunta on ehkä nyt viisaampi kuin viime keväänä siinä mielessä, että näemme, minne pankkituki on joutunut. Viime keväänä puhuttiin paljon liikepankkien tilasta, mutta se, että täällä vaadittiin vastikkeellisuutta tuelle, johti siihen, että oma varainhankintakin liikepankeilla käynnistyi.

Nyt en ainakaan minä halua olla eduskunnassa tekemässä samanlaista sokkopäätöstä, mikä viime keväänä syntyi, jossa miljardit juokisivat pankeille ilman, että kontrollimahdollisuus eduskunnalla ja viime kädessä veronmaksajilla, joiden rahoista on kysymys, säilyy tässä järjestelmässä. Siinä mielessä samat ajatukset, joita ed. Kalliomäki toi esille siihen lakiesitykseen, jonka hallitus on jättänyt: täytyy saada tehokas kontrolli tarpeen vaatiessa myös pankkisalaisuutta murtaen ja niissä tapauksissa, missä on kyse rikollisesta toiminnasta, petoksesta, on yleisen syyttäjän lähdeittävä asialle, ne eivät voi olla asianomistajarikoksia pelkästään, koska kyse on myös julkisten varojen väärinkäytöstä.

Mitä tulee ministeri Viinasein vientiveroajatuksiin, hän saattaa olla oikeassa, että vientivero nimenä voi herättää joissakin epäilyttäviä ajatuksia devalvaatioiden aggressiivisuudesta. Mutta olisi järkevää niiltä yrityksiltä, jotka pyörittävät talouttaan, joilla vienti toimii, kerätä esimerkiksi energia- tai ympäristöveron muodossa muulle kansantaloudelle jotakin. Näyttää siltä, että työttömyys on muodostumassa rakenteelliseksi sitä kautta, että vaikka vienti vetää, uusia työpaikkoja kotimaassa ei synny, ja tähän tulisi oikealla veronkeruulla nyt puuttua.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Viinasein on nyt yli kaksi vuotta käyttänyt jatkuvasti samoja argumentteja. Ymmärrän kyllä, että valtiovarainministeri yrittää valtion menoja supistaa minimiin. Mutta jos olisimme ottaneet toisen

talouspoliittisen linjan vaikkapa vuosi sitten, jolloin argumentit olivat täysin samoja, ettei voida elvyttää, koska ei voida velkaelvyttää, niin eiköhän yhteiskunnallinen tilanteemme olisi huomattavasti parempi tällä hetkellä.

Mikä on myös jotenkin niin toivotonta tässä keskustelussa, on se, että valtiovarainministeri ei anna minkäänlaisia positiivisia signaaleja, mitään toivoa sille, että olisi mitään muuta tietä kuin tällainen anorektinen tapa hoitaa, että supistetaan, vähennetään, pienennetään, joka johtaa siihen, että valtion ja kuntien tulot jatkuvasti pienenevät, niin kuin olemme nähneet.

Olisi erittäin tärkeätä myös saada valtiovarainministeriön laskelmat esimerkiksi puoli vuotta eteenpäin, mitä tällainen elvytyspanos toisi valtion kassaan verotuloina, kun ihmiset pääsevät työhön ja raha rupeaa liikkumaan. Nythän tämä on toivotonta rahojen syytämistä, siis passiivista ihmisten hengissä pitämistä, jossa ei luoda mitään aktiivisuutta eikä mitään positiivista toimintaa.

Kysyisin vielä valtiovarainministeriltä, kun hän on sanonut monta kertaa, että työllistämisen pitää tehdä kannattavaksi ja mahdolliseksi ja pienyrittäjiä ja keskisuuria yrityksiä pitää tukea, mikä on se argumentti, että ei voida muuttaa järjestelmää niin, että ei palkkasummasta sosiaalimaksuja lasketa. Mikä on se argumentti, joka puhuu tätä vastaan?

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Viinanen varoitti ed. Kallista verohelpotuksista. Yritin poimia tästä puheesta kaikki ne kohdat, jotka liittyivät verotukseen, ja totean, että esitin, että tuonnintasausverosta ei pitäisi luopua, se olisi merkinnyt lisätuloa; yhteiskunnan antamaa tukea joukkoliikenteelle ei pitäisi verottaa, koska se merkitsee 40 miljoonan markan lisälaskua ulkomaille; pääomatulon veroprosenttia voitaisiin nostaa, se merkitsisi lisätuloa valtiolle; transitoliikennettä ei pitäisi viedä arvonnalisäverotuksen piiriin, koska se merkitsisi tulojen menetystä, kilpailukyky menetettäisiin. Lisäksi esitin, että televero voitaisiin korvata jollakin toisella verolla, koska televero huonontaa teollisuutemme kilpailukykyä. Ainoita verohelpotuksia oli verotettavan tulorajan nostaminen muutamalla tuhannella markalla, jossa ei kyllä kovin paljon menetetä ja joka palautuu ostokyvyn paranemisen kautta valtiolle. Eli odotin, että ministeri Viinanen olisi kehottanut ed. Kallista ajamaan voimakkaasti näitä asioita läpi, jotta valtion velka pienenesi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Omaisuudenhoitoyhtiössä on kaksi ongelmaa.

Toinen on se, että hallitus esityksessään luo liian laajan mahdollisuuden eräänlaisen yhtiöryppään luomiseksi, jota on vaikea hallinnoida ja josta saattaa tulla tietynlainen verkosto, jolle aikanaan, kun se tuottaa huonosti ja sen toiminat ovat epämääräisiä, joudutaan jälleen perustamaan roska-pankki, johon siirretään tästä järjestelmästä jälleen huonosti meneviä asioita. Ei mitään Uotin yhtiön tyyppisiä järjestelmiä vaan hyvin selkeä ja yksinkertainen omaisuudenhoitoyhtiö, jotka on helppo hallinnoida.

Toinen on erittäin vaikea hinnanmäärittelykysymys. Siinä tulee olemaan suuria vaikeuksia. Se pitää järjestää ennakkoon selkeästi. Siihen ei saa jäädä mitään neuvotteluvaraa.

Mitä tulee kansakunnan taloudelliseen tilaan, minä ihmettelen, ministeri Viinanen, miten kannattaa yritysten tuotannollista toimintaa tukea, jos niiden tuottamalla tuotteilla ei ole minkäänlaista mahdollisuutta mennä kaupaksi. Sehän on hyvin lyhytnäköistä. Jos innostetaan tuotantoon, tuotteet jäävät hyllylle myymättä, sehän on hyvin lyhyt tie. Kyllä ostovoiman puolella tällä hetkellä ja tällä puolella ehdottomasti, vaikka keinotekoisesti tilanne luoden, meillä on ainoa mahdollisuus, millä asiat saadaan liikkeelle.

Kolmanneksi vielä: Suomi velkaantuu vuosittain niin kuin ennenkin niin kauan, kunnes työttömyys saadaan laskuun. Jos 500 000 työtöntä on nyt ja me velkaannumme kuten tänäkin vuonna, ja 600 000 on ensi vuonna, me velkaannumme enemmän ja sillä siisti. Se, että te aiotte vähentää ulkoista velkaantumista, on turhaa. Jos te otatte obligaatioillanne rahaa kotimarkkinoilta, ne kyllä imevät. 15 minuutissa teidän miljardinne menevät kaupaksi, mutta se raha on poissa tämän yhteiskunnan elvyttävästä toiminnasta ja menee valtion menoihin.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron ministeri Viinanen puheenvuoron alkuosan johdosta, jossa ministeri kiinnitti huomiota vakuusrahastolakiin. Silloin, kun vakuusrahastolaki ensimmäisen kerran säädettiin, eduskunta kyllä edellytti, ja se on kirjattu päätöksiin, että pankit palauttavat valtiolle sen osuuden, mikä niille tukea annetaan. Nyt ministeri sanoi, että tarkoitus on, että veronmaksajien tappio olisi mahdollisimman pieni. Tämä on kokonaan toinen ilmaisu kuin eduskunta on tarkoittanut. Kun eduskunta sitten

myöhemmin ilmaisi pariin kolmeen kertaan suhtautuvansa myönteisesti siihen, että pankkijärjestelmän toimivuus turvataan, onko nyt ymmärretty niin, että samalla luovutaan siitä tavoitteesta, että raha pitää palauttaa valtiolle?

Puheenvuoronsa loppuosassa ministeri väitti, kuten kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja aikaisemmin, että Kuntaliitto on hyväksynyt kuntia koskevat leikkaukset. Jos näin olisi, miten on ymmärrettävissä, että Kuntaliitto vetoaa kansanedustajiin ja eduskuntaryhmiin, etteivät ne hyväksy valtion talousarvioesitykseen sisältyviä kuntien valtionosuusleikkauksia ja muita rasituksia? Onko ministeri erehtynyt tässä asiassa?

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut kolmeen asiaan ministeri Viinanen puheessa.

Hän sanoi esittelypuheenvuorossa, että kaiken pankkituen tulee olla avointa ja julkista. Kuitenkaan hän ei kertonut oleellista eli sitä, uhrataanko tässä pankkisalaisuus, joka mielestäni on omaisuudenhoitoyhtiön ennakkoehto.

Toinen asia liittyy Voutilaisen teollistamishjelmaan, josta on jäänyt toteuttamatta vain työvoiman joustavuus. Miten hallitus jatkuvasti alistuu siihen, että jokin ulkopuolinen taho sanelee, minkälaisia lakeja eduskunnassa säädetään? Kyllä minä tietenkin ymmärrän sen, että kun yleislakolla uhataan 500 miljoonan markan tähden, jollakin täytyy olla järkeä. Minusta tuntuu, että tässä eduskunnassakin alkaa jo olla järkeä siihen, että on mahdollista kieltää tämän tyyppiset poliittiset lakot, joilla SAK on kaksi kertaa Suomen kansaa uhannut.

Kolmas asia on vientivero. Ed. Haavisto kyllä tajusi sen oleellisen asian, eli että kysymys on siitä, millä tavalla saadaan vedetyksi yhteiskuntaan se palkankorotusvara, joka vientiyrityksiin on kerääntynyt ja jota ollaan nyt kovaa vauhtia suunnittelemassa, että se käytetään 10–20 prosentin palkankorotuksia vaativille voimakkailla vientiteollisuuden liitoille. Siitä tähän tässä on kysymys. Aivan hyvin voidaan nyt yhdistää sekä vientivero että vaatimukset henkilöstösvikukulu- jen kustannusten supistamisesta. Tehdään sotumaksujen peruste liikevaihtoon perustuvaksi eikä yrityksen palkkasummaan. Se on yksi keino saada imetyksi palkankorotusvaraa yhteiskunnan yhteiseen kassaan.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen jatkaa

täällä linjaansa, jolla hän kuvaannollisesti potkii päähän niitä henkilöitä, jotka rohkenevat asettaa kyseenalaiseksi hänen näkemyksensä. En yhtään ihmettele, että hallitus joutui asettamaan filosofityöryhmän tutkimaan maan henkistä tilaa, koska ministeri Viinanen yliolkaisella asennoitumisellaan sekä ammattiyhdistysliikettä että muita päättäjiä kohtaan tavallaan on edesauttanut, että maan henkinen tila on tämä, mikä se tällä hetkellä on.

Ministeri Viinanen puheenvuorossaan otti esille arvonlisäverouudistuksen. Siinä hän painotti, että se tuo mukanaan myös myönteisiä asioita, mm. sen, että kotimarkkinoilla toimiville yrityksille tulee vähennyksiä. Se on tietenkin hyvä asia, mutta minusta samanaikaisesti pitäisi muistaa se, että arvonlisäverouudistus tuo tullessaan myös hyvin paljon työttömyyttä. Otan tässä nyt esille mm. yleishyödylliset yhdistykset ja arvonlisäverouudistuksen vaikutukset näihin. Tätä kautta tämä tulee vaikuttamaan myös meidän sosiaalipalveluihimme, jotka tulevat varmasti vähenemään, jos arvonlisäverouudistus tulee voimaan, ennen kaikkea tarkoitan juuri yleishyödyllisten yhteisöjen kohdalla.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen puhui jälleen tapansa mukaan hyvin, jopa vakuuttavasti. Valitettavasti vain hallituksen talouspolitiikan tulokset, puoli miljoonaa työtöntä, vievät puheenvuorolta täydellisesti uskottavuuden.

Täällä on jo useassa vastauspuheenvuorossa todettu, että valtion velkaa ei saada kuriin, ellei taloutta saada nousuun ja työttömyyden kasvua pysäyttämään. Ja kotimarkkinathan tässä ovat ratkaisevat. Minä kyllä ihmettelen jatkuvasti ministeri Viinanen työmarkkinapoliittisia kannanottoja. Suomalaiset työmarkkinat ovat joustaneet ainutlaatuisella tavalla: kaksi perättäistä nollaratkaisua. Tiedämme kaikki, kuinka kunnissa on joustettu, kuinka on sovittu. Myös yksityisellä puolella on näin tapahtunut. LTK:n Jarmo Pellikka sanoi viime viikolla eräässä tilaisuudessa, että hän ei tiedä yhtään tällaista esimerkkiä maailmalta kuin Suomessa.

Kysymys on ilmeisesti siitä, halutaanko, että tämä on sivistynyt sopimisen yhteiskunta jatkossa vai ei. Luulen, että sivistynyt sopimisen yhteiskunta on myös suomalaisten työnantajien etu.

Se, missä olen samaa mieltä ministeri Viinanen kanssa, on vientivero.

Ymmärrän myös, että kun elvytyksestä ja investoinneista puhutaan, energiaratkaisulla on silloin tärkeä sijansa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen katsoi eduskuntaa ja sanoi, että talouden realiteetit ovat selvinneet kaikille. Minä toivoisin, että ministeri Viinanen katsoisi peiliin ja toistaisi saman peilin edessä. Näyttää siltä, että hallitukselle nyt ensi kertaa tämän budjetin valmistamisen yhteydessä ovat taloudelliset realiteetit todella selvinneet. On näkyvissä se, mistä oppositio on menneet vuodet varoittanut. On näkyvissä työttömyyden ja velkakierteen paheneminen ja kotimaisen laman syveneminen. Ainoastaan oikeat johtopäätökset näiden realiteettien tunnistamisen jälkeen puuttuvat. Hallitus ei kykene tunnustamaan sitä, että kasvua ja työllisyyttä tukevia toimenpiteitä voidaan saada budjetin sisäisillä siirroilla. Ja jollei niitä tehdä, ministeri Viinaselle jää tasan kaksi pääluokkaa käsiteltäväksi: jää velan korot ja jää pankkituki. Näiden kanssa sitten ei ole paljon päättämistä.

Ministeri on mieltynyt omaan lempilauseeseensa: velkaa ei oteta. Mutta hän unohtaa tietoisesti sen, että kukaan eikä koskaan hänen edeltäjistään ole ottanut niin paljon velkaa kuin hän tällä hetkellä ottaa. Tämä velkakierrehän pitää saada poikki ja laman syveneminen pitää estää. Silloin tarvitaan toimia kotimarkkinoilla.

Ei ole oikein, että ministeri Viinanen suhtautuu eduskuntaan niin kuin pahimmassa tapauksessa suomalaisten lasten kasvattajat, jotka käyttävät kuulemma keinoina uhkausta, kiristystä ja lahjontaa. Ministeri Viinasen valikoima on vähän kapeampi. Siihen sisältyvät ainoastaan uhkaus ja kiristys.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinasen viimeaikainen esiintyminen ja hänen johdollaan valmisteltu talousarvio osoittavat, että hän aikoo johtaa ja voimistaa ideologista ristirekettä palkansaajia ja sosiaaliturvaa kohtaan siitä huolimatta, että tämän linjan jäljen pitäisi pysäyttää jo hallituksen ministeritkin sen inhimillisen hädän, työttömyyden ja toimeentulovaikeuksien johdosta, joissa tämä maa rämehtii tällä hetkellä. Se korostaa siis sosiaalisemman ja elvyttämämmän talouspolitiikan ehdotonta käyttöönottoa.

Jos ei oppositiota ja Demari-lehteä uskota, luettaisiin vaikka Kotimaa-lehdestä, mitä esimerkiksi kirkon pääsihteeri Veikkola kirjoittaa

hiljattain. Hän toteaa, että meille on tulossa nälkätalvi. Se on aika kovaa kieltä asiallisessa haastattelussa siitä hädästä, jossa mm. seurakunnat painivat diakoniatyönsä parissa. Hän toteaa, että hallituksen talouspolitiikka on epä kristillistä. No, mitä muuta voi ollakaan, ja miksi muuksi voi nimittää sellaista piittaamattomuutta tänä päivänä ihmisten hädästä, jossa moni suomalainen elää, tai mitä muuta on se, että tänä päivänä eläkeläisten, lapsiperheiden ja palkansaajien verorasitus on Euroopan kovinta ja pääoman ja maatalouden verotus länsimaiden, teollisuusmaiden keveintä? Siinä hallitus tietysti toimii MTK:n tytäryhtiönä, kuten ennenkin.

Mutta kaikista vakavinta on kuntien kannalta se, että kuntien työttömyyden kasvu tulee olemaan valtionosuuksien leikkauksien jälkeen täysin hallitsematon ja koko kuntatalous ja myös paikallisen kysynnän leikkaaminen niin mielellöntä, että ministeri Pura on hallituksen ainut suoraselkäinen ministeri, kun hän uskaltaa tänä aikana hakeutua Sodankylän kunnanjohtajaksi. Minä toivon vilpittömästi, että valtiovarainministeri ja sisäasiainministeri tekisivät saman asian. Minä uskon, että hallituksen virkanimityskokemus on sitä luokkaa, että tämä ei ole suuri ongelma hallitukselle.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen sanoi useaan kertaan, ettei voida ottaa velkaa eikä voida elvyttää, etteivät korot nouse. Velkojen ja korkojen yhteys ei ole kuitenkaan näin suoraviivainen. Korot ovat laskeneet, vaikka olemme velkaantuneet koko ajan lisää. Tosiasia kuitenkin on se, että korot ovat laskeneet Suomessa Euroopan korkojen laskemisen myötä. On erittäin hyvä asia, että näin on, mutta hallitus ei tästä korkojen laskemisesta saa itselleen ansiota eikä se ole hallituksen ansiota.

Toiseksi ministeri sanoi, että kuntien valtionosuusleikkaukset neuvoteltiin tai sovittiin Suomen Kuntaliiton kanssa. Tosiasia kuitenkin on se, että Suomen Kuntaliitto tai sen edustajat joutuivat selkää seinää vasten, kun kerrottiin, että kuntien valtionosuuksia leikataan yli 5 miljardia markkaa. Siinä tilanteessa he joutuivat esittämään hyvin pikaisesti jonkinlaista mallia, ja se malli oli silloin 25/75. Hallitus kuitenkin muutti tämän suhteeksi 60/40 sen jälkeen, kun hallitus katsoi, että opetusministeriön pääluokkaa ei voida aikaisemmalla suhteella toteuttaa.

Totta on kuitenkin myös se, että Suomen Kuntaliitto esitti, että opetusministeriön pää-

luokkaan ei puututa ensinkään eli että sieltä ei leikata ensinkään. Tässä tilanteessa hallitus ei voi paeta Suomen Kuntaliiton selän taakse, että Suomen Kuntaliitto olisi sopinut näistä. Päinvastoin alkutilannehan on se ja myös lopputilanne, että Suomen Kuntaliitto ja Suomen kunnat vastustavat viimeiseen saakka näitä leikkauksia kokonaisuudessaan ja vetoavat totta kai hallitukseen mutta myös koko eduskuntaan, että leikkauksia ei toteutettaisi.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kerrassaan uskomatonta, että ministeri Viinanen näkee työntekijäin sosiaalietuuksien karsimisen ainoaksi vaihtoehdoksi, jolla voitaisiin saada aikaan tilanne, jolla työnantajan sosiaalikuluja voitaisiin vähentää. Kuitenkin esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunta on lukuisaan otteeseen esittänyt, että esimerkiksi liikevaihtoveropohjaisesti kerättäisiin osa näistä sosiaalikulusta. Itse esitin vihreiden ryhmäpuheenvuorossa tätä meidän klassista ajatustamme, että ympäristöveroja kerättäisiin ratkaisevasti nykyistä enemmän ja ne kohdistuisivat lähinnä vientiteollisuuteen ja niillä voitaisiin rahoittaa työnantajan välillisiä palkkakustannuksia. Uskoisin, että tällä mallilla rakennettaisiin sellaista pitkän jänteen työllisyysstrategiaa, joka olisi myös ekologisesti kestävä. Tällaisen ekologisesti kestävä mallin hahmottaminen helposti lamakeskusteluissa unohtuu, valitettavaa kylläkin.

Pidän myös valitettavana sitä, että vankkumaton ministeri Viinanen ei näy huomaavan, kuinka esimerkiksi nykyinen massatyöttömyys vaikuttaa kansakunnan tilaan. On selvää, että pitkäaikaistyöttömyys, nuorisotyöttömyys aiheuttavat sellaisia vahinkoja, joita ei voida markkamääräisesti korvata. Niistä on seurauksena sellainen tilanne, että työntekijöiden kapasiteetti tehdä työtä heikkenee, heidän ammattitaitonsa heikkenee, ja tämä voi johtaa hyvinkin korvaamattomiin vahinkoihin. Mielestäni tällaiset laadulliset tekijät, joita on vaikeampi markoissa mitata, täytyisi ottaa huomioon ja kysymys ottaa vakavasti.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tarve kerätä rahaa sekä pankkitukeen, maatalouteen että pääoman suojelamiseen on johtanut hirmutekoihin, joiden

ehkä pelästyttäminä hallituspuolueiden edustajat harjoittavat todella törkeää moraaliristiriitaa puheissaan ja teoissaan. Tästä esimerkkinä haluan mainita tänään Ilta-Sanomissa olleen kirjoituksen, jonka on kirjoittanut kokoomuksen varapuheenjohtaja Maija Perho-Santala, ja jossa hän erittäin selkeästi ja perustellusti vastustaa valtionosuusleikkauksia. Kirjoitus on erittäin hyvä. Suosittelemme tutustumaan siihen. Haluan siteerata sen viimeisen kappaleen: "Valtioneuvoston ja eduskunnan vastuuseen kuuluu päätösten seurausten tiedostaminen. Yksilötason vaikutuksilta ei voi sulkea silmiä, ei sydäntä, vaikka se vahvojen ja kaikkietävien valtakunnassa olisikin helpoin tapa sysätä syrjään tietämisen tuska."

Arvoisa puhemies! Koska tiedän, että kyseisen kirjoituksen laatija tulee kuitenkin äänestämään valtionosuusleikkausten puolesta, pyydän hetken hiljaisuutta hyvinvointivaltion muistoksi.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjettiin liittyvässä taloudellisessa katsauksessa sanotaan näin: "Valtion mittava velanotto ulkomailta on osaltaan mahdollistanut kotimaisten markkinakorkojen alenemisen." Tämä pisti silmääni, koska se on vastoin niitä dogmeja, joita hallitus on tähän asti esittänyt ja joita ministeri Viinanen tässäkin keskustelussa on esittänyt.

Kuulun niihin, joiden mielestä siinä vaiheessa, kun vaihtotase alkaa mennä plussan puolelle, pitää harkita uudelleen kysymys velkaelvytyksestä, koska ei Suomen kansantalouden velan maksun oikea aika todellakaan ole laman pohja. Siinä mielessä mielestäni hallitus suhtautuu aivan ylidogmaattisesti alun alkaen omaksumiinsa hokemiin.

Toinen hallituksen hokema, jota ei näytetä sen enemmän ajattelevan, on vientivetonen kasvu. Vuoden 91 alusta viennin bruttokansantuotosuus on noussut melkein kaksinkertaiseksi. Työttömyys on samaan aikaan noussut melkein nelinkertaiseksi. Sellaisena aikana, jolloin koko muu kansantalous kituu mutta vientiteollisuusaloilla aletaan puhua palkankorotuksista, on mielestäni kerta kaikkiaan löydettävä tapa jakaa vientiteollisuuden menestys muun kansantalouden hyväksi. Mielestäni paras tapa toteuttaa käytännössä vientivero on energiaverot.

SDP:n ryhmäpuheenvuorossa esitettiin 10 miljardin elvytyspottia. Jos me toteuttaisimme 5 miljardin energiaverot ja alentaissimme sillä sum-

malla työnantajan palkkaan sidottuja työnantajamaksuja, saisimme 5 miljardin elvytyspotin työvaltaiselle kotimarkkinateollisuudelle, juuri sille talouden alalle, joka tukea kipeimmin kaipaa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen sanoi, että on käyty asiallista keskustelua, ja onhan se asiallista, jos ei hallitusta tai ministeriä sanota kansakunnan syöväksi, joten se on hyvä, että me osaamme keskustella tältä puolelta asiallisemmin.

Ministeri Viinanen sanoi, että budjetista selvittää. Totta kai siitä selvittää. Pääministeri Ahohan on sanonut, että budjetti viedään selaisenaan läpi kuin se on hallituspuolueiden kesken sovittu. Mutta sepä onkin Suomen kansan kannalta kauhea asia, jos siitä selvittää, ikään kuin se olisi jokin koulutehtävä, joka pitää viedä läpi ohjeiden mukaan. Me olemme selvinneet monesta Viinasen budjetista, ja se on ollut tälle kansalle ja kansantaloudelle erittäin paha asia.

Minusta ongelmallisinta on säästämisen ideologia. Jos me säästämme niin kuin tämä hallitus säästää, esimerkiksi että meidän tiemme ja muu perusrakenteurimme rappeutuu, se on samaa kuin velanotto. Jos me säästämme niin, että meidän koulutustasomme laskee, se on aivan samaa kuin me velkaantuisimme tuleville sukupolville. Se tullaan maksamaan hyvin katkerasti tulevaisuudessa. Sen vuoksi pitäisi tuo nauha nyt vaihtaa jo vähitellen, että velkaantua voidaan, kun pankkeihin tarvitaan tukea tai Horneteja pitää ostaa, mutta ei elvyttämiseen, siitä on turha puhua.

Minusta on hämmästyttävää, että vieläkin puhutaan siitä, että maltetaan hetken aikaa. Silloin kun oli noususuhdanne, mm. Eva, Elinkeinoelämän Valtuuskunta, ja monet muut gurut esittivät samaa. Pitää nyt malttaa, että tulee jaettavaa, ja sitten voidaan vasta jakaa. Nyt hoetaan tätä samaa, ja kuitenkin hallitus käy juuri niiden kimppeun, jotka kaikkein huonoimmin voivat. Lapsiperheet, työttömät, eläkeläiset maksavat enemmän veroja ensi vuonna, hyvätuuloiset vähemmän.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Rimi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Viinanen totesi, että työelämässä ei ole joustettu, ja hän ymmärtääkseni näki sen yhtenä suurena syynä myös siihen, että työpaikkoja ei ole ilmaantunut lisää. Olisi hauska tietää ihan erittely siitä, mihin tällaiset puheet perustuvat, koska suomalainen työelämä on todella joutanut ja joustaa jatkuvasti. Ihan allekirjoitan sen, mitä ed. Iivari esimerkiksi tästä sanoi.

Sitten ministeri Viinanen toi esiin sen, että työllistämiskynnys on ollut korkea. Viime keväänä, kun puhuttiin nuorten palkka-alesta, sanottiin, että pitää alentaa työllistämiskynnystä. Sitä alennettiin, mutta eivät nuoret työllistyneet yhtään sen kummallisemmin. Ei varmaan ollut tarkoituskään, vaan oli tarkoitus saada rikki työmarkkinajärjestöjen nuoria koskevat palkkasopimukset.

Henkilöstösivukuluista sen verran vielä, että niistä on todella paljon puhuttu. On aika kummallista se, että ei olla kiinnostuneita siitä, miksi ei vientiteollisuudessa, joka on hyvin vähän monelta osin työvoimaa tarvitseva ala — otan nyt vaikka paperiteollisuuden esimerkiksi — todellakaan esimerkiksi liikevaihdosta voida suorittaa sosiaaliturvamaksuja. Sieltä kassasta olisi paremmat mahdollisuudet saada rahaa, ja silloin tehtäisiin oikeutta pienille ja keskisuurille yrityksille ja työvoimavaltaisille yrityksille, jos kerran tämä on työllistämisen este, kuten aina sanotaan.

Sitten ministeri puuttui arvonlisäveroon ja kertoi sen hyviä puolia. Kuinka olette ajatelleet sen, että kun keväällä esittelitte arvonlisäveron, sanoitte, että se tuo alkuvaiheessa 12 900 uutta työtöntä, jos vero tulee voimaan vuoden 94 alusta?

Ed. Komi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen sanoi olevansa rehellinen mies väitellässään ed. Seppäsen kanssa. En nyt haluaisi asettaa tätä rehellisyyttä kyseenalaiseksi. (Ed. Seppänen: Minä asetan!) — No, ed. Seppänen asettaa. — Minä vain teen pienen huomion. Minulla on kädessäni sama paperi, johon ed. Laine ja ilmeisesti ed. Muttilainenkin ovat viitanneet, 7.9. Kuntaliiton tekemä paperi, jossa sanoudutaan irti valtionosuusleikkauksista ja Kuntaliitto vetoaa kansanedustajiin

ja eduskuntaryhmiin, että budjetissa suunniteltu- ja valtionosuusleikkauksia ei toteutettaisi. Kuntaliitto painottaa myös, että hallitus kantaa yksin vastuun näistä leikkauksista, ja toteaa vielä kaikkertä lisäksi, että leikkauksia he eivät tule hyväksymään eivätkä myöskään sitä tapaa, millä ne on toteutettu. Jätän jokaisen itsensä arvioitavaksi, onko Kuntaliitto nyt oikeassa vai onko ministeri Viinanen tämä rehellinen mies.

Ed. L a h i k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekee mieli esittää kysymys ministeri Viinaselle, oletteko te lukenut perustelut hallituksen esityksestä n:o 130, joka liittyy nimenomaan pankkitukeen. Lainaan sieltä suoraan erään lauseen: "Pankkituen tarve riippuu ensisijaisesti yleisestä taloudellisesta kehityksestä." Kun te tuomitsitte äsken SDP:n esittämät näkemykset siitä, että pankkitukea voidaan leikata ja siirtää rahaa tarpeellisempiin kohteisiin, se perustuu juuri tähän. Se perustuu juuri elvyttävään talouspolitiittiseen linjaan, taloudellisen toimeliaisuuden synnyttämiseen. Kun meillä on työtä ja ostovoimaa, niin sitä kautta meillä on myös yritystoimintaa ja sitä kautta varmasti myös luottotappioiden määrä vähenee ja sitä kautta myös pankkien tukemisen tarve vähenee.

SDP:n elvyttävän talouspolitiikan vaatimukset tuotannollisten investointien aikaistamiseksi olisivat myös säästöä tulevaisuuden varalle. Onhan nyt niin, että korkotaso on alentunut, kuten te itsekin olette todennut. Eikö nyt myös julkisen vallan tulisi käyttää korkojen alentaminen hyödyksi ja käyttää näin ollen näitä mahdollisuuksia taloudellisen elpymisen lisäämiseen? Olkoot ne sitten ratahankkeita, asuntohankkeita jne.

Sen haluaisin vielä todeta ministeri Viinaselle, että Savon rata ei ole savolaisten ratahanke, vaan se on myös keskeinen yhteys lähialueille, me kuten esimerkiksi Pietariin.

Korkopolitiikkaan liittyen muistelen, että ministeri Viinanen on pelotellut meitä aiemminkin kasvattamasta budjetin loppusummaa, jotta korot eivät vain reagoisi ylöspäin. Eduskunta ei ole juurikaan hallituksen menokehyyksiä lisännyt ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhuja: ... maan hallitus itse kylläkin. Sen sijaan korkotaso on alentunut.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Viinanen alkaa yhä enemmän muistuttaa edeltäjiään. Tarkoiton tällä sitä, että hänellä on kolmas budjetti menossa, mutta sama laulu on askelten. Mutta ehkä se kuuluu valtiovarainministerin rooliin. Jo ainakin kolmatta kertaa hän puhuu myös velkaelvytyksen kirouksesta, ja aikaisemmin, kun kysyin asiaa, hän sanoi, että meidän elvyttämme koko ajan, kun me otamme niin paljon velkaa. Me otamme velkaa, herra ministeri, nyt pankkitukeen ja työttömyyden ylläpitoon. 65 miljardia todennäköisesti ensi vuonna ei riitä eli yli 300 miljardia on valtion velka ensi vuoden lopussa.

Minä en kuuna kullon päivänä ymmärrä sitä, miksi osaa tuosta velasta, joka käytetään työttömyyteen, ei voida käyttää esimerkiksi asuntojen rakentamiseen, koska viime vuonna ympäristöministeriökin laski, että yksi työllistetty rakentamisessa työllistää kaksi kolme muuta teollisuudessa ja palveluissa ja se on fifty-fifty valtiontalouden kannalta, kun lasketaan, ettei tarvitse maksaa työttömyyskorvauksia, kun lasketaan verotulot ja muut työllistämiset. Onko sitä edes tutkittu valtiovarainministeriössä, pitääkö tämä yhtälö paikkansa ja mitkä vaikutukset sillä olisi sitten kansantaloudelle?

Ed. Ukkolalle vastaan sen verran, kun hän sanoi, että poliittiset lakot tulisi kieltää. Ed. Ukkola, tässä maassa on ensi vuoden lopussa yli 200 000 ihmistä, joilla on peruspäiväraha ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhuja: Minä luulen, etteivät he kysele, saako olla lakossa vai ei.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen muistaa omat mielipiteensä huonosti. Nimittäin viime vuonna, kun budjetin lähetekeskustelussa puhuttiin vientimaksusta ja vientiverosta, hän sanoi täsmälleen ottaen tällä tavalla: "Olen täsmälleen samaa mieltä siitä, että niiltä sektoreilta, joille se mahdollinen merkittävä hyöty koituu, on otettava ja annettava sellaisen pk-yritystoiminnan tukemiseen, joka joutuu pahimmalla tavalla tämän tapahtumasarjan maksumieheksi, niin kuin joutui jo edellisessäkin devalvaatiossa. Ei kyse ole kuitenkaan välttämättä enää aivan samoista yrityksistä, mutta periaatteessa näin

pitää joka tapauksessa tehdä.” Näin sanoi herra ministeri vientiverosta.

Minä väitän, että ministeri sanoi sen toisessa-kin yhteydessä, tämän löysin pikahakemisella, mitä ministeri sanoi, mutta toisessa yhteydessä ministeri ilmoitti vielä raaemmin ja vielä selväsanaisemmin, että ansiottomat vientitulot pitää saada palvelemaan koko yhteiskuntaa.

Herra ministeri, Suomen vaihtotase on ensi vuonna ylijäämäinen. Te olette sosialisoinut ulkomaisen velanoton valtiolle ja huolimatta siitä, että meillä on ylijäämäinen vaihtotase, te otatte lisää ulkomaista velkaa valtiolle. Meidän täytyy muuttaa tätä suhdetta. Valtion täytyy tarvittaessa ottaa myös kotimarkkinoilta velkaa eikä vain ulkomailta niin, että kansantalouden mitassa yksityinen sektori saa nämä tulot ja valtio velkaantuu vastaavasti vähemmän ulkomaille. Meillä on vaihtotaseylijäämä.

Tässä mielessä, herra ministeri, te ette ole tajunnut maailman muuttuneen aivan erilaiseksi kuin se oli silloin, kun te aloititte ministerinä. Meillä on nyt pelivaraa. Meillä on vaihtotaseen ylijäämä ja teidän tehtävänne on elvyttää tämä kansantalous. Jos te ette saa käyttöön vientiveroa, vientimaksua tai muuta vastaavaa menettelyä, meidän täytyy ehdottomasti saada käyttöön isot palkankorotukset vientisektorille.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mahtoiiko olla ed. Lahikainen, joka toi esille SDP:n ikään kuin sivullisen roolin pankkitukikysymyksessä. Tämä pankkituki on meidän yhteiskunnassamme niin tuskallinen asia, etten tahtoisi mitään erityistä ryhmää ottaa tähän millään tavalla erityisesti tarkasteltavaksi, sillä se on koko yhteiskuntamme kannalta todella laman vastenmielisin seuraus, mutta voin myös sanoa näin, että ne toimenpiteet, joita oppositiossa ns. roskapankki- tai järjestelypankkiasian murtamiseksi tehtiin, lopulta aiheuttivat meidän pankkitilanteessamme sellaisen vaiheen, joka merkitsi useiden miljardien lisäkustannusta (Ed. Hämäläinen: Ei muuten pidä paikkaansa!) ja joka lopulta aiheutti kaikkein suurimman ongelman siinä, että me jouduimme tekemään tässä talossa blankopäätöksen, jonka seurauksena eduskunta sitoutui ottamaan vastuulleen kaiken sen, mitä pankeissa tapahtuu. Se oli tämän pankkitukiprosessin vietnamisointi ja te sen teitte.

Mikäli meillä olisi ollut välineitä hoitaa pankkitukea aikaisemmin, me emme olisi joutuneet tähän tilanteeseen näin pahassa mielessä. Siksi minä toivon, että kun tästä ongelmasta keskustellaan, keskusteltaisiin siitä siten, että sen hoitamisessa ja niissä epäonnistumisissa ovat olleet mukana niin hallitus kuin myös oppositio, joka lyhytnäköistä politiikkaa tässä harjoitti. Pankkituessaan ei, arvoisa puhemies, ole kuin yksi voittaja. Se on ed. Seppänen, joka on saanut erinomaisen suurta arvonnousua niin, että jos pankkituki on Suomen vietnam, niin ed. Seppänen on Ho Tshi Minh.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Ensin omaisuudenhoitoyhtiölaista. On päivänselvää asia, niin kuin sanoin äsken, että sinne ei siirretä sellaisia omaisuuseriä, jotka ovat puhtaita luottotappioita. Mitä yksityiskohtiin tulee, niin kuin olen ilmoittanut kaikille ryhmille, joiden kanssa olen ennakkoonkin tästä asiasta keskustellut, alttius on suuri löytää sellainen järkevä malli, joka tätä tarkoitusta parhaalla mahdollisella tavalla palvelee ja tyydyttää myös ryhmiä. Niitä neuvotteluja olen valmis käymään vielä ensi viikon ajan, kunnes olen viikon matkoilla. Mutta toivottavasti tämä asia siinä vaiheessa saadaan kuntoon eli toivottavasti me löydämme tästä yhteisen ratkaisun. Uskon, että se on myös mahdollista aikaansaada.

Täällä on useampaan otteeseen puhuttu siitä, miksi ei henkilösivukustannuksia alenneta tai muuteta järjestelmää sillä tavalla, että esimerkiksi liikevaihdosta lähdettäisiin keräämään yrityksiltä maksu, prosentuaalinen tai muu maksu, jolla sosiaaliturva rahoitettaisiin. Otanpa nyt vain esimerkin kahdesta metalliyrityksestä. Toinen käyttää kalliita raaka-aineita ja toinen halpoja raaka-aineita, tekevät periaatteessa aivan samanlaisia tuotteita, työllistävät yhtä monta ihmistä. Toisen liikevaihto voi olla viisin- tai kymmenkertainen toiseen verrattuna saman henkilökunnan työllistämisestä. Minkä takia me rankaisemme sitä toista yritystä, jonka raaka-aineet sattuvat olemaan erittäin kalliita tai sisältävät sellaisia komponentteja, jotka nostavat liikevaihdon määrää? Miksi me sellaisia yrityksiä rankaisemme?

Tai sitten on puhuttu käyttökatteesta. Miksi me rankaisimme yritystä siitä, että se tekee hyvää käyttökatetta? Mehän tarvitsemme juuri sellaisia yrityksiä, jotka tekevät erinomaista käyttökatetta. Ei tämä asia näin mustavalkoinen ole missään tapauksessa, ja otetaanpa myös

kauppaliikkeet huomioon, autokauppa tai nukkekauppa, joissa saattaa olla sama määrä ihmisiä. Miksi toinen joutuu maksamaan moninkertaiset sosiaaliturvamaksut saman henkilökunnan työllistämiseksi? Se järjestelmä on kaukana elävästä elämästä.

Ed. Aittoniemen puheenvuorosta olen erittäin ilahtunut. Hän on tullut uusille linjoille. Hän ei ole esittänyt setelirahoitusta vielä kertaakaan. Mutta onhan ilta vasta nuori. Ehkä hän on havainnut myös sen, että se olisi kestävämpi linja. Tästä annan ed. Aittoniemelle, hyvälle ystävälleni, täyden tunnustuksen.

Mitä valtion menoihin tulee, niin nehän ovat samanlaista elvytystä kuin mikä tahansa. Sinne ne rahat tulevat kansalaisille tai muuhun kiertoon, vaikka ne menevät yritystukina tai minä tahansa. Kyllä ne rahat kiertyvät tänne yhteiskuntaan ja me elvytämme sitä kautta, elämme yli varojemme ensi vuonna 65 miljardia markkaa.

Kun kysytään, enkö minä ole antanut valoa, minä ensimmäisen kerran ilmeisesti annoin valoa, sanoin, että olen valmis harkitsemaan mahdollisen liikkumavaran käyttöä, vaikka sitä en näe olevankaan, kunhan ne reunaehdot, jotka edellä luettelini, toteutuvat eli voidaan olla varmoja, että liikkumavaraa edes jatkossa on syntymässä. Sen jälkeen minäkin olen valmis vähän muuttamaan toisenlaiseen suuntaan tätä talouspolitiikan linjaa, hallitusti kuitenkin. Mutta sellaista tilannetta en voi sallia tapahtuvan, että jos sitä muutetaan, niin sen jälkeen se toisaalla tarvitaan eli lähdetään palkankorotuksina tai muussa muodossa se kaikki hyvä hukkaamaan, ennen kuin sitä on syntynytäkään.

Mitä tulee Kuntaliitto-kysymykseen, ed. Metsämäki, kyllä minä sen neuvottelun olen elänyt ja tiedän tarkkaan, mitä siellä tapahtui. Ensinnäkään pikaisesti heitä ei vaadittu tekemään mitään. Varmaan ensimmäisen kerran kaksi viikkoa ennen budjettiriihtä toivoin, että he alkaisivat valmistella itse sellaista mallia, joka heitä parhaiten tyydyttäisi, millä tavalla ne rahat otetaan pois, jos näin suoraan sanotaan. Mitään muuta vaihtoehtoa en ole koskaan antanutkaan, ettei näitä rahoja pois oteta, koska ne sisältyvät hallituksen aikaisemmin tekemiin päätöksiin. (Ed. Laine: Miksi sitten puhutaan neuvottelemisesta?) Se on aivan päivänselvää, ed. Metsämäki, myönnän, että missään vaiheessa he eivät ilomielin ottaneet sitä vastaan vaan sanoivat, että he henkeen ja vereen vastustavat kyllä periaatteessa koko leikkausten tekoa. Mutta jos kerran se tullaan tekemään, niin he toivovat, että

se tehdään suhteessa 25—75. Tämä on tämän asian historia.

On ihan selvä, etten minä heitä helpolla päästänyt, ennen kuin kakistettiin ulos suusta, mikä se jakomalli tulee olemaan. Siinä oltiin kyllä seinää vasten. Tai sitten me olisimme tehneet omat ratkaisumme. Annoimme heille mahdollisuuden ilmaista sen kannan. Näin tämän asian historia on. Tiedän, että se ei kovin miellyttävää heillekään ollut.

Mitä sitten sosiaalipalvelujen saamiseen tulee, niin kyllä arvonlisäverojärjestelmänkin jälkeen tässä maassa sosiaalipalveluja on saatavana, sekä yksityisiä että yhteiskunnan järjestämiä. Sitä asiaa nyt on ihan turha niin ylidramatisoida.

Sitä vain ihmettelen joustokeskusteluista, että näistä ei saisi keskustellakaan ollenkaan. Jos kuuntelette yrittäjiä, mikä on suurin este? Toki on taloudellisia vaikeuksia eikä kauppa käy, mutta onhan meillä yrityksiä, jotka haluaisivat työllistää mutta eivät uskalla. Työllistämisen kynnys, niin kuin sanoin, on korkea. Kuulkaa heitä, mitä näkökohtia he näkisivät suurimpina esteinä. Miksi ei esimerkiksi määräaikaisesti voida kokeilla niitä lainsäädännön toimia, joita hallitus esimerkiksi keväällä esitti tai muita sellaisia yksityiskohtia, jotka yrittäjät kokevat erittäin suurina esteinä uuden työvoiman rekrytoinnille. Eihän siinä tapahdu mitään. Tehdään määräaikainen laki ja katsotaan, mitä tapahtuu. Jos ei se toimi, niin luovutaan siitä. Miksei sitäkin korttia voida käyttää, enkä minä ymmärrä, miksei näistä asioista voida puhua. Minä ainakin puhun.

Mitä lainanottoon edelleenkin tulee, en muista kuka edustajista tästä totesi, totean vaan sen, että kyllä tässä maassa olisi paljon suurempi hätä tällä hetkellä, jos hallitus ei olisi pyrkinyt kaikin keinoin huolehtimaan ulkomaisen lainan saannista. Siihen nämä toimet ovat tähänneet tähänkin asti. Voin vakuuttaa, että olemme olleet useampaan otteeseen tämän kahden ja puolen vuoden aikana siinä tilanteessa, jossa on ollut syytä kantaa vakavaa huolta siitä, että saamme ulkomaista lainaa.

Tällä hetkellä tilanne on toinen. Ed. Seppänen, me olemme koko ajan kääntämässä lainapositiota kotimaiseen suuntaan niin paljon kuin markkinat kestävät. Mutta tämän vuoden alussa esimerkiksi tilanne oli se, että vaikka emme olisi halunneet ottaa niin paljon ulkomaista lainaa valtion tarpeisiin, me jouduimme huolehtimaan tämän maan valuuttavarannosta. Sen vuoksi painopistettä jouduttiin siirtämään ulkomaisen

lainan ottoon ... (Ed. Seppänen: Sosialisointiin ulkomainen velka!) — No olkoon, ei kai sitä muut juuri ottaneetkaan kuin me. — Me jouduimme huolehtimaan, niin kuin sanoin, valuuttatavarannosta, ettei se painu liian alhaiselle tasolle. Tällä hetkellä emme ole ulkomaisilla lainamarkkinoilla onneksi juuri esiintyneet, vaan pyrimme ottamaan sen, minkä markkinat kestävät, kotimaisilta rahamarkkinoilta, kotimaisilta sijoittajilta, ja sitä on saatu erinomaisen hyvin, jopa on jouduttu jarruttelemaan kuinka paljon papereita maailmalle lasketaan.

Sitten puhuttiin nuorten työllistämisestä. (Ed. Seppänen: Entä vientivero?) — Palaan vientiveron hetken päästä, ed. Seppänen.

Nuorten työllistämistä: Kuten muistetaan varsin hyvin, siihen tarjottiin ennen viime kesää erästä määrääkaista mallia. En voi vieläkään ymmärtää, miksi sitä ei ajoissa kokeiltu, kun vasta juhannuksen alla lopulta jouduttiin siitä luopumaan. Miksi sitäkään konstia ei voida määrääkaistaisesti kokeilla? Eihän se pakota kehtää työtä ottamaan vastaan, mutta antaisi mahdollisuuden ilmeisesti ainakin jollekin määrälle nuoria työllistää. (Ed. Laine: Sitä on kokeiltu!) — Sitä ei kokeiltu tänä kesänä aidosti ollenkaan. Se tuli ensinnäkin liian myöhään, ed. Laine. Sillä ei ollut mitään käytännön merkitystä, varsinkin kun kaikki pyrkivät jarruttamaan sen lainsäädännön toimeenpanemista. Tämähän se totuus tässä asiassa on.

Ed. Hassille toteen, kun hän sanoi, että miksi ei säädetä 5 miljardin markan energiaveroa. Mikä onni ja autuus se on, jos meidän suomalaiset vientiyrityksemme tällä hetkellä alkavat päästä positiiviseen tulokseen, miksi niiltä pitää kupata se raha pois. Rohkenen väittää, että 10 suurinta vientiyritystä eivät tule viittä miljardia yhteensäkään näyttämään voittoa tänä vuonna. Kuten sanoin, annetaan niiden yritysten nyt ensin päästä jaloilleen, kyllä ne sieltä veronsa maksavat.

Mitä teihin tulee, ed. Wahlström totesi, että tiet rappeutuvat. Meillä käytetään perustienpitoon koko tarkkaan sama rahasumma kuin aikaisemminkin. Joka tarpeelliseen paikkaan pääsee kiinni jäämättä teitä pitkin. Sama rahasumma käytetään ja paljon tehokkaammin perustienpitoon. Ja meillä rakennetaan teitä. Ensi vuonnakin aloitetaan. Tänä vuonna päätetyt hankkeet viedään loppuun ja aloitetaan muistaakseni viisi uutta rakennuskohdetta, joista päätökset on tehty edellisen lisäbudjetin yhteydessä. Totisesti pitäisi olla, kun katselee maa-

kunnassa ajaessaan, paljon suurempaa harkintaa, mihin meillä ylipäänsä teitä rakennetaan. Pitäisi päästä eroon paljon enemmän siitä ajattelutavasta, että jokaisella piirillä on suunnilleen tietty kiintiö, jonka he kaikin keinoin pyrkivät käyttämään pieniin tiekohteisiinsa. Meillä on hyvät ystävät sellaisia tien pätkiä, jotka ovat aivan tarpeettomia, pelkästään sen vuoksi, että rahaa sattuu olemaan.

Minun mielestäni painopiste pitäisi siirtää pääverkkoihin Etelä-Suomessa. Otan esimerkiksi moottoritien — vaikka se nyt sattuukin Riihimäen ohi menemään — siitä huolimatta, ilman onnettomuuksia on nyt vuosi suunnilleen käytetty sitä tietä, joka palvelee varmasti kaikkia. On myös aluepoliittisesti järkevää, mitä pitemmälle moottoritie menee, jos rehellisiä ollaan. Saman tyyppisiä päätieverkon parannushommia pitäisi harrastaa paljon laajemminkin tässä yhteiskunnassa eikä ripotella rahaa sellaisiin tuottamattomiin kohteisiin kuin tällä hetkellä tehdään. Mutta sekin tuntuu sellainen tabu olevan, että siihen ei kiinni päästä.

Mitä tulee tuotannollisiin investointeihin, niihinkin on valtio, silloin kun ne pöydällemme tulevat, pyrkinyt kaikkiin hankkeisiin suhtautumaan myönteisesti, olkoon sitten kyse takuista, joita valtuuksia on lisätty varsin paljon, jopa avustuksia tuotannollisten investointien käynnistämiseen on annettu, veroporkkanoita on annettu. Mutta kun ne nyt, vaan eivät vielä lähde liikkeelle. Aika ei ole kypsä. Se tulee kypsäksi silloin, kun yritysten velkaantumisen taso on sellainen, että ne uskaltavat investoida. Ehkä sitä hetkeä ollaan vähitellen lähestymässä.

Mitä korkoetuun tulee, kaikki se hyöty mitä korkojen alenemisesta valtion budjettiin tuli, on käytetty tässä budjetissa ja tulevassa lisäbudjetissa nimenomaan investointihankkeisiin. Kaikkiin, joka ikiseen pääluokkaan olen antanut käyttöä sen edun, tosin muihinkin etuuksiin, mutta pääosin työllistäviin hankkeisiin. Joka ikinen markka on hanakasti käytetty, sydäntä riipien olen siihen taipunut. (Eduskunnasta: Voi hyvä tavaton! Armollisesti!)

Mitä tulee asuntorakentamiseen, kenellekäs tällä niitä asuntoja nyt vielä rakennetaan? (Eduskunnasta: Suomalaisille!) Useimmissa kunnissa on tällä hetkellä tyhjiä asuntoja lukuisasti, ja vuokrasääntelyn purkamisen jälkeen on tullut ja on tulossa lisää koko ajan vapaille markkinoille asuntoja. Ja meillä rakennetaan, ei rakentaminen tähän pysähdy. Kaiken lisäksi peruskorjausrahoja annetaan

niin paljon, että periaatteessa kaikki hankkeet tullaan rahoittamaan. (Ed. Wahlström: Ei pidä paikkaansa!) — Kyllä järkevät hankkeet. Ei mitään puliveivaushankkeita ole tarkoitukseen rahoittaa, vaan kaikki järkevät hankkeet tullaan rahoittamaan, kunhan vain hakemuksia tulee, ja niitä näyttää tällä hetkellä varsin hyvin tulevan.

Mitä tulee sanomaani, ed. Seppänen, minä en ole käyttänyt "vientivero"-sanaa enkä "vientimaksu"-sanaa kertaakaan. Olen sanonut, että tavalla tai toisella niitä yrityksiltä voidaan ottaa. Sen vuoksi on pantu energiavero, ja tullaan pistämään televeroja sun muita. Kyllä ne tulevat yritysten tuloksia joka tapauksessa rasittamaan. Monia muitakin ratkaisuja on tehty näiden kahden vuoden kuluessa. Mutta nimenomaan vientiveroa siinä muodossa, mitä ed. Seppänen tarkoittaa, en tule esittämään.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Saario on liennut paikalta, mutta muistin virkistämiseksi hänen kumppaneilleen ainakin kysymyksestä pankkitukineuvottelusta, en tiedä, kenen vietnam missäkin tuon episodin vaiheilla oli, mutta sen voi sanoa, että roskapankeista ei kukaan ollut innostunut, kaikkein vähiten suurin hallituspuolue. Siinä päästiin sentään niin pitkälle, että oppositio oli esittämässä, että voitaisiin omaisuudenhoitoyhtiöistä tuoda lakiesityksiä, yksi lakiehdotus kerrallaan eduskuntaan. Mutta minulle kerrottiin keskustan eduskuntaryhmän johdon taholta, että keskustalle eivät roskapankit käy ja sillä siisti. Sen jälkeen hallitus veti tämän esityksensä tältä osin pois pistäen sitten muodollisesti sen eduskunnan piikkiin. Mutta roskapankkipuheella sumutettiin raskaamman jälkeen sitä tosiasiaa, oleellisinta tosiasiaa, että talouspolitiikan linjasta on ennen kaikkea kysymys silloin, kun halutaan pankkitukea vähentää, sen kasvu pysäyttää, ja siitä oli silloinkin kysymys.

Sen virheen myönnän, että uskoin niihin puheisiin, joita keskustan ja kokoomuksen eduskuntaryhmästä, jopa ministeriryhmästä, suoraan minulle viestitettiin, että totta kai pitää elvyttää jopa niin paljon, että meidän elvytyksemme ei riitä. Tällaiset viestit kantautuivat. Niiden uskominen oli virhe. Minä uskoin viimeiseen saakka, että saadaa yhteisymmärrys, mutta sitä ei saatu, ja tässä nyt ollaan. Minusta siltä osin peli on selvä. Nyt puhutaan siitä lakiesityksestä, joka on eduskunnassa. Katsotaan, mitä sen raamien sisällä voidaan tehdä.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saario kuunteli huonosti ministeri Viinasen puheen. Hän oli ihan yhtä huonosti lukenut myös hallituksen esityksen perustelut. Ministeri Viinasen puheista kävi erittäin hyvin selville se tosiasia, että omaisuudenhoitoyhtiöiden avulla ei pankkitukea voida välttää eikä valtion menojen kasvua. Tappioita jää pankkien taseisiin joka tapauksessa. Niitä jää hoitamattomista järjestämättömistä luotoista, niitä jää kiinteistöjen arvonalennuksista ja niiden maksamiseen tarvitaan edelleen pankkitukea. Ja omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamiseen tarvitaan osakepääomia valtiolta ja kaikkiin tuleviin tappioihin tarvitaan edelleen valtion tukea niiden kattamiseen. Tappiot ovat syntyneet, ne ovat olemassa, ne katetaan joko pankeissa tai ne katetaan omaisuudenhoitoyhtiöissä ihan samoilla veronmaksajien rahoilla.

On elänyt kummallinen, mystinen ajatus hallituspuolueiden edustajien kesken viime talvesta saakka, että jos omaisuudenhoitoyhtiöt olisi perustettu, tämä rahanmeno olisi vältetty. Omaisuudenhoitoyhtiöt voivat olla hyvin järjestettynä parempi tapa hallinnoida tätä kriisiä ja ennen kaikkea tietyksi, jos ministeri Viinasella on suunnitelmassa pilkkoa joitakin pankeja, siirtää terveitä osia toisiin pankeihin, sitten hän tarvitsee omaisuudenhoitoyhtiön, mihin hän sijoittaa roskat. Omaisuudenhoitoyhtiöitä tarvitaan juuri näihin kahteen tarkoitukseen: toisaalta pankkien pilkkomiseen, toisaalta ehkä järkevään hallintointiin. Ja niin kuin huomaan, ministeri on samaa mieltä, hän nyökkää aitiosta. Toivottavasti hän muistaa kertoa tämän asian myös ryhmätovereilleen, erityisesti ed. Saariolle.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Korkojen alentamisella pyritään ilmiselvästi muun hyödyn ohella siihen, että suuret rahat savustettaisiin ulos pankeista investointeihin. Nyt ministeri Viinanen iloitsee tähän asiaan liittyen sillä, että obligaatiot menevät todella hyvin kaupaksi — 15 minuuttia, niin Viinasen miljardi on pankeista myyty. Mutta tässä tapauksessa nämä pankeista vapautuvat rahat, joiden pitäisi suuntautua työllistäviin investointeihin, joutuvat aivan väärään putkeen, kun ne joutuvat ministeri Viinasen putkeen, jossa ne menevät valtion menojen kattamiseen. Vain siinä tapauksessa, että ministeri Viinanen käyttäisi näitä rahoja, siis lainaisi voimakkaasti kotimaasta ja suuntaisi ne elvyttävään toimintaan, tällä olisi myönteistä merkitystä. Mutta

nyt, kun ne jäävät valtion normaalimenojen kattamiseen, sillä ei ole mitään merkitystä. Totta kai ihmiset, kun Viinasen obligaatiot ovat kalliita, ja niistä saa vielä jotain reaalitytuottoa, työntävät rahansa niihin, sillä, mutta niillä ei ole mitään elvyttävää vaikutusta.

Työllistämiskynnyksessä on kysymys, ministeri Viinanen, hyvin paljon siitä, että vaikka Tampereellakin on sellaisia firmoja, joilla tilaustalla on huomattavasti metallin puolella suurempi kuin ennen lamaa ja vaikka työntekijöitä on vähennetty puoleen, ei työntekijöitä oteta takaisin vaan teetetään joko hirmuisilla ylityöillä tai piiskaamalla muuten selkänahasta sama tuotto kuin tehtiin aikaisemmin puolta suuremmalla työvoimalla. Tämä on tulevaisuudessa työllistämisen este. Työllisyyskynnys on noussut tällä tavalla korkeaksi. Onko ministeri huomannut tämän ja eikö mahdollisesti hallituksen puolella, kun valtioneuvosto ja Suomi tukee näitä yrityksiä, olisi aika hiukan samaten kuin ammatityhdistysliikkeen selvittellä näitä asioita, kuinka tässä pelaillaan?

Sitten setelirahoituksesta. Ilaskivihän on tehnyt kirjankin, ja siihenhän te menettekin vielä vuoden kuluessa, pankkaa mieleenne.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi sanoi, että rahat menevät väärään paikkaan, kun valtio myy obligatioita ja ottaa rahaa. En minä niitä kasakaappiin pistä. (Ed. Aittoniemi: Eivät ne työllistä!) En minä niitä rahojia, ed. Aittoniemi, laita mihinkään valtion holviin. Ne rahat maksetaan nimenomaan kassasta ulos ja niillä pidetään yllä eläkkeitä esimerkiksi, työttömyys-turvaa, lapsilisiä, sosiaaliturvaa ja muita maksuja. Se rahahan jaetaan uudelleen kansalle ja yrityksille. (Ed. Aittoniemi: Työllistääkö?) — Sitä kauttahan se työllistää, kun ihmisillä on rahaa. — (Ed. Aittoniemi: Lainataan ulkomailta!) Ja auta armias, jos sitä rahaa ei olisi plus lisäksi ulkomaista velkarahaa, jolla maksetaan näitä etuuksia valtion budjetista tai kuntien budjeteista! (Ed. Aittoniemi: Lainataan ulkomailta!) Sitä kauttahan se raha menee elvytykseen. — Niin kuin sanoin, siitä huolimatta otetaan ulkomaista rahaa. — Minusta on erittäin hyvä, että se raha otetaan nimenomaan kotimaasta niin paljon kuin pystytään kuitenkin kuivaamatta yksistään valtion tarpeisiin kotimaisia rahamarkkinoita. (Ed. Aittoniemi: Ne kuivuvat tällä tavalla!) Mutta kun kysytään, mihin elvytykseen, se on sitä samaa elvy-

tystä koko valtion budjetti, 64 miljardia yli varojemmehan me elämme.

Ed. Muttila: (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen sanoi edellisessä puheenvuorossaan, että investoinnit eivät ole lähteneet käyntiin kaikesta huolimatta. Se on aivan totta. Mielestäni hallituksen täytyykin miettiä, mistä se johtuu. Syitä on löydettävissä. Yleinen epävarmuus, joka vallitsee yrittäjien keskuudessa ja koko yhteiskunnassa, ei kyllä innosta investointeihin eikä myöskään se, että kotimaisilla markkinoilla ei ole kulutuskysyntää. Tilanteen tekee vielä vaikeammaksi se, että vaikka vienti tällä hetkellä vetääkin, viennistä ei ole tullut vientimarkkoja, vaikka vientikäyrät muuten ovatkin korkealla, esimerkiksi tonnimääriä on hyvin paljon. Mutta kaikki se devalvaatiohyöty on viennistä valunut ostajien eduksi.

Jotta yritykset uskaltaisivat investoida, se tarvitsisi todella pitkän tähtäyksen suunnittelua tulevaisuudessa, että nähtäisiin, mihin suomalainen kulutuskysyntä on menossa, mihin suomalaiset ovat menossa, sekä myös se, minkälaiset vintinäkymät ovat Euroopan markkinoilla ja muualla.

Ed. Laivoranta: (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monesta asiasta olen ministeri Viinasen kanssa samaa mieltä, kun hän on täällä puhunut. Mutta yksi asia särähti erittäin pahasti korvaani, kun kuuntelin työhuoneessani hänen vastaustaan sosiaaliturvan maksuperusteista. Se ontui minusta erittäin pahasti.

Hän otti kaksi esimerkkiä. Toisessa firmassa oli kalliit raaka-aineet ja suuri liikevaihto, ja toisessa oli halvemmat raaka-aineet ja pieni liikevaihto. Sitten hän kysyi siihen tapaan, että onko oikein, että suuresta liikevaihdosta rokote-taan. Ei tietenkään ole oikein, että suuresta liikevaihdosta rokotetaan. Sitten hän jatkoi toista esimerkkiä, että on firmoja, jotka tuottavat hyvin, on hyvä kate, ja ihmetteli, pitääkö tätä rokottaa, onko se oikein.

Minä kysyisin, onko ylipäänsä mahdollista sosiaaliturva rahoittaa niin kuin nyt tapahtuu, että yritykset, jotka tekevät miinusmerkkistä katetta, maksavat sosiaaliturvaa eivätkä ne, jotka tekevät positiivista tulosta. Tämä on aivan kestämaton pohja. Tässä kohtaa minä olen ministeri Viinasen kanssa täysin eri mieltä. Uskallan väittää, että hän on ilmeisesti menettänyt tuntuman arkielämään tässä suhteessa. Luulen, että salin joka puolelta löytyy tässä kohtaa

täysin erilainen käsitys ministeri Viinasen kanssa heiltä, jotka tuntevat asian syvemmin. On sitten työntekijä tai työnantaja tai kuka tahansa, joka asian tuntee, ei varmasti ole ministeri Viinasen kanssa samaa mieltä. Nykyinen tilanne on täysin kestämaton.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliomäki sanoi, että hän uskoi, että kun pankkitukineuvottelujen viime talvena käytiin, sopimus syntyi. Se vaikutelma, jonka noista neuvotteluista sain, osoitti kyllä aivan päinvastaista. Kun hallitus tuli sosialidemokraatteja vastaan, niin mielestäni ed. Kalliomäki pakeni aina kauemmas esityksineen. Luulen, että sama käsitys syntyi mm. oppositiossa olevalle vihreille näistä neuvotteluista. Hallituksella oli tiettyä valmiutta pyrkiä sopimukseen. Ja sen jälkeenhän hallitus myös teki elvytyslisäbudjetin.

Olisi myös toivottavaa, että tässä yhteydessä sosialidemokraatit täsmäntäisivät elvytysvaatimuksiaan. Ed. Lipposen puheessa on kyllä yksi kappale tältä osin. Mutta toivon, että tuo varjobudjetti, jonka aiotte esittää, luo hieman lisävaloa siihen, mitä keinoja haluaisitte käyttää.

Ed. Hämäläisen puheenvuorossa myös mainittiin omaisuudenhoitoyhtiöt. Haluan korostaa, että niihin liittyi monia ongelmia viime talvena. Keskusteltiin mm. siitä, mitä siirtohinnoja käytetään, kun omaisuutta siirretään. Kukaan ei osannut vastata tähän kysymykseen. Voitiin sanoa, että mm. osittain tästä syystä pidettiin asiaa jossakin määrin epäkypsänä. Tosin täytyy sanoa, että asiaa ei ole myöskään tässä hallituksen esityksessä, joka nyt on pöydällä, vielä tähän mennessä ratkaistu.

Haluan antaa kuitenkin eduskunnalle tunnustusta siitä, että eduskunta ehdoissaan asetti sen vaatimuksen, että tuen täytyy olla vastikkeellista; se on pankkituen historiassa kaikkein merkittävin ratkaisu, joka on kaikkein eniten säästänyt pankkitukea, joten haluan korostaa myös sitä, että kun ratkaisuja nyt tehdään, niin ehdot, joita asetetaan, ovat erittäin tärkeitä.

Ed. Hassin puheenvuoron johdosta haluaisin sanoa yhden asian. Hän esitti, että tulisi käyttää ympäristöveroja ja tällä tavalla pyrkiä alentamaan työnantajamaksuja. Totuus on se, että kaikki kansantaloudelliset tutkimukset osoittavat sen, että tällainen veropolitiikka olisi järkevää. Se antaa kaikkein suurimman kansantaloudellisen hyödyn. Olen valmis yhtymään ed. Hassin käsitykseen varsin pitkälti siihen, että tämä olisi oikea tapa tässä tilanteessa

lisätä ympäristöperusteisia veroja ja alentaa työnantajamaksuja.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille: Uskoin pankkitukineuvottelujen myönteiseen lopputulokseen, niin kuin äsken sanoin, palautteen perusteella koskien nimenomaan elvytystä ja siten talouspolitiikan linjan muutosta. Palaute tuli kokoomuksen korkeimmalta tasolta, samoin keskustan eduskuntaryhmän korkeimmalta tasolta. Tein virheen, kun luotin. Uskoin, että heillä on sananvaltaa. Ei heillä ollut.

Mitä tulee vihreisiin, niin vihreät olivat sitä mieltä, että talouspolitiikan linjakysymys ei kuulu niihin neuvotteluihin. Sen tähden heidän johtopäätöksensä olivat erilaisia. Me tulimme vastaan elvytysneuvotteluissa lähes 2 miljardia markkaa, niille rajoille, joiden jälkeen ei olisi voinut enää puhua sellaisesta vauhdittamisesta talouteen, että talouspolitiikan linjassa olisi pankkitukeenkin vaikuttavia, sen tarpeen pysähtymiseen vaikuttavia, muutoksia saatu aikaan. Mutta en olisi nyt hirveän halukas jauhamaan näitä vanhoja asioita. Ne käsiteltiin silloin. Nyt meillä on yksi tietty rajattu lakiesitys eduskunnassa. Katsotaan, mitä siitä tulee.

Mitä tulee sosialidemokraattien elvytys- ja talouspolitiikan linjaesityksiin, joihin puheenjohtaja Lipponen ryhmäpuheenvuorossa viittasi, niin niistä tulee huomenna yksityiskohtainen esitys, joka koskettaa koko budjettia niiltä osin, joissa olemme hallituksen kanssa eri mieltä. Se täsmentyy tietenkin budjetin käsittelyn yhteydessä budjetin vastalauseessa, joka on myös tulossa.

Ed. J ä ä t t e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Aion puheenvuorossani puuttua ainoastaan yhteisen yhteiskuntamme ongelmaan: pankkitukeen. Se on sekä taloudellisesti että moraalisesti erittäin suuri ongelma meidän yhteiskunnallemme.

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen totesi jokin aika sitten, että ansioon suhteutettu työttömyysturva on yhteiskunnan syöpä. Minusta sitä on pikemminkin pankkituki, ja sanon näin, vaikka olen eduskunnan mukana äänestänyt pankkituen puolesta. Pankkituella estetään pankkien ja sitä kautta myös pankkien yritysasiakkaiden ja asuntovelallisten konkurssit.

Mutta pankkituen tulee olla aina avointa ja julkista ja siihen tulee liittää tiukkoja ehtoja sekä aina tehokas valvonta ja erityistilintarkastus. Vain jos tukeen liittyy ehtoja, jotka varmuudella

vaikuttavat omistajien ja pankin johdon asemaan, pankkien on aiheutta sopeuttaa käyttäytymistään niin, ettei tukeen turvauduta kuin välttämättömin osin.

Viime perjantaina Valtion vakuusrahaston hallintoneuvosto sai selvityksen STS-Pankin erityistilintarkastuksesta sekä selvitystä myös siitä, miten eräät säästöpankit ovat hoitaneet asioitaan. Molemmat selvitykset olivat pöyristyttävää kuultavaa. Rahankäyttö eräissä säästöpankeissa ja Suomen Työväen Säästöpankissa on ollut täysin holtitonta. Pankeissa myönnettiin lainoja ilman vakuutta tai aivan mitättömiä vakuuksia vastaan ja myös selvitystilassa oleville yrityksille — ja näin, vaikka asioita olisi pitänyt näissäkin pankeissa hoitaa johtajien, joiden pitäisi kaiken järjen mukaan olla viisaita talousihmisiä. He ovat kuitenkin olleet täydellisesti jalat irti maasta, unelmoineet jatkuvasta suuresta taloudellisesta kasvusta. Nämä pankkien johtajat eivät oivaltaneet, että heidän olisi täytynyt laatia kaksi ennustetta: toinen huonommalle ja toinen paremmalle kasvulle. Olisi ollut oleellista varautua monenlaisiin vaihtoehtoihin. Sitä ei tehty.

Pankkikriisi, jota pikemminkin tulee kutsua säästöpankkien ja Suomen Työväen Säästöpankin kriisiksi, johtuu hyvin suurelta osin siitä, että eräissä pankeissa asioita on hoidettu täysin holtittomasti ja moraalityöttömästi. Toki yleinen taloudellinen tilannekin on vaikuttanut ja vaikuttaa pankkien tilanteeseen kuten myös Suomen Pankin toimenpiteet, hallituksen ja pankkitarkastusvirastonkin toimenpiteet. Mutta kyllä ensisijainen syy on ollut itse pankeissa ja niiden tavalliselle ihmiselle täysin käsittämättömässä rahankäytössä. Voi puhua jopa uusavuttomista pankeista.

Näin jälkikäteen voi sanoa, että säästöpankitarkastus oman pankin suorittamana on ollut täysin tarpeeton. Tuntuu myös siltä, että pankkitarkastusviraston työntekijöiden palkkojen maksaminen on ollut hukkaan heitettyä rahaa. Ei Suomen Pankkikaan valvonnastaan kiitosta saa. Toivon, että näistä takavuosien virheistä opittaisiin ainakin se, kuinka tärkeää pankeissa-tulevaisuuden suunnittelu on ja eri vaihtoehtojen huomioon ottaminen.

Minusta on kuitenkin tärkeää huomata myös se, että suurin osa suomalaisista pankeista on hoitanut asiansa kunnolla, ja on varmaa, että näiden pankkien työntekijöitä kaikilla tasoilla suututtaa, kun kaikki pankit syyllistetään, ja suututtaa myös pankkituki siinä mielessä, että näissä itse pärjäävissä pankeissa penniä on var-

masti venytelty samalla, kun tuntuu siltä, että joissakin pankeissa rahoja on hassattu.

Valtion vakuusrahaston hallintoneuvosto on hyväksynyt pankkituen ehtojen yleiset säännöt. Yksi ehdoista on se, että pankkituki on avointa ja julkista. Mielestäni pankkitukea ei kuitenkaan tee avoimeksi se, että valtioneuvosto, Vakuusrahasto ja valtiovarainvaliokunnan jäsenet saavat tietää pankkituen käytöstä. Myös meillä veronmaksajilla tulee olla oikeus ainakin pääpiirteissään tietää, mihin rahat menevät. Eduskunnalla ei ole mitään syytä eikä varmasti haluakaan lähteä tutkimaan yksityisten laina-asiakkaiden asioita, mutta ilman riittävää julkisuutta ja avoimuutta pankkitukea voidaan käyttää väärin. Veronmaksajilla on oikeus tietää, miten pankin tappiot ovat syntyneet. Osa tappioista on syntynyt pankin yrityksille ja myös yksityisille myöntämistä lainoista, mutta suuri osa tappioista on kerääntynyt myös pankin omasta kelvottomasta kiinteistöbisneksestä. Näitä oman huonon liiketoimintansa tappioita pankit eivät luonnollisestikaan halua julkisuuteen. Sehän osoittaa, miten virheellisesti ja väärin perustein pankissa on asioita hoidettu.

Olen jo aikaisemmin esittänyt ja esitän tänäänkin, että olisi vakavasti harkittava lainsäädäntöä, jolla pankkeja estettäisiin omistamasta muita kuin omaan toimintaan tarvittavat kiinteistöt.

Eduskunta on nyt saanut käsiteltäväkseen myös omaisuudenhoitoyleiselain ja ilmeisesti se jossakin muodossa myös hyväksytään. Tämän lakiesityksen mahdollisen hyväksymisen jälkeen liikesalaisuuden raottaminen on entistä tärkeämpää. Omaisuudenhoitoyleislaisten perustamiseen näet liittyy piilotuen mahdollisuus. Myös omaisuudenhoitoyleislaisten perustamisen jälkeen periaatteena tulee olla, että pankeille ei myönnettä piilotukea ja että tuki on aina avointa ja julkista.

Pankkituen julkisuus on myös pankkien oma etu lopulta, vaikka he eivät sitä tänään haluaakaan. Se estää turhat epäilyt ja varjon saavat vain ne, jotka pyrkivät käyttämään tai ovat käyttäneet pankkitukea väärin, ja nämähän tuleekin paljastaa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö myöntää yritykselle tukea. Tämä on julkista. Miksi pankkituen ja pankkien joillekin yrityksille myöntämisen suuren tuen ei myös tulisi olla julkista? Jos pankin rahoittama yritys tekee konkurssin, saa akordin tai tulee velkasaneeraus, kaikki asiaperit ovat julkisia. Mutta jos yrityksen ongelma-

luotot tai ongelmakiinteistöt siirretään omaisuudenhoitoyhtiöön, silloin ei tietoa saa. Näin ei mielestäni voi olla, vaan tähän pankkien liikesalaisuuteen on täällä puututtava.

Valtioneuvosto on budjetin laadinnan yhteydessä tehnyt periaatepäätöksen Suomen Yhdyspankin, Unitaksen ja KOPin ulkomaisten pääomalainojen takaamisesta. Vakuusrahaston hallintoneuvosto on hyväksynyt myönnettävän tuen ehdot. Yksi tuen ehto on se, että pankinjohtajien kohtuuttomia palkkoja on kohtuullistettava. Tämä on ollut ehtona Suomen Säästöpankissa. Ihmettelenkin nyt, että hallitus on Unitaksen ja KOPin takauksen periaatepäätöstä tehdessään unohtanut tämän ehdon. Katsonkin, että kun eduskunta lisätalousarviota käsitellessään hyväksyy Kansallis-Osake-Pankin ja SYPin takaukset, sen tulee asettaa tuen ehdottomaksi ehdoksi myös Kansallis-Osake-Pankissa ja SYPissä johtajien ylisuurten palkkojen leikkaukset. Kaikkia pankkeja on kohdeltava samalla tavalla, eikä ehtoja asetettaessa ole tehty eroa sillä, minkälaista tuki on.

Valtion vakuusrahasto on teettänyt palkkavertailun. Tästä yksityisen konsulttifirman tekemästä palkkavertailusta käy kiistatta ilmi, että pankinjohtajien palkat ovat 20 prosenttia korkeammat kuin vastaavaa työtä tekevien teollisuusjohtajien. Ero julkishallinnon johtajien palkkoihin on vielä suurempi. Palkkasäästöjä vaaditaan tällä hetkellä julkispuolella sekä valtiolla että kuntasektorilla. Valtiovarainministeri Iiro Viinanen on puhunut kovia julkisen sektorin tehottomuudesta ja vaatinut rationalisointeja ja palkkasäästöjä. Ihmettelen, että Viinasen kova käsi ja kovat puheet eivät ulotu pankkeihin, vaikka pankeissa on nimenomaan tehottomuutta ja korkeita palkkoja. En voi valitettavasti tulla muuhun johtopäätökseen, kuin että valtiovarainministeri Iiro Viinasenkin vaatimukset ovat hyvin asenteellisia.

Mielestäni oikein ja kohtuullista on, että palkkasäästöjä vaaditaan eniten siellä, missä palkat ovat suurimmat. Lisäksi niinä vuosina, jolloin pankkien suurimmat tappiot ovat saaneet alkunsa, myös pankinjohtajien palkat nousivat huomasti. Siellä ei puhuta yhdestä tai kahdesta prosentista, vaan kymmenistä prosenteista.

Veronmaksajain Keskusliittokin antoi vastikään julkisuuteen kannanoton, jossa se vaati julkisen sektorin henkilöstökustannuksia kuriin. Lainaan: "Valtion ja kuntien menojen säästöt eivät ole mahdollisia ilman henkilöstökulujen säästöjä. Ne olisi parasta tehdä neuvotteluteitse

sopimalla palkanalennuksista. Varsinaisten palkkaneuvottelujen ohella tulee keskustella myös valtion ja kuntien vuosityöajasta, joka on merkittävästi yksityistä sektoria lyhyempi."

Minusta Veronmaksajain Keskusliiton ja ministeri Iiro Viinasen, heidän molempien, tulisi suunnata katseensa myös pankinjohtajien palkkoihin eikä vain julkispuolen palkkoihin. Myönnän toki, että sekä valtiovarainministeriön että Vakuusrahaston virkamiehillä on vaikeuksia neuvotella palkkausasioista ihmisten kanssa, koska he tuntevat ja joilla on paljon valtaa. Paljon helpompaa on käyttää kovia sanoja valtaa vailla oleviin pienipalkkaisiin valtion ja kuntien työntekijöihin.

Suuri yksimielisyys vallitsee siitä, että pankkialalla on sekä maailmanlaajuisesti että varsinkin meillä liikakapasiteettia. Konttorien lukumäärä suhteessa asukaslukuun on suurempi kuin missään muussa Pohjoismaassa. Pankkitoimihenkilöiden lukumäärä asukasta kohti on Suomessa karkeasti sama kuin Tanskassa mutta selvästi suurempi kuin Ruotsissa ja Norjassa. Saneerattavaa siis riittää, mutta millä tavalla saneeraus tehdään? Saneerauksen suorittaminen on myös viesti firman ideologiasta. Mitä on ajateltava yrityksestä, pankista, joka irtisanoo pankkitoimihenkilöitään mutta jättää puuttumatta johtajien ylenmääräisiin mukavuuksiin ja jopa nostaa heidän palkkojaan? Monien johtamismallien kotimaassa Japanissa on tapana, että kun yrityksen tulos heikkenee, ensin lasketaan johtajien palkkoja. Eikö Suomi tässä asiassa voisi ottaa mallia Japanista?

Kun pankin henkilöstön asema on yleisessä keskustelussa ja kun tavallisilta palkkollisilta vaaditaan yhä suurempaa joustavuutta myös palkkauksen suhteen, pitää myös johtajien ansioista ja palkkauksen perusteista voida puhua. On keskusteltava myös siitä, mikä on kohtuullista.

Arvoisa puhemies! Pankkitukiehtoihin on aina liitettävä sanktioita. Kun selvitystilalla ei voida uhata, on sanktioiden kohdistuttava ennen kaikkea pankin omistajiin ja johtajiin.

Ed. M e t s ä m ä k i : Arvoisa puhemies, värderade talman! On se sentään mukava, että on yksi hallituspuolueiden edustaja edelleen täällä salissa.

Arvoisa puhemies! Tunnetun suomalaisen tangon sanat "Pettäjän tie on tuskainen ja käy harhaan" luonnehtivat hyvin nykyisen hallituksen edesottamuksia ja taivalta. Harvoin, jos koskaan, on mikään hallitus niin täydellisesti

pettänyt hallitusohjelmassa kansalle antamansa lupaukset. Harvoin, jos koskaan, on mikään hallitus myöskään mennyt niin metsään pitäessään itsepäisesti kiinni ainoan oikean politiikan doktriinista.

Hallitus on luvannut ja toisti jälleen budjettiriihessä vanhat lupauksensa työllisyyden parantamisesta, verojen alentamisesta ja kansalaisten perusturvallisuuden säilyttämisestä. Budjettiesitys, jota nyt täällä käsittelemme, antaa kuitenkin aivan toisenlaisen kuvan hallituksen käytännön toimenpiteistä. Hallituksen ainoa oikea politiikka tulee jatkumaan, sen myös ministeri Viinanen meille todisti. Sanojen ja tekojen ristiriita on huikea. Kaikkea tätä ei voida edes pistää valtiovarainministerin vähän oudon hurttihuumorinkaan piikkiin.

Niitä kansalaisia, jotka omakohtaisesti joutuvat kokemaan hallituksen politiikan seuraukset: työttömyyden, verojen ja maksujen korotukset, palvelujen heikkenemisen ja yleisen turvattomuuden lisääntymisen, ei kuitenkaan enää naukata. Heillä on huoli huomisesta ja monilla täysi työ selvittää hallituksen politiikan seurauksista.

Arvoisa puhemies! Voimakas julkinen sektori, hyvät ja riittävät palvelut, ovat olleet pohjoismaisen hyvinvointivaltion tunnusmerkkejä. Myös Suomi on aina katsonut kuuluvansa Pohjolaan, ja olemme olleet ylpeitä siitä. Esko Ahon hallitus on käynnistänyt määrätietoisin kampanjan julkisia palveluita ja koko julkista sektoria kohtaan. Hyökkäys on selvästi ankkuroitu poliittiseen porvarilliseen ideologiaan ja malleja on haettu sekä Thatcherin Englannista että Reaganin USA:sta. Mikäli ensi vuodeksi suunnitellut leikkaukset toteutuvat, voimme vain todeta, ettei Ahon hallitus jää yhtään jälkeen oppimesta-reistaan. Päinvastoin kuntiin kohdistunut "pekkarismi" pitää huolen siitä, että Ahon hallitus on paavillisempi kuin paavi itse.

Julkisuudessa on ministeri Huuhtasen suulla todettu, että hallitus on ennen säästöpäätöksiä käynyt pitkällisen periaatteellisen arvokeskustelun säästöjen suuntaamisesta. Kun tulokset tästä keskustelusta nyt ovat selvillä, on syytä kysyä, mille arvoille keskustelu rakentui. Uusitsekyyden porvarillisessa hapatuksessa näyttää unohtuneen niin veljeys, tasa-arvo kuin solidaarisuuskin. Tuloksia ilmeisesti tässä keskustelussa kuitenkin saatiin aikaiseksi: keksittiin, että päästään itse pälkähästä, kun siirretään ikävät päätökset muiden tehtäväksi, tässä tapauksessa kuntien piikkiin.

Kunnille budjetissa tehdyt esitykset merkit-

sevät lähes katastrofia. Kuntien talouden heikentäminen yli 5 miljardilla markalla huonontaa rajusti sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluja sekä kyseenalaistaa lähes kaikki ns. vapaaehtoiset palvelumuodot. Yli 5 miljardin leikkaukset merkitsevät kunnille keskimäärin lähes kahta veroäyripeniä. Kun kunnilla ei ole muita mahdollisuuksia hankkia lisätuloja kuin veroäyriin tai maksujen korotukset, merkitsee tämä vain entisestään lisääntyvää verorasitusta. Kunnallisveron luonteesta johtuen, se on jakovero, joutuvat raskaimman taakan kantamaan vähätuloisimmat, toisin sanoen juuri samat piirit, jotka kärsivät myös eniten palvelujen leikkaamisesta.

Budjettiriihen yhteydessä hallitus ja Suomen Kuntaliitto sopivat, että leikkaukset kohdennetaan kuntiin siten, että 75 prosenttia vähennetään väestömäärän ja 25 prosenttia äyrimäärän perusteella. Ministeri Viinanen kanssa täällä vähän aikaa sitten peistä taitoimme, mikä on totuus tässä asiassa. Budjettiesityksen mukaan on hallitus kuitenkin muuttanut tässä Kuntaliiton kanssa sopimaansa asiaa siten, että 40 prosenttia nyt vähennetään asukasluvun ja 60 prosenttia äyrimäärän perusteella. Tämä prosenttilukujen vaihtaminen johtaa siihen, että esitys on erittäin epäedullinen asutuskeskuksille, jotka näin joutuvat rahoittamaan keskustan aluepolitiikkaa myös tätä kautta. Asutuskeskusten palvelurakenne on usein myös keskeneräinen, niin kuin hyvin tiedämme, joten leikkauksiin joudutaan jo ennen kuin riittävä palvelutaso on saavutettu.

Tässä yhteydessä herääkin kysymys tuonne kokoomuksen suuntaan, mistähän se kokoomus äänensä saa vai onko niin, että kokoomus on niin lopullisesti pelästytetty, ettei se uskalla enää reagoida edes näin räikeään kuppaukseen, kun sen kannattajia riistetään lähes suokuokalla. Kuntaliiton tekemän tilaston mukaan valtion-osuuksia leikataan keskimäärin koko maassa noin 14 prosentilla. Uudellamaalla vastaava luku on vähän yli 21 prosenttia, Oulun läänissä 10 ja Lapin läänissä 9,9. Tämä kertoo jotain siitä, minkälainen tilanne on ja miten leikkaus kohdentuu eri puolille maata.

Värderade talman! Nästa års budgetförslag visar med önskvärd tydlighet vad regeringen Aho står för. Bankkrisen, depressionen och statens dåliga finanser betalas av barnen, ungdomarna, de sjuka och arbetslösa. Det är genom nedskärningar av servicen till dessa grupper som

balansen skall skapas i budgeten. Tillvägagångssättet är enkelt. Statsbidragen till kommunerna och samkommunerna, som så gott som helt och hållet går till hälso-, social- och bildningsväsendet, skärs ned med över 5 miljarder mark eller med cirka 15 procent.

För första gången i historien går det mera pengar till finansministeriets rotel, 29 miljarder, än totalt till bildningssektorn som klarar sig med cirka 26 miljarder mark. Det kalkylerade statsandelssystemet, vilket efter årtionden av utveckling trädde i kraft 1.1.93, håller man totalt på att skrota ner. Det tog regeringen knappt en månad från det lagpropositionen hade givits till riksdagen att redan svika alla tal om samförstånd och förtroende mellan de offentliga sektorerna.

Ur kommunernas synpunkt kan man lugnt säga att en mera opålitlig avtalspart än den nuvarande regeringen får man söka efter. Det verkar nästan som om den tjänsteman, som lyckas lura sin kommunala motpart mest, får gamla tidens guldstjärnor i häftet.

En minskning av kommunernas statsandelar med över 5 miljarder mark kommer att ha förödande konsekvenser på lokal nivå, servicen försämras, permitteringar och uppsägningar kommer att bli vardagsmat i våra kommuner. Ansvar, såsom jag ser på frågan, bör helt och hållet falla på regeringen.

När frågan har behandlats inom regeringen, verkar det som om samlingspartiets och Svenska folkpartiets regeringsmedlemmar helt skulle ha dansat efter minister Pekkarinens pipa eller ha varit bortkopplade från beslutsprocessen, så förödande är förslaget för till exempel Nylands län. Eller kan man tolka frågan så, att intresset både hos samlingspartiet och Svenska folkpartiet är rätt svagt när det gäller kommuner och kommuninvånare.

Arvoisa puhemies! Uusi valtiosuuslainsäädäntö, joka vuosien työn jälkeen astui voimaan 1.1.93, on hallituksen toimesta jo lähes romutettu. Laki ei ollut vielä edes valmis, kun hallitus oli jo valmis pettämään kaikki lupauksensa yhteistyöstä ja yhteisymmärryksestä valtion ja kuntasektorin välillä. Kuntien kannalta voidaankin todeta, ilman että siihen liittyy ylisanoja, että epäluotettavampaa sopimuskumppania kuin nykyinen hallitus saa hakea, enkä usko, että hake-mallakaan löytyy. Ensi vuosi tulee olemaan kunnissa erittäin vaikea. Ikävien päätösten teko on siirretty tietoisesti kunnille. Hallituksen vastuuta tämä ei kuitenkaan poista. Vastuu pieleen men-

neestä talouspolitiikasta on viime kädessä aina hallituksella.

Arvoisa puhemies! Lopuksi ihan toiseen asiaan, liikennepolitiikkaan ja ihan tällaiseen pieneen yksityiskohtaan. Viime kesänä esitti liikenneministeriön työryhmä huomattavia supistuksia henkilöliikenteeseen rautateillä. Kaikkiaan uhanalaisena oli 37 junavuoroa. Näistä suurin osa onkin toteutunut, ja supistukset astuvat tämän syksyn aikana voimaan. Muistaakseni vain 4 junavuoroyhteyttä sai kahden vuoden jatkoajan. Uusmaalaisena ja länsiusmaalaisena pidän erittäin tärkeänä sitä, että liikenne ainakin Hangon radalla ja äskettäin aloitettu sähköjuna-liikenne Kirkkonummen ja Karjaan välillä sai näin jatkoajan.

Mutta tällä asialla on periaatteellinen merkitys, koska junavuorojen vähentäminen on seurausta kokonaisvaltaisen liikennepolitiikan puutteesta. VR:n taholta esitettiin jo kaksi vuotta sitten sopimusta valtiovalle henkilöliikenteen tavoitteista. Mikäli sopimus olisi aikaansaatu, olisi VR:llä ollut tiedossa, miltä osin valtiolta on halukas tukemaan ja säilyttämään kannattamatonta henkilöliikennettä. Liikenneministeri on saamani tiedon mukaan luvannut ottaa asian käsittelyyn, mutta muilta kiireiltään ei ilmeisesti ole ehtinyt tähän asiaan paneutua. Toivottavasti kuitenkin joskus sellainenkin aika tulee, että ministeriössä keritään tämä asia hoitaa.

Junavuorojen lopettamisen syy on VR:n mukaan yksinomaan taloudellinen. Nykyisenlaisella raskaalla kalustolla ja kolmen hengen miehi-tyksellä ei kyseessä olevia vuoroja pystytty milloinkaan kannattavasti toteuttamaan. Tarvitaankin uudenlaista ajattelua ja otetta mutta myös uutta kalustoa, jotta liikenne voidaan pitää kilpailukykyisenä ja kannattavana.

VR on saamieni tietojen mukaan halukas panostamaan uuteen kevyempään kalustoon tyyppiä modernisoitu lättähattu, mikäli valtio lähtee mukaan noin 40 miljoonan markan satsauksella lähimpien kahden vuoden aikana. Pienellä panostuksella voitaisiin näin matkustajaliikenne pelastaa monella rataosuudella. Panostuksella uuteen kalustoon olisi myös suuri periaatteellinen ja suuntaa antava merkitys koko kiskoliikenteelle. Uusi satsaus olisi omiaan antamaan myös uutta uskoa kiskoliikenteen tulevaisuuteen ja toisi varmasti myös uusia matkustajia VR:lle. Vanhat kiskobussit olivat aikanaan erittäin suosittuja matkustajien keskuudessa, ja mikäli tällainen mahdollisuus nytkin järjestettäi-

siin, uskoisin, että liikenne rautateillä lisääntyisi huomattavasti.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Budjetin kuntataloutta koskevat kysymykset ovat laajempikin kokonaisuus, johon myöhemmässä vaiheessa vähän tarkemmin aion palata. Haluan tässä yhteydessä kuitenkin muutamalla sanalla kosketella kysymystä siitä, millä tavalla valtionosuuksia leikataan, miten leikkauspäätökseen on tultu, mikä prosessi siis tässä asiassa on eletty ja miten leikkaukset pohjimmitaan kohdistuvat erilaisiin kuntiin.

Ehkä sen verran yleisesti budjetin kuntatalouksiin kohdistuvista vaikutuksista voi kuitenkin sanoa, että kun valtion budjettitaloudessa kaiken kaikkien niiden menojen leikkaustaso, jotka on suoritettu viimeisten kahden vuoden aikana ja nyt ollaan suorittamassa ensi vuoden budjetissa, on kaiken kaikkien noin 28 miljardia markkaa, ne leikkaukset, mitä valtio puolestaan kuntiin meneviin valtionosuusvirtoihin tekee tästä vuodesta ensi vuoteen arvion mukaan, ovat todellakin runsaat 5 miljardia markkaa.

Samanaikaisesti kuitenkin myös kuntien tulot lisääntyvät valtion toimenpiteiden seurauksena. Perhetukipaketti merkitsee sitä, että kunnalliserotuksessa vähennyskelpoiset tietyt kulut tai perhekohtaiset vähennykset poistuvat, jolloin veropohja tuntuvasti laajenee niin, että tuon uudistuksen fiskaalinen vaikutus veronsaajakuntien kannalta on yhteensä 2,26 miljardia markkaa.

Ensi vuoden budjetti ottaa kunnilta ja vastaavasti lähinnä veropohjan lisääntymisen ja laajenemisen kautta myös antaa kunnille. Ottamisen taustalla on toisaalta myös hallituksen sekä valtion omaan hallintoon että myös kunnallishallintoon kohdistamat 6,5 prosentin henkilöstömenojen säästöt tänä vuonna toteutettujen 4 prosentin henkilöstömenosäästöjen lisäksi.

Tämä hivenen taustaksi sille, miltä ylipäänsä leikkausten mitta näyttää.

Mutta nyt joku sana tavasta, miten leikkaukset tehdään.

Ensinnäkin budjettiriihen yhteydessä, ehkä se sopii tässä kertoa, leikkausten määrää supistettiin 550 miljoonalla markalla. Se ei ollut kovin paljon ottaen huomioon kokonaisuutena, mikä tässä asiassa kokonaisuutena liikkuu.

Kun hallitus käynnisti keskustelun siitä, miten leikkaus kohdennetaan erilaisiin kuntiin, hallituksen budjettiriihessä sovimme, että mikäli Kuntaliitolla on yhteinen malli ja kanta siitä,

miten leikkaukset tehtäisiin, hallitus olisi valmis noudattamaan leikkauksen kohdentamisessa Kuntaliiton esittämää mallia. Kuntaliiton edustajat, kaksi Alasta ja yksi Kietäväinen, kävivät kertomassa, että heidän mielestään valtionosuuksia, mikäli pakko on leikata, tulisi leikata siten, että kaikkia kolmea valtionosuutta leikataan niin, että jokaisessa leikkaus painottuu siten, että kunnan asukasluku vaikuttaa leikkauksen mittaan 75-prosenttisesti ja penniä per äyri -peruste 25-prosenttisesti. Kuntaliiton kannan mukaan siis jokaista kolmea valtionosuuserää eli yleistä, sosiaali- ja terveystoimea ja sivistystoimea pitäisi kuntakohtaisesti leikata tällä periaatteella.

Hallitus budjettiriihessään hyväksyi tämän leikkausmallin kuitenkin niin, että jo budjettiriihen yhteydessä opetusministeriö sanoi, että sivistystoimen kohdalla leikkauksen toteuttaminen tällä menetelmällä ei kunnolla toimi. Opetusministeriö piti tästä kannastaan edelleen tiukasti kiinni, ministeri Uosukainen ja ministeri Isohökkanen-Asunmaakin Uosukaista tukien. He pitivät hyvin tiukasti kiinni vaatimuksestaan, että heille tämä 75—25-jakotapa ei sovi. He haluavat leikkaukset tehdä yksikköhintojen kautta. He saivat tässä asiassa kantansa lopulta läpi kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa, missä on valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön ja sisäasiainministeriön edustus ja myös Suomen Kuntaliiton edustus.

Eli se taho, joka tämän alkuperäisen tarkan mallin, minkä Kuntaliitto esitti, kaatoi tavaltaan, oli opetusministeriö. Heille se ei sopinut ja siitä syystä he saivat oikeuden ja luvan tehdä nuo leikkaukset yksikköhintojen kautta.

Tämän jälkeen, kun opetusministeriö sai luvan tehdä yksikköhintojen kautta leikkauksen, oli ilmeistä, että jos yleisen ja sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuden kohdalla edelleen noudatettaisiin 75—25-periaatetta, niin kaikkien kolmen valtionosuuden leikkaus kohdentuisi kuntiin aivan eri tavalla kuin mistä budjettiriihessä Kuntaliiton kanssa oli sovittu. Kun näin oli, lähdettiin hakemaan mallia, joka olisi mahdollisimman lähellä sitä mallia, josta Kuntaliiton kanssa sovittiin. Lopulta päädyttiin siihen, että mikäli sosiaali- ja terveystoimen ja yleistä valtionosuutta, kuntakohtaista pottia, leikataan kyseinen määrä siten, että siinä asukasluku painaa 40 prosenttia ja penniä per äyri -peruste painaa 60 prosenttia, ja tämän lisäksi opetusministeriö suorittaa omat leikkauksensa tasasuuruksella

prosentilla yksikköhintojen kautta, niin tällä mallilla päädytään erittäin tarkasti siihen samaan malliin, josta Kuntaliiton kanssa oli aiemmin sovittu. Kun laskelmat sittemmin tehtiin, kävi ilmi, että todellakin tällä mallilla päädytään erittäin lähelle sitä ratkaisua, josta Kuntaliiton kanssa oli sovittu.

Ed. Metsämäki äsken käyttämässään puheenvuorossa totesi, että alussa oli sovittu 75 ja 25 prosenttia, sitten jossakin vaiheessa vain päädyttiin 40 ja 60 prosenttiin. Ed. Metsämäki, näinhän ei edellä kertomani perusteella ollut. Kun opetusministeriön osalta koko järjestely muuttui, siellä leikkaus suoritetaan yksikköhintojen kautta. Vielä kertaalleen, kun siellä leikkaus tapahtui näin, jos haluttiin leikkausten kuntakohtaanto pitää alkuperäisen mukaisena, oli pakko muuttaa sosiaali- ja terveystoimen ja yleisen valtionosuuden leikkaustapaa.

Edelleen ed. Metsämäen puheenvuorossa todettiin, että tämä menettely oli erittäin epäedullinen väestökeskuksille. Minä haluan lukea valtiovarainministeriön suorittamasta laskelmasta, jossa on verrattu ns. riihimallia, 75 ja 25 prosenttia kaikille, siihen, mihin lopulta päädyttiin. Jos haluaa katsoa, minkä suuruisia erot ovat, ensinnäkin tämä laskelma osoittaa, että todellakin lopullinen budjettiin sisältyvä malli on erittäin lähellä alkuperäistä sopimusta.

Jos katsotaan laskelmasta ne kunnat, joiden kohdalla se poikkeaa epäedullisimmalla tavalla, luen järjestyksessä kymmenen kärjessä. Kunnat, jotka vielä menettivät lisää tässä systeemissä, järjestyksessä kymmenen kärjessä, ovat seuraavat: Eniten menettää vielä lisää Utsjoki, sitten Savukoski, Muonio, Pelkosenniemi, Enontekiö, Inari, Kolari, Korppoo, Kaskinen, Tervola, Kitilä, ja sitten tulee, monesko lieneekään, Espoon kaupunki. Espoon kaupunginkin kohdalla sen laskennallinen lisämenetys on 0,09 veroäyripeniä. Jos sitten katsotaan voittajat ... (Ed. Laine: Valtio!) — Ei, tämä on nollasummapeliä valtion kannalta, valtio ei tässä laskelmassa voita mitään. Saman potin jaosta eri tavoilla on kysymys, ja silloin se on nollasummapeliä Suomen kaikkien kuntien kannalta ja valtion kannalta ilman muuta.

Arvoisa puhemies! Näillä muutamilla kommenteilla halusin leikkaustapaa, jota tässäkin keskustelussa on kosketeltu useissa puheenvuoroissa, omalta puoleltani lähestyä. Kuten sanoin, myöhemmässä vaiheessa koko kuntatalouskysymykseen palaan hieman tarkemmin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen sanoi, en tiedä kuinka monta kertaa mutta varsin monta kertaa, että Kuntaliiton kanssa sovittiin. Sehän ei pidä paikkaansa. Ministeri Pekkarinen tietää varsin hyvin, että Kuntaliiton hallitus, poliittinen luottamuselin, yksimielisesti vastusti kokonaisuudessaan valtionosuuksien leikkauksia. Myöskään Kuntaliiton johtajat, niin kuin hän toi esiin, eivät kannattaneet, päinvastoin vastustivat leikkauksia. Mutta kun ministeri ilmeisesti ei antanut muuta vaihtoehtoa, sitten kolme johtajaa, joiden nimet hän myös mainitsi, kaksi Alasta ja yksi Kietäväinen, omista nimissään tekivät ehdotuksen, joka on tänään saanut suurta huomiota, ja aiheesta.

Mutta keskeisin ongelma on se, että valtio kurittaa yli 5 miljardilla markalla kuntia, ja Kuntaliitto onkin yksiselitteisesti lähettänyt meille kansanedustajille kirjeen, jossa lukee, että eduskunnan ei pidä hyväksyä kuntien valtionosuuksileikkauksia, ja todetaan, että hallitus pakoilee vastuuta. Näinhän se on. Kun ministeri Pekkarinen moneen otteeseen — tähän on ministerin nollasummapeliä — sanoo, ettei paljonkaan muuttunut budjettiriihestä, se pitää toki paikkansa, mutta ei pidäkään verrata budjettiriiheen vaan pitää miettiä, mikä on ollut tänä vuonna valtionosuuksien jakoperuste, ja verrata siihen. Nykyisiin jakoperusteisiin verrattuna Helsingin kaupunki esimerkiksi menettää 350 miljoonan markan jälkeen vielä lisää 250 miljoonaa markkaa, joka ei ole säästöä valtiolle vaan on aluepoliittista tukea muille kunnille. Nyt tietysti helposti käy niin, että kunnat tappelevat keskenään myös eduskunnan välityksellä ja unohdetaan pääasia eli yli 5 miljardin rokotus kunnilta, joka on suurin ongelma tällä hetkellä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen sivusi puheenvuorossaan perhetukipakettia mutta vain kuntien kannalta. Hän ei kosketanut sitä, miten se vaikuttaa perheiden talouteen. Me tiedämme, että lapsiperheet menettävät 700 miljoonaa markkaa, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan keväällä saamiin selvitysten mukaan suurimmat menettäjät ovat yksinhuoltajaperheet ja yleensä yksi- ja kaksilapsiset perheet, joita perheistä on valtaosa.

Kun valiokunta yksimielisesti keväällä jätti asian syksyyn lepäämään, tarkoitus nimenomaan valiokunnassa oli se, että sitä tulisi muuttaa, ennen kuin valiokunta sen hyväksyy. Emme tietenkään yksityiskohtaisesti käsitelleet, millä tavalla sitä pitäisi muuttaa. Hallitus on nyt ilmoittanut, että mitään muutoksia perhetukipakettiin ei tehdä. Kun vasemmistoliiton kysely valtioneuvoston kyselytunnille ei mennyt lävitse, toivoisin, että ministeri Pekkarinen vastaisi täysistunnossa, mikä on keskustan kanta perhetukipakettiuudistuksen kohtaloon. Kuten totesin, sosiaali- ja terveysvaliokunta yksimielisesti totesi, että hallituksen esitys on niin epäoikeudenmukainen, että valiokunnalla ei ollut valmiutta sitä hyväksyä.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen esitteli meille lukuja. Kyllähän lukuja ja tilastoja löytyy voittajista ja häviäjistä, mutta tässäkin pitää aina muistaa se, että kun voittajia ja häviäjiä haetaan, löytyy sellainenkin tilasto, jossa kerrotaan, kuinka paljon kukin kunta saa valtionosuuksia ja muita vastaavia valtion tukimuotoja. Jos se sitten suhteutetaan voittajiin ja häviäjiin, saataisiin taas aivan toisenlainen lukusarja.

Mutta minulla on Kuntaliiton laskelma kädessäni. Siinä todetaan, että Uudenmaan lääni menettää 1 152 markkaa per asukas ja 6,8 prosenttia tuloista. Keskimäärä on 1 048 markkaa per asukas ja 6,2 prosenttia tuloista. Otetaan sitten esimerkiksi Lapin lääni, jossa luku on 1 063 markkaa ja 5,4 prosenttia tuloista. Tämäkin antaa kuvan siitä, millä tavalla tämä leikkaus on suunnattu. Jos oikeudenmukaisuutta olisi haluttu, silloin olisi pitänyt lähteä siitä, että kun koko maassa keskimäärin vähennys on 13,9 prosenttia, otetaan sitten kaikilta kunnilta 13,9 prosenttia. Se olisi ollut oikeudenmukainen tapa.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojalalle ensinnäkin, kun hän sanoi, että unohdetaan 5 miljardin markan leikkaus. Minä aloitin puheenvuoroni sillä, että totesin, että tapahtuu 5,2—7,2 miljardin markan suuruinen leikkaus ja että leikkauksen taustalla on verotulojen lisäys 2,26 miljardia, joka imeetään pois, ja edelleen sen taustalla on mm. 6,5 prosentin suuruinen henkilöstömenojen lisäleikkaus, joka on tarkoitus tehdä vuonna 94, ja sitä tekoa ennakoivasti jo nyt budjetissa vähennetään valtionosuuksia tuota määrää vastaavalla

summalla. Lisäksi siinä on pari pienempää erää, jotka yhteensä tekevät tuon 5,2—7,2 miljardia markkaa. Se määrästä.

Mitä tulee Kuntaliiton kantaan budjettiriihen yhteydessä, myös sen mielestäni selkeästi sanoin puheenvuorossani, että Kuntaliitto ei periaatteessa ilmoittanut hyväksyvänsä leikkauksia mieluusti ollenkaan. Se on selvä. Mutta he sanoivat, että mikäli leikkaukset joka tapauksessa tehdään, heidän mallinsa on se, jonka äsken kerroin. Ed. O. Ojala saattaa olla siinä oikeassa, että voi olla, että Kuntaliiton toimitusjohtolla ei ollut Kuntaliiton hallituksen kannanottoa takanaan. Mutta se ei ole minun asiani eikä hallituksen asia kovin pitkälle, koska jos toimitusjohto ei hanki itselleen valtuuksia silloin, kun tulee tällaista asiaa ilmoittamaan Kuntaliiton nimissä, se on sen toimitusjohtoon — tässä tapauksessa kaikki kolme toimitusjohtajaa olivat paikalla — asia hyvin pitkälle, mieluusti toki niin, että hallituskin tietäisi, että eivät vain toimitusjohtajat vaan myös päättävät elimet ovat takana. Mutta eri syistä ilmeisesti Kuntaliiton johto ei silloin ennättänyt saada hallitusta riittävän aikaisin koolle.

Mitä tulee vielä leikkaustapaan, ed. O. Ojala on ihan oikeassa siinä, että laskennallisesti leikkaus, jonka taustalla, vielä kerran muistutan, ovat ne perusteet, jotka äsken sanoin, kun se lopullisella mallilla, johon hallitus on päätenyt, suoritetaan, merkitsee sitä, että markkamääräisesti esimerkiksi Helsingin kohdalla se on 1 181 markkaa per asukas tai se on Helsingin kaupungin kaikista tuloista 6,98 prosenttia, kun se esimerkiksi Perhon kunnassa on 5,13 prosenttia. Jos taas katsotaan leikkauksen rasitetta helsinkiläiselle veronmaksajalle ja perholaiselle veronmaksajalle, niin jos tämän aukon, joka näin syntyy, helsinkiläiset veronmaksajat joutuvat maksamaan verovaroin, heidän verotustaan jouduttaisiin tämän perusteella kiristämään 1,42 pennillä mutta perholaisten kohdalla Perhon kunnan tuloihin syntyvän aukon täyttämiseksi perholaisten verotusta pitää kiristää 3,17 pennillä äyriä kohti. Mitä tuosta tulee? Lähes 2,5 kertaa suurempi penniä per äyri -mittarilla kuin on laita Helsingin kaupungin tapauksessa. Vielä, jos halutaan vertailua käyttää tuloista, muistutan: Tuloista mitattuna Helsingin kohdalla se on jonkin verran suurempi, 6,98, ja Perhon kohdalla 5,13.

Jokainen voi mielessään miettiä ja päätellä, kumpi näistä olisi oikea, onko tämä oikein, tekeekö tämä oikeutta ja kohtuutta ja kumpi

peruste olisi käytettynä oikea, se, mitä ed. Metsämäki sanoo, vain prosenttiperuste, vai osittain se, että prosenttiperusteen lisäksi siinä painaa myös penni per äyri-peruste. Jos ed. Metsämäen mallilla olisi leikkaus, jonka hän puheenvuorosaan esitti — oliko hän ed. Metsämäki, taisi myös ed. Metsämäki kajota prosenttiperiaatteen — suoritettu, niin ymmärtääkseni se ensimmäisen vaikeimmissa tapauksissa olisi noin 4 penniä per äyri ja helpoimmillaan reilusti alle penni per äyri. Näin kävisi, jos sitä mallia toteutettaisiin. Mutta oli hallituksen selkeä tahto, että tuolla mallilla ei haluttu leikata, eikä se ollut vain hallituksen tahto vaan myös Kuntaliiton tahto.

Lopuksi vielä Kuntaliiton tahtoon. Ed. O. Ojala, te ette ole kaikesta päätellen perehtynyt niihin laskelmiin, jotka vertaavat Kuntaliiton alkuperäistä mallia ja lopullista tulosta. Minä toivon, että sen teette ja arvioitte, päädyttiinkö lopullisessa mallissa todella lähelle alkuperäistä sopimusta. Mielestäni ja kaikkien, jotka ovat asiaan perehtyneet, mielestä päädyttiin varsin lähelle. Ed. O. Ojala, voin myös sen vakuuttaa, että henkilökohtaisesti olisin toivonut, että sen mukaan, mitä riihessä sovittiin, olisi voitu leikkaukset tehdä, aivan ehdottomasti. Mutta minä en voinut sille mitään, että opetusministeriö omin aika tehokkain keinoin pääsi rytistelemaan siitä mallista ulos.

Arvoisa puhemies! Mitä perhetukipakettiin tulee, niin ehkä tässä yhteydessä ei sen enempää muuta kuin totean sen, että myös hallituksen piirissä on käyty keskustelua kaiken aikaa siitä, mitä perhepaketin eduskunnassa läpiviemisen suhteen tehdään ja miten sen kanssa menetellään. Tänä päivänä tässä istunnossa olen kuullut sekä keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtajan että toisen päähallituspuolueen kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtajan samansuuntaiset käsitykset ja näkemykset, käsitykset ja näkemykset siitä, että sille jotain pitäisi tehdä. Uskon ja arvioin näin, että ei hallitus halua olla kovakorvainen näille näkemyksille, mitä tässä on esitetty. Toivon omalta osaltani, että hallitus voi mahdollisimman pikaisesti vielä palata näihin tahdonilmaisuihin.

Nyt jo ilmoitan sen, että en henkilökohtaisesti ole valmis sellaisiin ratkaisuihin, joissa palataan progressiivisen verovähennysjärjestelmän kautta tuen antamiseen lapsiperheille. Ei käy, vaan jos siinä halutaan liikkua, lapsilisien korottaminen on siinä tapauksessa ainoa oikea tapa, jolla sitä hommaa voidaan hoitaa. Mutta kuten sanoin,

tämä sillä edellytyksellä, että eduskuntaryhmien tahdonilmaus todella vastaa hallituspuolueiden eduskuntaryhmien kantaa. Silloin minusta on loogista, että hallitus ryhtyy tuon suuntaisiin toimiin.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä vastaan ministeri Pekkariselle. Kyllä minä olen perehtynyt niihin laskelmiin, mitä Kuntaliitossa on tehty, ja niitä on tehty myös esimerkiksi Helsingin kaupungissa. Ongelma on tietysti se, että me emme voi verrata näitä leikkauksia per asukas, koska on aivan eri tilanne jossakin pienessä kunnassa, joka on 1. tai 2. kantokykyluokassa. Siellä valtionosuus per asukas on aivan eri luokkaa kuin esimerkiksi Helsingissä. Nyt jos pelkästään markkamääräisesti verrataan, niin tullaan aivan vääraän tulokseen.

Tässä suhteessa haluaisin myös ministeriä muistuttaa, kun hän totesi, että kun leikataan valtionosuuksia 5,3 miljardia, niin vastaavasti kunnat saavat lisää verotuloja perhetuki uudistuksen kautta. Mutta näinhän ei tule olemaan. Kunnathan eivät tule saamaan lisää verotuloja, koska kunnissa työttömyys on lisääntynyt. Itse asiassa myös se, että kuntien eläkevakuutusmaksuja tullaan nostamaan ensi vuodelle, se merkitsee esimerkiksi Helsingille pelkästään 70 miljoonaa markkaa lisää eläkemaksuja. Indeksitarkistukset jätetään tekemättä ensi vuonna. Mikäli ne olisi tehty, Helsinki olisi saanut niistä 40 miljoonaa markkaa, mutta kun niitä ei tehdä, niin Helsinki menettää noin 80 miljoonaa markkaa. Näitä esimerkkejä, arvoisa ministeri, voisi luetella vaikka kuinka paljon.

Toimeentulotukimäärät nousevat täällä pääkaupungissa ensi vuonna arviolta 70 miljoonaa markkaa. Minä kysyn vain, mistä ne lisäverotulot meille ovat tulossa. Niitä ei varmasti ole tullut. Yritysverotuksen uudistaminen, kun kunnat eivät myöskään yrityksiltä saa kunnallisvero, on romahduttanut useilla sadoilla miljoonilla markoilla myös kunnan taloutta.

Ministeri, kysyn teiltä vielä: Eikö ole aivan kohtuutonta, että hallitus rokottaa kuntia näin ja rokottaa kansalaisia, koska nyt romutetaan tärkeitä peruspalveluja?

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarisen kanssa voisimme väitellä tästä asiasta oikeastaan kuinka kauan hyvänsä. Mutta vielä toteaisin sen, että kuntia ei näin yksioikoisesti voida pistää samalle linjalle. Kun meillä on kuntia, joissa verotulot ja

valtionosuudet, sekä lakisääteiset että harkinnanvaraiset, ovat yli 30 000 markkaa per vuosi ja asukas, ja sitten meillä on kuntia, joissa ollaan alle 15 000:n, niin ei voida lähteä siitä, että tällaisella sabluunalla päästään oikeudenmukaiseen ratkaisuun.

Minä totesin, että prosenttimääräinen ratkaisu olisi ollut oikeudenmukaisempi kuin tämä on. Jos se suhteutetaan niihin tuloihin, joita kunnalla on, niin olisi todella ollut näin.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sellainen asia, jota ministeri Pekkarinen ei esittämissään laskelmissaan ottanut esiin, on se, että työttömyyden ja muutenkin laman vaikutukset erityyppisten kuntien tuloihin ovat olleet erilaiset. Minulla on sellainen käsitys, että keskimäärin kaupunkikuntien verotulot ovat vähentyneet laman johdosta enemmän kuin maaseutukuntien verotulot. Jos tämä otettaisiin laskelmissa huomioon, niin se, mitä oikeudenmukaisuus vaatisi, näyttäisi, oletan, kovin toisenlaiselta kuin mihin ministeri Pekkarinen päätyi.

Mutta tietenkin pääasiahana tässä koko kuviossa ei ole kuntien keskinäinen jako, vaan se, että tämä leikkaus, mitä hallitus suunnittelee, on tuomassa kuntiin aivan totisia vaikeuksia. Olen puhunut monen sellaisen ihmisen kanssa, jotka ovat eri kunnissa esimerkiksi sosiaali- ja terveyslautakunnissa ja näkevät, mitä nämä leikkaukset käytännössä merkitsevät. Olen hyvin monelta kuullut sen näkemyksen, että vielä tähän mennessä on suurin piirtein tultu toimeen, keksitty kaikennäköisiä parempia ja huonompia vippaskonsteja, mutta nyt eteen on tulossa todella epäinhimillisiä ratkaisuja.

Mitä tulee lapsilisiin, niin haluaisin huomauttaa, että kun tulee verotettava lapsilisiä, niin se vaikuttaa kaikkiin sellaisiin tulosidonnaisiin maksuihin ja avustuksiin, jotka koskevat lapsiperheitä. Vähintäänkin tämän muutoksen rinnalle pitäisi saada, että esimerkiksi päiväkotimaksuissa ja muissa tällaisissa tulosidonnaisissa maksuissa katsottaisiin nettotuloja eikä bruttotuloja, koska muuten se entisestään kärjistää lapsiperheiden aseman huononemista.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, minkälaisia keskusteluja budjettiriihessä kulloinkin on käyty, ei ole kovin kiinnostava kysymys. Se keskustelu voitaisiin ehkä käydä ulkopuolella tämän salin, hallituspuolueitten kesken. Mutta sen sijaan mielenkiin-

toista tässä vaikeuksien keskellä on se, mihin tämä tilanne on johtamassa. Nimittäin ajatellaan sellaisia kuntia, joissa on toistakymmentä tuhatta markkaa velkaa per asukas ja sen velan mukaiset lainanhoitokustannukset ja sitten kaikki nämä muut seuraukset, mitkä arvoisa ministeri on aivan ilmeisen rehellisesti tässä kuvannut. Se merkitsee sitä, että mennään veroäyriin hintaan 22 penniä, 23 penniä, mikä on ilmeisesti pakkotilanne tässä yhteydessä.

Mihin hallitus tähtää? Tähtääkö se siihen, että Karkkilan kaupungin mukaisella tavalla palkkoja alennetaan, pakkotilanteessa ihmisiä sanotaan joukoittain irti, vai tähtääkö se siihen, että kunnat hätäpäissään yhtyvät suuremmiksi yksiköiksi, vai mikä se on, koska tämä yhtälöhön pitää ajatella loppuun saakka silloin, kun sen laatuista ratkaisuja tehdään kuin hallitus on nyt viime aikoina ja viime päivinä tehnyt?

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala totesi, että kuntien verotulot eivät lisäännä, eikä pidä paikkaansa, jotenkin siihen tapaan, ettei pidä paikkaansa se, että perhetukipaketin vaikutukset ovat se 2,26 miljardia markkaa. Perhetukipaketin järjestelmän vaikutus kuntien verotuloihin on 2,26 miljardia markkaa. Toinen asia on se, että kuntien tulot vähenevät muista syistä. Ihme ja kummahan tuo nyt olisikin, jos kaikkialla muuallakin verotulot vähenevät yhteiskunnassa, mutta ne eivät kuntien kohdalla sitten vähenisi. Se on toinen asia, eli jos ei perhepakettia uudistettaisi, kuntien verotulot olisivat joka tapauksessa tuon verran pienemmät. Järjestelmän vaikutus tuossa uudistuksessa on se 2,26 miljardia markkaa. Siitä laskelmasta myös Kuntaliitto on aivan samaa mieltä.

Mitä tulee kysymykseen siitä, eivätkö nämä leikkaukset ylipäänsä ole kohtuuttomia, mitä käsitettä täällä käytettiin, en halua kovin tarkasti, varsinkin kun ed. Pulliainenkin sitä vähän toivoi, täällä käsitellä sitä prosessia, mikä budjettiriihessä näiden leikkausten osalta käytiin läpi. Mutta jos minä nyt yhteenvedon omasta kannastani ja mielestäni sanon, niin kyllä minunkin mielestäni nämä aika kovia ovat toteutettaviksi. Suurin tekijä on nimenomaan se, että sen 4 prosentin rutistuksen jälkeen, mikä tänä vuonna tehtiin, siihen päälle tulee 6,5 prosentin lisärutistus kuntien valtionosuusmenoihin, ei vain henkilöstömenoihin vaan kunnista puheen ollen se kohdistuu kaikkiin valtionosuusmenoihin, joista henkilöstömenot ovat kaksi kolmas-

osaa. Tuon 6,5 prosentin tekeminen siellä tulee olemaan erittäin kova ja vaikea tehtävä. Jos valtakunnallisista sopimuksista voidaan henkilöstömenoja laskea, se on huomattavasti helpompaa, mutta jollei, niin kuntakohtaisin ratkaisuin näin suurten lisästästöjen tekeminen tulee olemaan erittäin vaikeata, käytännössä suurin piirtein mahdotonta.

Ed. Hassi kiinnitti huomiota siihen, että toisten kuntien verotulot ovat laskeneet enemmän kuin toisten viime vuosina ja laskevat edelleenkin. Nämä laskelmat, mitkä nyt on tehty tämän leikkaustavan kuntakohtaannosta, perustuvat vuoden 91 tietoihin. Muita tietoja tässä vaiheessa ei ole käytettävissä. Myöhemmin saadaan vuoden 92 luvut ja niiden pohjalta lopulliset leikkaukset tehdään. Pitää täsmälleen paikkansa, että näihin nyt laskettuihin lukuihin verrattuna tapahtuu lopullisissa luvuissa jonkin verran muutoksia juuri sillä perusteella, että niiden kuntien kohdalla, jotka ovat menettäneet eniten verotuloja vuoteen 91 verrattuna, leikkaukset tulevat olemaan vähän pienemmät, kun vuoden 92 luvut ovat lopullisissa laskelmissa pohjana. Se tulee otetuksi huomioon sitä kautta, että lopullisessa leikkaussysteemissä käytetään todella vuoden 92 lukuja.

Viellä, arvoisa puhemies, viimeisenä kommentti tämän hankkeen vaikutuksesta veroäyriin hintaan. On ilman muuta selvää, että jos hallitus pitää leikkauksista kiinni, tästä 6,5:stä plus siitä 4:stä, mikä on siellä pohjalla, eikä kumminkaan sopimuksista saada henkilöstömenoja alas, niin kunnissa ollaan tilanteessa: joko väkeä ulos tai äyri ylös. Tähän tilanteeseen ei missään tapauksessa toivoisi jouduttavan.

Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, ettei voida ajatella sitä, että kuntien veroäyriä pääsääntöisesti olennaisesti nostettaisiin siitä, millä tasolla tällä hetkellä ollaan, varsinkin kun tänään puhutaan siitä, että progressiivista verotusta pitää keventää. Sellainen ratkaisukokonaisuus, missä samana syksynä hallitus keventäisi progressiivista verotusta ja kiristäisi suhteellista verotusta eli kunnallisverotusta, ei voi tulla kysymykseen. Nämä tarpeet, mitkä ovat samaan aikaan olemassa, toisaalta kuntakentässä paineet kunnallisveron suhteellisen verotuksen kiristämiseksi ja toisaalta erilaiset poliittiset paineet progressiivisen verotuksen eli valtion tuloveron keventämiseksi, pitää sopeuttaa järkevällä tavalla toisiinsa. Tässä mielessä luulen, että oman kantani ja ed. O. Ojalan kannan välillä välttämättä kovin suuria eroja ei ole.

Ed. Saario: Herra puhemies! Edustajat Hassi ja Pulliainen alustivat oikeastaan varsin mielenkiintoisen keskustelulähtökohdan. Tarkoitukseni ei ollut tulla tänne puhumaan siitä, mutta saittepa provosoiduksi. Tosiasia on se, että Suomen kuntataloudelle tulisi myös tehdä jotakin konstruktivista. Tosiasia on se, että suomalaiset kunnat ovat myös omasta syystä ajautuneet, hieman yksilöllisiä eroja tietenkin on, tilanteeseen, jossa paitsi niiden veroäyrit ovat kohonneet sietämättömän korkeiksi myös ne ovat velkaantuneet varsin pitkälle. Varsin monissa suomalaisissa kunnissa veroäyriin nostamisen pelossa toimittiinkin niin, että otettiin runsaasti lainoitusta, mikä nyt tänä päivänä merkitsee sitä, että sekä lainapotti on korkea että veroäyriä on pakko nostaa.

Hallituksella toivoisi olevan tässä asiassa jokin strategia, ja kun tahdon hyvää ajatella tästä, niin toteaisin, että epäilemättä onnistuessaan taustalla voisi olla rohkaisu siihen suuntaan, että suomalainen kuntalaitos voisi olla hyötysuhteeltaan hieman parempi. Tai jos sen sanoo suoraan: Suomessa on liikaa kuntia. Suomalaisen kuntien tulisi hakea synergiaa joko kuntaliitoksiin tai sitten, mikä on tehty tämän hallituksen aikana mahdolliseksi, kuntayhtymälainsäädäntöä käyttäen.

Tässä syntyy aikamoinen haaste kuntasektorille, sillä tosiasia on kyllä se, että olen nähnyt tavattoman harvoja esimerkkejä siitä, että kuntayhtymälainsäädäntöä olisi käytetty tehokkaana välineenä kustannusten leikkaamiseen ja sellaisten ylikunnallisten palvelujen tuottamiseen, joihin se on tarkoitettu. Päävastoin on ollut nähtävissä harrastusta, että kuntayhtymälainsäädäntöä on käytetty pyrkimyksenä saada uusia instituutioita aikaan, kun se ennen muuta tehtiin, jotta olisi voitu päästä eroon suhteellisen raskaasta, vaikeasti valvottavasta ja kalliista kuntainliittojärjestelmästä.

Tässä mielessä haaste on kunnalla ja kuntasektorilla, jos kohta on toivottavaa, että hallitus toimenpiteissään näkee sen, että ennen muuta kaupunkikunnissa on tietysti paljon monia maalaiskuntia suurempi suorituspaine. Sinne asetuvat tehtävät ovat sekä määrältään että laadultaan sellaisia, että tällainen tasajako välttämättä, tai tässä tapauksessa ei edes tasajako, vaan pieni ja ymmärtävä jako, ei sellaisenaan toimi. Lisäksi on syytä muistuttaa, että varsin moniin maalaiskuntiin kohdistuu julkisia tulonsiirtoja muuta kautta, mikä merkitsee sitä, että niiden verotulotaso on sittenkin romahtanut hieman vähemmän

kuin mitä kaupunkikunnissa on tapahtunut. Tämä on spekulointia osin ja tämän maan suurimpia ongelmia ei ole se, mikä jakoperuste valtionapujen leikkauksissa faktisesti on kysymyksessä. Periaatteessa on ikävää, että ylimalkaan joudutaan leikkaamaan.

Herra puhemies! Esko Ahon ohjaamalla EY-lennolla on happivajaus. Happinaamareita on rajallinen määrä. Niitä riittää vain vientimatkustajille. Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että valittu strategia, joka tähtää siihen, että viennin vahvistamisen ja monipuolistamisen kautta suomalainen yhteiskunta voidaan palauttaa hyvinvointuralle, on ainoa kestävä tie, mutta se tie on varsin monia riskejä sisällänsä pitävä.

Ensinnäkin tulee täyttää kaksi ehtoa: Viennin aikaansaama hyöty Suomen kansantaloudelle edellyttää ensinnäkin sitä, että maailmantaloudessa tapahtuu jotakin. Suomen hallitus tuskin voinee tehdä maailmantaloudelle kovin suuria toimenpiteitä, ei ainakaan elvyttää sitä. Mutta maailmantalouden merkit ovat lisäksi suhteellisen vaikeat. Ei ole näköpiirissä aivan erityistä kysyntäbuumia. Voisi jopa sanoa näin, että maailmantalouden nykyistä suurempi romahtaminen on estynyt pelkästään sillä, että hallitukset kautta maailman ovat käynnistäneet ennätysmäisen lainanotto-operaation, minkä seurauksena on syöksykierre ainakin toistaiseksi kyetty pysäyttämään.

Toinen seikka, johon me varsin mieluusti etsiessämme ns. hyviä signaaleita takerrumme, on pörssien elpyminen siellä ja täällä, mutta kysyn, onko pörssien elpyminen osoitus siitä, että taloudellinen toimeliaisuus ja tuotanto olisivat maailmassa lisääntyneet vai onko pörssien elpyminen sittenkin osoitus siitä, että korkokantoja on väkisin keskuspankkien toimenpitein keinotekoisesti, hyvä toki niinkin, painettu alas. (Ed. Laine: Jälkimmäisen!) Luulenpa, että jälkimmäinen vastaus on oikea. Tämä antaa yhden reunaehdon meidän vientioperaatiomme onnistumiselle.

Toinen tekijä on kilpailukyky. On tietysti niin, että me olemme silmikkäin varsin ainutlaatuisen vientibuumin kanssa, mutta samanaikaisesti muutamia poikkeusaloja, ehkä tavarakauppaa, lukuun ottamatta, vientiä tehdään alikatteella. Vientihinnat ovat nousseet viimeksi kuluneen vuoden aikana noin 12 prosenttia, mikä merkitsee sitä, että siinä ei ole puoltakaan markan arvon muutoksen aiheuttaman laskun kompensointia. (Ed. Laine: Viinanen puhui 60 prosentista!) — Minä puhun nyt vientihintojen noususta.

— Tämä merkitsee sitä, että suomalainen vientiteollisuus, joka varsin laajasti on syvässä velka-urassa, joutuu kyllä toden teolla taistelemaan selviytyäkseen puhumattakaan nyt siitä, että se olisi jollakin tavalla erityisen valmis maksamaan kotimaahan hyvinvointimaksua, niin kuin me toivomme ja mihin pitkällä aikavälillä tähtäämme, koska ei kai Suomella muuta mahdollisuutta tällaisena maana ole kuin tukeutua viennin tuomaan toimeliaisuuteen.

Mutta sen tiellä on esteitä. Viennin vahvistaminen edellyttää luonnollisen kilpailukyyn aikaansaamista. Suomen tähänastinen vientibuumi on saatu ihan muuta tietä. Markan arvon operoiminen alaspäin ensin tietysti sen keinotekoiselta tasolta ja lopulta markan oikean arvon löytyminen markkinoilla kelluvana yksikkönä on ollut se seikka, joka on antanut meille mahdollisuuden tunkeutua edes niiden markkinoiden hiushalkeamiin, mitä me olemme etsimässä. Kysyntä ei ole kasvanut, markkinaosuuksista taistellaan ja markkinaosuuksista taistelemisen on kaikkein kalleinta kaupankäynnin muotoa. Suomen kokoiselle ja Suomen tasoiselle vientimaalle se merkitsee erityisen suuria ponnistuksia. Siksi toimenpiteiden, joilla vienti saataisiin todella sellaiseksi osaksi ja sellaiseksi kansantalouden veturiksi, jollaiseksi sen pitäisi muuttua, täytyy ennen muuta kohdistua tietoon, tuotekehittelyyn, tutkimukseen, mutta tässä kohtaa hallituksen hyvä strategia ei ole muuttunut ja muuttunut sellaiseksi taktiikaksi, jolla tuohon päämäärään päästäisiin.

Minun on valittaen todettava, että tämäkin budjetti edustaa sitä sarjaa, johon hallitus on joutunut asettautumaan eli toisin sanoen me olemme edelleen ikään kuin ns. jakoyhteiskunnan seurauksena tilanteessa, jossa koko ajan perustetaan toimeliaisuutta julkisen vallan ohjaamalle tuelle. Mitäpä muuta elinkeinoelämän tuet ovat. Olen varsin monta kertaa sanonut, että yritykset eivät menesty kestävästi tukien avulla. Minä ymmärrän sen, että tukipolitiikalla saatetaan yritykset tai kokonaisen kansantalouden yritykset yli tietyn vakavan vaiheen, mutta kun otetaan huomioon nykyinen työllistämiskaava, niin pitäisin taktisesti paljon viisaampana ratkaisuna sitä, että meidän elinkeinotuistamme huomattava osa lopetettaisiin ja nämä tukimiljarit siirrettäisiin yritysten suurimmaksi työllistämiskynnykseksi osoittautuneiden henkilösvukulujen alentamiseen. Jokainen, joka on yritystoiminnan kanssa missään tekemisissä, tietää, että korkeat henkilösvukulut tällai-

sessä markkinatilanteessa muodostavat kestävän esteen työllistämislle. Ainoa tapa päästä nousu-uralle, päästä kiinni vientiin on panostaa näihin tekijöihin, ja se kyllä merkitsee hallituksen sisällä myös aika selvää suunnan ja painopisteen muutosta.

Valitettavasti tämä tukiautomaatiikka näkyy myös hallituksen eräissä muissa toiminna. Olen huolestuneena seurannut keskustelua EY-pyrkimyksiin kytketystä maatalouden osuuden masiivisesta kasvattamisesta. On kysyttävä, onko pyrkimys nostaa Suomen kiintiöitä EY:ssä niin suuriksi oikeassa tasapainossa niiden tavoitteiden kanssa, joita meillä täällä on. On syytä epäillä, että me olemme siirtämässä tällä tavoin kansallista ongelmaa Euroopan yhteisön mittaiseksi ongelmaksi, ja kun minulla ei ole tietoa siitä, onko Euroopan yhteisö saamassa rahaa vieraalta planeetalta, niin pelkäänpä, että kovin kestävä ratkaisua ei tästä siirrosta synny.

Mielestäni realismi tältä osin olisi vähintään, mitä meillä voitaisiin osoittaa. Suomalaiselle yhteiskunnalle ovat maataloustuotteiden hinnanerokorvaukset tulleet siinä määrin kalliiksi, että tällä tiellä ei voida enää jatkaa ja ainoa, mitä tässä yhteydessä saattaa toivoa, on se, että Suomessa ei koskaan kasvaisi riisiä tällä näkymällä. Se ei ole mahdollistakaan, mutta siitä meidän ehkä on syytä kiittää Luojaa, sillä sitä hinnan-erokorvausta näinkään vankka kansantalous ei kestäisi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saario puheenvuoronsa alussa pohdiskeli kuntakokoasiasia. Se on äärimmäisen mielenkiintoinen asia siinä mielessä, että kun lueskelee tutkimuksia tästä asiasta, niin ei löydy sellaista vastausta, jonka toivoisi löytyvän, eli että suuri kuntakoko on aina tehokkain ja edullisin. On olemassa erinomaisen hyviä näyttöjä, että suhteellisen pieni kuntakoko on osoittautunut tehokkaaksi, ja tällöin ed. Saarion äsken mainitsema kuntayhtymämalli saattaisi tarjota tässä, sanoisinko katastrofaalisessa tilanteessa, sellaisen optimointimahdollisuuden, jossa etsittäisiin se jhanteellinen kuntayhteisökooko, minä en puhu kuntakoosta vaan kuntayhteisökoosta, niin että tehokkuus saavutettaisiin paikalliset olosuhteet huomioon ottaen parhaalla mahdollisella tavalla, koska sitä meidän pitää etsiä todella kiivaasti.

Toinen asia, missä olen aivan samoilla vesillä kuin ed. Saario, on välilliset työvoimakustannukset. Se on tämän ns. elvytyksen a ja o. Siinä

on vain se puoli, että mistä se raha sitten otetaan muutoin, ja siinä suhteessa minun mallini ehkä poikkeaa ed. Saarion mallista. Minun mallini on se, että tämä puuttuva rahamäärä tulopuolella pitää kattaa ympäristöveroilla, eli esimerkiksi 5 miljardia markkaa ympäristöveroilta tuo ne tulot, ja sen jälkeen voidaan pienten ja keskisuurten yritysten välillisiä työvoimakustannuksia vastaavasti alentaa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Saario näytti ajattelevan, että jos vientiteollisuuden asema vahvistuu, niin se on kaiken autuuden sarvi. Siitä syystä halusin tuossa välihuomautuksena todeta, että ministeri Viinanen mainitsi budjetin talousarvion esittelypuheenvuorossaan, että vientiteollisuuden hintakilpailukyky, muistaakseni hän puhui yksikköhinnoista, on lyhyen ajan sisällä kasvanut 60 prosentilla. Jos oikein muistan, niin hän myös mainitsi, että viennin osuus bruttokansantuotteesta on nyt noin 40 prosentin seutuvilla.

Kun Turussa eilen oli yrittäjäparlamentti, jossa myös vaalipiirin kansanedustajat pääosin olivat paikalla, niin siellä pienyrittäjät kertoivat, että tällä ei ole ollut mitään merkitystä työllisyyden kannalta, ja näin asia ilmeisesti on. Siis työllisyyteen tämä ei ole vaikuttanut myönteisesti, vaikka tuskin meistä nyt kukaan on kateellinen siitä, että vientitulot ovat kasvaneet.

Mitä muutoin tulee itse tähän hallituksen talousarvioesitykseen, niin siitä voi tietysti esittää erilaisia arvioita näkökulmasta riippuen. Jos esimerkiksi katsoo ahtaasti sanoisinko kamreerin näkökulmasta tai rahakirstun vartijan, jolle kaikkein tärkeintä hinnalla millä hyvänsä on saavuttaa tasapaino, niin voi olla ehkä tyytyväinen. Mutta jos tätä keltaista kirjaa tarkastelee sen laajan tyytymättömyyden, sen uhan ja epätoivon kannalta, joka vallitsee kansan syvien rivien keskuudessa, niin kyllä tämä on toivoton asiakirja. Tämä on huonoin mahdollinen vastaus siihen tilanteeseen. Työttömyysnumerot suurenevät, rakennustoiminnan pysähdys syväjäädytetään, yhteiskunnalliset palvelut heikkenevät. Kunnat ja niiden veronmaksajat joutuvat yhä suurempaan kurimukseen. Veroaste nousee uuteen ennätykseen. Eläkeläisten ostovoimaa leikataan ja vammaisten etuja heikennetään. Suomen tiet uhkaavat rapistua, ja koulutus, kulttuuri ja urheilu ovat ankarien säästötoimien kohteena.

Täällä on aikaisemmin tänään jo todettu, että lapsiperheet tulevat ensi vuonna talousarvioesi-

tyksen hyväksymisen myötä menettämään 6 000 — 7 000, ehkä 8 000 markkaa arvonlisäveron toteuttamisen, lapsivähennysten poistamisen, kunnallisten verojen ja maksujen kiristymisen sekä työttömyysvakuutusmaksun yhdeksänkertaisuuden myötä. Eläkeläisillä aiotaan maksattaa uusi ylimääräinen 4 prosentin suuruinen sosiaaliturvamaksu, jossa on 1 prosentin kansaneläkemaksun korotus, ja jättää eläkkeiden indeksikorotus kokonaan maksamatta.

Hymyilevä opetusministeri Uosukainen — ei nyt hymyile täällä, valitan, että on poissa — sanoo eräessä lehtihaastattelussaan, että nyt kunnissa tarvitaan sivistystahtoa. Kohtuullinen vaatimus. Mutta väitän, että tällä maan hallituksella ja opetusministeriöllä ei ole minkäänlaista sivistystahtoa, jos katsoo hallituksen toimia budjettiesityksen valossa. Nyt suuntaan puheenvuoroni erityisesti ministeri Uosukaiselle, jonka tiedän olleen ratkaiseva voima siinä, että maan hallitus päätyi Turun hammaslääketieteen laitoksen lopettamiseen. Siinä päätöksessä ei ole mitään järkeä, ei minkäänlaista perustetta, ei mitään tieteellistä, ei mitään työllisyyspoliittista perustetta. Se oli kerta kaikkiaan käsittämätön päätös. Toivon, että hallitus mahdollisimman pikaisesti tarkistaa tuon päätöksensä.

Tänään on paljon keskusteltu valtion ja kuntien suhteista talouden osalta. Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja ja sittemmin myös valtiovarainministeri toistivat useaan kertaan, että asia on kuntien keskusjärjestön kanssa sovittu. Mielestäni asian ympärillä käyty keskustelu osoittaa, ettei tämä ratkaisu mihinkään vapaaehtoiseen sopimukseen perustu, vaan tässä kuntaosapuoli on asetettu selkään seinää vasten.

Siitä syystä haluan palauttaa muistiin sen, että kun viime vuonna tässä talossa tehtiin kuluvan vuoden talousarvion sisältyvät ratkaisut, hyväksyttiin siihen liittyen lait, niin jo silloin tehdyllä valtionosuusuudistusratkaisulla monien kuntien taloudellinen asema heikkeni. En kiistä sitä, että jotkut kunnat saattoivat valtionosuusuudistuksessa voittaa, mutta esimerkiksi kotikaupunkini Turku menetti silloin sillä ratkaisulla kymmeniä miljoonia markkoja.

Samaa merkitsi kansaneläkkeen lisäosakustannusnousu eli se maksu, joka kunnilta peritään lisäosien kustantamiseen. Se merkitsi noin 50 miljoonan markan lisärasitusta Turun kaupungin osalta ja muistaakseni maan kuntien osalta oliko peräti 1 500 miljoonaa markkaa, suuri oli tuo markkamäärä. Silloin eduskunta lausui seläläisen tahdon, että valtion ja kuntien välistä

kustannusjakaumaa ei muuteta. Tässä haluttiin suojata kuntien asema.

Nyt hallitus kuitenkin ehdottaa, että kaikkia näitä leikkauksia, jotka vuosi sitten tehdyillä päätöksillä astuivat voimaan ja ovat toteutuneet tänä vuonna, jatketaan edelleen ja sen lisäksi tulee 5—6 miljardin leikkaus, jonka vaikutusta pehmennetään, kuten sisäministeri Pekkarinen sanoi, sillä että asetetaan yksinhuoltajat ja lapsiperheet maksamaan korkeampia veroja, koska perhetukiudistus aiotaan suorittaa.

Täällä on monenlaisia numerotietoja esitetty valtionosuusleikkausten vaikutuksista. Haluan tässä nyt todeta sen, että Turun taloutta maan hallituksen uusimmat päätökset tulisivat leikkaamaan Turun kaupungin antamien tietojen mukaan 276 miljoonalla markalla, josta yksin valtionosuuksien leikkauksen määrä on 146 miljoonaa.

Kun ministeri Pekkarinen kertoi vertailuja eri puolilta, hän mainitsi Korppoon. Minulla ei ole Korppoon lukua, mutta esimerkiksi Iniössä vaikutus on 2,52 penniä äyriä kohti; Uudenkaupungin osalta 1,69; Salo 1,73; Raisio 1,72; Naantali 1,66 ja Masku 1,83. Turun osalta kysymys oli sellaisesta määrästä kuin 1,62. Suomen kuntaliiton paperissa kerrotaan tuon luvun olevan keskimäärin yli 2 pennin suuruinen korotuspaine valtionosuusleikkauksien seurauksena ja jokaisesta suomalaista kohti leikkauksen merkitsevän 1 048:aa markkaa.

Tämän asian käsittelyn yhteydessä on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota myös arvonlisäveroratkaisuun. Jos puhutaan hieman pyörein luvuin, voi sanoa, että siinä tapahtuu itse asiassa noin 10 miljardin markan tulonsiirto. Se saattaa olla vähän alle 10 miljardia. Kuluttajilta siirtyy tämän verran yritysten hyväksi, tai jos halutaan sanoa tämä toisin päin, yritysten verotus kevenee, mutta kuluttajien osuus kasvaa vähintään 8, ehkä 10 miljardia vuositasaalla. Jos arvonlisävero astuu voimaan puolesta vuodesta, niin ensi vuoden vaikutus ei tietenkään ole vielä näin suuri. Se merkitsee, jos arvonlisäverojärjestelmä toteutuu, rakentamisen vaikeutumista, rakentamisen kallistumista. Esimerkiksi vuokratalojen osalta vuokratalo-osuuskunta VVO on laskenut, että se nostaisi vuokria vanhoissa talossa 2,50 ja uusissa taloissa 4,05 markkaa neliöltä kuukaudessa. Tämä on hurja korotus, jos nyt voidaan uskoa, että laskelma on tehty oikein. Tuskin on syytä epäillä tätä laskelmaa. VVO kiinnittää huomiota myös siihen, että kiinteistövero ja asumistuen leikkaukset nostavat jo tänä vuonna vuokria

yhteensä 2,40 markkaa neliötä kohti kuukaudesta. Tämä on hurjaa asumiskustannusten nousua, jota nämä ratkaisut mukaan lukien arvonlisävero merkitsevät.

Kun valtiovarainministeri nyt ei ole paikalla, voisin seuraavan jakson puheenvuorostani jättää käyttämättä, mutta ehkä valtiovarainministeri joskus saa kuitenkin kuulla, että täällä on moitittu myös hallitusta siitä, että se toimii tuhlaten valtion varoja.

Mitä muuta voi olla esimerkiksi kuin valtion varojen tuhlaamista sellaisen ehdotuksen tekeminen, että Kakolanmäen kolme vankilaa, keskusvankila, lääninvankila ja psykiatrin yksikkö, pitäisi siirtää pois nykyiseltä paikaltaan, mistä seurauksena on, sanoisin, turha investointi, hukkainvestointi. Sitä ei nyt vielä ole onneksi sentään päätetty, mutta tällainen suunnitelma on vireillä.

Sanomalehdissä on kerrottu, että leimaveroratkaisu merkitsi pankeille 4 miljardin markan helpotusta. Minkä vuoksi piti antaa tällainen helpotus, 4 miljardia markkaa?

Jos se, mihin edellä viittasin, eli hallituksen päätös Turun hammaslääketieteellisen laitoksen lopettamisesta, toteutetaan, ei se ainakaan valtiontalouden kannalta ole edullinen ratkaisu ottaen huomioon kaikki ne tekijät, jotka tähän ratkaisuun liittyvät.

Ennen kaikkea suurinta tuhlausta on se, että tässä maassa pidetään työttöminä 500 000 — 600 000 ihmistä, jotka voisivat aivojensa, käsien, taitojensa ja luovuutensa avulla kansallisvarallisuutta, kansallisrikkautta, lisätä tässä maassa.

Mitä tuhlaamiseen tulee, ehkä siihen voisi liittää vielä Hornetien hankinnan ja erityisesti pankkitukeen käytettävät suunnattomat rahat.

Mainitsen pankkitukipolitiikan osalta yhden yksityiskohdan. Esitin eduskuntakyselyn joitakin aikoja sitten, jossa kysyin, paljonko Suomen valtiolle pankkituen maksamisen muodossa on merkinnyt se, että ennakoiden harmonisoitiin pankkilainsäädäntöä tarkoituksella mukauttaa se EY-järjestelmään. Ministeri Viinanen kertoi vastauksessaan, että vakavaraisuusprosentin nostaminen 8 prosenttiin merkitsi muistaakseni jo vastauksen antamiseen mennessä noin 7,5 miljardin markan suuruista menoerää valtiolle pankkituen muodossa. Jos siis olisi haluttu vakavaraisuussäännös säilyttää entisellään, olisi tässä huomattavat rahasummat voitu säästää, ja tämä vaikuttaa tietysti jatkossakin.

Lopetan puheenvuoroni toteamalla, että olen

pankkitikiasiassa siltä osin ed. Ukkolan kanssa samaa mieltä, että kansanedustajat voisivat luopua, heidän tulisi luopua, pankkien hallintoelinten toimintaan osallistumisesta. Kun pankkilainsäädäntöä tässä talossa viimeksi säädettiin, silloin tein nimenomaan sellaisen ehdotuksen, jossa ehdotin päätettäväksi, että ministerit, kansanedustajat jne. eivät osallistuisi pankkien hallintoon, mutta eihän eduskunta sitä hyväksynyt.

Lopuksi haluaisin vielä viitata ed. Saarion eräässä vastauspuheenvuorossaan esittämään väitteeseen, jossa hän väitti, että eduskunnan päätös siirtää yli valtiopäivien hallituksen esitys vakuusrahastolaiksi on merkinnyt suunnatonta menoerää valtiolle. Minä en oikein usko tähän väitteeseen, sillä eduskuntahan myönsi lisätaloussarviossa muistamani mukaan puolet siitä, minkä hallitus halusi vakuusrahastolain yhteydessä saada valtuuksia itselleen, ja nyt tästä puolesta, joka myönnettiin, on pääosa käyttämättä eikä sitä tulla tämän vuoden aikana käyttämään. En voi ymmärtää sellaista väitettä, että tämä ratkaisu, joka syntyi lain lepäämään jättämisen johdosta, olisi synnyttänyt jonkin erityisen voimakkaan pankkituen tarpeen. Niin kuin nyt sanoin, rahoja on säästynyt, ja siitä syystä hallitus ehdottaa, että määräraha merkittäisiin siirtomäärärahaiksi.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti viimeksi mainittuun asiaan eli pankkitukeen: Omaisuudenhoito-yhtiön viipyminen on merkinnyt, että sellaisia järjestelyjä pankkiproblematiikan hoitamiseksi, joissa järjestelyissä omaisuudenhoito-yhtiö olisi osana konseptiota, millä ongelmaa hoidetaan, ei ole voitu viedä eteenpäin tämän kesän aikana. Niin pian kuin tällainen lainsäädäntö on olemassa, silloin sellainen järjestelyvaihtoehto, jossa omaisuudenhoito-yhtiö on kuvioissa mukana, on mahdollista. Ehkä se sitten nopeuttaa niitä ratkaisuja, mitä väistämättä ja välttämättä vielä tarvitaan.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin mukana pankkitukineuvotteluissa tammikuussa ja muistan erittäin selvästi, että se henkilö, joka veti, puhutaan sitten roskapanista tai omaisuudenhoito-yhtiöstä, ne pois listalta neuvotteluissa, oli pääministeri Aho. Se oli pääministeri Ahon aloite niissä neuvotteluissa, ei opposition vaatimus. Käsitykseni mukaan tämä Ahon ele perustui ennen muuta keskustapuolueen ryhmän sisällä käytyyn keskusteluun, kes-

kustapuolueen ryhmän sisäiseen tilanteeseen. On aivan turha omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamatta jättämisen aiheuttamista menoista syyttää oppositiota.

Ed. West erlund: Herr talman! Budgetförslaget för nästa år skall under de kommande höstmånaderna som vanligt behandlas i riksdagens statsutskott och dess delegationer. Regeringen har redan meddelat att några egentliga ändringar blir det i inga händelser frågan om. Programmeringen från regeringens sida är alltså något av en standardversion. Tyvärr, kan man väl säga, framför allt saknas i budgetpropositionen åtgärder av sådant slag som kunde höja medborgarnas sinnesstämning, såsom stimulansåtgärder eller hopp om ljusning i tunneln.

Nu om någonsin skulle det behövas inte bara stimulansåtgärder utan även något slag av trygghetsgarantier för de människor som ännu har en arbetsplats att gå till. Främst saknar jag i budgetförslaget investeringsmålsättningar, bland annat för utveckling av den inhemska energisektorn i stället för ett nytt femte kärnkraftverk. Här är det fråga om huruvida vi skall satsa på en lösning som i huvudsak bygger på utländska resurser såväl vad byggandet som driften beträffar eller utnyttja i huvudsak egen arbetskraft och egna råvaruresurser.

Vidare borde större kommunikationslösningar, som man vet att inom de närmaste åren ändå står framför oss, tidigareläggas. Om man bland annat utgår ifrån att den s.k. Heli-banan, dvs järnvägen österut, är nödvändig, så varför inte påbörja projektet så snart som möjligt? Jag hoppas minister Norrback ser till att ett linjebeslut skall fås till stånd snarast möjligt. Självfallet vore den sydligaste dragningen via Lovisa, Borgå och Kotka den förnuftigaste lösningen. Därtill har vi flera betydande vägprojekt, vilka tidsmässigt kunde påskyndas och sålunda tidigareläggas.

Sedan vad gäller såväl lantbrukens som övriga företags svårigheter borde vidare beviljas ett tioårigt uppskov med amorteringarna på lån utöver en fastställd grundsumma tagna under åren 1986—1992, då situationen och förhållandena speciellt för lantbrukets del var helt annorlunda och förväntningarna större än vad de är i dag.

Det här skulle inte kräva några anslag i budgeten, men ge många som har problem behövt andrum och säkert skulle en hel del konkurser på det här sättet kunna undvikas.

Man kan fråga sig om vi inte borde ha tagit i bruk ett sådant här system redan tidigare med tanke på vad som har skett inom företagarsektorn.

Ytterligare exempel kunde nämnas men de ovan nämnda var några av de väsentligaste. Jag vill också i det här sammanhanget återkomma till den lösningsmodell som jag tillsammans med åtta andra riksdagsmän senaste år i ett riksdagsfrågespörsmål framställde till regeringen. Visserligen borde åtgärden ha vidtagits för länge sedan, men bättre sent än aldrig.

Här tänker jag främst på den löne- och avtalsrunda som nu är förestående under de närmaste veckorna. Nu, om någonsin, behövs krislagar, lönesänkningar och uppsägningsförebud för att få ner arbetslösheten. För det är just precis kris vi har i det här landet och den svåraste vi har upplevt sedan andra världskrigets slut.

Saneringssträvandena inom den offentliga sektorn med dess närmare 700 000 anställda, här räknar jag också med de bankanställda förutom kommunens och statens anställda, borde i det här skedet stoppas. Med en arbetslöshet på mer än en halv miljon personer är den enda vettiga lösningen att uppskjuta ytterligare friställning av arbetskraft tills den motsedda konjunkturuppgången kommer igång.

Skillnaden mellan å ena sidan löneutgifter och å andra sidan arbetslöshetsutgifter är sist och slutligen rätt obetydlig och i många fall ingen alls beroende på om man också beaktar de följdverkningar som kommer in i bilden.

Den obetydliga skillnaden kan eller får inte utgöra ett kriterium för en fortsatt friställning av den sysselsatta arbetskraften. En bred samförståndsöverenskommelse mellan arbetsmarknadsorganisationerna med enskilda radikala lösningar bör vara regeringens målsättning. Bland annat slopande av Pekkanen-dagar och semesterpengar borde genomföras. Det som främst behövs är just solidaritet och samförstånd i förhandlingarna mellan regering och arbetsmarknadsparter. Slopandet av semesterpengarna och Pekkanen-dagarna innebär en inbesparing på 67 procent av löneutgifterna. Sänk dessutom de högsta lönerna enligt en stigande skala med 2 procent för löner över 12 000 mark per månad och gradvis upp till 10 procent för löner överstigande 20 000 mark.

Åtgärden skulle innebära att då den totala löneutgiften eller volymen sänks med cirka 10 procent så bör det också rent konkret medföra att en motsvarande procentuell andel fler perso-

ner kan verka inom aktivt förvärvsarbete. Med andra ord cirka 200 000 personer.

Det hävdas att en viss lönejustering neråt ytterligare skulle inverka sänkande för konsumtionens del. Det är möjligt men det är högst osannolikt, för vi vet att konsumtionen redan nu är mycket låg utöver det som dagligen krävs. Det människor till äventyrs har över utnyttjar de till att avkorta sina lån, alltså skulder, eller att spara.

Ett sådant här program kräver naturligtvis att regeringen tar i bruk krislagar som bland annat innefattar ett temporärt uppsägningsskydd under de närmaste åren. Friställning av tjänste- och befattningshavare skulle alltså under en viss bestämd tid endast ske genom övergång till pension eller på arbetstagarens eget initiativ. Men de skulle inte behöva komma skräckslagna till sin arbetsplats för att eventuellt uppleva att finns den kvar eller hur länge finns den kvar?

Min uppfattning är att om regeringen tillsammans med arbetsmarknadsparterna uppnår en lösning, som innefattar uppsägningsskydd inom den offentliga sektorn, så kommer också ett liknande system att omfattas inom en stor del av det privata näringslivet.

Det är bättre att försöka åtminstone göra någonting till och med med smärre åtgärder än att låta bli att göra det väsentliga. Smärre misstag är inte någon katastrof men det är värre om vi låter bli att göra någonting.

Vårt ekonomiska krisläge med en enorm arbetslöshet och växande skuldbörda, som kommer att bäras av följande generationer, kräver nu om någonsin just solidaritet och krisartade lösningar. Nationens och den politiska ledningens viktigaste uppgift måste en gång för alla vara att kunna vända arbetslöshetstrenden. Vi har redan nu fler olyckliga människor som mår dåligt än vad samhället klarar av utan ännu svårare störningar.

Om inte regeringen i denna elfte stund reagerar så det syns och hörs med tanke på medborgarnas framtidsvisioner så har den utnyttjat det sista av det förtroendekapital den till äventyrs fortfarande har kvar.

Halusin, herra puhemies, palata kysymyksen, jonka esitin täällä viime vuonna ja joka koskee mm. palkkatason leikkaamista. Olen tietoinen siitä, että eräät ihmiset, jopa tutkijat, katsovat, että tällainen menettely vähentäisi kotimaista kulutusta. Minä en ole varma, voiko ostovoima enää kovin paljon vähentyä, koska se

on jo melko pieni. Ihmiset käyttävät sen määrän rahaa jo nyt, mikä yli jää, lyhentämällä lainoja tai säästämällä.

Taloudelliseen kriisiin liittyvä työttömyys on tällä hetkellä tunnetusti suurin ongelmamme. Nyt olisi ennen kaikkea saavutettava yhteiskuntataloudessa tasapaino menojen ja tulojen välillä sekä saatava aikaan muutos suorastaan toivottomassa työllisyystilanteessamme, joka muussa tapauksessa pahenee entisestään.

Julkisella sektorilla on kaiken kaikkiaan hiukan alle 700 000 henkilöä. Tähän on valtion omistuksessa oleva pankkisektorikin luettu mukaan. Pankkithan ovat kohta kaikki valtion omistuksessa, mutta minä tässä tapauksessa ajattelen lähinnä Postipankkia ja Suomen Säästöpankkia. Siis lähes 700 000 henkilöä on julkisen sektorin tämän päivän työvoima. Saneerauksella ymmärretään pääasiassa virkojen ja toimien lakkauttamista, mikä lisää entisestään työttömien joukkoa. Tähän sektoriin on myös laskettava se pankkiryhmä, jonka jo mainitsin, suurin piirtein 40 000 henkilöä.

Työttömyyskortistossa meillä on jo yli puolisen miljoonaa työtöntä. Toisin sanoen meillä on työttömyys, joka lähentelee 20:tä prosenttia työvoimasta. Tämä prosentuaalinen määrä on muuten melkein 100 prosenttia enemmän kuin työttömyyden keskitaso EY:ssä tänään. Ainoastaan yhdessä maassa lukuun ottamatta entisiä itäblokin maita, Espanjassa, on hieman enemmän työttömiä kuin Suomessa. Erityisen pahoin työttömyys, kuten tunnettua, kohdistuu nuoriin ja usein vastavalmistuneisiin alle 25-vuotiaisiin nuoriin. Tällä sektorilla työttömien osuus lienee jo lähes kolmannes.

Tällä tavoin ei voi jatkaa. Mielestämme meidän on nyt aivan yksinkertaisesti pysäytettävä tämä suorastaan pelottava kehitys. Ainoana järkevänä ratkaisuna tässä vaiheessa olisi lykätä työvoiman lisäirtisanomisia siihen saakka, kunnes odotettu suhdannenousu käynnistyy, eli ajankohtaan, jolloin irtisanotulle työvoimalle voidaan pääosin tarjota vaihtoehtoja tuottavaa työllistämistä. Verrattaessa toisaalta palkkamenoja ja toisaalta työttömyyskoryauksia ero on loppujen lopuksi hyvin merkityksellinen. Eräissä tapauksissa eroa ei ole ollenkaan. Lisäksi veronmaksukyvyyn alentuminen ja kulutuksen vähentyminen lisäävät entisestään kielteisiä vaikutuksia ja näin tulee tapahtumaan. Nämä vaikutukset näkyvät kaikella toivottavalla selvyydellä pelottavina lukuina sekä valtion budjetin että kuntien tulopuolella ja taantuvassa kotimai-

sessä yritteliäisyydessä. Ei ole paljon apua siitä, miten hyvin vientimme tällä hetkellä vetää, mikä sinänsä on tietysti erittäin hyvä asia, mutta se ei riitä.

Aikaisemmin mainittu merkityksetön taloudellisesti osoitettavissa oleva ero työllistetyin ja irtisanotun välillä ei vain saa tulevaisuudessa muodostua kriteeriksi työllistetyin työvoiman irtisanomisen jatkamiseen. Tämän lisäksi tulee psykologinen vaikutus persoonallisena tragediana, jonka irtisanominen useimmiten aiheuttaa ja jota ei voida mitata rahassa. Olisi siis heti ryhdyttävä pohtimaan toimenpiteitä, joilla saataisiin irtisanomistrendi pysäytetyksi. Voisimmeko mahdollisesti aikaansaada sanokaamme tässä vaiheessa kaksi- tai kolmivuotisen ratkaisun ja sopimuksen? Hallituksella ja työmarkkinajärjestöillä on kaikki mahdollisuudet sopimukseen pääsemiseen, jos niillä on hyvää tahtoa. Nyt tarvitaankin ennen kaikkea solidaarista asennetta ja halua laajaan sopuratkaisuun. Tulevat viikot ja kuukaudet tulevat ratkaisemaan hyvin paljon.

Lomakorvauksista ja ns. pekkaspäivistä luopumalla saataisiin yhdessä noin 6—7 prosentin palkkamenojen säästö. Tämän lisäksi luultavasti kaikista päätellen tarvittaisiin noin 3—4 prosentin kokonaispalkkamenojen lasku, joka voitaisiin ottaa huomioon asteittain nousevana osuutena suhteessa palkkatason korkeissa palkkaryhmissä. Asteittain hitaasti nouseva asteikko voitaisiin esimerkiksi aloittaa 2 prosentin palkan alennuksena palkkatason ylittäessä 12 000 markkaa kuukaudessa noustakseen 10 prosentin palkkatason ylittäessä 20 000 markkaa kuukaudessa. Tässä on jopa konkreettisia esityksiä ja ajatuksia, mitä ei kovin usein esitetäkään. Tämä tietäisi suurin piirtein 10 prosenttia palkkasumman kokonaisvolyymistä, ja sillä voitaisiin runsaat 200 000 henkilöä pitää aktiivisesti ansiotyössä.

Tietysti tämä hahmoteltu ohjelma vaatisi eräitä poliittisia ns. kriisilakeja, jotka käsittäisivät mm. tilapäisen irtisanomissuojan jne. Viran- ja toimenhaltijoiden irtisanominen tapahtuisi siis tietyin ajanjaksona ainoastaan eläkkeelle siirtymisenä tai työntekijän omasta aloitteesta.

Taloudellinen kriisimme, ylisuuri työttömyys ja kasvava velkataakka, jonka seuraavat sukupolvet tulevat kantamaan, vaatii nyt jos koskaan, herra puhemies, solidaarisuutta ja kriisiratkaisuja ja ennen kaikkea ripeitä toimia hallitukselta. Haluaisin vieläkin korostaa: Vaikka tehtäisiin pieniä erehdyksiä ja virheitä, sekun on

parempi kuin jättää tekemättä mitään ainakin, tarkoitan, ratkaisevia tekoja.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Joskus parikymmentä vuotta sitten, kun oli poliittisen aktiivisuuteni ensimmäinen vaihe, yksi kuuma keskustelun aihe oli se, pitääkö ns. ajopuuteoria Suomen joutumisesta toiseen maailmansotaan paikkansa vai ei, eli oliko Suomella silloin enemmän valinnanvaraa kuin se käytti. Jos katsotaan tämän hetken tilannetta, niin minun mielestäni Ahon hallituksen talouspolitiikka on ajopuolitiikkaa. Hallituksen odotukset paremmasta tulevaisuudesta perustuvat kahdelle oletukselle, joista ensimmäinen on kansainvälisen talouden elpyminen, joka on ulkomaisista toimista ja ratkaisuista kiinni. Toinen toivonkipinä, jolle hallitus rakentaa, on korkojen laskun jatkuminen. Myös se on asia, joka on markkinavoimien käsissä, ei siis mitenkään ensisijaisesti poliittisen päätöksenteon käsissä. Näin ollen hallitus puhuu ikään kuin meillä ei olisi omaa päättäväisyyttä, ikään kuin se, mitä meille tapahtuu, ei olisi meidän omissa käsissämme paitsi valta päättää siitä, mistä kohtaa budjettia leikataan. Olen tästä asiasta eri mieltä.

Tässä salissa on tänään jo keskusteltu tämän eduskuntakauden ikuisuuskysestä eli elvytyksestä kontra säästöistä. Itse olen tähän mennessä suhtautunut erittäin varovaisesti velkavelvitysvaatimuksiin ennen kaikkea kahdesta syystä. Ensinnäkin siksi, että korkeat korot olisivat syöneet suurimman osan siitä hyödystä, mitä elvytystoimet olisivat kansantaloudelle aiheuttaneet. Toiseksi siksi, että meidän vaihtotaseemme on koko ajan ollut miinuksen puolella. Nyt meidän korkomme ovat laskeneet todella dramaattisesti tämän vuoden aikana ja vaihtotaseessakin olemme pääsemässä plussan puolelle.

Olen ed. Seppäsen kanssa samaa mieltä siitä, että tällä hetkellä valtion velkaantumisessa on hyvin paljon kysymys yksityisten velkojen socialisoimisesta valtion velaksi. Se ei tietenkään ole sinänsä mukavaa, mutta on tietenkin ensi sijassa ajateltava sitä, kuinka tälle kansantaloudelle käy, koska kuitenkin se, miten valtiontaloudelle käy, riippuu ennen muuta siitä, miten kansantaloudelle käy. Olen samaa mieltä muun muassa ed. Lipposen kanssa siitä, että laman pohja ei ole kansantalouden velan maksamisessa kiirehtimisen aika.

On myös otettava huomioon se, että on todella suuri epäsuhta siinä, miten miljoonia ja miljardeja lasketaan silloin, kun on kysymys kansalais-

ten arkisten tarpeiden tyydyttämisestä, ja silloin, kun on kysymys pankkituesta. Esimerkiksi entisen ammattiliiton julkaisemassa Tekniikka ja talous -lehdessä oli joitakin aikoja sitten hyvin osuva vertaus, että yhden vuoden tuloverot voitaisiin jättää maksamatta, mikäli säästöpankkiryhmä ei olisi niellyt sitä, mitä se on niellyt. En väitä, että tämä rahan kaataminen säästöpankkileiriin olisi ollut täysin estettävissä. Mutta kuitenkin mielestäni on epäsuhta siinä sinnikkyydessä ja energiassa, mikä pannaan säästöjen etsimiseen esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollosta ja koulutuksesta ym., verrattuna siihen energiaan, mikä pannaan sen miettimiseen, miten voitaisiin rajoittaa pankkitukeen valuvia menoja.

Toinen nykyisen taloustilanteen ja talouspolitiikan peruskysymys on se, että hallitus laskee siinä mielessä väärän kordin varaan, kun se tuijottaa ennen muuta siihen, miten vientiteollisuudelle käy. On toki ihan hyvä asia, että vientiteollisuus menestyy, mutta se ei riitä kun on kysymys siitä, miten koko kansantaloudelle käy. On monia mittareita, joiden tilasta voidaan seurata kansantalouden tilaa. Niin sanotuille makrotalousihmisille työttömyys on vain yksi kansantalouden varoitusmerkeistä. Työttömyys on kuitenkin kansalaisten kannalta tämän kriisin kipein puoli. Siihen liittyy suurin määrä niitä yksityisten ihmisten ja perheiden vaikeuksia, ahdistusta ja murhenäytelmiä, joita lama aiheuttaa.

On toisaalta vähän yksinkertaista ja toisaalta suorastaan julmaa keskittää talouspolitiikka vain talouden sen osan tukemiseen, jolla on parhaat mahdollisuudet lisätä tuotantoaan lisäämättä samalla työntekijöiden määrää tai jolla on mahdollisuudet jopa yhtä aikaa lisätä tuotantoa ja vähentää työntekijöiden määrää.

Jo aikaisemmin päivällä totesin, että vuoden 91 alusta viennin osuus bruttokansantuotteesta on lähes kaksinkertaistunut ja samaan aikaan työttömien määrä on lähes nelinkertaistunut. Meillä on yhä kärjistyessä kansantalouden kahtiajako vientiteollisuuteen, jolla menee ainakin kohtalaisesti, siitä huolimatta ettei sentään tilanne mikään unelmatilanne ole, ja sitten kotimarkkinateollisuuteen ja muuhun kotimarkkinaelinkeinoelämään, jolla menee todella kurjasti.

Olen hyvin pahoillani siitä, että siitä päätellen, miten valtiovarainministeri Viinanen aikaisemmin kommentoi ehdotuksia siitä, miten työn tekemisestä ja teettämisestä voitaisiin saada yrityksille kannattavampaa ja houkuttelevampaa,

niin hän ei tunnu lainkaan miettineen näitä ehdotuksia. Suoraan sanoen minusta hän puhui läpiä päähänsä, kun hän puhui esimerkiksi siitä, että yritysten työnantajamaksujen sitominen käyttökatteeseen olisi tyhmää, koska käyttökatehan on sinänsä hyvä asia. No okei, käyttökate on hyvä asia, jos se on plussan puolella. Liikevaihtokin on hyvä asia. Työpaikka on hyvä asia. Ei ole kovin monia sinänsä ei-toivottavia asioita, joita voitaisiin verottaa. Saasteiden tuottaminen on yksi sellainen. Mutta kuitenkin on selvä asia, että suurin osa verokertymästä on kerättävä sellaisia asioita verottamalla, joissa ei sinänsä ole mitään pahaa. Kysymys on vain siitä, mikä on työn kilpailukyky tuotannontekijänä suhteessa muihin tuotannontekijöihin, mitä yritykset voivat käyttää, suhteessa energiaan, suhteessa pääomaan. Meillä on pidemmän aikaa ollut sellainen trendi, että työn teosta ja teettämisestä on tehty kilpailukyvyttöä. Työn tekoa ja teettämistä verotetaan kuin ihmistyö olisi haitallista tai kuin se olisi niukka luonnonvara, jota pitää säästää tuleville sukupolville.

Kysyin tänään valtiovarainministeriön verosaston näkemyksen siitä, mikä on ero sen rahan, jonka keskituloinen työntekijä saa käteensä, ja sitten sen rahan välillä, mitä työnantaja joutuu hänen työllistämistään maksamaan. Sain tällaiset luvut, että keskipalkka on noin 9 700 markkaa kuukaudessa, josta nettona jää noin 6 500 kuukaudessa, ja työnantajalle kustannukset kaikkine työttömyysvakuutus-, TEL-ym. maksuineen ovat noin 12 500 markkaa kuukaudessa. Eli jos työllistämisen verona pidetään työvoimakustannuksen ja nettopalkan välistä eroa, silloin meillä on 90 prosentin työllistämisvero. Tätä työhön kohdistuvaa veroa voitaisiin nimittää eräänlaiseksi työn haittaveroksi, siitä huolimatta että työnteko ei ole mitenkään haitallista.

On aivan selvää, että tämän tyyppinen verorakenne johtaa, jos tilanteen annetaan mennä tarpeeksi pitkälle, painajaismaiseen yhteiskuntaan, jossa koneet tuottavat tavarat ja ihmiset kulkevat työttöminä. Mutta koska heillä ei ole työtä, heillä ei ole varaa ostaa koneiden tuottamia tavaroita, joten automatisoiduilta tehtailtakin katoaa taloudellinen pohja pois. Mielestäni juuri tämä kehitys on käynnissä tässä lamassa, jota me elämme. Tämä kierre meidän on katkaistava muuttamalla verotuksen rakennetta siten, että parannetaan työn kilpailukykyä tuotannontekijänä suhteessa energiaan ja automatisointiin, koneisiin.

Olen ed. Saarion kanssa samaa mieltä siitä, että yritysten tukiaisviidakkoa pitäisi karsia ja paras tuki olisi siirtää säästävät rahat välillisten työnantajamaksujen alentamiseen.

Mutta sen lisäksi haluan edelleenkin puhua energiaverotuksen puolesta. Ministeri Viinanen ihmetteli sitä, miten vientiteollisuudelta voitaisiin kerätä 5 miljardin energiaveropotti. En minä sitä ole esittänyt eikä vihreä eduskuntaryhmä ole sitä esittänyt. Me olemme esittäneet, että koko energiaan kohdistuvaa verotusta, ei pelkästään vientiteollisuuden, vaan kaikkien, korotettaisiin tämän verran, jolloin voitaisiin sosiaalimaksuja ja muita työnantajamaksuja alentaa saman verran eli tehdä semmoinen viiden miljardin markan työllisyyden elvyttämisspakketti.

Panin ilokseni merkille, että ed. Sasi myös tuki tätä ajatusta. Toivottavasti se on perua siltä kuuluisalta matkalta, minkä valtiovarainvaliokunnan verojaosto teki Yhdysvaltoihin, jossa heitä valistettiin siitä, että Yhdysvalloissakin tämän tyyppinen ajattelu on Clintonin hallinnon myötä voittamassa alaa.

Verorakenteeseen liittyen haluan edelleenkin laman keskellä pitää mielessä sen, että meidän näkökulmamme on ulotuttava kauemmas kuin muutamaan lähivuoteen. Meidän on ajateltava myös kymmenien ja satojen vuosien perspektiivillä. Haluan muistuttaa siitä, että Kasvun rajat -raportista, joka oli 70-luvulla ravisteleva raportti, tänä vuonna suomeksi julkaistiin päivitetty versio, jonka perussanoman, käyttäen termejä, joilla me puhumme Suomen talouspolitiikasta, voisimme tiivistää näin, että myös luonnon talous voi ylikuumentua. Aivan kuten se lama, josta me nyt kärsimme, on hyvin paljolti seurausta siitä, että noususuhdanne pääsi ylikuumentumaan 80-luvun lopulla, niin myös luonnon hyväksikäyttö voi ylikuumentua. Jos me emme nyt malta mieltämme luonnon hyväksikäytössä, 50—100 vuoden kuluttua meidän lapsemme ja lapsenlapsemme elävät paljon kurjemmin kuin he voisivat elää, jos me nyt maltamme mieleme. Tässäkin mielessä olisi välttämätöntä muuttaa meidän yhteiskuntamme vero- ja kustannusrakennetta työllistämistä suosivaan suuntaan, joka on myös ekologisesti kestävä linja, tukee energian säästöä ym.

Lisäksi me tarvitsemme sellaisen sosiaaliturvan rakennemuutoksen, joka edistää ihmisten aktiivisuutta. Mainitsen nyt tästä vain yhden esimerkin. On aivan käsittämätöntä, että työttömiltä on kielletty opiskelu, tai eihän heitä opiskelusta vankilaan viedä, mutta heiltä viedään työt-

tömyyskorvaus. Jos ajatellaan esimerkiksi nuoria, mielestäni olisi paljon mielekkäämpää, että jokaiselle opiskelijalle maksettaisiin työttömyysperuspäivärahan suuruinen opintotuki. Sen sijaan niiden nuorten, jotka eivät ole töissä, tuki voisi olla tarveharkintainen ainakin, jos he asuvat vanhempiensa luona. Mutta nythän meillä on näin päin, että jos nuori ihminen opiskelee, niin maksimiopintoraha, jota hän voi saada, on noin tuhat markkaa pienempi kuin työttömyyskorvaus, ja jos hän on alle 20-vuotias, opintoraha vielä laskee puoleen, ja jos hän asuu vanhempiensa luona, hän ei saa mitään. Tässä on kerta kaikkiaan aivan idioottimainen epäsuhta.

Lopuksi, herra puhemies, toteaisin sen, että monista viesteistä olen saanut sen tuntuman, että kerta kaikkiaan kansalaisten mitta alkaa olla täynnä. Olen todella huolissani siitä henkisestä ilmapiiristä, joka tässä maassa vallitsee. Minusta myös se, että budjettikeskustelu tänään on ollut jotenkin aivan omituisen vaisu, kertoo siitä, että eduskuntakin on jossakin ihmeen masennuksen tilassa, niin kuin koko maa tuntuu olevan. Minun nähdäkseni tärkein peruslääke siihen asiaan on se, että meidän pitää kerta kaikkiaan nähdä oma vastuumme tästä tilanteesta, nähdä se, mitä me voimme itse tehdä, eikä pelkästään tuuditautua sen varaan, että kansainvälinen kehitys pelastaa meidät tai sitten ei. On kerta kaikkiaan otettava itse vastuu omasta kehityksestä ja nähtävä, missä kohtaa meillä on päättäväisyyttä, ja käytettävä sitä päättäväisyyttä.

Ed. Stenius - Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. Hassin puheenvuoroa sosiaaliturvamaksuista, halusin antaa kannatuksen sille vaatimukselle, että niitä on muutettava. Tämähän ei ole ensimmäinen kerta, kun sitä esitetään. Kun olen sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa istunut 70-luvun loppupuolelta alkaen, sieltä alkaen melkein joka vuosi valiokunta käsitellessään näitä asioita on vaatinut, että sosiaaliturvamaksujen, siis nimenomaan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen ja viime aikoina myös työttömyysvakuutusmaksun, maksupurustetta on muutettava nimenomaan niin, että se suosisi työvoimavaltaisia aloja. Mutta mitään ei ole näiden vuosien aikana tapahtunut.

Kun esimerkiksi viime keväänä mietin, millä tavalla työttömyystilanteeseen voidaan tuoda helpotusta, se ratkaiseva tekijä mielestäni on juuri sosiaaliturvamaksujen kantoperuste. Se on se keskeinen tekijä, minkä vuoksi ihmistyövoia-

maa ei haluta käyttää vaan halutaan käyttää koneita ja kaikkea muuta mutta ihmistä, meidän tärkeintä voimavaraamme, niin kuin juhlapuheissa sanotaan, ei haluta käyttää.

Nyt, kun on taas kuunnellut ryhmäpuheenvuoroja, joissa useissa on otettu kantaa myönteisesti sen suuntaan, että työvoimavaltaisten alojen sosiaaliturvamaksuja tulisi alentaa, olisi lopultakin tehtävä ratkaisu tässä asiassa. Ed. Hassinkin puheenvuorossa tuli niitä asioita, joita on aikaisemmin usein esitetty, ja nyt on voimakkaasti tullut esille myös energiaveron osuus. Mielestäni näistä yhdistämällä löytyy se malli, jolla tämä asia voidaan hoitaa, mutta asialla on todella kiire.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun kuuntelee puheenvuoroja nimenomaan työvaltaisten yritysten sosiaaliturvamuksista, pitää ihmetellä, mikä ryhmä ja ketkä asiaa enää vastustavat. (Eduskunnasta: Viinanen!) — Niin, ministeri Viinanen vastustaa, mutta minusta tuntuu, että rajanveto käy samalla tavalla kuin käy perusturva-asiassa. Se menee vasemmistosta kahtia, ja se menee myös porvaristosta kahtia tässä asiassa.

En oikeastaan tämän asian vuoksi pyytänyt puheenvuoroa, vaan kun ed. Hassi aloitti puheenvuoronsa muistelemalla poliittista nuoruuttaan taistolaisten leireissä, jolloin keskusteltiin, oliko Suomen ulkopolitiikka tiettyssä vaiheessa ajopuuta vai eikö ollut, ja kun hän vertasi sitä samaan tällä hetkellä, onko Suomen talouspolitiikka tällä hetkellä ajopuuna vai eikö ole, olisi hyvä tietää, mihin tulokseen ed. Hassi tuli ulkopoliittisessa ajopuuteoriasaan. Minä nimittäin en mielestäni oikein saanut selville, mikä olisi ed. Hassin ollut talouspoliittinen vaihtoehto.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en saanut oikein selvää, peräkö ed. Ukkola minulta vaihtoehtoa viime sotaa edeltävään politiikkaan vai vaihtoehtoa talouspolitiikkaan. Mikäli kysymys on vaihtoehdosta talouspolitiikkaan, niin mikäli ed. Ukkola ei puheenvuorostani sitä vaihtoehtoa selville saanut, en tiedä, onko vika kuulijassa vai puhujassa.

En kuitenkaan aio toistaa sitä, mitä sanoin. Sanon vain, että minusta oleellinen perusasia, jonka me voimme tehdä, on parantaa ihmistyön kilpailukykyä tuotannontekijänä. Se on oleellisin talouspoliittinen asia, jonka me voimme tehdä.

Ed. Laakkonen: Arvoisa herra puhemies! Istuvan hallituksen ikävä velvollisuus on ollut laatia jo kolmas lama-ajan budjetti. Siksi budjetti ei tuo juurikaan yllätyksiä, ei ainakaan myönteisiä. Yleisessä kehityksessä sen sijaan on tapahtunut myönteistä, mihin osaltaan on myös hallitus toimenpiteillään vaikuttanut.

Suurin ilonaihe niin hallitukselle kuin toivon mukaan myös kotitalouksille on korkotason aleneminen. Onkin laskettu, että velkaantuneille kotitalouksille koron aleneminen on merkittävämpi etu taloudellisesti kuin saman prosenttiyksikön suuruinen palkankorotus. Kansantalouden kannalta palkankorotukset ovat vaikutukseltaan haitallisia, koska ne kiihdyttävät hintojen nousua ja lisäävät inflaatiota.

Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ovat ammattiyhdistysväen palkankorotusvaatimukset hyvin yksisilmäistä oman edun tavoittelua yhteisen edun kustannuksella. Palkankorotusten tie nykyisessä kansantalouden tilanteessa johtaa elpymisen sijaan yhä syvempiin ongelmiin.

Kansan keskuudessa tärkein puheenaihe tuntuu olevan pankkituki ja sen suuruuden kauhistelu. Kauhistelu onkin paikallaan, ovathan veronmaksajat maksaneet pankkitukea jo peräti 43 miljardia markkaa. Sanotaankin, että asiantuntijoiden ensi arvio pankkituen tarpeesta olisi ollut vain 2 miljardia markkaa. Tämä osoittaa sen, että pankkituen tarpeen suuruus on ollut yllätys myös asiantuntijoille, joihin poliitikkojen on ollut pakko uskoa.

Ensi vuoden budjettiin on varattu pankkitukeen lisää 10 miljardia, mutta arvioidaan, että ainakin 30 miljardia vielä tarvitaan tukea lisää tulevana vuosina. Suomi ei painiskele yksin pankkikriisinsä keskellä. Myös Ruotsi ja Norja ovat samassa tilanteessa. Suomi näyttää kuitenkin olevan kaikkein syvimmissä ongelmissa ainakin tilastojen valossa. Vuodenvaihteen tilanteen mukaan Norjassa on pankkitukea annettu alle 4 000 markkaa asukasta kohden, Ruotsissa lähes 7 000 markkaa per asukas, Suomessa sen sijaan jo 8 600 markkaa asukasta kohden. Ruotsin, Norjan ja Suomen pankkikriisien yhteisenä pohjimmaisena syynä on liian nopea luottojen kasvu, minkä seurauksena talous on ajautunut epätasapainoon.

Pankkikriisi tavoitti Norjan ja Ruotsin aiemmin kuin oman maamme. Rahamarkkinat vapautettiin Norjassa jo vuonna 1984, Ruotsissa 1985 ja Suomessa 1986—1987. Investoinnit suuntautuivat heilläkin etupäässä suljetulle sektorille, kiinteistöihin ja palveluihin. Vaihtotaseen

alijäämää kasvoi, reaalikorko nousi, kotimaisen kysynnän kasvu pysähtyi. Suomen tavoin myös Norja ajautui devalvaatioon vuonna 1986 öljyn hinnan laskettua.

Kun on pohdittu pankkikriisiin johtaneita syitä eri maissa, on löydetty yhteisiä virheitöitä. Suurin virhe pankeilla on ollut liiallinen luotonannon kasvattaminen ja omasta markkinaosuudestaan kiinni pitäminen. Valvonta ja lainsäädäntö ovat olleet myös askeleen jäljessä. Kaikissa mainitsemisani maissa luottotappioiden kirjausta koskevia ohjeita sekä vakavaraisuussäännöksiä kiristettiin mutta vasta sitten, kun pankit olivat jo ajautuneet kriisiin, mikä aiheutti omalta osaltaan ongelmia.

Valtio on joutunut kaikissa edellä mainituissa maissa paitsi tukemaan pankkeja myös luomaan oman organisaation kriisin hoitamiseksi. Toivottavasti pankkikriisin seurauksena luodaan rahoitusmarkkinoille strategiat, joilla ehkäistään kriisien syntymistä vastaisuudessa.

Pankkituen ehdot ovat Norjassa varsin tiukat. Suurimmat liikepankit ovat siellä joutuneet nollaamaan osakepääomansa eli valtiosta on tullut pankkien suuromistajia. Meilläkin olisi pankkien omistajat mielestäni ensin pitänyt panna vastuuseen pankkien ongelmista eikä maksattaa ongelmia heti veronmaksajilla.

Pankkitukea on paikallaan myös verrata maamme maksamiin sotakorvauksiin, joiden markkamäärä oli vuoden 1938 rahassa 10,5 miljardia markkaa. Nykyrahaksi muutettuna se on 15,45 miljardia. Pankkitukea on valtio myöntänyt siis jo 43 miljardia markkaa. Bruttokansantuotteella mitattuna sotakorvaukset olivat ensimmäisen 5 prosenttia mutta pankkituen määrä on jo 9 prosenttia bruttokansantuotteesta. Voidaan hyvällä syyllä sanoa, että pankkituki on kansalaisille raskaampi kuin sotakorvaukset.

Arvoisa puhemies! Hallituksen keskeinen tavoite ensi vuoden talousarviossa on työttömyyden asteittainen alentaminen ja työllistämismäärärahojen kohdentaminen pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistämiseen. Tavoite on hyvä, mutta käytännössä tapahtunee niin, että työttömyys vielä runsaasti nousee nykyisistä lukemista. Hallitus kuitenkin yrittää jotakin, vaikka mielestäni toimenpiteet eivät ole riittäviä. Vaikka työllisyyspoliittiset määrärahat ovat kokonaisuutena lisääntyneet lähes miljardilla, on kuitenkin kritisoinnin aihetta. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen alenee yli puoli miljoonaa markkaa, ja työllisyysperusteinen valtionapu in-

vestointeihin putoaa 33 miljoonalla markalla. Muuttoturvan määräraha putoaa yli 3 miljoonalla markalla. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi alenevat myös 75 miljoonalla markalla. Tämä määräraha on tarkoitettu valtion keskeneräisiin ja uusiin investointikohteisiin ja vaikeille työttömyysalueille suuntautuvista valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Työministeriön alaisten määrärahojen alentaminen tässä vaikeassa työttömyystilanteessa ei ole järkevää, kun samanaikaisesti löytyy korotuksia monissa kulttuuriministeriön määrärahoissa. Kansallisooppera ja Kansallisteatteri saavat lisää harkinnanvaraista rahaa, erikoismuseoiden valtionavustukset kasvavat, Elokuvarkiston määrärahaa lisätään, samoin kulttuuritapahtumille ja oopperajuhlille osoitetaan lisärajoja. Vaikka en tunnustaudukaan kulttuurin viholliseksi, olen kuitenkin sitä mieltä, että kun nyt on kysymys jo ihmisten jokapäiväisestä leivästä, olisi voitu kulttuurimenoja leikata myös edellä mainituilta momenteilta ja vastaavasti lisätä työllisyysmäärärahoja työllisyyden parantamiseksi. Tarvittaisiin arvojen priorisointikeskustelua myös ministeritasolla ja täällä eduskunnassa.

Kun on selvää, että yksityissektorin kysyntä ei vielä kasva eikä ole toivoa uusien työpaikkojen syntymisestä sinne, on kohtalokasta lähteä supistamaan palkkaperusteisia työllisyysmäärärahoja tässä tilanteessa. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa pienenee palkkaperusteinen työllistämistuki 79 miljoonalla markalla, minkä seurauksena menetetään 1 600 henkilötyövuotta ja puolen vuoden tasolla noin 3 000 hengen työpanos. Työttömyys lisääntyy jopa 25–30 prosenttiin joillakin paikkakunnilla Pohjois-Karjalassa. Viennin elpymisestääkään ei ole riittävästi apua Pohjois-Karjalan tasolla, kun noin 70 prosenttia on kotimarkkinateollisuutta.

Hallituksen toimenpiteet pk-sektorin tukemiseksi ovat oikean suuntaisia, mutta lisäksi tarvittaisiin enemmän julkisten ja yksityisten investointien vauhdittamista. Valtion ja kuntien hallinnolle tulee antaa myös sopeutumisaikaa ja supistamistoimenpiteet tulee tehdä hallitusti, jottei lisätä työttömien määrää.

Hallituksen toimenpiteitä tarvitaan työttömyyden lieventämiseksi, mutta tarvitaan myös työllisten kesken solidaarisuutta, jolloin välttäisiin joukkokortisanomisilta. Ennakkotiedot syksyn tulomarkkinaneuvotteluista eivät kuitenkaan osoita työntekijöiden solidaarisuusintoa,

vaan päinvastoin hyvin itsekäävät pyrkimykset näyttävät pääsevän pinnalle.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan hallituksen aluepolitiikan tavoite on maan kaikkien alueiden kehittämisedellytysten turvaaminen. Suora lainaus hallitusohjelmasta: "Tämän toteuttamiseksi hallitus edistää perusrakenteen eli palveluiden, liikenneyhteyksien sekä tietoliikenneverkkojen alueellisesti kattavaa kehitystyötä." Vaikka hallitus näin lupaa ohjelmassaan, on ikävä todeta, että Pohjois-Karjalan osalta hallitus on toiminut omaa ohjelmaansa vastaan. Muun muassa liikenneyhteyksiä ei ole kehitetty eikä parannettu vaan tarkoituksella jätetty rataosuuksia korjaamatta, ja hiljattain ministeriö kylmästi lakkautti yöpikajunan Helsinki — Joensuu — Oulu-välillä, kun samanaikaisesti lähi-alueyhteistyön tehostamiseksi rakennetaan itärajan taakse uusia rautateitä. Ainoa myönteinen valopilkku liikenneministeriön osalta on se, että vihdoinkin viimein liikenneministeri on lupautunut vierailulle Pohjois-Karjalaan.

Myös varuskuntien lakkauttaminen itärajan tuntumasta on täysin käsittämätöntä, kun naapuri samanaikaisesti keskittää itärajan taakse yhä suurempia joukkoja. Onko vihollinen koskaan tullut lännestä? Eikö se ole aina tullut meille idästä? Miksi sitten vähentää varuskuntia itärajalta?

Arvoisa herra puhemies! Pääministeri on nimennyt työryhmän tutkimaan Suomen kansan henkistä tilaa. Ihan hyvä ja kannatettava asia, tiedetäänhän, että vaikeat ajat ovat aiheuttaneet monenlaista henkistä ahdistusta kansalaisissa, jopa runsaasti itsemurhia. Haluaisin kuitenkin muistuttaa, että ihminen on kolmijakoinen olento, jolla on henki, sielu ja ruumis. Siksi myös hengellisillä arvoilla on oma tärkeä merkityksensä ja myös tämän sektorin tarpeita on hoidettava. Materialististen arvojen pettäessä moni hupsahtaa täysin tyhjän päälle tuhoisin seurauksin, kun hengellinen perusta puuttuu. Itänaapurin esimerkistä tiedämme, että moraali ilman uskontoa ei toimi. Nyt on kristillisillä seurakunnilla oma etsikon aikansa siitä, pystyvätkö ne tavoittamaan hengellisessä nälässä olevat. Joku viisas on myös sanonut, että tämän laman pohjimmainen syy on Jumalan sanan kunnioituksen ja sen pohjalta nousevien arvojen puute. Nöyrytyminen kansakuntanakin parannukseen toisi mukanaan myös siunauksen.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Harkitsin pitkään ja hartaasti, otanko yleensä ollenkaan

osaa budjetin lähetekeskusteluun, ensi vuoden budjetti kun noudattaa linjoiltaan samaa Ahon — Viinasen hallituksen ruoska-, piiska-, raippa- ja veronkiristyspolitiikkaa kuin hallituksen aiemmatkin budjetit. Siksi sanottava budjetin sisällöstä kauhistelun lisäksi on aika vähäinen. Tosin opposition kansanedustajan ainoaksi oikeudeksi eduskunnassa tuntuu jääneen puheiden pitäminen. Siksi ajattelin sittenkin pitää kiinni näistä vähäisistä oikeuksistani.

Budjettia annettaessa pääministeri sanoi budjetin olevan kestävä elvytyksen budjetti. Mielestäni Ahon hallituksen budjettia voi paremmin luonnehtia kestävä kurjuuden budjetiksi. Valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvio saa kansalaiset jälleen tuntemaan laman ja Ahon hallituksen vallassaolon luissaan ja ytimissään. Vuonna 1994 verot kiristyvät tuntuvasti ja palvelut heikkenevät. Lapsiperheiden asema huonontuu entuudestaan eivätkä tässäkin budjetissa eläkeläiset, sairaat ja pienituloiset jää säästötaloiden ulkopuolelle.

Verotus kiristyy ensi vuonna ennätyskorkeaksi, vaikka valtion tuloveroasteikot säilyvät entisellään. Hallituksen talousarvioesityksen mukaan veroaste nousee 2 prosenttiyksiköllä 46:sta 48 prosenttiin kivuten näin Euroopassa verotuksen huipulle. Hallituksen talousarvioesityksessä on myös uusia veroja ja veronluonteisia maksuja. Lisäksi suurena peikkona on ensi kesäksi kaavailtu arvonlisävero, mikä laajentaa veropohjaa erityisesti palveluihin ja nostaa näin eläminen kustannuksia.

Verotusta kiristää osaltaan myös perhetuen kokonaisuudistus, jossa perhepoliittiset verovähennykset poistuvat. Tosin lapsilisiä samanaikaisesti korotetaan, mutta muutoksella on joka tapauksessa tarkoitus säästää valtion menoja noin 700 miljoonaa markkaa ja tämä säästö leikataan lapsiperheiltä pois. Lisäksi poistuvia vähennyksiä ovat valtionverotuksen lapsenhoidon vähennys, kunnallisverotuksen lapsi- ja yksinhuoltajavähennys sekä valtion verosta tehtävä elatusvelvollisuusvähennys, eli se Ahon — Viinasen hallituksen lapsiystävällisyydestä ja perhepolitiikasta.

Ahon hallituksen aivot ovat ilmeisesti umpiluuta eikä virheistä oppiminen kuulu hallituksen keinovalikoimiin eivätkä kansalaisten hätähuudot tai talousasiantuntijoiden neuvot saa vastakaikua hallituksesta, vaan kylmä, kansalaisia kurjuuteen ja eriarvoisuuteen ajava ja veroja kiristävä linja jatkuu laman syvenemisenkin uhalla. Veronmaksajien Keskusliitossa uskotaan

vakaasti, että verojen kiristyminen syventää lamaa ja pahentaa entisestään maamme ongelmia. Ansiotulojen verotuksen tuntuvat kiristykset uhkaavat nyt alentaa kulutuskysyntää ja heikentää jo ennestään synkkää työllisyystilannetta.

Jos hallitus vähänkin haluaa tehdä laman voittamiseksi ja kansan kurjuuden ja kurjistumisen ehkäisemiseksi, verotusta on tarkasteltava uudelleen. Arvonlisäveron voimaansaattamisaiakataulua on harkittava todella pitkään ja hartaasti ja se on siirrettävä ensi kesästä myöhemmän ajankohtaan, jolloin laman selkä on jo taittunut.

Kun Ahon hallituksen kurjuusbudjetissa ei jää kajoamatta yksikään kansalaisryhmä, osansa saavat myös eläkeläiset, jotka joutuvat nyt epäonnistuneen talouspolitiikan ja kasinokielon jälkilaskun maksajiksi. Eläketuloa saavilta peritään ensi vuonna ylimääräistä sairausvakuutusmaksua, eläkeläisten ylimääräinen kansaneläkemaksu on voimassa sekä lakisääteisten eläkkeiden indeksitarkistukset jätetään maksamatta myös ensi vuonna. Eläkeläiset ovat todella ymmällään hallituksen toilailuista ja kyselevätkin, onko heidän tosiaankin rahoitettava eläkepussistaan talousvastuussa olleiden möhläykset ja nostettava nyt Suomi lamasta, kun heidän ikäluokkansa on jo kerran nostanut Suomen sodan syövereistä, kärsinyt puutteesta ja rakentanut hyvinvointi-Suomea, josta nyt kuitenkin heille itselleen ei hyvinvointia tunnu lohkeavan.

Ahon hallituksen aikapommi, suurtyöttömyys, tikittää entistä tiuhempaan tahtiin eikä budjetista löydy lääkkeitä työttömyyslukujen todelliseen parantamiseen. Päinvastoin hallitus esimerkiksi omalla verolinjallaan ja imemällä kansalaisten ostovoimaa entuudestaan tekee uusia työttömiä. Ensi vuonna työttömien työnhakijoiden määräksi arvioidaan keskimäärin 515 000 henkeä ja tuskin tässäkään on jonon loppu näkyvissä. Yksinomaan työttömyyskorvaukset nielaisevat valtion varoista 13 miljardia markkaa. Jälleen kerran herää kysymys, eikö Ahon hallituksen mielestä olisi järkevämpää käyttää ihmisten työllistämiseen tämä 13 miljardia markkaa kuin maksaa tekemättömästä työstä. Tosin työttömyyden hinnaksi ei edes 13 miljardia markkaa riitä, sillä se lasku, joka aikanaan lankeaa tämän suurtyöttömyyden hintana yhteiskunnan maksettavaksi inhimillisten kärsimysten lisäksi, on todella mittava.

Erityisesti minua huolestuttavat pitkäaikaisyöttömät sekä työtä vailla olevat nuoret, jotka helposti syrjäytyvät yhteiskunnasta ja katkeroi-

tuvat koko yhteiskuntaa ja erityisesti meitä päättäjiä kohtaan, kun heille ei anneta perustuslakiin kirjattua työn oikeutta. Mielestäni hallituksen tärkein hoidettava asia olisi tällä hetkellä työttömyyden hoito. Sen vähäisenkin paraneminen jos mikä elvyttäisi taloutta ja ennen kaikkea se kohentaisi suomalaisten mielialaa ja lisäisi uskoa tulevaisuuteen.

Mielestäni Ahon hallituksen kyvyttömyyden mittari asioiden johtamisessa on todelliseksi massatyöttömyydeksi räjähtänyt työttömyys. Kun hallitus aloitti toimintansa keväällä 91, maassamme oli 182 000 työtöntä. Tänä päivänä työttömiä on reilut puoli miljoonaa ja työttömyyden uhrien määrä on yli miljoona. Työttömyydestä on tullut todellinen kansallinen onnettomuutemme, ja jo pelkästään epäonnistuminen tässä asiassa riittäisi mielestäni eron perusteeksi nykyhallitukselle.

Tästä huolimatta hallitus ei näytä epäonnistuneena jättävän vapaaehtoisesti paikkaansa, ei näytä ottavan työttömien hätää ja tuskaa tosisaan, sillä ainakaan ensi vuoden budjetti ei osoita hallituksen tehoja työttömyyden hoitamiseksi. Missä ovat mittavat investointien aikaistamiset, merkittävä asuntorakentaminen, asuntojen, varuskuntien, koulujen saneeraukset, teiden perusparantamis- ja rakentamishjelmat, joiden kaikkien työllisyysvaikutukset olisivat kiistattomia?

Katseltuani hallituksen pelleilyä työttömien kustannuksella on tullut monta kertaa mieleeni kysymys, kuinka kauan yhteiskuntarauha maassamme säilyy ja kuinka kauan työttömät malttavat olla hiljaa ja tyytyä heille annettuihin muruihin. Pelkään, millainen syksy Suomeen tulee ja kuinka kauan vaikeuksissa olevat kansalaiset säilyttävät malttinsa. Budjetti ei todellakaan ole työllisyysbudjetti, niin kuin pääministeri Aho sanoi. Herääkin kysymys, kauanko Ahon — Viinasen hallitus aikoo pitää työttömien joukkoa hallituksen pellenä. Työtöntä maakunnassa eivät paljon lohduta poliitikkojen puheet viennin vetämisestä. Tavallisen ihmisen elämässä se ei tunnu markkojen tai työmahdollisuuksien lisääntymisenä.

Pankkituki on asia, joka kiehuuttaa kansan tunteita eikä aiheetta. Pankkitukeen on jälleen varattu ensi vuoden budjetissa 10 miljardia markkaa ja tuntuu, että vain taivas on katonatuen määrälle, sillä kukaan asiantuntija ei tällä hetkellä osaa sanoa, jääkö tukimarkkojen tarve kymmeneen miljardiin markkaan ensi vuoden osalta vai joutuvatko veronmaksajat pulitta-

maan vielä suuremman panoksen pankkien pysytystä pitämiseen. Jotakin pankkituen hoidosta ja luonteesta kertoo sille myönnetty pyöreä summa 10 miljardia markkaa samanaikaisesti, kun budjetin muut menoerät yleensä lyödään kiinni jopa 5 000 markan tarkkuudella. Mielestäni pankkien pönkittämisen aika tässä maassa pitäisi olla ohi, kun raha ei riitä sen enempää valtion kuin kuntatasolla edes tavallisen kansan perusedellytysten ylläpitämiseen.

Olen vakaasti sitä mieltä, että näin ei voi jatkua, että kaikki tulo- ja varallisuusverolla kerätyt markat ututetaan pohjattoman pankin kassaan ja kaikesta muusta joudutaan kieltäytymään. Nyt joudutaan rajusti leikkaamaan sosiaalietuisuuksia, terveydenhuollon palveluita. Opetustoimissa tehdään säästöjä. Kaikesta muusta tingitään, mutta ei rakkaan lapsen, pankkien, saamista tukimiljardeista.

En malta myöskään tässä yhteydessä olla nostamatta esiin roskapankkikysymystä, joka viime keväänä kariutui suurimman oppositio puolueen vastustukseen. Syynä ilmeisesti silloin oli pelko oman takamuksen palamisesta STS-pankkisotkujen selvittelyn yhteydessä. Nyt, kun STS-pankkiasiat on saatu sivuun siirretyiksi, ovat demariedustajatkin tulleet roskapankkiesityksen taakse. Mutta tuskin samaiset edustajat kentällä kierrellessään kertovat sitä, kuinka suuren laskun miettiminen ja viivyttely heidän osaltaan kansalle aiheutti.

Budjettia tarkasteltaessa kaksi kovaa peetä nousee siitä selvästi esiin. Ne ovat jo aiemmin mainitsemani pankit ja toinen on pakolaiset. Kaiken kurjuuden ja köyhyyden keskellä hallitus pitää jääräpäisesti kiinni Suomen pakolaiskiintiöstä, joka on tällä hetkellä 500, ja sen lisäksi maahamme arvioidaan tulevan ensi vuonna 5 000 turvapaikan hakijaa, joiden oleskelu ei suinkaan ole ilmaista. Lisäksi Suomeen otetaan 500 jo maassamme olevien pakolaisten perheenjäseniä. Mielestäni näillä pakolaisten perheyhdistämishojelmilla huijataan Suomen kansaa. Puhutaan 500 pakolaisen kiintiöstä ja unohdetaan kertoa, että sen lisäksi 500 kuuluu perheyhdistämishojelmiin, mikä tarkoittaa toisin sanoen, että maahamme otetaan 1 000 pakolaista plus 5 000 turvapaikan hakijaa, ja tähän kaikkien varataan 538 miljoonaa markkaa plus lomakukia ja muita rahoja, jotka näkyvät muilla momenteilla.

Olisiko Suomen lopetettava rikkaan miehen leikkiminen maailmalla ja isottelu kehitysapumäärärahojen lähettamisestä velkavarjoilla ja

toisaalta pakolaisten vastaanottaminen ja etuisuuksien myöntäminen heille tilanteessa, jossa maamme omat kansalaiset alkavat olla jonossa soppatykkien takana, kirppusuihkuissa ja vaatevarastoilla uutta päälle pantavaa hakemassa. Järjen käyttö tässäkin asiassa olisi sallittua ja suomalaisten päättäjien ykkösasiana tulisi ensisijaisesti olla omat kansalaiset. Sen jälkeen kykyjen ja mahdollisuuksien mukaan olisi autettava muita ja kannettava vastuuta kaukaisista lähimmäistämme. Miksi ei tässä vaiheessa 500:aa perheyhdistämishojelmassa olevaa pakolaista voitaisi laskea Suomen suunnitteleman 500 pakolaisen kiintiöön? Tässä meillä olisi hoivattavaa ja huollettavaa ihan tarpeeksi tässä tilanteessa.

Ahon — Viinasen hallituksen budjetti sisältää paljon synkkiä kohtia, joista SMP:n ryhmäpuheenvuorossa esiteltiin useita. En lähde puimaan yksityiskohtaisemmin budjettia, koska sivu sivulta voisi poimia mustaakin mustempia lukuja, jotka keltaisen reilun 400-sivuisen budjettikirjan sivuille on kirjattu.

Kunnallispolitiikkona haluan todeta, että valtion budjetti ei lupaa myöskään hyvää kunnille. Myös kunnat joutuvat ensi vuonna entistä ahtaammalle. Valtionosuuksia leikataan 1 000 markkaa asukasta kohden, mikä merkitsee suoraan äyrin hintaan siirrettyinä parin pennin korotusta. Pelottavalta tuntuukin, että valtionosuusleikkauksien vuoksi kunnissa joudutaan tekemään sellaisia ratkaisuja, joissa haetaan säästöjä puuttumalla sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen menoihin. Jos on valtiolla vaikeaa, niin kyllä ovat kunnatkin suurissa vaikeuksissa etenkin, kun valtiovalta sälyttää yhä enemmän ja enemmän velvoitteita kuntapuolelle.

Arvoisa puhemies! Perusniikeä budjetti ei anna suuria sen enempää kansalaisille kuin kunnillekaan. Ihmetellä täytyy, että jo pitkään hallituksen suunnalta on kuulunut puheita elvyttävästä politiikasta, mutta puheet ovat jääneet puheitten tasolle. Tekoja, todellista elvyttävää politiikkaa ja talouspäätoiksi budjetista saa hakemalla hakea. Investointeihin budjetista löytyy niukasti rahaa, esimerkkinä oma maakuntani, vaikka nyt jos koskaan rakentaminen kannattaisi, ja se olisi parasta työllistämistä, mitä korkeiden työttömyyslukujen aikana voidaan odottaa.

Tieverkostojen kehittämiseen en malta myöskään olla puuttumatta edes hivenen eli sen takia, että se on parissa vuodessa supistunut alle puoleen, ja nyt juuri pitäisi rakentaa teitä ja sitä kautta saataisiin työllistetyksi ihmisiä. Nyt kai-

ken lisäksi teitä saadaan myös halvalla. (Ed. S-L. Anttila: Koneet ne rakentavat!) — Kyllä siellä miehiä on, ja työllistyy hyvin pitkä ketju muitakin kuin tien päällä seisovat rakennusmiehet.

Ahon hallituksen budjetti vuodelle 94 on varsin masentava. Odotukset elvytyksestä ja laman loppumisesta ovat osoittautuneet tyhjiksi, ja Suomi velkaantuu edelleen valtaisaan viikkovauhtia. Työttömyys kasvaa entisestään, kotitalouksien ostovoima ei tule Ahon hallituksen budjetilla paranemaan. Ainakaan sitä kautta ei maassamme saada kulutusta ja kysyntää vilkastumaan eikä laman pohjaa loppumaan.

Ensi vuoden budjettia lukiessa tulee mieleen, ovatko oikeat ihmiset sittenkään olleet oikeaan aikaan oikeassa paikassa päätöksiä tekemässä. Tuntuu, että pelkästään tavalliselta kansalta tulisi paljon terveempiä esityksiä talouden tervehdyttämiseksi, kuin mitä tällä hetkellä Ahon hallitukselta tulee. Opposition mahdollisuudet vaikeuttaa valtion talousarvioon niin kuin tällä hetkellä tapahtuvaan politiikkaankin ovat hyvin vähäiset, ja pelkillä puheilla ilman rahaa ja ilman hallituksen myötävaikutusta ja yhteistyötä ei suuria Suomessa saada aikaan. Nyt mielestäni hyvät neuvot ovat tarpeen, ja erityisen tarpeen on yhteistyö hallituksen ja opposition välillä. Se on välttämätön. Valitettavasti se on vain hyvin usein suurissa asioissa unohtunut.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäkelä piti taas hyvin lennokkaan puheenvuoron. Puutun siinä vain kahteen asiaan, ensinnäkin siihen, kun hän puhui pankkiasioista tarkoittaen näitä tukimiljardeja, niin kuin ymmärsin, hyvin ponnekkaasti. Siitä jäi puuttumaan johtopäätös, sillä jos noin puhutaan, siitä automaattisesti seuraa kaksi asiaa: ensinnäkin se, että talletuspankkilain 54 §:n sisältöön täytyy puuttua elikkä talletussuoja-asiaan, ja toiseksi se, että pankit pitää laskea konkurssiin. Siinä on hyvin selvistä asioista kysymys. Tuo puhe siis viittasi tähän suuntaan, mutta johtopäätös jäi ilmaan.

Sitten toiseksi minun tehtäväni ei ole Ahon hallitusta puolustaa. Kohta tulen itse rusikoidaan sitä kohtuullisesti. Mutta silloin kun esittää tämän laatuksen rökiäksen, niin kyllä pitää esittää oma ohjelma siihen. Siinä käy vähän niin

kuin demareille kävi tänä päivänä, että joku ohjelma esitetään, olkoon se sitten vaikka limbo, mutta joka tapauksessa joku ohjelma pitää esittää, jos oikein rusikoi toisen työtä.

Ed. Korkeoja: Herra puhemies! Tänä päivänä tiedetään ja melko laajasti jo tunnustetaan, että Suomen historian syvimmän talouslaman keskeisin syy löytyy sinipunahallituksen karkeasti epäonnistuneesta talouspolitiikasta ja Suomen Pankin harjoittamasta väärästä rahapolitiikasta. Ulkomaisen valuutan tuonnin vapauttaminen ja sitoutuminen epärealistisen korkeaan markan arvoon johtivat kulutuskeinotteluun ja kasinotalousjuhlaan sinipunahallituksen mitenkään reagoimatta tilanteeseen. Mutta myös Ahon hallitus teki karkean virheen sitoutumalla Mauno Koiviston ja Suomen Pankin myötä yliarvostetun markan politiikkaan. Tätä voidaan pitää hämmästyttävänä keskustan näkökulmasta, sillä kritisoimmehan koko puolueemme jo ennen vaaleja vaalikampanjassa voimakkaasti vahvan markan politiikkaa. Pääosa eduskuntaryhmäämme, vaikka tätä millään tavalla ei ole mitattu, on vastustanut ja vastusti tätä politiikkaa sen toteuttamisen koko ajan.

Onkin perusteltua pohtia eduskunnan, hallituksen, tasavallan presidentin ja Suomen Pankin valta- ja vastuusuhteita talouspolitiikan johtamisessa. Se keskustelu kuitenkin kuuluu toiseen yhteyteen kuin tähän.

Suomen talouspolitiikan käännekohtana voidaan pitää viime talvea, jolloin vihdoin korkotason alentaminen asetettiin talouspolitiikassa etusijalle suhteessa markan arvon puolustamiseen ja inflaation torjuntaan. Maailmanennätyskorot ehtivät kuitenkin pahasti heikentää velkaantuneita yrityksiämme ja kotitalouksiamme ja pahentaa pankkikriisiä. Samalla menetettiin taloutemme liikkumavaraa, jota nyt kipeästi tarvittaisiin. Mutta miten tästä eteenpäin?

Korkotason alentaminen nykytasosta vielä edelleenkin on tarpeellista. Hyvä kansantalouden nyrkkisääntö on, että reaalkorkotason tulisi olla sama kuin bruttokansantuotteen muutos eli tällä hetkellä lievästi negatiivinen ja vielä pitkään lähellä nollaa. Tähän voidaan päästä kelluvan valuutan oloissa sitoutumalla inflaatiokehitykseen, joka on korkeintaan pahimpien kilpailijamaiden tasolla. Inflaation lievästä kiihtymisestä siitä, missä tänä päivänä ollaan, ei nähdäkseen olisi haittaa, ehkä pikemmin päinvastoin, joskin suurta liikkumavaraa tässä suhteessa ei varmasti kuitenkaan ole olemassa.

Kun kansantalouden pahin vinoutuma eli 1980-luvun loppuvuosilta asti voimakkaana jatkunut ulkoinen velkaantuminen nyt on saatu pysähtymään, on vuoro kiinnittää kaikki huomio työllisyyteen ja kotimarkkinoihin. Terve kansantalous luo pohjan terveelle julkiselle taloudelle, asia mikä muuten ei päinvastoin välttämättä pidä paikkaansa, eli tasapainoinen julkinen talous ei välttämättä ole osoitus terveestä kansantaloudesta, mitä viime vuosikymmenen lopun tilannekin osoittaa.

Jatkossa on siis nähtävä ensisijaisesti kansantalouden etu ja vasta toissijaisesti valtiontalouden etu. Tässä terveisiä ministeri Viinaselle. Tämä ei tarkoita sitä kuitenkaan, etteikö julkisen talouden velkaantumista tulisi voimakkaasti rajoittaa. Suomen tulee mielestäni kuitenkin nyt käyttää vaihtotaseen ylijäämän mukanaan tuoma liikkumavara nimenomaan investointikysynnän elvyttämiseen. Budjettiin sisältyykin oikeita esityksiä tähän suuntaan. Sen sijaan kokoomuksen vaatima tuloverotuksen alentaminen, niin korkealla tasolla kuin tuloverotuksemme nyt onkin, ei mielestäni olisi oikea toimenpide ainakaan niin toteutettuna, että kulutuskysyntä kasvaisi vaihtotasetta rasittavalla tavalla, mikä vaara on koko ajan olemassa. Toisaalta sellaiset toimet, kuten arvonlisäverotukseen siirtyminen, joka leikkaa kotimaista kysyntää ja erityisesti suomalaisen työn tulosten eli palvelujen kysyntää, eivät tässä suhdannetilanteessa ole paikallaan.

Hallitus julisti budjettiriihen alla tärkeimmäksi tehtäväksi työllisyyden hoidon. Hallitus korostaa hyvän taloudenhoidon keskeistä roolia työllisyyden hoidossa, mikä on ehdottomasti aivan oikein. Hälyttävän korkeaksi nousseen työttömyyden syitä ja seurauksia ja mahdollisuuksia tilanteen korjaamiseen ei kuitenkaan analysoida riittävän perusteellisesti. Eri yhteyksissä on todettu, että työttömyys uhkaa jäädä erittäin korkealle tasolle siinäkin tilanteessa, että taloudellinen kasvu voimistuisi huomattavan nopeasti. Haluan painokkaasti todeta, että tyytyminen tällaiseen arvioon ei riitä. Työttömyyden pysymistä korkealla tasolla ei saa missään olosuhteissa hyväksyä. Tarvitaan syvällistä pohdintaa ja ennakoluulottomia, uudenlaisia toimia työttömyyden voittamiseksi.

Ensinnäkin talouden kasvun voimistamiseksi perinteisten keinojen käyttämisessä tulee tehdä kaikki voitava. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen mukaan 3 prosentin tuotannon kasvu edellyttää 5 prosentin teollisuuden kasvua ja 8

prosentin viennin kasvua. Tällaisen kasvun edellytykset tulee luoda mm. turvaamalla sähkön perustuotanto myönteisellä ydinvoimapäätöksellä. On arvioitu, että mainittu 3 prosentin tuotannon kasvu ei kuitenkaan riitä edes työttömyyden puolittamiseen ensi vuosikymmenen alkuun mennessä. Tarvitaan siis tämän lisäksi vielä kokonaan uudenlaisia toimia.

Verotusta on viime vuosikymmenen puolivälistä taikka loppupuolelta alkaen uudistettu kailta osiltaan. Kun näitä uudistuksia käynnistettiin viime vuosikymmenen puolivälin jälkeen, elettiin aivan toisenlaisessa maailmassa kuin tänään. Meillä ja samoin yleisemmin Euroopassa elettiin tuolloin työvoimapolun olosuhteissa. Meilläkin käytiin keskustelua siitä, haluammeko ottaa tarvittavaa lisätyövoimaa Baltian maista vai mistä ilmiansuunnasta nämä uudet työntekijät Suomeen haalitaan. Ja verolinjaukset aivan ilmeisesti tehtiin Suomessa ja muissakin maissa näistä lähtökohdista.

Nyt vallitsevissa olosuhteissa veropolitiikka tulisi rakentaa kokonaan uudelta pohjalta tavoitteena työllisyyden tukeminen. Tästä lähtökohdasta onkin kotimaisen työn tekemiseen, työn teettämiseen ja työn tulosten ostamiseen liittyviä veroja eli tuloveroa, erilaisia palkkoihin liittyviä sivukuluja ja palveluksiin liittyviä veroja alennettava ja vastaavasti ympäristö- ja haittaveroja, pääomatuloverotusta ja nimenomaan tavarakulutukseen liittyvää verotusta kiristettävä, kuten jo puhujat täällä aikaisemminkin ovat linjanneet. Tällainen verotuksen kokonaisharkinta tulisi tehdä ennen arvonlisäverotukseen siirtymistä, sillä tiedetäänhän arvonlisäverotukseen siirtymisen esitetystä muodosta lisäävän ainakin ensi vaiheessa työttömyyttä.

Työttömyyden nujertamiseksi tarvitaan myös aivan uudenlaista työehtosopimuspolitiikkaa. Kaikki tietävät, että tekemätöntä työtä kyllä on. Tällaisten töiden teettäminen on kuitenkin usein kaikkine kustannuksineen liian kallista ja joissakin tapauksissa työttömän näkökulmasta kannattamatonta verrattuna työttömyysturvan tasoon.

Työntekijän palkkaaminen on yrittäjälle melkoinen kynnys. Yrittäjälle työntekijän irtisanominen on kivulias tehtävä. Uuden palkkaamista ei hevin tehdä, ellei työn jatkuminen ole aivan varmaa. Järjestelmiä tulisikin siksi joustavoittaa siten, että työntekijän palkkaaminen olisi yrittäjälle mahdollista silloin, kun työtä olisi, tarvitsematta pelätä, että tilanteen mahdollisesti muuttuessa työvoiman vähentä-

minen ei ole mahdollista ilman korkeita kustannuksia.

Herra puhemies! Budjettiesitykseen liittyy ilmoitus Suomen maatalouspolitiikan perusteiden täydellisestä uudistuksesta. Hallitus lupaa tuoda esitykset, jotka merkitsisivät maatalouden hinta- ja tulojärjestelmän täydellistä uudistamista. Suomessa vuodesta 56 alkaen pääpiirteissään samanlaisena olleen maatalouden markkina- ja tulojärjestelmän uusiminen on suuri asia, jota mielestäni ei tulisi käsitellä ilman koko maatalous- ja maaseutupolitiikan arviointia. Hallituksen tulisiikin tuoda puheena olevat lait eduskuntaan maaseutupoliittiseen selontekoon liittyen. Tässä yhteydessä tulisi hallituksen esittää eduskunnan arvioitavaksi Suomen maaseudun kehityslinja hiljattain esitettyjen EY-jäsenyyssavoitteiden ja tässä puheena olevien maatalouspolitiikan keskeisten uudistusten valossa.

Hallitus esittää maatalouspääluokkaan mielestäni kohtuuttoman suuria supistuksia. Maataloustuotannon supistaminen voimakkaasti tilanteessa, missä maatalouteen sitoutuneille tuotantotehtäville ei ole vaihtoehtoja käyttöä, ei ole kansantalouden kannalta viisasta. On järjetöntä pitää ihmiset, koneet ja rakennukset kesannolla, kun vaihtoehtona olisi tuottaa vaihtotaseen kannalta hyvin positiivisella hyötysuhteella vaikka vain viljaa vientiin tai vielä edullisemmin kotimaista energiaa. Kansantalouden, maatalouden talouden ja valtiontalouden edut voitaisiin yhteensovittaa ympäristöä hyödyttävällä tavalla sallimalla bioenergian tuotanto kesantopelloilla tuottajajahinnalla, joka vastaa muuttuvia kustannuksia ja antaa lisäksi vain pienen katteen kiinteille kuluille.

Kotimaisen energian hyödyntämisessä tulee päästä juhlapuheiden tasolta käytännön toteutuksen asteelle nyt esillä olevan budjettivuoden aikana. Kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut bioenergiatyöryhmän, ja kun tämä työryhmä saa työnsä valmiiksi marraskuun lopussa, on syytä edellyttää, että näihin kotimaisen energiatuotannon käynnistämiseen liittyviin tehtäviin ryhdytään niin, että asiaan päästään kiinni jo ensi budjettivuoden aikana.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korkea-ajan puheenvuorossa alussa kosketteli aivan oikealla tavalla Suomessa harjoitettua ns. vahvan markan politiikkaa, jonka taustavoimat löytyvät Suomen Pankista. Minusta ollaksemme täysin rehelliisiä me, jotka sitä kritisoiimme, teimme siinä virheen,

että emme omissa eduskuntaryhmissämme vieneet tätä asiaa äänestykseen. Siihen olisi saattanut hallitus siinä vaiheessa kaatua, mutta olisi ollut koko kansantalouden etu, että siinä vaiheessa olisi devalvoitu eikä jatkettu vahvan markan politiikkaa. Näistä ongelmistahan me tällä hetkellä kärsimme, ja meidän työttömyyslukumme kukaties olisivat huomattavasti pienemmät, jos olisi todella riittävän ajoissa tiedostettu se, että vahvan markan politiikalle tässä maassa ei ole toteuttamisedellytyksiä.

Nyt sitten jälkepäin Suomen Pankki on tilannut kolmelta ulkomaiselta professorilta selvitykset, jotka päättyvät ihan samaan johtopäätöksen. Ongelma tässä vain on se, että Suomen Pankin suunnalla tehdyistä virheistä käsittääkseni ei kanneta minkään näköistä vastuuta. Vastuu on meillä poliitikoilla, ja silloin me teimme virheen, kun emme saattaneet tätä asiaa eduskuntaryhmissämme äänestykseen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korkea-ajalla oli aika mielenkiintoinen veto puheensa eräässä kohdassa, kun hän vaihtotaseen tasapainottamismielessä suositti viljan vientiä. Nimittäin siihen sisältyy sellainen ajatus, että käytännössä 80 pennin kilohinnalla onnistuttaisiin vaihtotaseen tasapainotuksessa. Kun ruvetaan laskemaan, paljonko siinä on tuontipanosta mukana — siis lannoitteiden, energian kulutuksen jnp. osuutta ja sitten itse tuotannon energian kulutus, joka on pääosin nykyisellään tuontitavaraa — niin minä en pysty sanomaan, että ed. Korkea-aja oli väärässä mutta minä esitän vakaasti kyseenalaiseksi, että 80 pennin kilohinnalla onnistuisi vaihtotaseen tasapainottaminen, mitä hän tässä ajoi takaa, koska sen täytynee olla niin, että se ei ihan onnistu.

Toisekseen minä olen kyllä ihan samaa mieltä, että kotimaista energiaa sen sijaan kannattaa joka tapauksessa tuottaa pelloilla, mutta sen sijaan ydinvoimasta olemme tunnetusti eri mieltä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielelläni yhdyin ed. Korkea-ajan talouspoliittisiin, maatalouspoliittisiin ja myös energiapoliittisiin linjauksiin, joita hän puheenvuorossaan teki. Edelleen yhtyisin ed. Sirkka-Liisa Anttilan näkemyksiin siitä, että todellakin tätä vahvan, tai sanoisin mielelläni yli-vahvan, markan politiikkaa sittenkin jatkettiin Suomessa liian pitkään ja monet vaikeudet tänään johtuvat juuri tästä. Kun katsomme tänään

Suomen Pankin edustajien kannanottoja ja itse-kritiikkiä, niin oikeastaan sitä jää kaipaamaan. Ainoastaan ehkä johtaja Vanhala on rehellisesti myöntänyt tehdyt virheet, mutta muu Suomen Pankin johto ei ole vielä tehnyt niitä johtopäätöksiä, jotka olisi pitänyt tehdä ylivahvan markan politiikan seurauksista.

Tämä olisi tärkeää juuri siinä mielessä, että kun me nyt joudumme katsomaan niitä talouspoliittisia vaihtoehtoja, joita meillä on, niin ylikorkeiden korkojen politiikan tien sijasta meidän pitäisi nyt hyvin voimakkaasti painaa korotaso alas ja lähteä rahapoliittisen elvytyksen tielle, jolloin Suomen Pankin yhdessä valtiovalan, hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa pitäisi koota kaikki voimat, jotta voitaisiin rakentaa sitä elvytystä, mitä meillä nyt välttämättä tarvittaisiin.

Mielestäni ed. Korkeaoja piti hyvin selkeän puheenvuoron paitsi talouspoliittisessa niin myös maatalouspoliittisessa mielessä, ja mielelläni siihen yhdyn.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pulliainen arvioi puheenvuorooni sisältyvää kohtaa, jossa katsoin, että tässä tilanteessa, jossa meillä on maataloudessa käyttämätöntä kapasiteettia, jolle ei ole vaihtoehtoja käyttää, olisi kannattavaa kansantalouden näkökulmasta jopa viljan tuottaminen vientiin.

Perustan näkemykseni siihen, että ed. Pulliainenkin mainitsema ulkomaisten panosten osuus viljan tuotannossa jää kiloa kohti, kun otetaan huomioon muuttuvat kustannukset, joista tässä on kysymys, näin olen laskenut, 20 — 30 penniin tuotettua viljakiloa, esimerkiksi kaurakiloa, kohti. Näin hyötysuhde vaihtotase-mielessä on parempi kuin metalliteollisuuden kohdalla keskimäärin, jossa sanotaan, että markan vienti edellyttää ehkä 40—50 pennin tuontipanosta.

Ed. P e r h o - S a n t a l a : Herra puhemies! Vaikka yrittäisi olla kuinka urhoollinen hallituksen pikku-soturi tahansa tai kuinka hyvä jätkä tahansa, budjetista on kokonaisuudessaan vaikea antaa kovin myönteistä arviota tai sitä kovin kiivaasti puolustaa siitä syystä, että työllisyysden paranemista tämän budjetin valossa on vaikea nähdä, ja myös siitä syystä, että budjettilinjauksissa ei riittävästi katsota kansantalouden kokonaisuutta, mihin mm. äsken ed. Korkeaoja puheenvuorossaan otti kantaa.

Yhä paheneva työttömyys syö jatkuvasti kansantalouden ja valtiontalouden liikkumavaraa. Se pakottaa lisäsäästöihin, jotka puolestaan heikentävät työllisyyttä. Olemme jo pahassa syösykierteessä ja noidankehässä, joka on aivan pakko katkaista, jotta emme säästä itseämme hengiltä. Tämä ei voi olla Maailmanpankinkaan tai Kansainvälisen valuuttarahastonkaan perimäinen viisaus, vaikka säästöissä valtiovarainministeriö nimenomaan näihin auktoriteetteihin mielellään vetoaa.

Tämänpäiväisessä lähete keskustelussa on varsin runsaasti keskusteltu kuntien ja valtion välisestä kustannusten jaosta ja valtionosuusleikkauksista. Näistä on esitetty kovin erilaisia arvioita, mutta Kuntaliiton laskelma on se, että jos kaikki valtiovalan toimenpiteet otetaan huomioon, kuntien rahoitusasema heikkenee runsaat 5 miljardia markkaa, joka vastaa keskimäärin noin kahden veroäyripenнин tuottoa ja liikkuu yhden ja neljän pennin välillä kunnan tilanteesta riippuen.

Keskustelussa päällimmäiseksi on noussut valtionosuuksien tekotapa, josta vallitsee näkemys siitä, minkälaisia kuntia leikkaukset eniten rokotavat. Oleellista näissä leikkauksissa on kuitenkin sen periaatteen rikkominen, joka oli tämän vuoden alusta voimaan astuneen valtionosuusudistuksen kantava idea, eli sen, että kuntia kannustettiin tehostamaan toimiaan sillä perusteella, että ne saavat itselleen säästötoimenpiteistä sekä mm. harjoitetusta maksupolitiikasta koituvat hyödyt. Nyt nämä hyödyt menevät valtion pussiin. Eli mitä enemmän kunnat säästävät, rationalisoivat, tehostavat toimintaansa, sitä enemmän niitä rangaistaan kokonaan riippumatta siitä, mitä ne ovat tehneet, miten ne ovat hallintonsa ja palvelunsa järjestäneet. Joissakin kunnissa on tehty jo kaikki ne toimenpiteet, jotka peruspalveluja vaarantamatta on mahdollista tehdä.

Osa valtionosuusleikkauksista perustuu siihen olettamukseen, että kunta-alalla päästään sellaiseen palkkaratkaisuun, että henkilöstösäästöt saadaan palkka-alen kautta. Kuinka todennäköisenä sitten voidaan palkka-alesta sopimisesta pitää tilanteessa, jossa vientivetoisten devalvaatiohyödyt käärineiden alojen vahvat ammatiliitot uhoavat palkankorotusvaatimuksilla? Onko niin, että naisvaltaisilla hoitoaloilla sosiaali- ja terveydenhuollossa, kuten myös opetustoit-messa, täytyy kiltisti nöyrytyä irtisanomisien uhalla palkanalennusvaatimuksiin, jos näillä ventialoilla saadaan palkankorotuksia? Tämä

tilanne ei ole oikein hyvin psykologisesti viritetty eikä otollinen.

Meillähän on tilanteita, joissa kuntasektorin hoitotyöntekijät, kun sijaisia ei palkata, ponnistelevat voimiensa äärirajoilla tehden yhä rankempaa työpanosta. Tiedossa on myöskin se, kuinka pitkiksi sosiaalitoimistojen jonot lähinnä työttömyydestä johtuen ovat venyneet. On tiedossa se, miten opetusryhmät, luokkakoot ovat suurentuneet jne. jne.

Jos sitten kuvitellaan, että säästöjä saadaan muualta merkittävästi, ei ole muuta keinoa kuin purkaa keskeisiin peruspalveluihin liittyvää lainsäädäntöä, jolloin on kysymys lähinnä päivähoitosta ja opetussektorista. Käsittääkseni tässä salissa ei haluta näihin perustavaa laatua oleviin palveluihin puuttua. Kansantalouden kokonaisedun kannalta kuntasektorin työttömyyden mittava kasvu, jos joudutaan irtisanomisiin, ennalta ehkäisevän sosiaali- ja terveydenhuollon näivettyminen, sairaiden hoitoon pääsyn pitkityminen tai tuotantoelämään osallistumisen taakaavien peruspalveluiden kuten juuri päivähoiton purkautuminen kasaavat varmuudella omat kustannuksensa ja omat velkansa tuleville vuosille. Kyse ei ole sellaisista helpoista tempuista, joihin viime viikolla Mainostelevisiion paneelissa mm. Timo Relander viittasi, että kunnat voivat luopua ylläpitämästä golfkenttiä. Kovin paljon tällaisia kuntia ei ole ja luulen, että ne ovat tällaisista toimista jo luopuneet.

Jos ajatellaan niitä keinoja, jotka ovat oikeita ja tarkoituksenmukaisia, mm. palvelurakenteen muuttamista, niin tällaisten rakenteiden muuttaminen ei onnistu hetkessä, ei onnistu yhden budjettivuoden sisällä. Jos esimerkiksi toimitaan sosiaali- ja terveysministeriön palvelurakennetyöryhmän ehdotusten mukaisesti ja vähenetään mittavasti laitospaikkoja, täytyy avohuollon ensin olla kunnossa. Psykkisesti sairaita tai vammaisia tai vanhuksia ei voi siirtää sellaiseen avohuoltoon, jota ei ole olemassa, ellei sitten palata takaisin kymmeniä vuosia ajassa taaksepäin, jolloin sikin sokin vaivaistaloissa hoidettiin erilaista hoitoa tarvitsevia vammaisista vanhuksiin ja kaikkia siltä väliltä.

Esimerkiksi oppilaitosverkoston järjeistäminen on viisasta. Sitä pitää tehdä, mutta sekään ei tapahdu hetkessä. Tällaisessa ilmapiirissä, kun me tällä hetkellä elämme, jossa julkisen hallinnon työntekijöitä hyvin herkästi syyllistetään, työmotivaatio on aika heikko, ja näiden muutosten läpivieminen vaatii nimenomaan hyvää työmotivaatiota ja sitoutumista. Jos nämä leikkauk-

set toteutetaan kerralla, ne nakertavat pohjaa myös motivaatiolta.

Aiemmin täällä ministeri Pekkarinen totesi tai ainakin näin halusin ymmärtää, että mikäli palkka-alea sopimusteitse ei synny, nämä leikkaukset pitää ottaa uuteen harkintaan. Mielestäni näin on välttämättä tehtävä, koska nyt me olemme sillä rajalla, että palvelujärjestelmä purkautuu ikään kuin laittomasti olosuhteiden pakosta. Sen seuraukset paitsi inhimillisesti myös taloudellisesti mitattuina ovat varsin epätoivottavat.

Jos ajatellaan sitä tärkeintä asiaa, mihin tälläkin valtion budjetilla, tosin vain rajallisesti, voidaan vaikuttaa, työllistämistä, niin kuitenkin pk-sektori on avainasemassa uusien työpaikkojen luomisessa. Pienten ja keskisuurten yritysten, erityisesti pienten osalta on varmasti hyvin tarpeellista katsoa, minkälaiset työllistämisedellytykset heillä on. Tätä tarkastelua ei voida tehdä ilman työmarkkinaosapuolten sopimusta. Tilanne, mikä on vallinnut pitkään, jolloin aikaisemmin vain STK ja Teollisuuden Keskusliitto, nykyään Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, istuvat neuvottelupöydässä ja ikään kuin edustavat pienyrittäjiä, ei ole toiminut tyydyttävällä tavalla. Työmarkkinajärjestelmää pitäisi pystyä muuttamaan siten, että pienyrityksillä on siinä vankempi edustus. Panin tyydytyksellä merkille, että mm. SDP:n puoluesihteerin on otta-
nut asiaan myönteisen kannan.

Työllistämässä keikeistä on myös se, että ne miljardimäärät pelkästään tässä budjetissa — työttömyyden hoitoon sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa osoitetaan 13 miljardia markkaa työttömyysvakuutusmaksuina, yritykset runsaasti ja palkansaajatkin omalta osaltaan yhä enemmän — pitäisi saada passiivirahasta aktiivirahaksi eli vielä jatkaa sitä perkaamista, minkälaisia epätarkoituksenmukaisuuksia, järjestömyyksiä, nykyiseen työttömyysturvaan sisältyy tai lähinnä sen saamisen ehtoihin. Meillä on vielä liian monta paragraafia ja pykälää, jotka estävät työllistymisen tilanteissa, joissa se olisi sekä työntekijän että työnantajan etu. Siinänsä ansiosidonnainen työttömyysturva puolustaa paikkaansa myös tulevaisuudessa, mutta edellytykset, millä sitä saa, on asetettava tarkastelun kohteeksi.

Työllistämiskoulutuksessa mielestäni pitää panostaa sellaisten valmiuksien luomiseen, jotka edesauttavat vientiponnisteluja ja markkinointia. Pienyrityssektorilla on puutetta tämän alan osaamisesta. Pienyrittäjä itse parin kolmen, viiden hengen työnantajana ei voi hallita kaikkea

laidasta laitaan. Muun muassa tällainen keko-koulutus, jossa erityisprojekteihin käytetään akateemisesti koulutettuja työntekijöitä, on yksi hyvä yritys saattaa olemassa oleva työttömien ammattitaito ja yritysten tarpeet kohtaamaan toisensa.

Haluan vielä puuttua pariin kysymykseen, joista toisesta täällä on keskusteltu tänään useammassa puheenvuorossa eli perhetukipakettiin. Mielestäni ne epäkohdat, joita on tuotu esille lapsiperheiden verokohtelusta suhteessa muihin, on otettava vakavasti. Mielestäni se malli, että nämä verovähennykset toteutetaan, niin kuin on ollut tarkoitus, mutta kompensoidaan nyt ajateltua tuntuvammin lapsilisissä, on se malli, jolla pitää mennä eteenpäin. Tässä ei saa olla kysymys siitä, kuka saa tässä asiassa suurimman sulan hattuunsa. Uskon, että jos me pystymme tässä asiassa saamaan hyvän ratkaisun aikaan, me kaikki saamme ainakin pienen töyhdön hattuumme.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho-Santala sanoi puheessaan jotakin siihen tyyliin, ettei ole olemassa sellaisia kuntia, joilla on golfkenttiä, joista voitaisiin luopua. Kyllä sellaisia kuntia valitettavasti on, joiden voimavarat tällä hetkellä menevät juuri tällaisten golfkenttien kaltaisten tyhmien investointien paikkaamiseen. Sitä paitsi juuri tänä aamuna kuulin radiosta, että Vantaa, yksi pääkaupunkiseudun velkaisimmista kunnista, antaa 4 miljoonaa markkaa tenniskentälle. Eli kyllä tämän tyyppisiä menoja on, joista kunnat voisivat edelleenkin säästää. Minä en ymmärrä, miksi jotakin tenniskenttää, urheiluhallia, uimahallia ei voi muutamaksi vuodeksi panna jäihin, vaan nämä palvelut on joka kunnassa saatava kuntoon oli lama tai mikä tahansa. Ilmeisesti sen vuoksi, että puolet kansasta on penkkiurheilijoita ja siitä ei saa nipistää.

Toinen asia. Minä olen tutustunut Karkkilan tapaukseen ja aion perehtyä siihen vieläkin tarkemmin. Siellähän esimerkiksi päiväkodit voivat halutessaan muuttua palveluja myyviksi itsenäiseksi yrittäjiksi. Tämän on katsottu tehostavan päiväkotipalvelujen toimintaa. Kyllä tosiaan on, että jos on kunnallinen palvelu, niin se tahtoo olla joskus kalliimpaa kuin jos se tuotettaisiin yksityisellä. Eihän kunnan tehtävänä minun nähdäkseni ole tuottaa itse välttämättä palveluja, vaan huolehtia siitä, että palveluja on saatavana ihmisille kohtuulliseen hintaan. Eikö tämä ole juuri ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho-Santala käsitteli kuntien nykyongelmatiikkaa ja talousvaikeuksia varsin asiallisesti. Hän mainitsi eräänä selviytymiskeinona palkka-alen. Se on aika mielenkiintoinen juuri siinä katsannossa kuin ed. Perho-Santala julki toi. Nimittäin kun ajatellaan hänen mainitsemiaan naisaloja, jotka ovat usein aika huonosti palkattuja, hoivatyöhön liittyviä ja vielä yksinhuoltajatapauksia, niin jos palkkoja alennettaisiin heidän osaltaan niin paljon kuin nykytilanne eräissä tapauksissa edellyttäisi, merkitsi se selvityksen mukaan sitä, että he joutuisivat menemään toimeentuloturvaluukulle, toisin sanoen kunta maksaa joka tapauksessa, eikä mitään nettohyötyvaikutusta tästä ole olemassa-kaan.

Tässä tarvittaisiin nyt aivan uudenlaista arviointia ja laskentatyötä, niin että jos tällä alueella liikutaan, asia pystytään edes järkevällä tavalla optimoimaan. Muuten tässä käy niin, että vastaiskumekanismi johtaa vielä suurempaan allikkoon kuin missä tällä hetkellä ollaan.

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ukkolalle vastaisin tenniskenttien ja golfkenttien osalta, että ne ovat kuitenkin poikkeuskuntia, jotka ovat rahansa tämän tyyppisiin asioihin törsänneet ja ovat tällä hetkellä veloissa. Se on tilanne, jossa ollaan tapahtuneen edessä. Mutta siltä osin kuin näistä voidaan luopua miettimällä kuntien peruspalvelut tärkeysjärjestykseen, uskon, että tämän tyyppisistä hommistä on hyvin pitkälle luovuttu. Näin tulee varmasti tehdä, enkä kritisoi sitä asiaa, vaan nimenomaan vaadin, että kunnissa osataan panna asiat tärkeysjärjestykseen. Myös se, millä tavalla kuntien palvelut järjestetään, on tarkoituksenmukaisuuskysymys. Mutta silloin, kun kunta vastaa, että nämä palvelut järjestetään, sen täytyy, ennen kuin se purkaa oman palvelujärjestelmänsä, synnyttää edellytykset osittaismarkkinoille tai yksityiselle toiminnalle. Ei ole vastuullista toimintaa purkaa palveluja alta pois ja saattaa palvelujen tarpeessa olevia ihmisiä tyhjän päälle.

Mitä ed. Pulliainen totesi näiden nettohyötyjen laskemisesta, siitä minusta tässä kokonaisuudessaan on kysymys. En ole nähnyt yhtään laskelmaa, jossa katsottaisiin, mikä valtion-osuusleikkausten nettohyöty on tilanteessa, jos a) se tapahtuu palkka-alen kautta tai b) se

tapahtuu irtisanomisten kautta. Minusta tällainen arvio ja laskelma meillä pitää olla, jotta me pystymme arvioimaan tämän toimenpiteen valtiontaloudellisen ja kansantaloudellisen järjen.

Ed. R. A h o : Arvoisa puhemies! En ole puuttumatta tähän asiaan, mikä on jo montaa puhuttanut tänä iltana ja myös ministerit ovat meille tästä käyneet vastaamassa, eli että talousarviossa hallitus esittää mittavaa valtionosuuksien leikkausta. Se aiheuttaa jo muutoinkin vaikeuksissa oleville kunnille sietämätöntä lisärasitusta ja perustuu Ahon hallituksen virheelliseen talouspolitiikkaan.

Silloin kun maa on syvässä lamassa, ei veroja tulisi lisätä ja valtion menoja supistaa. Kuntien talouden heikentäminen yli 5 000 miljoonalla huonontaa rajusti kansalaisille välttämättömien sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelujen järjestämistä. Koska parin vuoden ajan pahentunut työttömyys on supistanut kuntien veropohjaa, valtionosuuksien leikkaus johtaa vain maksujen ja äyrinhinnan korotuksiin ja laajoihin irtisanomisiin. Velkaiset kunnat eivät myöskään välttyvät lisävelkaantumiselta. Valtionosuuksien leikkauksen merkitys näkyy siinä, kuten täällä on moneen kertaan todettu, että se tietää veroäyrin hintaan kohdistettuna 2 veroäyripeniä lisää. Kuntakohtaiset menetykset ovat omankin vaali- piiriini alueella isoimmissa kaupungeissa melkoisen suuret. Pori menettää 79,6 miljoonaa markkaa ja toiseksi suurin kaupunki Rauma 40,9 miljoonaa markkaa.

Tässä haluankin palauttaa mieliin, että keskustapuolue vastusti ennen viime vaaleja tiukasti postitoimistojen lakkauttamista. Vaalien jälkeen valtaan päästyään se ei ole vain pannut täytäntöön lakkautuspäätöksiä, vaan vieläpä heikentää syrjäkylien elinvoimaa silläkin tavoin, että nyt joutuu lahtipenkkiin näiden päätöksien jälkeen moni kyläkoulu, mikä antaa uuden sysäyksen maaseudun autioitumiselle.

Toiseksi kovan rahan asunnoilla ei tällä hetkellä ole kysyntää, sillä korkojen laskusta huolimatta nekin kotitaloudet, joilla asunnon hankintaan olisi tarvetta ja taloudelliset edellytykset, empivät nyt ottaa sellaisia askeleita. Tulevaisuus näyttää siksi liian epävarmalta. Sen sijaan tulisikin valtion nyt lisätä vuokra-asuntojen rakentamista ja edistää asuntojen peruskorjausta. Aravatuotanto tulisi säilyttää vähintään 25 000 asunnon tasolla. Hyödyllisillä investoinneilla rautateihin, maanteihin ja satamiin ja aientamalla tällaisia perusrakennelainvestointeja

luotaisiin pohjaa talouden tulevalle kehitykselle samalla, kun ne välittömästi antaisivat työtä työttömille.

Unohtaa ei pidä niitäkään mahdollisuuksia, mitä ympäristöinvestoinnit tarjoavat. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan ympäristöinvestoinneilla syntyisi noin 20 000 työpaikkaa. Niistä voitaisiin käynnistää varmasti osa aivan välittömästi.

Edelleen pitää muistaa, että koulutus ja tutkimus eivät suinkaan ole kulutusmenoja, vaan tuottava investointi, joka lopultakin varmistaa sen, miten me suomalaiset selviämme kansainvälisestä kilpailusta. Korkeakouluihin kahtena vuonna kohdistuneet yhteensä 20 prosentin säästöt ovat tässä mielessä epäilyttäviä. Näin suurissa säästöissä ei ole enää kyse vain korkeakoulujen järkevästä tehostamisesta, vaan maamme tulevaisuuden edellytysten heikentämisestä.

Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä lyhyesti sivuta myös ydinvoiman työllisyysvaikutusta. Ydinvoimapäätöstä varten perustamisluvan hakijat tulevat ja ovat jo käyttäneet kaikkia keinoja, ja viimeisin keino heillä tulee olemaan vasta-kauppahuijaus. Imatran Voima Oy ja Teollisuuden Voima Oy ovat sähkön tuottajia, joten markkinataloudessa toimivina yhtiöinä niiden etuun kuuluu vain sellaisen sähköä tuottavan laitoksen tilaaminen, joka heidän laskelmissaan tulee yritystaloudellisesti edullisimmaksi. Yrityksellä ei sen sijaan markkinataloudessa ole aitoa kiinnostusta, joka liittyisi siihen, mistä laite- ja komponenttihankinnat suoritetaan, kunhan laitos täyttää asetetut tekniset vaatimukset.

Mainitut voimayhtiöt tai jotkut mahdolliset tarjoajat voivat tietysti myönteisen ilmapiiriin herättämiseksi ja myönteisen päätöksen aikaansaamiseksi ilmoittaa halustaan huolehtia siitä, että määrätty osuus voimalasta on suomalaista alkuperää tai että laitoksen toimittaja lupaa edistää suomalaisten tuotteiden vientiä muutoinkin. Tällaisessa tapauksessa ei kuitenkaan ole kyse aidosta kiinnostuksesta, sillä kuten sanoin, voimayhtiöillä ei ole markkinataloudessa mitään hyötyä kirjoittaa sopimuksiin tällaisia kohtia ja vielä vähemmän niillä on kiinnostusta valvoa tällaisten sopimuslausekkeiden toteutumista. Toki jotakin voidaan sopimuksiin näön vuoksi kirjoittaa, mutta vain pr-syistä. Ydinvoimalan vastaostot tai kotimaisuusaste ovat siten voimayhtiöiden pr-toimintaa, ja jokaisen edustajan on syytä arvioida niitä juuri tässä talossa ja siinä valossa.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Koska tätä poliittista viisautta olemme kuulleet jo lähes kymmenen tuntia, keskityn ihan muutamaan asiaan.

Suomi rämpiä laman vetelässä suossa raajojaan myöten, ja suo tuntuu upottavan entistä enemmän. Valtiontalous menee alaspäin kuin kuuluisa lehmänhantä, ja valtion velka uhkaa nousta ensi vuonna budjettiesityksen mukaan jo 63 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Mikäli tämä ennuste toteutuu, saavuttaa Suomi nopeasti kehittyneiden länsimaiden velkaantuneimman valtion aseman. Tätä ennustetta ei ole syytä epäillä muuta kuin siitä, että se on ehkä liian varovainen. Nykyisillä Ahon hallituksen esittämällä resepteillä toivoa paremmasta ei ole vielä lähitulevaisuudessa näköpiirissä, joten tämän kaltaisen kehityksen voi olettaa jatkuvan koko vaalikauden ajan eli ainakin vuoteen 95 saakka. Nousua ei saada aikaan, ellei sen hyväksi jotain tehdä.

Suomen talous nojaa pitkälti puuhun ja pieneen ja keskisuureen teollisuuteen. Puunjalostusteollisuus vientivaltaisena alana on saanut hyödykseen täysimääräisenä kaikkien niiden hallituksen toimenpiteiden myönteiset vaikutukset, joita viimeisten parin vuoden aikana on tehty. Merkittävin näistä on luonnollisesti markan ulkoisen arvon aleneminen usean eri toimenpiteen ansiosta moniin valuuttoihin verrattuna 25—30 prosentilla. Tällä samalla määrällä on vientiteollisuuden kilpailukyky verrattuna muihin kilpailijamaihin parantunut. Tämä onkin ollut havaittavissa Suomen kauppatasteesta, joka saattaa ensi vuonna jopa vetää vaihtotasetakin lähelle tasapainoa.

Valitettavasti hallituksen toimenpiteet eivät kuitenkaan ole edesauttaneet työvoimavaltaisten pk-yritysten toimintaa, sillä niiden tuotanto suuntautuu valtaosaltaan kotimaan markkinoille. Kotimaan markkinoilla vallitseva lama syvenee entisestään johtuen hallituksen budjetissaan kaavailemista uusista verojen ja maksujen korotuksista ja kansalaisten sosiaalisten etujen leikkauksista. Tämä alentaa kuluttajien mahdollisuutta hankkia itselleen tuotteita, ja näin ollen teollisuuden ei myöskään tarvitse tuottaa tavaroita. Näin ollen se ei myöskään tarvitse työntekijöitä ja sanoo irti vielä työssä oleviakin. Tämä ruokkii entisestään alentuvaa kotimarkkinoiden kysyntää ja kiihdyttää taloutemme alaspäin menoa huolimatta ulkomaankaupan myönteisestä kehityksestä.

Pienteollisuuden Keskusliitto on juhlakoko-

uksessaan syyskuun alussa käsitellyt pk-yritysten toimintaedellytyksiä tulevina vuosina. Yritykset asettavat tavoitteekseen pienyritysten lukumäärän nostamisen eurooppalaiselle tasolle. Tähän tarvittaisiin useita toimenpiteitä, joista osa olisi valtiovallan tehtävä luodakseen mahdollisuuden pk-yritysten toiminnan kehittämiseksi ja kannattavuudelle. Mikäli yrittämisen edellytyksiä ei oteta yhteiskunnan ohjenuoraksi kaikilla tasoilla, ei myöskään työllisyydelle voida ennustaa myönteistä kehitystä eikä suomalaisten tuotteiden entistä suuremman vientitoiminnan olettaa jatkuvan.

Euroopan yhteisössä Suomen tapaan nojautuvat valtiontaloudet työvoimavaltaiseen pieneen ja keskisuureen yritystoimintaan. Suuryritykset ovat liikevaihdoltaan valtavia, ja ne näyttelevät merkittävää asemaa kohdemaissaan, mutta niiden kansantaloutta kohottava vaikutus ei ole loppujen lopuksi luullun kaltainen. Työllistävää toimintaa on kaiken alku ja juuri.

Koska hallituksen toimenpiteet pienen ja keskisuuren työvoimavaltaisen teollisuuden edesauttamiseksi ovat olleet hajanaisia, jopa ristiriitaisia, tarvittaisiin maassamme johdonmukainen suunnitelma mainitun tuotantotoiminnan nostamiseksi. Parhaiten tämä tapahtuisi hallituksen pikaisesti valmistelemalla eduskunnalle annettavalla pienyrityspoliittisella selonteolla, jossa hallitus joutuisi suunnittelemaan ja samalla sitoutumaan pk-yrityspolitiikan johdonmukaiseen tukemiseen ja kehittämiseen. Tällä tavoin voisimme saada Suomen ylös lamasta lähivuosina ja mahdollisen EY-jäsenyyden toteutuessa pysyisimme tasavertaisesti kilpailemaan muiden pienyritystoimintaa merkittävästi omaavien valtioiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Hallitus karsii jälleen ankaralla kädellä kansalaisten sosiaalisia etuuksia. Tällä kertaa kaikkein raskaimman taakan leikkauksista saavat kantaa yksi- ja kaksilapsiset perheet. Näiden kohdalla nyt esitetty valtion- ja kunnallisverotuksen lapsivähennysten poistaminen aiheuttaa kaikkein merkittävimmän reaalityulojen alentumisen. Se saattaa kohota perhettä kohden jopa 1 000 markkaan kuukaudessa. Tämän vastineeksi suoritettavat lapsilisien korotukset korvaavat vain osan vähennysten aiheuttamasta verotuksen kohoamisesta. Kiihkottomasti tässä taloudellisessa tilanteessa tulisi tarkastaa, voitaisiinko joskus luopua lapsilisien maksamisesta ja maksaa niitä todella tarvitseville. Tämä ei ole mikään uusi ajatus. Ainakin SDP:n eräs edustaja on myös tätä kysellyt.

Kun lisäksi kuluvana vuonna putoaa noin 30 000 työtöntä perusturvan varaan ja ensi vuonna määrä nousee lähelle 100 000:ta, on maahamme vaarassa syntyä selkeä jako a- ja b-kansalaisiin. A-luokan muodostavat varman ja hyväpalkkaisen työpaikan omaavat, useimmiten vähälapsiset tai lapsettomat perheet, ja b-luokan kansalaisiksi tippuvat pientä eläkettä saavat, työttömät ja pienituloiset lapsiperheet. Tämä kehitys on saatava pysäytettyä mitä pikimmin. Muuten Suomesta ei voida enää kauan puhua pohjoismaisena kansanvaltaisena valtiona. Myös yhteiskunnan jännitteet alkavat nopeasti purkautua, mikäli maahamme sallitaan muodostua useiden satojentuhansien vähäosainen jatkuvasti huonommin toimeentulevien kansanjoukko.

Kunnat elävät tällä hetkellä erittäin tiukan talouden kautta. Valtio on jatkuvasti supistanut kuntien valtionosuuksia, ja käsittelyssä olevassa budjetissa tätä linjaa jatketaan raskaalla kädellä. Kuntien maksettavaksi on jälleen tulossa miljardien lisälaskut. Onkin ennustettu, että useissa kunnissa nyt käsittelyssä oleva valtion vuoden 94 talousarvio aiheuttaa 1—3 pennin veroäyrin hinnan korotustarvetta. Tämän lisäksi kunnissa joudutaan vakavasti harkitsemaan voimaan tulleen kiinteistöveron korottamista äärirajoilleen. Yhdistettynä nyt valtion toimesta suoritettaviin veronkorotuksiin tulee köyhissä kunnissa asuvalle veronmaksajalle lisärasitusta jopa 5—6 prosenttia verrattuna tähän vuoteen. Tämä on varmastikin viime vuosikymmenten ennätys verojen korotustahdissa, josta päävastuun kantaa valtaa pitävä Ahon hallitus.

Kuntien ja varsinkin metsävaltaisten harvaan asuttujen kuntien taloutta edesauttaisi edes hie-man se, että yhtiöiden metsien verotus saataisiin korjatuksi. Myös valtion metsien osalta on verotuksessa ongelmia, vaikka käyttöön tuleekin taksajärjestelmä. Järjestelmää tulisi korjata kuitenkin niin, että kunnille, joissa on valtion metsiä, voitaisiin verottajan kotipaikkasyistä aiheutuvat menetykset kompensoida täysimääräisinä.

Muutama sana veteraanien kuntoutuksesta. On kaavailtu, että lainmuutoksella yritettäisiin vyöryttää veteraanien kuntoutus ohi Raha-automaattiyhdistyksen itsenäisen haku- ja valvontamenettelyn. Tämä saattaisi sosiaali- ja terveysjärjestöt entistä ahtaammalle, koska tähänkin mennessä kuntien sopimukset ostopalveluista ovat vähentyneet merkittävästi. Lisäksi toimenpide merkitsisi seuraavien kolmen vuoden aikana yli 500 miljoonan markan siirtoa Raha-

automaattiyhdistyksen avustusvaroista valtion kulujen peittämiseen.

Tämä on selkeästi jälleen eräs yritys saattaa koko Raha-automaattiyhdistyksen yli miljardin markan tuotto budjetin yleiskatteeksi. Näin valtiovarainministeri pääsisi yksin päättämään varojen käytöstä ja kärsijä tässä toimenpiteessä on itsestäänselvä. Kärsijöitä olisivat kaikki tämän hetkiset Raha-automaattiyhdistyksen tuottavaroilla avustettavat ryhmät eli eläkeläiset, vammaiset, päihdeongelmaiset jne. SMP on aina tuominnut ja tulee edelleenkin tuomitsemaan valtiovallan näpertelyn Raha-automaattiyhdistyksen voittovarojen budjetin yleiskatteeksi saamiseksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana seurakuntien taloudesta, josta on jo tänä päivänä useaan otteeseen puhuttu. Hallituksen esitys arvonlisäveroksi verottaisi seurakuntien oman hautausmaan, kirkon ja siunauskappelin hoidosta kuten liiketoiminnasta. Myös seurakunnan päiväkerhoista ja sosiaalihuollon palveluista menisi tulevaisuudessa 22 prosentin suuruinen arvonlisävero, mikäli ne eivät olisi kohteilleen ilmaisia. Mikäli eduskunnassa käsiteltävänä oleva arvonlisävero yhdessä muiden veromuutosten kanssa toteutuu, tulee se johtamaan seurakuntien talouksien heikentymiseen ja joissakin tapauksissa jopa luhistumiseen. Pelättävissä on itäisen naapurimaamme tapainen kulttuuriskandaali, jolloin kirkkojen ja hautausmaiden rappioituminen olisi köyhissä seurakunnissa nopeasti edessä.

Tämän takia tulisikin seurakunnat julkisten palvelujen osalta rinnastaa kuntaan ja vapauttaa arvonlisäverosta. Arvonlisäveron ulkopuolelle tulisi jättää hautausmaat, kirkon ja siunauskappelin kiinteistöjen hoito sekä seurakunnan tekemä sosiaalityö ja väestökirjanpito. Samoin tulisi pitää veron ulkopuolella lasten, nuorten, vanhusten, kehitysvammaisten ja mielenterveys- ja päihdeongelmaisten maksullinen tukipalvelu. Mikäli näin ei käy, aiheutetaan jälleen tuhansien seurakuntien palveluksessa olevien henkilöiden irtisanominen ja edellä mainitut ulkoisestikin näkyvät seuraukset monissa kunnissa ainoiden kulttuurihistoriallisesti tärkeiden rakennusten ulkomuodossa.

Ed. V i h r i ä l ä : Herra puhemies! Valiokuntaan lähtevä ensi vuoden budjettiesitys on yksi itsenäisen Suomen historian vaikeimmista. Ahon hallitukselle budjetin teko ei ole ollut helppoa, mutta vielä vaikeampaa se tulee olemaan taval-

lisille kansalaisille. Budjetti on juuri niin kurja kuin kansantalouden tila tällä hetkellä vaatii. Budjetin alijäämä on noin 65 miljardia markkaa, mistä suurin osa koostuu pankkituesta ja kasva-neista työttömyysmenoista. Verotus nousee huipputasolle. Budjetti sisältää tosin uuden nuorten työmarkkinatuen, mutta työttömyys kasvaa edelleen. Sosiaalietuuksia leikataan, kuntien valtionosuuksien leikkaukset iskevät väistämättä myös, kuten monta kertaa on kuultu, osittain sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluihin.

Hallitus vakuuttaa kuitenkin, että laman päätyminen on jo näkyvissä, eli toisin kuin edellä ed. Mäkipää totesi, että näkyvissä ei vielä laman päätyminen olisi. Korot ovat laskeneet ja vaihtotase on kääntymässä positiiviseksi. Ensi kertaa vuosikymmeniin voimme lyhentää velkaamme ulkomaille. Budjetti osoittaa kansalaisille tien suunnan. Velkaantuminen on pysäytettävä ja velkaa on lyhennettävä.

On selvää, että kaikki edunvalvojat käyvät tällaisen budjetin kimppuun. Yksi asia on varmaa, se että ikävät leikkaukset on tehtävä tulevaisuuden hyväksi, sillä nykyisin varttuvat lapset ja nuoret eivät selviä suurten ikäluokkien eläkkeistä. Jotakin on tehtävä, mutta teoissa tulee olla mukana ehdoton oikeudenmukaisuus. Kun budjettikirjaa lukee, saa sen tuntuman, että oikeudenmukaisuus ei joka kohdassa ole riittävästi toteutunut ja toteudu.

Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitus, kuten edeltäjänsäkin, on usein puhunut uudesta poliittisesta kulttuurista, mutta näytöt jäävät aika vähäin. Oli uskomatonta lukea taas lauantaina valtakunnan lehdistä, että keskeiset ministerit ovat sopineet, että talousarvioesitys viedään eduskunnassa läpi hallituksen esittämässä muodossa pilkkuakaan muuttamatta. Kun tällaisia päätöksiä tehdään julkisuutta varten, ei ole ihme, että kansalaisille tulee kuva eduskunnasta todella kumileimasimena. Jos tätä hallituksen hyväksymää linjaa tiedottamisen suhteen ja ehkä päätöksenteonkin suhteen jatketaan, eikö olisi järkevää, että valtiovarainvaliokunta ja erityisesti sen jaostot luopuisivat asiantuntijoiden kuulemisesta ja tekisivät mietinnön, kuten hallitus on edellyttänyt, pilkkuakaan muuttamatta? Turhia ovat lähetekeskustelutkin, jota käydään pari kolme päivää, ja käytetyt puheenvuorot, mutta ehkä ne on pidettävä muododemokratian nimissä, niin kuin itsekkin tänä yönä teen.

Arvoisa puhemies! Maataloustuotantoon ovat kohdistuneet viime aikoina poikkeukselli-

sen kovat kotimaiset ja kansainväliset paineet. Julkinen, välillä jopa räävitön keskustelu on kurittanut viljelijäväestöä. Maatalouden yllä leijuu monia uhkatekijöitä: vaikeat Gatt-neuvottelut, EY, runsaat 500 000 työtöntä ja erittäin ikävä ja vaikea pankkikriisi. Hallitus on myös jättänyt maataloustavoitteensa EY:lle 7 miljardin markan tukipaketista. Puolet tulisi EY:stä, toiset puolet omista varoista. On aivan selvää jo tällä hetkellä, että nykyisen kaltainen ja tasoinen maataloustuotanto tulee jo jätetyillä tavoitteilla puolittumaan nykyisestä.

On myös todettu, että maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaa leikataan ensi vuonna 15 prosenttia tähän vuoteen verrattuna. Hallitus on kuitenkin luvannut sopeuttaa Suomen maataloutta muuttuviin olosuhteisiin. Tällainen lupaus annettiin aikoinaan, kun EY-jäsenyyshakemus jätettiin. Sopeutumisesta ei ole merkkejä budjet-tiesityksessä. EY-työryhmä tosin asetettiin, mutta lieneekö senkin tarkoitus asioiden hautaaminen?

Hallitus lupaa tuoda eduskunnalle esityksen maatalouden uudesta tulo- ja markkinointijärjestelmästä. Uutta järjestelmää valmistellut työryhmä sekä tuottajajärjestö ovat asettaneet uudelle lainsäädännölle tiettyjä reunaehtoja. Uusi esitys olisi jättämässä maataloustuotteiden markkinoinnin ja sen myötä myös viljelijöiden tulonmuodostuksen entistä enemmän kylmien markkinavoimien varaan. Markkinavoimat eivät turvaa viljelijäväestön tulotasoa mielestäni oikealla tavalla. Ennen uudistusta tulisi maataloustuotteiden tuotanto ja kulutus saada parempaan tasapainoon sekä olla varmuus tuontisuo-jan pitävyydestä ja ylijäämien viennin toimimisesta.

Vientituen raju leikkaaminen saa markkinat täysin sekaisin. Ensi vuonna on luvassa vain 1 miljardi markkaa ja seuraavana 600 miljoonaa markkaa valtionosuutta. Viljelijäväestö on tänä vuonna maksanut veroina ja maksuina vientitu-kea 1,5 miljardia markkaa. Ylituotannosta on päästävä eroon, mutta näin raju leikkaus tuntuu kohtuuttomalta vaikeana työttömyysaikana. Ellei eduskuntakäsittelyn aikana saada muutoksia maatalouspääluokkaan ja siihen liittyviin tärkeihin kysymyksiin, on todella syytä vakavasti harkita, tarvitaanko tässä tilanteessa uutta maataloustulojärjestelmää vai voimmeko toimia vielä vuoteen 95 vanhalla lailla.

Markkinointirahaston aikaansaaminen on kuitenkin välttämätöntä, ja tässä voi yhtyä myös budjetin perusteluissa esitettyihin näkemyksiin

ja toivoa, että hallitus olisi neuvotellut asiasta myös riittävästi oppositiopuolueiden ja erityisesti sosialidemokraattien kanssa, että esitys voitaisiin viedä täällä salissa läpi. Tämä esitys tarvitsee myös opposition tuen.

Maatilatalouden kehittämisrahaston rahoitusmahdollisuuksia heikennetään laajentamalla rahaston käyttökohteita valtion budjetin paikkaamiseen. Maatalouselinkeinolakia aiotaan muuttaa niin, että lainmukaiset aloittamisavustukset, maatilojen investointiavustukset sekä maaseudun pienyritystoiminnan avustukset maksetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Kehittämisrahaston varoista menee huomattava osa muuhun kuin lain tarkoittamaan tehtävään. Sopiikin kysyä, onko tämä oikein ja onko tämä edes lainmukaista. Nyt olisikin pikaisesti asetettava selvitysmies tai työryhmä, joka laatisi esityksen kehittämisrahaston tulevasta roolista maatilatalouden rahoittajana.

Arvoisa puhemies! EY-jäsenyydestä käydään meillä mielenkiintoista keskustelua ja erityisesti se koskee maataloutta. Jäsenyyden innokkaiden ajajien tulisi kuitenkin muistaa, että mikäli olemme täysjäseniä EY:ssä, viljaa ei kannata viljellä lainkaan, sian- ja naudanlihaa tuotettaisiin 30—45 prosenttia vähemmän kuin tänään, maidon tuotanto supistuisi arvioiden mukaan noin 30 prosenttia ja siipikarjatuotteiden tuotanto vähenisi alle puoleen nykyisestä. Tämä tuotannon väheneminen merkitsisi noin 50 000 työpaikan menetystä EY-sopeutumisajan jälkeen.

Elintarviketuotannon tulevaisuus on sidoksissa maailman ja oman maamme kehitykseen. Elintarviketeollisuus 93:n esitykset eivät ole mielestäni isänmaallisia. Niissä ollaan valmiit tietoisesti tekemään valinta kovan kilpailun puolesta, jossa heikot sortuvat. Avoin kilpailu on ongelma elintarviketuotannolle. On syytä muistaa, että olemmepa kuinka tehokkaita tahansa ja parannammepa rakennettamme miten pitkälle tahansa, tulemme kuitenkin aina olemaan muuta Eurooppaa sen verran jäljessä, mitä maantieteellinen asemamme tänäänkin edellyttää.

Kotimaista elintarviketeollisuutta ei ole ilman lihan, maidon ja viljan alkutuotantoa, mutta ei myöskään maidon, lihan ja viljan tuotanto ole mahdollista ilman riittävän kilpailukykyistä alan teollisuutta.

Eurooppa kehittyy ja pakenee edellä. Eikö Suomen olisi syytä unohtaa pelkkä suuruuden ekonomia niin teollisuudessa kuin maataloudenakin ja valita kestävä linja, joka voidaan löytää esimerkiksi tuotteiden erilaistamisesta? Tärkein

edellytys on se, että kotimainen kulutus pidetään omilla käsissä. Elintarvikkeiden tuonnin vapauttamistoimet ovat olleet ja ovat vastuuttomia ja käsittämättömiä. Valitettavasti kotimaisuusajattelu ei ole saanut riittävästi ymmärtämystä elintarviketeollisuudessa, vaikka on syytä muistaa, että valtio subventoi tänäänkin merkittävästi esimerkiksi viljan hintaa elintarviketeollisuudelle.

Ulkomaiseen raaka-aineeseen perustuvalla elintarviketeollisuudella ei ole mahdollisuuksia eurooppalaisilla kilpailukentillä. Niin kauan kuin kehittyneessä maailmassa on ylituotantoa, meidän ainoa valttimme on mielestäni ruuan puhtaus. Puhdas luontomme tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden tuottaa myös Euroopan valikoituille asiakasryhmille sekä tuoretuotteita että jalosteita, mikäli ne pohjautuvat puhtaisiin suomalaisiin raaka-aineisiin. Pitkällä aikavälillä maailman väestönkasvun ja ruuan tuotannon ristiriita tulee syvenemään. Kun ruuasta tulee määrällinen pula, sen hinta nousee ja silloin kaikki huomio on keskitettävä mahdollisimman suureen tuotantoon. Tällöin tarvitaan peltoa ja osaavia viljelijöitä.

Arvoisa puhemies! Maassamme tarvitaan nyt laajaa konsensusta tulo- ja työmarkkinapolitiikassa mutta myös maatalouspolitiikassa. Pistoriittika ammattiyhdistysliikettä kohtaan tulisi myös lopettaa. Muutosvaihe tulee olemaan erityisen vaikea maataloudessa, mutta meidän on yksissä tuumin pyrittävä säilyttämään oma elintarviketuotantomme. Elintarviketuonnin vapauttamistoimet ovat vastuuttomia, kuten jo edellä totesin. Ne osoittavat, että realiteetteja taloudellisesti tilastamme ei vieläkään riittävästi tajuta. Uskon, että kansan selvä enemmistö haluaa oman elintarviketuotannon ja on valmis tukemaan sen kaltaista maatalous- ja maaseutupolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa, jota myös edellisessä puheenvuorossa käsiteltiin, Raha-automaattiyhdistys osallistuu merkittävästi säästötalkoisiin. Se tarkoittaa kuitenkin nyt sitä, että tänä vuonna, ensi vuonna ja seuraavana vuonna puhtaasta tuotosta siirrettäisiin yleiskatteelliseksi yhteensä 550 miljoonaa markkaa ja nyt budjetissa ensi vuodelle 200 miljoonaa markkaa, josta huomattavin summa on rintamaveteraanien kuntoutus, noin 101 miljoonaa markkaa.

Raha-automaattiyhdistys on neuvotellut näistä kysymyksistä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Yhdessä on voitu sopia tietyistä menette-

lystä, mutta kuitenkin niin, että vuoden 1995 jälkeen määräraha palautetaan valtion tulo- ja menoarvioon ja Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö valtion menoja vähentäneisiin kohteisiin päättyisi. Tästä ei ole kyllä mainintaa budjettikirjassa, ja mielestäni eduskunnan onkin tämä muutos budjettikirjaan tehtävä. On täysin perusteltua toivoa ja olettaa, että Raha-automaattiyhdistyksen tuotto käytetään sillä tavalla kuin tähänkin saakka eli että sitä ei siirretä budjetin yleiskatteeksi.

Budjettiesityksen mukaan veteraanien kuntoutukseen käytettävät varat on tarkoitettu suoraan tapaturmavirastolle. Menettely edellyttää veteraanien kuntoutuksesta annetun lain muutosta sekä vähintään raha-automaattiasetuksen muutosta. Raha-automaattiyhdistyksen kannalta menettely on poikkeuksellinen. Vuosien mittaan siitä voi muodostua ennakkotapaus, johon vedoten eri tarkoituksiin voidaan suoraan valtion talousarviossa osoittaa varoja ohi tavanomaisen hakumenettelyn.

Periaatteellisesti on tärkeää, että joidenkin tehtävien rahoituksen siirtyessä Raha-automaattiyhdistykselle noudatetaan niidenkin osalta vaikiintuneita toimintatapoja. Avustuksia myönnetään vain yleishyödyllisille yhteisöille vain normaalin vuosittaisen hakumenettelyn yhteydessä ja toiminnot tulevat avustusten käytön osalta kokonaisuudessaan Raha-automaattiyhdistyksen valvonnan alaisiksi. Järkevää olisikin ohjata kuntoutukseen käytettävät varat esimerkiksi veteraanijärjestöjen kautta ja olla tuomatta kyseisiä lainmuutosesityksiä eduskuntaan.

Herra puhemies! Verotuksen sairausvakuutusvähennyksen poistamiseen liittyen ehdotettiin järjestelmällisen hammashuollon korvauksiin oikeutettujen piiriä koskemaan koko aikuisväestöä 1.7.1992 alkaen. Lain voimaantuloa siirrettiin kuitenkin taloudellisiin syihin vedoten 1.1.1994 saakka. Nyt hallitus esittää budjetissa koko uudistuksen kumoamista. Aikuisväestölle, erityisesti eläkeläisille, tämä on vaikea paikka, peritäänhan eläkeläisiltä ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3 penniä äyryiltä. Olisi toivottavaa, että laki jäisi voimaan edes pienituloisten eläkeläisten kohdalla.

Herra puhemies! Vielä yksi asia opetusministeriön pääluokan kohdalta. Kun vuorokausikin on jo vaihtunut, on todettava, että opetusministeriön pääluokassa on liikuntapaikkojen rakentamiseen tarkoitettua määrärahoita tarkoitus käyttää vähintään 20 miljoonaa markkaa perusparannuksiin. Minusta tämä on aivan oikein.

Mielestäni olisi tärkeää, että tästä summasta voitaisiin käyttää esimerkiksi ensi vuoden aikana 2,5 miljoonaa markkaa pesäpallokenttien hiekkatekonurmien aikaansaamiseen. Meillä on monia tärkeitä pesäpallopitäjiä ja tällaiset hankkeet ovat parhaillaan valmistumassa Vimpelissä, Alajärvellä, Sotkamossa, Imatralla, Viinijärvellä ja Loimaalla. Mielestäni tämä olisi oikeaa politiikkaa, kun urheiluun ei lisämäärärahoja tarvittaisi, mutta näitä rahoja voitaisiin hyödyntää oikealla tavalla.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä osoitti jälleen merkittävää siviilirohkeutta arvostelemalla eräiden keskeisten ministereiden tokaisuja, että budjetti viedään läpi pilkkuakaan eduskunnassa muuttamatta. Kun tämä tokaisu julkaistiin eräissä sanomalehdissä koko sivun poikki ulottuvalla otsikolla, kissankokoisin kirjaimin, tällä tavalla viestitettiin Suomen kansalle, joka näitä keskeisiä lehtiä lukee, mitä se eduskunta nyt itse asiassa siellä tekee koko hommassaan ja miksi koko tämä show käydään läpi, jos tämä asia aiotaan tällä tavalla hoitaa. Tästähän seuraisi sellainen automaattinen johtopäätös, että hallituksen budjettiesitykseen tulisi liittää jo mietintöluonnos valtiovarainvaliokuntaa varten, niin että sekin olisi jo luettavissa, jos se aiotaan pilkkuakaan muuttamatta viedä läpi täällä. Siten tämä homma olisi yksinkertaistettu ja voitaisiin keskittyä lainsäädäntöpuuhiin, mikäli sellaisia vielä tarvitaan eduskunnassa.

Tällä yritän sanoa sen, minkä ed. Vihriäläkin pyrki sanomaan, eli tämä on sitä varminta konstia eduskunnan arvovallan heikentämiseen, kaikkein tehokkainta konstia. Kun keskitytään johonkin oman publisiteetin hoitamiseen, niin samalla tehdään karhunpalvelus koko järjestelmälle.

Ed. Teniä: Herra puhemies! Ellei Iiro Viinasta olisi, hänet pitäisi keksiä. Ei siksi, että hän on merkittävä talouspoliitikko, sitä hän ei ole. Talouspoliitikkona hän on minusta keskivertoisen sujuvasti valtiovarainministeriön virkamiesjohdon puheita lukeva valtiovarainministeri. Hän on tarpeellinen siksi kuitenkin, että hän puhuu julki sen, mitä nämä muut kahden r:n porvarit, salolaiset, rusaset, uosukaiset, zyskowiczit hiljaiseen ajattelevat, nämä kokoomusporvarit, joiden oppien mukaan Suomea on johdettu vuodesta 1987 lähtien, jolloin presidentti Mauno Koiviston manuaalisella ohjauksella

kokoomus johtavaksi hallituspuolueeksi nostettiin.

Mitä Viinanen hyvin rohkeasti tuo julki, on uusliberalismi, uusoikeistolaisuus. Se on sitä samaa kovaa tylyä politiikkaa, jota Reagan ja Bush ovat toteuttaneet USA:ssa ja jota Thatcher toteutti Englannissa. Uusliberalistisen politiikan seurauksena ovat tuloerot kaikkialla kasvaneet. Kuilu rikkaiden ja köyhien välillä on syventynyt ja syrjäytyneiden määrä on lisääntynyt. Lisääntynyt on myös apatia, alkoholin ja huumeiden käyttö, rikollisuus ja muu sosiaalinen kurjuus.

Viinanen ei viikko sitten eduskunnan salissa budjettia esitellessään näitä aatoksiaan kovin suoraviivaisesti esitellyt. Puhe oli virkamiesten kirjoittamaa, piilokieltä enemmänkin. Perimmäiset aatoksensa Viinanenkin on tuonut julki lehdistä ja tv-haastatteluissa. Tämä suomalaisten poliittisten johtajien tapa vetää oleelliset linjat muualla kuin parlamentin puhujakorokkeelta käsin on sekin mielestäni omiaan heikentämään muuten eduskunnan asemaa.

Turun Sanomien haastattelussa syyskuun 1. päivänä Viinanen sen sijaan toi selkeästi esille sen, mitä hän todella ajattelee. Haastattelussa hän huudahtaa tuloneuvottelujen alla, että "toivotaan, että työnantajilla olisi kerrankin jämäkkyttä". Sitten Viinanen hyökkää suoraan ay-liikettä vastaan väittäen, että suomalaisen yhteiskunnan "yksi suurimpia vääryksiä on se, että ay-jäsenmaksut saa vähentää verotuksessa". Viinasen taka-ajatus on selvästikin se, että jollei näin saisi tehdä, ay-liikkeen jäsenmäärä pieneniisi ja siitä olisi vähemmän vastusta, kun tätä kovaa uusoikeistolaista politiikkaa viedään läpi.

Viinanen toi muuten jo viime talvena lehtihaastattelussa julki sosiaaliturvafilosofiansa tokailemalla Kauppalehden Optiossa, että "jokainen hankkikoon työttömyyden ja sairauden varalle sellaisen turvan kuin haluaa — ja maksakoon sen itse". Turun Sanomien haastattelussa Viinanen toteaa nyt, että "olen entistä vakuuttuneempi, että yhteiskunnan syöpä on ansiosidonnainen työttömyysturva". Eli siis ay-liike heikoksi ja työttömyysturva joko heikoksi tai kokonaan pois.

Herra puhemies! Viinasen lausunnosta käy selväksi, että hän haluaa muuttaa Suomen jonkinlaiseksi pikku-Amerikaksi, jossa jokainen on oman onnensa seppä tunnetun sananparren mukaan. Valtio ei kannu vastuuta suhdannevaihteluiden tasauksesta tai työttömyydestä, ei sosiaaliturvasta, ei terveydenhuollosta, ei koulutuksesta, ei mistään. Jokainen maksaa, jos pys-

tyy, jollei, jää vaille kaikkea ja voi syrjäytyä vaikkapa kadulla eläjäksi.

Olenkin seurannut ihmetyksen sormi kummastuksen suussa sitä, miksi keskusta kulkee niin kiltisti ja niin pitkään Viinasen talutusnuorassa. Eikö keskustapuolue todellakaan tajua, että siihen Viinasen naruun hirtetään nyt Santeri Alkiota ja köyhän asiaa? Viime vaalikaudellahan SDP erehtyi kokoomusjohtoiseen meenoon. Silloinhan jo aloitettiin tämä uusliberalismin toteutus rahamarkkinoiden sääntelyn purkamisella ja suurituloisille annetuilla verohelpotuksilla.

Viinasen ja muiden ministerien toimesta tämä verouudistus muuten jatkuu, vaikkei sitä heti huomaakaan. Se jatkuu siten, että valtiontalouden säästöt tehdään pääosaltaan kuntien valtionapuja leikkaamalla. Näin kunnat pakotetaan kahteen asiaan: sekä leikkausten käytäntöön viemiseen eli reaganismin-thatcherismin toteutukseen kuntatasolla että myös kuntaveron nostoon, mikä kuntaveron nosto vähentää kokonaisverorasituksen progressiivisuutta, mikä puolestaan suosii suurituloisia ja on siten mitä tyypillisintä oikeistolaista politiikkaa.

Herra puhemies! Vasemmistoliitto on perusoikeusliike, joka pyrkii sopusoinnun rakentamiseen ihmisen ja luonnon välille. Linjamme mukaisesti ajamme sitä, että jokaiselle suomalaiselle turvataan oikeus työhön, kohtuuhintaiseen asumiseen, sivistykseen, terveydenhuoltoon, 3 500 markan käteen jäävään perusturvaan työttömyyden tai sairauden aikana ja silloin, kun on opiskelemassa tai eläkkeellä, oikeus kunnolliseen ja viihtyisään ympäristöön sekä oikeus aitoon, todelliseen vaikuttamiseen.

Työttömyys on sen uhrille aina raskas kokemus ja se on myös järjetöntä tuhlausta. Työvoiman hyödyntäminen on tärkein tuotannontekijä. Se on tärkein voimavaramme, kun tuotetaan tarpeellisia tuotteita ja palveluja. Me lähdemmekin siitä, että on aina viisaampaa järjestää töitä kuin makuuttaa.

Vasemmistoliitto on vaatinut nelivaiheista kantorakettia työttömyyden vähentämiseksi ja poistamiseksi. Olemme vaatineet elvytystä, uustuotantoa, velvoitetyöllistämisen palauttamista ja työn uusjakoa. Totta kai ohjelmamme eri osat limittyvät toisiinsa.

Elvytyksestä on täällä tehty myös tänään valtiovarainministerin suulla lähes kirosana. Se on "hyökkäys on paras puolustus" -meininkiä, joka ei kuitenkaan kätke sitä tosiasiaa, että elvytyksen vastustajat ja kieltäjät hyväksyvät yli

puolen miljoonan ihmisen työttömyyden moniksi tuleviksikin vuosiksi. Elvyttämisestä toteaisi vielä sen, että mm. tutkijoiden Pekkarisen — Vartiainen hyvin laajassa, koko vuosisadan kattavassa suomalaisen talouspolitiikan historiatutkimuksessa perusjohtopäätöksiä on juuri se, että meillä on aina harjoitettu väärää suhdannepolitiikkaa. Näin ovat tehneet myös kaksi viimeisintä hallitusta. Holkerin johtama hallitus pani myötämässä paitsi kaasun pohjaan vielä ryyppynkin päälle. Nyt, kun ollaan montun pohjalla ja on edessä iso vastamäki, Aho ja Viinanen ovat vetäneet vielä käsijarrunkin päälle jäädyttämällä kotimarkkinoita, mikä linja tässäkin budjetissa jatkuu.

Mitä elvytys sitten käytännössä olisi? Otan esimerkiksi oman vaalipiirini Lapin, jossa työttömyystilanne on maan keskimääräistäkin vaikeampi. Meillä on kuntia, joissa työttömyysaste on jo 30 prosenttia. Lapissakin on erittäin hyviä heti työtä antavia kohteita. Asuntokannan ja julkisten rakennusten saneeraus ja korjaustoimet työllistävät heti rakentajia, samoin vuokra-asuntojen rakentaminen. Myös meillä on tarvetta silta- ja tietöihin. On myös tarpeen sähköistää rautatie Oulun ja Rovaniemen välillä, peruskorjata Kemian ja Sallan välinen rataosuus sekä jatkaa rataa Sallan ja Alakurtin välille, jolloin syntyy yhteys Murmanskin alueeseen rautatietä pitkin. Se edesauttaa talousyhteistyötä Lapin ja Kuolan alueen välillä, laajemminkin Kalotilla, sekä lisää myös kuljetuksia Murmanskin kaivos- ja teollisuusalueelta Kemian sataman kautta Eurooppaan.

Tuontia korvaavaa uustuotantoa puolestaan olisi Lapin osalta mm. Keivitsan kaivoksen avaaminen jo ensi vuonna. Keivitsasta on löytynyt suomalaisellekin tuotannolle hyvin tarpeellisia malmia, kuten nikkeliä, kuparia, platinaa ja muita arvometalleja. On myös lisättävä malminetsintärahoja, koska lupaavia malmiesiintymiä on muitakin kuin Keivitsa, ne pitää vain paremmin tutkia.

Tuonnin korvaamista on myös puun käytön lisääminen energialähteenä. Puuta kasvaa enemmän kuin sitä käytetään, mikä on minusta suurta kansataloudellista tuhlausta. On lisättävä myös turpeen käyttöä. Lapissa on kaksi heti liikkeelle saatavissa olevaa suurta hanketta: Veitsiluoto Oy:n Kemian ja Kemijärven tehtaiden voimalat, jotka käyttäisivät turvetta, jota pohjoisessa on. Veitsiluoto on näistä hankkeista anomuksensa valtiovalle tehnyt. Nämä hankkeet antaisivat työtä heti sadoille rakentajille ja pysyviäkin työ-

paikkoja tulisi. Samalla vahvistuisi Pohjois-Suomelle elintärkeän tuotantolaitoksen tuotannollinen perusta. Veitsiluodon Kemian hanke lähtee liikkeelle 144 miljoonan markan avustuksella, Kemijärven hanke 73 miljoonalla. Jostakin syystä päätökset vain viipyvät. Miksi? Siihen odotan tässä budjettikeskustelussa vastausta uudelta kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Kääriäiseltä, joka niin lämpimästi on kotimaisen energian puolesta puhunut.

Vakavin ongelma on nuoriso- ja pitkäaikais-työttömyys, sen jyrkkä kasvu, joka on seurausta siitä, että työllisyyslain velvoittavuus romutettiin vuoden alussa tullee lainmuutoksella. Velvoittavuuteenkin on palattava eli nuorelle on annettava ensityöpaikka kolmen kuukauden odotuksen jälkeen ja työttömyys on aina katkaistava vuoden kuluttua. Vain näin pidetään koko työvoima työkykyisenä ja niin sanotusti työhön orientoituneena. Toisin sanoen estetään työvoiman vapautuminen ja syrjäytyminen. Muuta keinoa tähän ei ole, siihen olemme päätyneet.

Velvoitetyöllistämiseen on velvoittamassa myös hallitusmuodon 6 §, joka yksiselitteisesti toteaa, että työvoima on valtakunnan erityisessä suojeluksessa. Valtiovallan tehtävänä on tarvittaessa järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä. Perustuslakia siis rikotaan. Sitä on rikottu tietoisesti ja tahallaan. Jostakin syystä esimerkiksi oikeuskansleri tähän ei kuitenkaan puutu.

Työn uusjaon osalta heti toteutettavissa oleva järjestely on se, että halukkaille 55-vuotiaalle järjestetään oikeus siirtyä eläkkeelle heidän niin halutessaan. Eläkemenot siitä kyllä kasvaisivat, näin on, mutta työttömyysturvamenot samaan aikaan pienenisivät ja samalla nuorille avautuisi mahdollisuus ensityöpaikkaan ja työelämään pääsyyn. Sitä paitsi monilla on valmiutta siirtyä eläkkeelle vaikkapa pienemmälläkin eläkkeellä, sillä elämän kulkuhan on sellainen, että kulut ovat suurimmillaan silloin, kun perustetaan perhe. Silloin maksetaan opintolainaa, asuntovelkaa ja lasten hoitokulut ovat suurimmillaan. Kun eläkevuodet lähenevät, kulut ovat yleensä pienempiä jo silloin.

Mistä sitten rahat näihin toimiin? Me olemme esittäneet vientiveron perimistä devalvaatiohyödyn saaneilta vientiyrityksiltä 5 prosentin suuruisena. Se tuottaisi laskelmieni mukaan 7,5 miljardia markkaa. On tarpeen periä myös varallisuusvero rikkailta oikein tuntuvasti ja on varaa myös lisätä suurituloisilta perittävää

valtion progressiivista tuloveroakin edelleen. Kyllä meillä on niitäkin, jotka yhä kerskaavat ja törsäävät. Eli jos saksalainen Marx ja englantilainen Keynes ovat niin sanotusti pois muodista, otetaan sitten oppia Robin Hoodilta, joka toteutti linjaa: otetaan rikkailta, annetaan köyhille.

Herra puhemies! Budjettiesitykseen liittyy törkeimpänä esityksenä minusta se, että työttömyysturvaa aiotaan jälleen leikata. Näin nuorten osalta, näin lomautettujen osalta ja näin pitkään työttöminä olleiden osalta, joiden kohdalla työttömyysturva aiotaan kokonaan katkaista 800 päivän jälkeen: siis 500 päivää päivärahaa plus 300 päivää työmarkkinatukea. Sitten ei enää mitään, sitten mennään kassalta sossulle.

Nämä ovat sellaisia esityksiä, että ne ovat puuttumista kansalaisten — jatkan vielä hetken, herra puhemies — lakisääteiseen perusturvaan ja vaativat täällä voimaan tullakseen mielestäni selkeästi määräenemmistön. Eli kääntäen: Vasemmistoliitto ja sosialidemokraatit voivat yhdessä torjua nämä huononnuksat. Minusta näin pitää tehdäkin. Me tulemme esittämään, että työttömyysturvan heikennyksiä ei toteuteta ja odotamme, että sosialidemokraatit yhtyvät tähän näkemykseen siitäkin huolimatta, että SAK:ssa jostakin syystä työttömyysturvan heikennykset viime keväänä yleislakkouhan ns. sopimuksessa hyväksyttiin. Käytän ”niin sanottua” tässä yhteydessä siksi, että se sopimushan oli vain sitä, että SAK joko luopui paljosta tai sitten kaikki jäi auki. Mikään todellinen sellainen sopimus, jossa jotakin saavutettiin, se ei ollut. Kaikki on joko menetetty tai kaikki on edelleenkin auki ja riidan alla. Mutta olipa SAK:n kanta mikä tahansa, niin parlamentilla ja oppositiolla on tietysti oikeus aivan erityisesti, totta kai velvollisuuskkin, tehdä se, mikä on pienituloisten ihmisten kannalta parasta.

Kun luin äsken SDP:n eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron pitäneen SDP:n uuden johtajan Paavo Lipposen puheenvuoron, niin minua jäi huolettamaan se, että vaikka siinä oli piikkejä ja ruoskaakin tavanmukaisesti keskustapuolueen suuntaan, kokoomus jäi aika vähälle, niin siitä kuitenkin puuttui työttömyysturvakysymys. Onko tämä vihje siitä, että sosialidemokraatit ovat tässä asiassa valmiita, tässä työttömyysturvan leikkauskysymyksessä, joko antamaan periksi tai valmistelevaan hallituksen kanssa jonkinlaisen kompromissin?

Minä toivon, että näin ei olisi, mutta otan tämän asian esille nyt, jotta ajoissa saadaan selvyys siitä, mikä minkäkin tahon kanta on. Niin kuin jo totesin, vasemmisto ja muut oppositiovoimat voivat yhdessä torjua nämä työttömyysturvaan esitetyt, minusta todella törkeät leikkaukset.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä puheenvuoronsa aivan alussa kiinnitti mielestäni huomiota parlamentarismien kannalta erittäin arveluttavaan nykytilaan ja se on se, että tasavallan hallituksen keskeiset ministerit viestittävät keskeiset sanomansa parlamentin ulkopuolella. Tämä havainto, jonka ed. Tennilä julkatoi näin jo kellon lähennellessä yhtä yöllä, on siinä mielessä hyvin mielenkiintoisessa saumassa, että tämän istunnon alussa eilisen päivän puolella tänne pöydille jaettiin puhemiesneuvoston katsaus siihen, mikälainen uusi kyselytuntijärjestelmä eduskunnassa astuu voimaan näinä päivinä. Tässä suhteessa puhemiesneuvosto herra puhemiehen johdolla joutuu nyt aivan erikoisen mielenkiintoiseen asemaan luodessaan uutta käytäntöä ja vaikuttamalla hallituksen ministereihin, siihen, että tämä kulttuuri muuttuu parlamentarismia korostavaksi. Tässä suhteessa ed. Tennilän äsken puheenvuoro sattui kyllä oivalliseen saumaan näiltäkin osin.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Aho asetti viikko sitten juuri ennen valtion vuoden 94 talousarvioesityksen julkistamista kuuden miehen ja kahden naisen ryhmän tutkailemaan pikaselvityksenä valtakunnan henkistä tilaa. Kyllä hallitus siihen apua tarvitseekin. Kansa ja poliittinen valtaeliitti eivät ole olleet kuulo- eivätkä näköetäisyydellä enää pitkään aikaan. Maan päällehen päätöksen kommentointia siteeraten ”Suomi tarvitsee todella uusajattelua ympäristön suurten muutosten ja viime vuosina harjoitetun politiikan vuoksi”. Niiden taustaa vasten voi päätellä ilman selvityksiäkin, että kansakunnan henkinen tila on lohduton.

En tiedä, kuuluuko työryhmän toimeksianto arvioida myös hallituksen henkistä tilaa ja arvomaailmaa. Toivottavasti kuuluu, sillä kansalaismielialan lohduttomuus johtuu, kuten Hesarin pääkirjoittaja on oikein oivaltanut, hallituksen ympärilleen rakentamista äänivalleista. Jos hädässä olevien kansalaisten viesti ei kuulu valtioneuvoston linnaan asti, jos hallituksen la-

mapolitiikan sosiaalisia ja henkisiä seurauksia raskaimmin kantavien naisten ääni ei kannan pääministerin, valtiovarainministerin tai numeroitensa taakse kätkeytyvien ekonomistien korviin, ehkä tasa-arvon edellyttämällä sukupuoli-vähemmistöllä täydennetty miesajattelijoiden ryhmä osaa kertoa sen riittävän kovalla äänellä ja sellaisella kielellä, jota miesministeritkin ymmärtävät.

Valtion ensi vuoden talousarvioesitys on valmisteltu ennen kuin henkinen tilamme on kartoitettu ja tulos hallitukselle kerrottu, ja siltä budjetti todella näyttää. Arvaan, ettei hallitus ole budjettiriihessään käynyt kovin syvällisiä arvokeskusteluja. Ainakaan sellaiset arvot, joihin ministerit täällä julistustasolla mielellään viittaavat ja jotka on nostettu hallituksen erityisen huomion kohteeksi hallitusohjelmassa ja hallituksen eduskunnalle antamissa selonteoissa, eivät markkinavoimien kaikkivoipaisuutta lukuunottamatta näy budjettiluvuissa. Hallitus jatkaa hölmöläisen täkinpaikkauslinjalla ymmärtämättä, että vilu ei vähene kangasta peiton päästä toiseen siirtämällä.

Kansalaisten tärkein talousongelma tällä hetkellä ei ole pankkikriisi tai valtion velkaantuminen. Sellainen ei ollut myöskään haaksirikkoon päättynyt vahvan markan puolustaminen, vaikka siitä yritettiin kansallista hyvettä ja isänmaallisuuden mittaria rakentaakin. Toki niitä on pitänyt ja pitää hoitaa, mutta ne eivät ole politiikan itseisarvo niin kuin kansalaisiin päin on näyttänyt. Kansa ymmärtää kansanvallan perusperiaatteet paremmin kuin hallituksen esityksille nyökkäilevä enemmistö tässä talossa. Vain kansalaisten perusturvasta ja -tarpeista huolehtivalla ja heidän taloudellista ja yhteiskunnallista toimeliaisuuttaan tukevalla sekä myös tulevien sukupolvien elämisen edellytyksistä vastuuta kantavalla päätöksenteolla on kansalaisten suuren enemmistön tuki.

Kuten ryhmäpuheenvuorossamme voimakkaasti korostettiin ja monissa jo pidetyissä budjettipuheissa on todettu, tämän talousarvokeskustelun tärkein yksittäinen asia on lyhyellä aikavälillä vastuun kantaminen massatyöttömyyden seurauksista ja muutokset mahdollistavalla järkevällä pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden syihin vaikuttaminen. Se on myös perustavaa laatua oleva arvokysymys.

Työttömät ovat läsnä kaikkien pääluokkien käsittelyssä. He ovat täällä riippumatta siitä, ovatko esityksistä vastanneet ministerit ja virka-

miehet ymmärtäneet, miten heidän ratkaisunsa työttömyyteen ja työttömän selviytymisen puitteisiin vaikuttaa.

On onnetonta, että tällaista ymmärrystä löytyy hallituksen esityksestä kovin vähän. Hallitukselle työttömyys on ulkoa tullut väistämättömyys ja sen hoito vanhojen konstien rutistamista kansantalouden kaventuneisiin raameihin. Väliinpuotoajien määrä kasvaa, ja talouden pohja pettää yhä useammalta perheeltä. Näköalattomalla hallituksella ei ole ollut uskallusta tai kykyä yhteenkään sellaiseen uudistukseen, jolla työttömyyden ongelmaa olisi ratkaistu kestävällä tavalla.

Alastomimmillaan hallituksen kyvyttömyys ja sisäinen hajaannus on kuntien valtionosuuksien leikkauksissa. Budjettiesityksessä ei oteta lainkaan huomioon kuntien jo tekemiä säästö- ja toimintojen supistuksia, puhumattakaan työttömyyden ja muiden hallituksen ratkaisujen seurausten tuomista lisävastuista. 6 miljardin markan leikkaukset kuntien valtionosuuksista romuttavat monien kuntien perusteellisesti mietityt ja organisaation kaikilla tasoilla sisäistetyt rationalisointitoimet.

Erityisen synkkä tulevaisuus on opetustoi-messa, johon valtionapujen leikkaukset kohdistuvat käytännössä rankimmin. Hallituksen sisäiseen valtionosuuspelailuun näyttää lisäksi vuodesta toiseen kuuluvan sisäministerin hallituskumppaneiden nokitus leikkausten kohdentamisessa. Se ei ole kansalaisille uutta eikä valitettavasti demokratialle kunniaksi. Pikkupolitiointi ihmisten peruspalveluilla vahvistaa taas kerran, että hallitus elää eri aikaa kuin kansansa.

Arvoisa puhemies! Erityisen raskaasti hallitus on epäonnistunut koulutusta ja tutkimusta koskeissa pyrkimyksissään. Kaikissa viime vuosina laadituissa tulevaisuuden arvioissa painotetaan koulutuksen parantamista ja tutkimustyön merkitystä keskeisenä selviytymisstrategiana niin kansainvälisessä kilpailussa kuin kotimaisessakin lamakamppailussa. Myös hallitus on julistanut asian tärkeyttä ja asettanut tavoitteekseen ylläpitää Suomen sivistystason Euroopan huipulla.

Tuoreessa selvityksessä on todettu, että sivistyksemme koulutuksella mitattuna on enintään maanosan keskitasoa. Huipulla ei siis vielä olla eikä sinne päästä jatkossakaan. Siitä hallituksen päätökset ja tämäkin talousarvioesitys pitävät huolta. Valtiovalta on jyrsinyt hyvinäkin aikoina tarkasti markkojaan käyttä-

neiltä opetus-, tiede- ja kulttuurisektoreilta resurssit tavalla, joka on jyrkässä ristiriidassa julkilausuttujen tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi korkeakoulubudjettia on leikattu kahdessa vuodessa viidennes.

Tässä tilanteessa opetusministerin taannoiset puheet korvata koulutukselle ja tieteelle parissa vuodessa aiheutettu ja yhä kasvava 3—4 miljardin lovi opetusteknologian tempuilla tuntuivat lähinnä surkuhupaisilta. Pakkosäästöjen aiheuttamat vahingot ovat opetuksen laadulle ja tuloksille paljon suurempi vahinko kuin opetusteknologian, opetusministeriä lainaten, ”tarjoamat ennennäkemättömät mahdollisuudet koulutuksen laadun ja tulokellisuuden parantamiseksi”.

Koulutuksen ja tieteen merkitystä sivistyksen rakentajana nakerretaan myös sisällöllisesti. Niistä yritetään tehdä yhä avoimemmin taloususkonnon välineitä. Oppilaitoksia kannustetaan kilpailemaan keskenään ja hankkimaan resursseja suoraan elinkeinoelämalta. Tulosvastuun mittareita kehitetään kuumeisesti. Oppiainiden tärkeyttä mitataan enenevässä määrin niiden välittömän hyödyn kannalta. Tiederahojen jakamisessa suositetaan perustutkimuksen sijasta soveltavaa tutkimusta ja tuotekehittelyä. Rationaalisoimien ja tehokkuuden nimissä turvallisia ja oppilas — opettaja-kontaktin kannalta toimivia kylä- ja korttelikouluja lakkautetaan ja lapsia kyyditään kymmenien kilometrien päähän kodeistaan ahdistumaan ja aikuistumaan kohtuutoman aikaisin. Liioittelematta voi sanoa, että koulutus ala-asteelta yliopistoihin asti ja tiede ovat kasvamassa kiinni markkinatalouden mekanismeihin ja menettämässä perinteisesti vaalimansa ja yhteiskuntaa uudistavan autonomian. Tässäkin prosessissa opetusministeriö ja valtion budjettiratkaisut ovat olleet tärkeimpinä vauhdittajina.

Taloususkontoon perustuvan tempoilevan koulutuspolitiikan sijasta opetusta on suunnattava voimakkaasti pitkäjänteiseen lasten ja nuorten arvopohjan vahvistamiseen. Vastikään julkistetussa humanistis-yhteiskuntatieteellisen yleissivistyksen komitean mietinnössä Humanismin paluu tulevaisuuteen linjataan hienolla tavalla laaja-alaisen humanistisen sivistyksen merkitystä yhteiskunnan murrosvaiheissa. Yleissivistys on tärkeä osa ihmisen henkistä kasvua ja siitä riippuu hänen taitonsa hallita elämäänsä ja toimia kansalaisena. ”Humanismi on näkemys, jonka mukaan ihminen on kykenevä ja velvollinen ottamaan vastuun tulevaisuudesta. Siihen

hän tarvitsee laaja-alaista ajattelua ja kykyä tehdä arvovalintoja. Oleellisen erottaminen epäoleellisesta, oikean erottaminen väärästä on entistään tärkeämpää, kun taloudellisten resurssien väheneminen pakottaa valintoihin ja prioriteettien asettamiseen. Valintojen arvopohjan selkeyttäminen on ensisijaista.” Tämä tiivistettynä itsestäänselvyydeltä tuntuva koulutustavoite on tällä hetkellä hukassa. Koulutuksen talousohjauksen tavoitteet ja lamaleikkausten painotukset vievät kehitystä yhä etäämmälle näistä periaateista.

Arvoisa herra puhemies! Olen tässä puheen vuorossani keskittynyt arvioimaan hallituksen päätösten ja talousarvioesityksen arvopohjaa lähinnä sivistystoimen kautta. Sama arvottomuus ja antautuminen markkinavoimien vietäväksi näkyy toki muissakin pääluokissa. Hallitus on parissa vuodessa murentanut pitkäjänteisen yhteiskuntapolitiikan arvaamattomasti ajalehtiviksi suhdannepäätöksiksi ja nujertanut kansalaisten oma-aloitteisuuden ja tulevaisuudenuskon. Hallituksen yliolkainen suhtautuminen kotimarkkinoiden ja kotitalouksien kurjistumiseen on aikapommi, joka laukeaa ennen pitkää työmarkkinalevottomuuksina ja sosiaalisten ongelmien kärjistymisenä.

Budjetin taikasanaksi on viime vuoden vienniteollisuuden ihmeläkkeen sijasta tullut korkeolvytys. Hyvä, että korot ovat laskeneet, mutta se ei meitä pelasta. Kasvuajatteluun perustuva talouspolitiikka johtaa umpikujaan, kun taloudellista kasvua ei ole. Markkinavoimille antautuva politiikka on tullut tiensä päähän. On lopulta rakennettava uudenlainen puite yhteiskuntakehitykselle. Nyt tarvitaan kansalaisten tarpeet, pelot ja hädän ymmärtävää arvoperustaa. Valtakunnan henkisen tilan lohduttomuus päättyy vain politiikan täyskäänöksellä. Ensi vuoden talousarvio, pelkään pahoin, on jo menetetty ja taas on yksi vuosi hukattu. Vuoteen 95 voimme toivottavasti vielä vaikuttaa. Toivottavasti myös filosofien puhe kuuluu ministeriöiden norsunluutorneihin ja todellinen muutos alkaa.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Poistoja päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 4)—14) asia.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 12.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 15 päivänä syyskuuta kello 0.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio
